FRANC. JOSEPHI DESBILLONS

SOC. JESU

FABULAE

AESOPIAE,

CURIS POSTERIORIBUS,

OMNES FERE, EMENDATÆ:

ACCESSERUNT

PLUS QUAM CLXX

NOVÆ;

TUM ETIAM OBSERVATIONES,

GRAMMATICÆ PRÆSERTIM,

COMPLURES,

ET INDEX COPIOSUS:

NEC DESUNT, EXPRESSAE EX ÆRE INCISO,

HOMINUM AC PECUDUM

FIGURÆ ELEGANTES.

VOLUMEN I.

MANNHEMII,

TYPIS ACADEMICIS,

MDCCLXVIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Digitized by Google

PRÆFATIO. *

CAPUT I.

I. Antiquitas Apologorum, dignitas, natura expenduntur. II. Bonos latinitatis auctores, his etiam temporibus, exiſtere poſſe, demonſtratur. III. Quid praeſtitum ſit, ut haec nova Fabellarum editio fieret peritorum ſuffragiis paulò dignior indicatur.

GRATI, memorisque hominis officium eſt, omni curâ providere, ut, quam operam ſuam favore fuiſſe publico exceptam reſciverit, hanc ipſam novâ ſubinde operâ, utcumque res poſtulabit, augeat atque perficiat. Cùm igitur viderem Fabellas meas à viris approbari cùm eruditis, tum ingenio judicioque præ-

* Ipſa hæc præfatio eſt editionis 3. in 12mo Paris typis Jo. Barbou, 1750; niſi quòd paulùm emendata eſt & acceſſionibus nonnullis locupletata.

Digitized by Google

ſtantibus; atque alios literatos complures, qui eas legiſſent, idem fere ſentire, intelligerem: ſtatim in animum induxi, nihil prætermittere, quin liberalem, jucundamque iſtam benignitatem, quantùm efficere meditando atque elucubrando poſſem, remunerarer. Quid autem præſtiterim, mox indicabo, poſtquàm primùm de hoc, in quo me exercui, Fabularum genere pauca diſſeruero; deinde oſtendero, bene latinè, his etiam temporibus, ſcribi aliquid poſſe, contra quàm homines gentis noſtræ nonnulli, ingenioſi quidem, & eruditionis gallicæ non expertes, at ejusmodi quæſtionis judices minimè idonei, exiſtimârunt, ac pronuntiârunt.

I. Apologi, ſive narrationes de animantibus, rebusve etiam ſenſu carentibus inſtitutæ, & ad utilitatem hominum tranſlatæ, omnes olim ab Æſopi nomine, qui inventor ipſarum vulgò habebatur, Æſopiæ [1] Fabulæ

1 Priſcianus, col. 1329 Edit. Putſch. *Fabula eſt oratio ficta, veriſimili diſpoſitione imaginem exhibens veritatis... uſi ſunt eâ Heſiodus, Archilochus, Horatius ... nominantur aliae* Æſopiæ, *aliae Cypriae, aliae Libycae, aliae Sybariticae: omnes autem communiter* Æſopiæ.

dictæ ſunt. Quintilianus [2] tamen hoc inventum Heſiodo, qui multò ante Æſopum vixit, tribuendum videri ſignificat. Exſtat reverâ de Accipitre & Aëdone Fabella [3] Heſiodi. Sed altiùs repetere licet originem Apologorum, ipſisque etiam ab indubitabili veritatis ac ſanctitatis omnis fonte arceſſere dignitatem. Annis enim, poſtquàm obierat Moſes, circiter trecentis, fictam de Arboribus, Regem ſibi poſtulantibus, Fabellam ſacri Codices [4] nobis offerunt.

Neque id redarguat animadverſionis cenſoriæ ſeveritas:

Quòd arbores loquantur, non tantùm feræ: [5]

licet enim, ſemperque licebit ægras hominum mentes innocentibus jocis delenire, ſenſimque ad bonam appetendam frugem ludendo allicere. Fabellæ tamen ita fingendæ, contexendæque ſunt, ut ſuas plerumque par-

2 Inſtitut. Orat. L. V. Cap. XI.

3 Oper. & dier. V. 201.

4 Judic. Cap. IX. V. 8. *Apologi* quoque ſunt, qui leguntur Reg. L. II. Cap. XII. V. 1. Cap. XIV. V. 5. Lib. IV. Cap. XIV. V. 9. ac ſæpius in ſanctis Evangeliis.

5 Phædr. Lib. I. Prol. V. 6.

tes in iis beſtiæ ſuſtineant ; quippe quæ propiùs abſunt ab hominibus corporis animati ſimilitudine.

Multa igitur poſſunt in hoc ſcribendi genere adhiberi, quæ falſa ſunt. Nam, verbi gratiâ, Lupum & Agnum non modò loqui falſum eſt, ſed naturæ etiam Lupinæ repugnat, illum in altercationem delabi, dum potens illecebra cogit, ut ſtatim in prædam irruat. Tunc autem feritas ejus cohiberi, & quaſi ſuſpendi fingitur. Quo dato, jam eos ſermones, quos Phædrus & Fontana referunt, Lupum inter & Agnum haberi veriſimile eſt.

Ceterum Scriptor Fabellarum diligens

Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique. 6

Et ab iſtâ lege ſi qui receſſerint, vix eos & ſuavitas narrationis, & præceptionis utilitas excuſant. Quapropter Critici quidam, paulò fortè rigidiores, id approbari ſibi non poſſe dixerunt, quòd apud Phædrum 7 Vacca, Capella, Ovis, & Leo non modò ſocietate jungantur, ac venentur ſimul: ſed captum etiam

6 Horat. Art. Poet. V.316.
7 Lib. I. Fab. V.

Cervum partiri velint. Prædam totam, ait Phædrus, Leonis improbitas abſtulit. At ſingulæ partes quid, inquiunt illi, juvare ſocias poterant, quæ carne non veſcuntur? Verumtamen hæc, & alia hujuscemodi nonnulla, quæ Fontanæ 8 minimè abſurda viſa ſunt, adduci ego certè non poſſum ut improbem. Neque, opinor, poema quodlibet tam ſeverè accipiendum eſt, ut expendatur, an delectare 9, an prodeſſe etiam debuerit, poſtquàm utrumque præſtitit.

Quæ quidem duæ res maximè requiruntur, ut laudem Fabellæ ſuam obtineant. Eas ergo neceſſe eſt continere nihil, quo virtus, pudor, honeſtas poſſint offendi. Quam legem Phædrus, ex ipsâ Apologorum naturâ emanantem, quòd bis, terve neglexit: illud miſerrimis ævi Tiberiani, quo vixit, corruptelis imputo.

Deinde oportet ſtili ſuavitate Apologos eſſe commendabiles. Quod eveniet, ſi com-

8 Lib. I. Fab. VI. &c.

9 Horat. Art. Poet. V. 333.
Aut prodeſſe volunt, aut delectare Poetæ:
Aut ſimul & jucunda, & idonea dicere vitæ.

prehenſio verborum omnis laborioſa repudietur; adhibeatur autem elocutio pura, nativi lepôris plena, ad narrationem dilucidam, brevemque, id eſt, circuitione vanâ carentem, accommodata: demum feſtivitas quædam, minùs arguta, quàm ingenua, cum ſimplicitate ſermonis perpetuâ conjungatur.

Hanc porrò ſcribendi rationem, ſtudio fortè inutili incenſus, cùm in Fabellis repræſentare percuperem; nuncque Phædrum, nunc Fontanam, ſummos ambo artifices, inſpicerem: hic adextremùm videbatur mihi tam plenus, tamque perfectus, ut me deterreret, ne linguâ gallicâ auderem propoſitum exſequi: at ille, præterquàm quòd fabellas nobis haud ita multas reliquit, habet præterea nonnullas, quæ noſtrorum temporum ingeniis parum conveniunt: atque ut id, quod ſentio, mag[1]. fortè candidè, quàm prudenter, aperiam, fatebor, me, dum iſtas Auctoris ceteroqui politiſſimi Fabellas attentè perpenderem, etiamque commentariis illuſtrarem,

1 Paucæ Phædri Fabellæ cum ipſius primâ libri primi, de Lupo & Agno, exæquari dignitate ac venuſtate poſſunt.

animadvertiſſe, deeſſe plerisque nonnihil utilitatis illius, quâ præditum tale eſſe debere ſcribendi genus, modò ſignificavi. Itaque Phædrum minore mihi cum periculo, quàm Fontanam, eligendum eſſe credidi, cujus inſtitutum perſequerer:

Nec hæc invidia, verùm eſt æmulatio 2.

II. At quid moræ eſt, quin turba eruditulorum hìc mihi reclamitet, contendatque, hominem gente Gallum latinè ſcribere, id certè eſſe periculoſiſſimum? Ego verò rationem eorum omnem facilè, utì ſpero, breviterque refutabo.

Tenemus, inquiunt, in manibus ſcriptores nonnullos exterarum gentium, qui poſtquàm præcepta grammaticæ gallicæ omnia diligenter didicerunt, gallicosque Auctores optimos quosque ſtudioſiſſimè legerunt, ſcribere gallicè auſi ſunt: riſumque nobis adextremùm excitârunt. Igitur (ſic enim colligunt) quæcumque hominum recentiorum opera latinè ſcripta laudantur maximè; ea ipſa Auctores antiqui irriderent, ſi reviviſcerent.

2 Phædr. Lib. II. Epil. V. 7.

a 5

At primùm intelligere adverſarios noſtros cupio, quantum ſit latinam inter gallicamque linguam hoc diſcrimen; quòd verborum illa ad concentum, qui judicatus fuerit optimus, diſponendorum libertate commodiſſimâ gaudeat: *haec* 3 *contra ſit ſerva legum perpetuarum, quibus oportet omnes voces ita guberna-*

3 Servilem, de quâ loquor, verborum diſpoſitionem loco iſto, quem idcirco putavi diverſis eſſe literis exprimendum, adhibere, ut ſit in oratione gallicâ, volui; & iſtis legibus, quas ignorat Latinitas, mihi per ipſam obtemperare parumper licuit: tantam illa videlicet noſtram eſſe vult ſcribendi libertatem, quantam requirit adhibenda ſtili varietas, quantamque ſenſus aurium doctus ac delicatus poſtulat. Cujus quidem libertatis afferri ex Auctoribus optimis facilè poſſent exempla, quibus eædem ſententiæ omnibus ferè modis expreſſæ demonſtrarentur: ſed tantùm notabimus, ſic locutum eſſe Terentium, Andr. Act. 1. Sc. 5. V. 47.

Etiam nunc mihi
Scripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis.

Sic locutum Ciceronem, de ſinib. bon. & mal. Lib. V. Cap. 1. *Venit mihi Platonis in mentem.* Sic locutum Horatium, Lib. II. Sat. I. V. 60.

Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color.

Jam verò qui ſcripſiſſet:

Etiam nunc mihi
Scripta in animo ſunt illa dicta Chryſidis:

ri, ut non poſſint recedere vel leviſſimè de ſtatione praeſcriptâ, quin faciant offenſiunculam. Unde evenire prope neceſſe eſt, ut, qui linguam gallicam, commoratione apud ipſos Gallos diutinâ, & exercitatione longâ, propriam ſibi quodammodò non reddiderit, at ex ſolis libris perceperit; is, in opere præſertim paulò longiore, mendis interdum ridiculis illam inficiat.

Tum deinde velim conſiderari, quid Paulus Manutius, quid Marcus-Antonius Muretus, (ut alios complures omittam) legendo atque imitando Auctores latinitatis optimos, profecerint. Hic epiſtolas, ille orationes, ſummâ ambo curâ atque induſtriâ, ſcripſerunt. Quid porrò contigit? utrumque fetum annis abhinc ducentis eruditi lectores evolverunt, & admirati ſunt: Critici ſagaces excuſſerunt; & qui latinitatem in plerisque *argenteae*, quam vocant, ætatis ſcriptoribus paulùm de ſtatu

Qui ſcripſiſſet: *Platonis mihi venit in mentem:*
Qui ſcripſiſſet:
Scribam, quisquis erit vitæ color:
Is certè latinè ſcripſiſſet: hinc autem concludendum illud ipſum relinquimus, quod pluribus argumentis explicare ſuperſedemus.

priſtino declinantem animadverterant, vix quidquam, quod non ætatem *auream* omnino redoleret, in hàc omni ſcriptione deprehenderunt. Neque objiciendum nobis eſt, illam ipſam non idoneorum eſſe judicum approbationem; quippe qui tam errare in dijudicandâ latinitate, quàm iſti in latinè ſcribendo, potuerint: in re enim hujuscemodi, quæ rationem hominum ac diligentiam minimè ſuperat, errari univerſè totis ducentis annis, veriſimile non eſt. Quod ut confirmetur exemplis, nonne hos intra ducentos annos ſtilus Lipſianus, quem ſtatim amplexati ſunt imitatores peſſimi complures, mox à peritis judicibus rectè damnatus eſt? nonne Thuanum, nonne Stradam, nonne alios, qui tantis primùm laudibus excepti fuerant, poſtmodùm animadverſum eſt, non eſſe latinitatis auctores vel ſatis ingenuos, vel etiam ſatis accuratos? atque, ut meamet ipſe vineta cædam, nonne has Fabellas, quas properanter nimis, parumque conſideratè, ſemel, atque iterum, atque tertiò in lucem emiſi, recognovi demum, & nunc offero meliore, ut opinor, ſtilo retractatas, à maculis etiam vin-

dicatas nonnullis, quas incuria noſtra fuderat? Verùm Mureti, Manutiique opera modò laudata, cùm ſuffragationibus peritorum omnium tam diuturnis comprobata ſint, bene latina eſſe, fatendum eſt.

Poſtremo ſi quis vulgarem gentis alicujus exteræ linguam, ſolâ librorum ope adjutus, optimè didicerit; ille certè linguam latinam eâdem viâ perdiſci poſſe, tali exemplo demonſtraverit, maximè, ſi qua duas inter linguas iſtas cognatio peculiaris interceſſerit. Atqui Menagius, hanc viam ſecutus, ad tantam linguæ italicæ, cui cùm latinâ ſimilitudo ſingularis eſt, cognitionem pervênit, ut eam quàmvis uſurpare colloquendo 4 neſciret, ſcriptis tamen expreſſerit accuratè, doctiſque etiam commentariis illuſtraverit. Legere me quidem memini apud Auctorem Gal-

4 Menagiana, Tom. II. pag. 59. Edit. 1715. *Les Seigneurs Italiens qui me ſont l'honneur de me venir voir, ſont étonnés de ce que je ne parle pas Italien, ſachant les ouvrages que j'ai fait imprimer dans leur langue, & que j'en ai même donné les origines.* Et tom. 3. pag. 404. *J'ai composé pluſieurs livres en Italien; & je ne parle pas Italien.*

lum neſcio 5 quem, verſiculos Menagii noſtri italicos ab hominibus Italis 6 irrideri. Ego vero facilè concedam, ejus argutias, omnemque poeticam facultatem non valde probari: at linguæ imperitiam non magis in ipſo irrideri puto, quàm in Franciſco-Seraphino Regnerio, homine itidem Gallo, cujus redditum verſibus italicis Anacreontem ultro laudant Itali, fatenturque ſtilo eſſe ſuaviſſimo concinnatum. Nihil, opinor, proſit refellere pluribus homines malevolos, qui ſtudiis noſtris adverſantur. Ex dictis facilè colligent æqui judices, bene latinè, his etiam temporibus, ſcribere eos poſſe, qui ad percipiendam veteris illius optimæ Romanæ linguæ vim atque copiam paulò benigniùs à naturâ

5 Hunc poſtmodùm eſſe comperi Ioannem Clericum, cujus, Parrhaſianorum tom. 1. pag. 5. hæc verba ſunt: *On ſait que les Italiens s'en moquent* (des vers italiens de Mr. Menage) *& qu' ils y trouvent de tres grandes fautes.* Sed peritis ex Italis audivi, cùm vehementer illum errare dicerent.

6 Auctor famâ celebratiſſimus, qui ævum Ludovici XIV. commentatus eſt, aliter ſentiebat; ſic enim de noſtro Menagio loquitur: *Ses vers italiens ſont eſtimés même en Italie.*

informati, ſeſe in hâc palæſtrâ diligenter exercuerint.

III. Nunc dicam, quid efficere conatus ſim, ut eruditi Lectoris approbatione non indignam editionem hanc noſtram redderem. Primùm in recognoſcendis & caſtigandis prioribus quinque harum Fabellarum libris operam ſanè magnam poſui. Plurimos verſus, qui vel nimis abjecti, vel paulò aſperiores viſi ſunt, ad aliquam ſpeciem, numeroſque molliores, quantùm ſivit propoſiti ſimplicitas, adduxi. Latinitatis formam ſub regulas purè & emendatè loquendi exquiſitiores paſſim redegi. Nonnullas voces minùs latinas, minùs proprias, minùs aptas ad conſuetudinem Veterum, minùsve hodie uſitatas amovi; feliciores in earum locum ſubſtitui. Sententias ipſas, aliquando non ſatis inter ſe cohærentes, copulationibus idoneis continuavi. Quædam à me etiam ſunt interdum adjecta, quæ, ut probabilior exiſteret Apologorum veritas, requiri videbantur: quædam viciſſim, quæ eſſe planè ſupervacanea judicabam, ſublata ſunt.

Talis autem laboris moleſtiam cùm ſuſcipere paulùm refugerem, viri aliquot exculti

politioribus doctrinis mihi ſtimulos admoverunt: quorum unus 7, eruditione inſignis, magnumque Academiæ Pariſienſis ornamentum, eo me honore dignatus eſt, ut meas Fabellas attentè perlegeret, Criticum ageret in re tam levi, utiles demum animadverſiones mecum perbenignè communicaret.

Ego verò ſic undique excitatus, libris harumce Fabellarum quinque prioribus non modò adjeci quinque alteros, ſed opus eò deduxi, ut libros quindecim, uberioribus etiam commentariis locupletatos, exhiberet. Prætereà Scriptores indicavi quamplurimos, à quibus materiam eamdem, aut prope eamdem, quam mihi ſumpſi, tractatam fuiſſe comperi: notationesque grammaticas, aliquando etiam hiſtoricas, ex Auctorum veterum ſelectis teſtimoniis plerumque conflatas, appoſui. Quæ omnia ſub aſpectu legentium ad imas quasque paginas, de prudenti hominum peritorum conſilio, ſubjeci, majorem hanc ipſe ratus opportunitatem fore, quàm ſi ad calcem rejicerentur. Itaque munus hoc pacto ſatis amplum, ni

7 J. B. L. Crevier, Livianæ Editionis doctus & luculentus auctor.

fallor, ſatisque ſolidum, ex nimiùm tenui, nimiúmque levidenſi munusculo, benevolis Lectoribus confeci.

Quas autem Fabellas fuiſſe jam ab aliis concinnatas ſignifico, eas mihi plerumque more modoque meo diverſo proprias feci. Nam ſi quasdam veteres Æſopicas, Æſopi ingenio dignas; quasdam Gabrielis Jaii; nonnullas Henrici Richerii; ſatis multas Joannis Fontanæ, à quibus, quàm minimè poſſem, mihi recedendum eſſe intelligebam, exceperis: ceteras fere omnes (ut latinè & ingenuè loquar id quod ſentio) non modò figuravi, & & expolivi; ſed adduxi etiam ad rectum ordinem, atque interdum ſub poteſtatem ſenſûs ipſius, qui dicitur communis, redegi. Quòd porrò Fontanam non ubique veſtigiis ipſius perſequi conatus ſim; & quòd Fabellas ejus tam raró fidus interpres reddiderim: nemo id vertere mihi vitio debet. Non ita ſum obdureſcere ſolitus ad ingenuam Gratiarum feſtivitatem, ut opus, quod ipſæ concinnaverint, non admirer. Fontanam ergo excellentiſſimum eſſe Apologorum ſcriptorem, & probè intelligo, & ultro prædico. At quemadmodùm

permulti ſunt urbanitatis latinæ flores, qui nullis effingi accuratè poſſunt coloribus gallicis, ita ſæpe latini colores nulli ſuppetunt adeò molles, ut venuſtates Fontanæ gallicas repræſentare valeant. Nimirùm varias linguas doctrina, prudentia, uſus, exercitatio variis opibus facilè augent ac perficiunt: has autem univerſas opes, id eſt, vim atque copiam prope infinitam conferri ſimul in unam aliquam linguam, non ſinit ipſa, ſive providentia Divina, ſive humanæ naturæ infirmitas.

Caput II.

Apologorum ſcriptores, qui citantur paſſim in his quindecim Fabularum Aeſopiarum libris, fere omnes recenſentur.

I. Æsopus, natione Phryx, conditione ſervus, in libertatem ab Idmone quodam vindicatus eſt. Dicitur in Euſebii chronico interemptus anno primo Olympiadis quinquageſimæ quartæ. Sed hanc notationem temporis evertunt, quæ à Plutarcho memorantur in libro de ferâ Numinis vindictâ, miſſum nempe Æſopum fuiſſe Delphos à Crœſo Rege, apud

quem florebat : Crœſus enim anno tantùm quarto Olympiadis quinquageſimæ quintæ, annis fere ante Chriſtum natum 557, regnare cœpit. Fabulæ ſub ejus nomine exſtant hodie 297, quarum 136 primùm anno 1610 è Bibliothecâ Palatinâ prodierunt. Plura autem de ipſo vide à nobis commemorata Fab. Prol. Lib. VII. & VIII.

II. Locmanus Thomæ Erpenio, qui Fabellas ejus edidit, videtur eodem fere, ac Æſopus, tempore vixiſſe. Immo eruditi viri complures, quibuſcum ipſe Erpenius non multùm diſſentit, eumdem, qui Græcis Æſopus fuit, Perſis habitum eſſe Locmanum exiſtimârunt. Dicuntnr Fabellæ iſtæ è perſicâ linguâ in arabicam elegantiſſimo ſtilo fuiſſe converſæ. Satis quidem facetæ, ſatisque ſimplices ex interpretatione latinâ demonſtrantur plerumque: at interdum ſententias vel inſulſas, vel parum probabiles exhibent. Numero ſunt omnino triginta ſeptem: quarum decem & octo Tanaquillus Faber, Cadomenſis, verſibus latinis ſenariis reddidit, vel potiùs amplificavit; atque auxit quidem laude non mediocri, quanquam eſt ejus ratio narrandi paulò verboſior.

Obiit autem Faber Salmurii die 12. Septemb. an. 1672. ætat. 57. vir præditus ingenio peracri, variâque & exquiſitâ doctrinâ inſtructus.

III. Phædrus, forte ſervus, gente autem non Thrax, ut vulgò traditum eſt, at Macedo, ut equidem reor, & in novâ Fabularum ejus editione, brevì forſan proferendâ in lucem, demonſtrare mihi videor, in eâ Pierii montis parte, quæ ad Macedoniam pertinet, natus eſt. Vixit temporibus Octavii Auguſti; in cujus domo educatus, libertatem ab ipſo recepit. Puer admodùm latinis literis eruditus eſt: poſteà genio ſuo, paulùm maligno, vafroque, nimiùm indulgens, calamitates ſibi illas facilè arceſſiverit, quarum hiſtoriam narramus, Prol. Lib. X. Accuſatori ſuo Sejano ſuperſtes, adhuc ſentiebat 1 non parum abeſſe, quin fieret ſenio debilis. Infortunio edoctus, ſuppreſſiſſe 2 fabellas ſuas videtur. Poſtmodùm amico cuidam inertiam ejus increpanti, grandiorem ætatem ſuam 3 excuſavit. Itaque ad annum Chriſti 43 facilè

1 Phædr. L. 4. Epil. V. 16.
2 Ibid. V. 34.
3 L. 5, Fab. ult.

pervenerit ; quo anno Seneca ad Polybium ſcribens , Fabulas Phædri noſtri non ſibi fuiſſe cognitas indicat 4. Sunt enim à morte Sejani ad hoc usque tempus anni non ampliùs duodecim. Jam ergo mirandum tantopere non eſt, quòd Seneca vel prorsùs neſciverit , vel ſic fuerit locutus , tanquam neſcìſſet , an *Fabellas & Æſopeos logos* Phædrus unquam tentâſſet.

IV. Aphthonius Sophiſta, ſive Rhetor , Antiochenſis , ſub finem ſecundi , aut initio tertii poſt Chriſtum natum ſeculi floruiſſe creditur. Ejus Fabulæ, numero quadraginta, græcè & latinè unà cum ejusdem *progymnasmatis* ſæpius editæ ſunt. Has autem ſeparatas in ſuam collectiouem Apologorum compegit, ſuiſque caſtigationibus illuſtravit Neveletus. Stilo ſatis eleganti conſcriptas, ratione etiam ordinis , ac diſpoſitionis ſatis idoneâ præditas invêni.

V. Rufus Festus Avienus, qui librum de oris maritimis carmine ïambico ſcripſit, qui Dionyſii Afri deſcriptionem orbis , Aratique *Phaenomena* verſibus hexametris expreſſit, an Anienus, vel Abienus, vel Anianus, vel de-

4 Conſol. ad Polyb. C. 27.

nique (ſic enim variant manuſcripti codices) Avianus ille ſit, cujus exſtant Fabulæ Æſopicæ quadraginta duæ elegis expreſſæ, non ſatis compertum eſt. Horum tamen omnium unus idemque auctor apud pleroſque Criticos habetur Rufus Feſtus Avienus. Quo autem ſeculo vixerit, quâ ſit domo, vel gente oriundus, non magis liquet. Illum enim floruiſſe dicunt alii Diocletiani, alii Antonini Pii, vel Hadriani temporibus, neque teſtimonium ullum, ullamve rationem idoneam ſubjiciunt. Jocobus autem Sponius cùm Romæ in Villâ Cæſarini reperiſſet Feſti Avieni Proconſulis epigramma, in ſuîmet ipſius memoriam compoſitum, atque in marmore inſcriptum, vulgavit & Avieni noſtri fetum eſſe pronuntiavit 5. Deam porrò Nortiam veneratur auctor hujus epigrammatis; & ſe Vulſinii (quod nunc eſt Italis *Lago di Bolſena*) natum declarat. Tum colligendum erit floruiſſe hunc ante annum Chriſti 378: quo anno Valens Imperator flammis exſtinctus eſt: Suidas enim Feſtum Avienum memorat à Valente miſſum in Aſi-

5 Jac. Spon. Itiner. Tom. II. pag. 148. & Lib. de ignotor. Deor. aris, pag. 41. & ſeq.

am fuiſſe Proconſulem. At Petrus Melian Hiſpanus, qui Avieni noſtri opera, quæ ſuperſunt, collegit, & anno 1634. Madriti edidit, ſatis rectè ex eo, quòd Auctor, libro de Oris martimis vers. 83 & 180 fretum Gaditanum, Malacæque portum ad ſuam pertinuiſſe gentem indicet, Hiſpanum eum fuiſſe concludit. Præterea Luitprandi Ticinenſis Diaconi verba refert, memorantis, Avienum noſtrum *virum catholicum, & Hispanum, civemque Eborenſem, in Hiſpaniae Carpetaniâ* (quæ hodie Talavera de la Reyna vocitatur) *eodem* 6 *& die & anno, quo ſanctus Auguſtinus aſcendit ad Caelos, obiiſſe.* Et hæc quidem cum Aurelii Theodoſii Macrobii ætate aptiſſimè conveniunt; quem eſſe illum ipſum Theodoſium, cui ſuas Avienus Fabellas dedicat, plerique Critici exiſtimant. Diſceptationem ſuſcepiſſe de tali Scriptore tam moleſtam, me prope pœnitet. Ejus enim Fabellas quis peritus & incorruptus Judex, ſi diligenter examinet, non fateatur, eſſe plerumque inficetas: interdum legibus metricis, ſæpe elegentiæ latini ſermonis, vel etiam proprietati verborum adver-

6 Anno 430. die Aug. 28.

ſari ; multò ſæpius artificio , ſive ordinandi res prudenter , aptéque connectendi ratione indigere: neque dignas eſſe , quas Petrus Crinitus , Gaſpar Barthius , Philippus Brietius, aliique tam benignè laudarent?

VI. Gabrias, qui & Babrias, & Babrius ab aliis nominatur , Apologorum, verſibus græcis ſcazontibus expolitorum, libros, ut refert Suidas, decem confecerat. Sed qui hodie Apologi ſub ejus nomine circumferuntur , ii omnes , excepto uno , ſcripti ſunt verſibus ïambicis. Memorat Voſſius, hos in quibusdam codicibus manuſcriptis adſcribi Ignatio Diacono : quod & ante Voſſium, ſe comperiſſe declaravit Fabius Paulinus. Is ergo fuiſſe mihi videtur Ignatius ille Diaconus , qui Tarasii Patriarchæ Conſtantinopolitani vitam memoriæ mandavit. Ibi enim num. 56. narrat ſe à Taraſio initiatum rite faciendis trimetris 7 , tetrametris, trochaicis, anapæſticisque, & he-

7 Poſtmodùm docuit nos Reimmannus, pag 177. eſſe in Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi græcum codicem , inſcriptum : *Ignatii magiſtri tetraſticha ïambica ex Fabulis Æſopicis.* Gabriæ autem Fabellæ omnes tetraſtichis, ſive quatuor verſuum anguſtiis, comprehenduntur.

roicis verſibus. Trimetri autem verſus iidem ſunt qui vulgò ïambici vocantur. Porrò hunc Auctorem non multò poſt annum Chriſti 806 ſcripſiſſe Taraſii vitam comperio. Nunc ut nonnihil de Fabellis dicam, quas ab eo retractatas eſſe puto : has animadverti inſcitè admodùm tetraſtichis, ſive quatuor verſibus, ſingulas includi, vel potiùs conſtringi plerumque ac ſuffocari.

VII. Seb. Gotofr. Starchius Specimen ſapientiæ Indorum veterum græcè primus edidit Berolini anno 1692; interpretationemque latinam adjunxit. Liber eſt colloquiis brutorum inter ſe politicis, ſtudio ſanè parum ſolerti inſtitutis, refertus. Hunc annis ante Alexandrum Magnum trecentis ex indico ſermone in arabicum fuiſſe converſum, teſtatus eſt Abrahamus Echellenſis : ego verò confictum ſuspicor à Simeone Setho Græculo, qui anno Chriſti, circiter 1100, vivebat. Ibi certè Monachorum & Eremitarum creberrima fit mentio; novique Teſtamenti quædam ſententiæ adhibentur, quæ venire in mentem priſcorum Arabum, Indorumve non potuerunt. Ceterùm pravo ac nonnunquam barbaro ſtilo opus om-

ne pertextum eſt: Fabellas tamen ſatis rectè compoſitas tres, quatuorve continet. Liber qui ſub Pilpæi Indi nomine circumfertur, ab iſto minimè diſcrepat.

VIII. Sub Sancti Cyrilli nomine Apologos morales edidit Balthaſar Corderius Viennæ Auſtriæ, anno 1630. Nunquam illos, niſi hoc ipſo latino ſermone, planè barbaro, qui exhibetur, ſcriptos fuiſſe exiſtimo. Auctor eorum ineptus non vixiſſe niſi poſt ſeculum decimum ſecundum videtur.

IX. Anonimus ab Iſaaco-Nicolao Neveleto unà cùm Æſopo, Aphthonio, Gabriâ, Phædro, Avieno, Laurentioque Abſtemio editus Francofurti anno 1610, jam antea, nec ſemel, at mendoſſimè prodierat. Scriptor eſt incurſione verborum ac ſententiarum importunâ horridus; dicacitatis appetens, ineptiarum prodigus; aliquando tamen ridiculè facetus, ac prope ingenioſus. Alii dictum hunc nomine Romulum, alii vocatum Salonem, & gente Parmenſem fuiſſe volunt: vixiſſe autem ſeculo duodecimo opinatus eſt Lyl. Gregor. Gyraldus: ego verò parum id omne intereſſe rei literariæ exiſtimo.

X. Rimicius, Guilelmus Hermanus, Hadrianus Barlandus, ac Laurentius Valla, omnes, præter Vallam, grammaticum illuſtrem, planè incogniti, Fabellas Æſopicas partim è græcis latinas fecerunt, partim è ligato ſermone in orationem ſolutam tranſtulerunt. Has autem collegit Robertus Stephanus, & unà cum priore Laurentii Abſtemii Hecatomythio, at paulùm decurtato, in lucem emiſit anno 1529. Sordida eſt iſta farrago, ſed aurum continet.

XI. Laurentius Abstemius ſeculo poſt decimum quinto exeunte florebat. Fabellas 198, quarum primam partem Hecatomythium vocavit, ſermone ſcripſit latino ſoluto. Stilum adhibuit ſimplicem, ſæpe optimum, aliquando nimis abjectum ac prope barbarum. Quasdam etiam narrationes jocis honeſtis inſeruit homine chriſtiano atque ingenuo prorſùs indignas.

XII. Gabriel Faernus, Cremonenſis, bonus poeta; Criticusque inſignis, bene de Terentio meritus, obiit Romæ die 17. Nov. an. 1561. Centum Fabulas, vario carminum genere explicatas, moriens reliquit. Quæ figuris, ex-

ære inciſo expreſſis, elegantibus adornatæ prodierunt Romæ anno 1564, atque Carolo Borromeo Cardinali ſanctiſſimo dedicatæ ſunt. Has longo poſt tempore vir, ut accepi, non illiteratus, nomine Mayolus, in libros quinque diſtributas, anno 1697, Pariſiis edidit. Cujus quidem editionis inſcriptio talis eſt: *Phaedrus alter, ſeu Gab. Faerni Cremonenſis Fabulae ex Æſopo aliisque priscis Auctoribus, Pii IV. Pont. max. hortatu ſcriptae, & juſſu editae anno 1564, nunc primùm in Galliâ, novoque ordine prodeunt, ad uſum Scholarum accommodato.*

XIII. Cæsar Pavesius, qui Petrus Targa appellari maluit, Fabellas primus, ni fallor, Italorum italicis verſibus compoſuit. Eas, numero centum & quinquaginta, bonas oppidò, prudenterque ac venuſtè concinnatas, vulgavit Venetiis anno 1569: ſed epiſtolam, quâ librum dicat, ſcripſit anno 1558.

XIV. Joannes Marius Verdizotus, exemplum Paveſii ſecutus, centum Fabulas, verſibus pariter ſcriptas italicis, emiſit in lucem anno 1570, venetiis, cum figuris, quas ipſe delineaverat. Hìc animadvertere licet, Fabulam de Ruſtico, ejusque Filio, & Aſello,

quam Verdizoto attribuere videor, L. 14. Fab. 10. ab alio, ſi vera lectores docet bibliopola, fuiſſe compoſitam; atque hanc etiam numerum excedere centenarium: ſed auctor quoniam eſt incognitus, auctorem notum, cujus Fabulis adjecta illa eſt, appellandum eſſe judicavi.

XV. Joachimus Camerarius anno 1500 Papebergæ, ſive Bambergæ in Franconiâ natus eſt; Lipſiæ autem, anno 1574, de vitâ deceſſit, relictis variæ literaturæ innumerabilibus monumentis minimè contemnendis; inter quæ non poſtremo loco habendæ ſunt Æſopicæ Fabulæ, plures quingentis, ab ipſo curâ magnâ atque diligentiâ undique collectæ & ad latinitatem uniusmodi, eamque ſatis puram, redactæ. Theſaurus ille eſt Apologorum uberrimus, & ab omnibus, qui res amant ejusmodi, ſtudioſè comparandus, quàmvis multa non ſatis ſcitè excogitata, quædam etiam prorsùs inepta contineat.

XVI. Philibertus - Hegemon Guide, Cabillonenſis, anno Chriſti 1595, ætatis autem ſuæ 60, fato functus eſt. Fabellas viginti duas gallicis verſibus ſcripſit parum quidem

eleganter, parumque doctè, ita tamen, ut in eo ſimplicem illam veterum poetarum noſtratium non injucundam narrandi rationem agnoſcere liceat. Ille autem in meis notationibus Philibertus Hegemon, omiſſo vero nominè, ideo appellatus eſt, quia non aliter in ſuis opuſculis appellari ipſe voluit: quæ opuſcula cùm nequaquam obvia ſint, inſcriptionem eorum en legendam offerimus: *La Colombiere & maiſon ruſtique de Philibert Hegemon, de Châlon ſur Saone: contenant une deſcription des douze mois & quatre ſaiſons de l'année: avec enſeignement de ce que le Laboureur doibt faire par chacun mois. L' Abeille françoiſe du même Autheur: ſes fables morales, & autres poëſies: & les louanges de la vie ruſtique, extraites des oeuvres de G. de Saluſte ſieur du Bartas. A Paris chez Robert le Fizelier.* 1583. *in*-8. *pag.* 150.

XVII. JACOBUS REGNERIUS Bealni in Burgundiâ natus eſt die 6 Januar. anno 1589, patre Benjamino Regnerio cauſarum patrono. Literis excultus, pueros nobiles cuſtos ac præceptor, pactâ mercede, rexit, inſtituitque. Deinde operam corrigendis libris apud Typographum locavit. Medicam deniqne ar-

tem propriam ſibi aſſumpſit: cujus artis doctor eſt nuncupatus Cadurci die 3 Decemb. an. 1624. eamque demum in fortunam devênit, ut inopiâ perditus, variiſque morbis, & calamitatibus aliis permultis conſumptus periret die 16 Jun. anno 1653. Apologos ille Divione anno 1643 centum edidit; quos diſtribuit partes in duas, atque Phædrios inſcripſit. Longè quidem Regnerius noſter ab Auctore optimo, quem ſibi propoſuerat imitandum, receſſit: ſæpe enim & verba & res ipſas malè temperat, ſtilumque etiam aliquando non ſatis latinum adhibet: narrandi tamen jocandique ratione utitur plerumque non inficetâ; ſpecimenque nativi cujuſdam lepôris interdum expromit.

XVIII. Joannis Fontanæ fabellas qui neſcit, barbarus eſt; qui legit, nec amat, nec ſentit ingenii excellentis monumentum eſſe pulcherrimum; is profectò feſtivitatem ipſam atque venuſtatem ne de facie quidem novit. Illud maximè mihi in tanto poetâ videtur admirabile, quòd, licèt inter ejus Fabellas quædam occurrant, quas fortè, poſtquàm lêgeris, ſi mentem feriò ad ipſam argumenti

naturam referas, non multùm approbes, nulla tamen omnino ſit, quam non approbare debeas, dum legis. Plumbum ille ab aliis ſumpſit aliquando mutuum; ſed aurum ſemper reddidit. Ornatus hâc laude vir ſummus ac ſingularis, patriam, non acerbitate malevolorum ullâ, ſed rei pecuniariae inopiâ coactus, fugiſſet, atque in Angliam trajeciſſet, niſi ſubveniret egenti quorumdam humanitas, provideretque, ne Galliæ iſta labes aspergeretur. Obiit Lutetiæ Pariſiorum anno 1695. d. 13. Martii, cùm ageret quartum & ſeptuageſimum annum, Ioannes Fontana, ſive *De la Fontaine*, Campanus, Caſtro-theoderici natus anno 1621. d. 8. Jul. ex honeſtiſſimâ familiâ. Biennio, antequàm moreretur, toto, prioris vitae flagitia ingenuè ac perſeveranter deflevit, atque, ut ſpero, expiavit.

XIX. Sex Fabellarum libros Fontana jam ediderat, cùm Antonius FURETIERE Pariſinus Apologos quinquaginta ſcripſit, vulgavitque anno 1671, at infelici prorsùs eventu: quippe quos oblivione vivus vidit obrutos ſempiternâ. Annis ab eorum interitu ſeptem circiter ac decem mortuus ipſe eſt poſt annum ætatis ſuæ octavum & ſexageſimum.

XX. Isaacus de Benserade Normannus annò 1691 obiit fere octogenarius. Fabulas Æſopicas, unam & viginti ſupra ducentas, totidem tetraſtichis incluſas, anno 1678 publicârat. Quam legem tetraſtichorum iniquiſſimam ſi non imprudenter ſibi ipſi impoſuiſſet, rem exſecuturum illum fuiſſe longè feliciùs, ex eo licet conjicere, quòd plerumque, ubi materia ſpatium liberum habebat, ſatis lepidè hanc expolivit.

XXI. Ægidii Menagii Andegavi, Pariſiis anno 1692 demortui, Fabellæ exſtant latinæ quinque inter varia ejusdem carmina, non illepidæ, ſtiloque ſatis accurato conſcriptæ.

XXII. Joannes Commirius, Turonenſis, migravit è vitâ Pariſiis anno poſt partum Virginis 1702, cùm annum ipſe ætatis ſuæ ſeptimum ageret ac ſeptuageſimum. Non alium novi Apologorum ſcriptorem latinum, qui plus lepôris ac feſtivitatis adhibuerit. Affluentem ſermonis copiam paulò ſeveriùs coercuiſſet; maluiſſet videri ſimplex, quàm ingenioſus; maculas etiam nonnullas, quas incuria fuderat, ſtudio diligentiore deleviſſet: illum ego certè Phædrum alterum longè veriùs, quàm

Faernum, qui paulò quidem ſimplicior eſt, at multò minùs elegans, appellandum eſſe judicarem.

XXIII. Eustachius le Noble, Campanus, Pariſiis anno 1711 mortuus eſt. Fabellas ducentas anno 1699. edidit 8, quas ſingulas non modò verſibus gallicis omnino ſex, at latino etiam diſticho complexus eſt, labore profectò puerili ac minimè neceſſario. Has tamen inter latinas nonnullæ, inter gallicas autem multò plures occurrunt, quas eſſe pretii alicujus haud negaverim. Sed & comœdiam ille Æſopicam, Apologis non inelegantibus refertam, concinnavit, exemplum Edmundi *Bourſault*, Burgundi, Pariſiis anno 1701 mortui, ſecutus: qui, datâ ejusmodi comœdiâ anno 1690, magnos plauſus, nec indebitos, excitaverat.

XXIV. Gabriel-Franciscus le Jai, Pariſinus, obiit anno Chriſti 1734, ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſeptimo. Confecerat labore & induſtriâ non inutili, edideratque Pariſiis an-

8 Alias, numero centum circiter, longè uberiùs, non multò feliciùs expoſitas, jam duobus ante annis ediderat.

no 1725 Bibliothecam Rhetorum: cujus primum volumen, pag. 739-755, ſcriptas oratione ſolutâ Fabellas triginta ſex; alterum pag. 739-758, verſibus ſenariis explicatas viginti quatuor exhibet. In hiſce porro Fabellis, prioribus præſertim, multa eleganter, nonnulla etiam facetè atque ingenioſè concinnata reperiuntur.

Petrus Burmannus, celeberrimus Criticus, Lugduni Batavorum, anno Chriſti 1741, ætatis autem ſuæ 72, vitam cum morte cummutavit. Is cum Phædri Fabulas anno 1719 ederet, adjecit, tanquam hujus appendicem, Apologos & Gudianos quinque, & alios viginti & novem, à ſe *ex Rimicio*, *Anonymo*, *& Romulo Nielantii*, *in metrum redactos.* At providere illum oportuit, ne argumenta, quæ ineptè compoſita repererat, tam negligenter emendata relinqueret.

XXV. Henricus Richerius, Normannus, Pariſiis, anno 1748 die 12 Martii, de vitâ deceſſit ſexagenario major. Quamvis ille conatu aliquando minùs felici facetus eſſe voluerit; neque ſatis virtute quâdam poëticâ pollere videatur: ſcriptor tamen Apologorum

gallicorum nullus, meo judicio, exſtitit, qui ab elegantiâ Fontanæ, vix & ne vix quidem imitabili, propiùs abeſſet. Reliquit ille certè longè remotos infra ſe, & Antonium-Ludovicum *Le Brun* fato functum Pariſiis anno 1743, & Antonium *Houdart de la Motthe* ibidem anno 1731, demortuum: atque hujus quidem fabellæ prope omnes demonſtrant, ab hominibus antiquitatis aureæ contemptoribus, quàmvis alioquin ingenioſis, res plerumque & excogitari parum plauſibiles, & infelici prorſùs artificio concinnari. Hanc cenſuram cùm ægre ferret Scriptor quidam, in primis honeſtus & probus, bonâque fide admirari ſolitus Antonii ſui Fabulas; is me in opere quodam, valdè ſpiſſo, redarguit leniter quidem, namque homo eſt minimè malus, verumtamen redarguit: ac poſtquàm objecit, Antonium ſuum eſſe illuſtrem; Antonium verò illum Ludovicum prope ignotum; egregiè me eſſe refutatum putavit. Abjectus reverâ, neglectusque Auctor eſt, Antonius Le Brun: neque, opinor, Fabulæ ejus unquam è tenebris extrahentur: quàmvis enim res plerumque ſatis prudenter inventas, ſatisque ſimpliciter expoſitas habeant; lepôre tamen poetico

fere omni deficiuntur. Houdartus autem ſcriptor inſignis eſt: nihil repugno: tantum velim animadverti, celebritatis illum habuiſſe cauſas & à ſuis aliquot bonis operibus, & ab ipsâ Fabularum ſuarum admirabilitate [1] ridiculâ. Fatebor ultro, quaſdam ex iſtis Fabulis non eſſe invenuſtas, tertiamque Libri ſecundi, de Puero & Avellanis, jure dici poſſe optimam: ſed quid mirum, ſi vir ingenioſus, in re quâvis deſudans, habuerit aliquando proſperos exitus? Hoc nihilominùs contendo, artem excogitandi, narrandi, jocandi in hominis noſtri Fabulis plerisque vix elucere; perſtrepere autem ſæpius loquacitatem importuniſſimam; ac permulta ſtili rudis & asperi exſtare veſtigia; verſuſque paſſim occurrere inelegantes & prope horridos [2]. Quod & ipſa puerilis

1 Eas autem Critici quanquam, univerſè loquendo, ridiculas eſſe jam diu pronuntiârunt; eſſe tamen ingenioſas, haud infitiati ſunt; atque ego certè non infitior: ſed cùm ſperaviſſem amplam ex ipſarum lectione meſſem; poſtquam omnes diligenter pervolutavi, decem tantùm & tres circiter colligere licuit, quas verſibus latinis rederem, vel potiùs imitarer.

2 Notus eſt Liber, cui titulus: *Les Fablesde M.*

ætas, duce Naturâ, ſentire poſſit: nam cùm olim Fabularum iſtarum Ponſius 3 admirator, laudatorque maximus, unam ex omnibus ſelegiſſet, pueroque ſexenni, qui Fontanæ Fabulas retinere perſacilè memoriâ ſolebat, addiſcendam tradidiſſet; nullo pacto puer addiſcere illam potuit.

Houdart de la Motthe, traduites en vers francois par le P. S. F.
In toto Libro nil melius titulo.
Joach. Bellaïus, pag. 19.

3 *L'Abbé de Pons*, in quem factum eſt illud epigramma gallicum:

L'Abbé de Pons ce petit homme
Nous vante La Motthe, & le nomme
Un genie, un auteur divin:
Tout eſt geant aux yeux d'un nain.

APPENDICULA.

I. Leo - Baptiſta Albertus, Italus, ſeculo ſupra milleſimum decimo quinto floruit: ejus Fabulae centum, italicâ ſimul & latinâ linguâ expreſſae, prodierunt Pariſiis, anno 1693, edit. in 12.mo in quâ editione, Auctorem floruiſſe anno 1540, falsò dicitur.

II. *La Veritè fabuliſte, Comedie, avec un recueil de Fables, par Mr. de Launay. Rouen.* 1733. *in* 12.

III. *Fables nouvelles, par Mr. D. D. L. P. D. C. Paris*, 1744 *in* 12.

IV. *Recueil de Fables nouvelles, par Mr. d'Ardéne. Paris.* 1747. in 12. Is Maſſiliae, in ſuâ patriâ mortuus eſt d. 27. Mart. an. 1748.

V. *Fables nouvelles, par M. l'Abbé Aubert, de l'Academie Françoiſe.* Vide notat. ad Fab. ult. Lib. 13.

Alii ſcrptores Fabularum exſtitêre permulti; de quibus nihil hìc à me commemorari, neutiquam, ut ſpero, mirabitur, qui nullam eorum in Fabellis meis factam fuiſſe mentionem animadverterit.

Digitized by Google

PRÆFATIO

Primae Editionis (in 8vo) *Glaſcuae: in Ædibus Academicis excudebant Robertus & Andreas Foulis*, 1754.

FABULARUM, quas hinc à me in lucem protrahit viri * docti, nimis fortè amica, at verenda mihi auctoritas, omnium ferè eſt inventio antiqua. Polivimus autem illas ſenariis verſibus, & eo cultu, quo indigere viſæ ſunt, ornavimus. Ea laus nobis (ſi qua tamen in tam levi opere laus eſt) quò minùs habet invidiæ, eò faciliùs, utì ſperamus, concedetur.

Demptis itaque paucis, quas ipſi invênimus, ceteras excerpſimns, plerasque ex iis, quæ ſub Æſopi, Gabriæque nominibus circumferuntur; nonnullas autem è priore Laurentii Abſtemii hecatomythio: quasdam etiam ſcriptoribus aliis debemus, quos fortè, inter legendum, argumentorum ejusmodi auctores habuerimus, quosque hic commemorare, quàm difficile nobis foret, tam nos leve operæ pretium facturos credimus.

* Claudii Salerii.

At monere certè nos decet, inter Fabulas, quas olim edidit Robertus Stephanus Pariſiis anno 1529. in 8vo, verſas è Græco in Latinum à viris, ut titulus quidem præfert, doctiſſimis, at reverâ plerumque ineptis, repertas eſſe à nobis haud paucas, quæ labore ferè nullo ſub metricos pedes redigerentur: ita ut miraremur, eas tam facilè, tamque celeriter poſſe concinnari; ſcriptasque primùm ſenariis verſibus, ac deinde, ſive librariorum incuriâ, ſive malo imperitorum hominum ſtudio interpolatas fuiſſe, ſuſpicaremur.

Et eò quidem impellebant nos momenta rationum quædam non abſurda: nam primò in hâc Fabularum farragine legitur pagina 154: *Aniani fabulae triginta octo, Gulielmo Hermano, Divi Auguſtini Canonico, interprete.* Ipſæ porro Fabulæ illæ ſunt, non Aniani, ſub quo nomine Fabulæ neque græcæ, neque Latinæ ullæ memorantur; ſed Aviani, cujus extant quadraginta duæ: quas iſte interpres elego carmine ſcriptas cùm inveniſſet, diſſolvere maluit, atque diffingere. Tales ergo elegis mutationes, converſionesque cùm evenerint, quantò faciliùs contingere ſenariis potuerunt?

Qui ſenarii adeò parum ſunt à familiari, ſolutoque ſermone diverſi, ut pro illo habiti ſæpè à librariis fuerint, atque in vetuſto Fabularum Phædri codice manuſcripto Remenſi ordinibus literarum plenis, ſine ullâ ipſorum diſtinctione, ſint exarati. Secundò, idem Gulielmus Hermanus fabulas alias quadraginta quatuor, quæ in eodem libro reperiuntur, vertiſſe ſe dicit ex oratione ligatâ in ſolutam. Tertiò denique Fabulæ ibidem permultæ, cùm ab hocce, tum ab aliis interpretibus, ex oratione Græcâ tanslatæ fruſtra nobis memorantur, cùm nullas inter græcas, quæ quidem extent, compareant: immo verò non paucas earumdem fuiſſe deſumptas è Phædro, quivis plane intelligat.

Poſteà verò quàm varia Scriptorum veterum fragmenta invênimus, quæ, tametſi ad ſenariorum leges opellâ noſtrâ revocari minùs, quàm ſponte ſuâ recurrere viderentur, tamen proſâ oratione ſcripta primùm quin fuiſſent dubitare nobis, propter perpetuam Criticorum auctoritatem, haud liceret; abjiciendam eſſe ſuſpicionem noſtram, removendamque cenſuimus. Tantùm judicavimus, ſi daremus

ſpecimen aliquod induſtriæ noſtræ in ejusmodi monumentis, ſive vertendis, ſive reſtituendis, Lectori non injucundum fore. Hoc ergo ſub ipſum Præfationis hujus noſtræ finem præſtabimus: cùmque olim Marquardus Gudius, vir magnæ apud literatores auctoritatis, Fabulas quinque è codicibus manuſcriptis erutas, numerisque priſtinis, ut ipſe credidit, à ſe reſtitutas, pro Phædriis venditârit, eòque demum profecerit, ut Hoogſtratanus, aliique ſatis multi adſcribere eas Phædro non dubitaverint; operæ hujus exemplum pariter exhibebimus.

Juſta quoque & honeſta cauſa videtur eſſe confitendi, Fabulas, de Ruſtico Providentiam Divinam emendare cogitante, de Lepore & Teſtudine, de Agricolâ & ejus filiis, de Cervo & Vite, acceptas referendas eſſe Gabriëli Jaïo, Societatis Jeſu ſacerdoti. Illas enim oratione, quanquam ſolutâ, tamen optimis ſenariis proximâ, perſcriptas invênimus: ita ut, in iis caſtigandis, & ad metricas leges componendis, perparvum ſit, quiqquid opellæ collocavimus.

Ab argumentis, quæ perpolivit Phædrus, manum prudenter abſtinuimus: quibus autem concinnandis, eximius Fabularum gallicarum artifex, Joannes Fontana miram ſuam, vixque ulli deinde homini imitabilem artem adhibuiſſet, eadem, ſi arriderent nobis, non prætermittere debuimus. Quippe diverſa, quâ utimur, linguæ ratio diverſum etiam poſtulat narrandi ac differendi genus: Phædrusque, & Fontana, quamvis in arte ſcribendi Fabulas ambo pariter excelluerint, abiêre tamen in ſcribendo valde diverſi. Nos quidem elegantiam primi ſimplicem imitari, quantùm potuimus, conati; alterius facetam, ingenioſamque urbanitatem effingere vix aliquando tentavimus. Fabulam tamen ejus de Ruſtico Mortem invocante, ſtudiosè curavimus reddere: ſed ponè ſubjunximus idem argumentum, ſimpliciter, magisque, ni fallor, ad ingenium linguæ latinæ accommodatè expoſitum. Ac ſi quà nos, ut in Fabulis de Lupo pœnitente, de Lupo natum erudiente, de Malis aureis, atque in aliis fortè plurimis, à viâ Veterum pervulgatâ diſceſſimus, id omne rogo ut mihi, aut malis exem-

plis, aut indole meâ gentili decepto, condonetur.

Adornandis Fabulis noſtris adhibuimus, duce Phædro, ſenarios illos, veteribus quibusque poëtis latinis familiariſſimos, neque priùs eſſe in honore deſitos, quàm cùm Latinitas formam induere paulò deteriorem cœpit. Hi quidem ïambum in ſede tantùm ultimâ neceſſariò poſtulant: at iidem verborum ſuavem delectum, & quaſi concentum; at facilitatem orationis quandam delicatam volunt: quæ dotes ambæ poeſim narrationis ingenuæ, ſimplicíſque propriam ferè omnem concludunt; & induſtriam ſi minùs diligentem, quàm accurata ïambicorum gravitas, demonſtrant; laudem tamen haud multò minorem habent; amabiliorem certè ſuam ipſam artis mediocritatem efficiunt. Æmulati ergo ſumus doctam Phædri negligentiam: obſcuram verò quorumdam hominum diligentiam contempſinus, qui, cùm hunc poetam liberiorem in ſervandis metri legibus ac prope diſſolutum fuiſſe contendunt, culpant profectò id quod ignorant.

MARCI TERENTII VARRONIS Fragmenta de conviviis ex A. Gellii lib. I. Cap. XXII. & lib. XIII. Cap. XI.

Lepidiſſimus liber eſt M. Varronis ex ſatyris Menippaeis, qui inſcribitur: Neſcis quid veſper ſerus vehat: *in quo diſſerit de apto convivarum numero, deque ipſius convivii habitu, cultuque. Dicit autem convivarum numerum incipere oportere à Gratiarum numero, & progredi ad Muſarum* . . . . multos, *inquit*, eſſe non convenit, quòd turba plerumque eſt turbulenta. *Et Romae, inquit, conſtat*, ſed & Athenis nusquam aut cubat.* Ipſum deinde convivium conſtat, *inquit*, ex rebus quatuor; & tum denique omnibus ſuis numeris abſolutum eſt: ſi belli homunculi collecti ſunt, ſi lectus locus, ſi tempus lectum, ſi apparatus non neglectus. Nec loquaces autem, *inquit*, convivas, nec mutos legere oportet: quia eloquentia in foro, & apud ſubſellia; ſilentium verò non in convivio, ſed in cubiculo eſſe debet. *Sermones igitur id temporis habendos cenſet, non ſuper rebus anxiis, aut tortuoſis; ſed*

* Locus valdè corruptus.

jucundos, atque invitabiles; & cum quâdam illecebrâ, & voluptate utiles; ex quibus ingenium noſtrum venuſtius fiat, & amoenius. Quod profectò, *inquit*, eveniet, ſi de id genus rebus ad communem vitæ uſum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro, atque in negotiis agendis loqui non eſt otium. Dominum autem, *inquit*, convivii eſſe oportet non tam lautum, quàm ſine ſordibus. Et in convivio legi non omnia debent, ſed ea potiſſimùm, quæ ſimul ſint βιωφελῆ [1], & delectent potiùs; ut id quoque videatur non defuiſſe magìs, quàm ſuperfuiſſe .... bellaria, *inquit*, ea maximè ſunt mellita, quæ mellita non ſunt: Πέμμασιν [2] enim cum πέψει ſocietas infida.

„LAUDANDA [3] certè convivarum paucitas:
„A Gratiarum numero eorum convenit
„Incipere numerum, & ad Muſarum progredi. „
Non eſſe multos convenit; quòd turba ſit
Plerumque turbulenta. „Romæ antiquitus
„Conviva ſtabat, aut ſedebat: nunc cubat. „
Ipſumque deinde quatuor convivium

1 Utilia vitæ.
2 Placentis cum concoctione.
3 Quæ uncinis includuntur, mentem Varronis exprimunt, non verba ipſa repræſentant.

Ex rebus conſtat; & ſuis tunc omnibus
Demum abſolutum numeris eſt: homunculi
Si ſunt collecti belli; ſi lectus locus;
Si lectum tempus; apparatus denique
Si non neglectus . . . .
Convivas nec loquaces autem oporteat,
Nec mutos legere: quia eloquentia in foro,
Et apud ſubſellia: nec verò in convivio,
Sed in cubiculo debet eſſe ſilentium.
„Igitur habendi non erunt, id temporis,
„Sermones ſerii, anxiis rebus ſuper,
„Aut tortuoſis; ſed blandè invitabiles,
„Hilares cum fructu, cum voluptate utiles,
„Quîs noſtrum fiat ingenium venuſtius. „
Quod ſanè eveniet, ſi de rebus, id genus,
Communem vitæ ad uſum pertinentibus
Confabulemur, de quibus loqui in foro,
Et agendis in negotiis, non otium eſt.
. . . . Dominum autem convivii
Non tam eſſe oportet lautum, quàm ſine ſordibus,
Neque omnia debent in convivio legi:
Sed ea potiſſimùm, quæ ſint βιωφελῆ [4],
Simul & delectent potos: & id ipſum quoque,
Ut non ſuperfuiſſe videatur magis,
Quàm defuiſſe . . . .
Bellaria autem quod ſpectat, ea maximè

4 Verba græca in Satyris Varro ſæpe uſurpavit.

Tibi ſint mellita; ſi quæ non mellita ſunt:
πέμμασιν enim cum πέψει inſida ſocietas.

FABULA

De Securi et Manubrio.

Aliquanti dantes auxilium hoſtibus ſuis pereunt. Homo, Secure factâ, ab arboribus poſtulat Manubrium ut darent de ligno quod eſſet firmum. Omnes oleaſtrum juſſerunt dare. Accepit homo Manubrium. Aptâ Secure robora coepit decidere. Magna truncabat, & eligebat. Sic quercus fraxino dixiſſe fertur: dignè & bene patimur, quia Manubria dedimus.

Hanc fabulam in veteri manuſcripto Divionenſi Gudius reperit, Phædro adſcripſit; & ſic reſtituit:

Homo & Arbores.

Auxilia qui dat hoſtibus ſuis, perit.
Secure factâ, ab Arboribus homo poſtulat,
Manubrium ut darent de ligno, quod foret
Firmum: juſſerunt omnes oleaſtrum dari:
Accepit ille; & oblatum Manubrium
Aptans Securi magna cædit robora:

Et eligebat Arbores: tunc fraxino
Dixiſſe fertur quercus: meritò ferreas
Patimur bipennes, quia dedimus manubria.

Sequentes fabulas ſelegimus ex illis latinis, quas excudit olim Robertus Stephanus. Eas autem, quaſi ſuis à nobis reſtitutas numeris, non venditabimus: ſed, quàm facilè ſenariorum legibus conſtringi potuerint, oſtendemus.

(*Fab. 99. pag. 101, 102. incerto interprete.*)

Camelus.

Cùm primùm viſa eſt Camelus, homines perterriti, & magnitudinem admirati, fugiebant. Ubi verò procedente tempore cognoverunt ipſius manſuetudinem, confiſi ſunt eò uſque, ut ad eam accederent. At intellecto paulò poſt belluae non ineſſe bilem, eò contemptûs iere, ut & frena ei imponerent, & pueris agendam traderent.

Camelus [5] viſa cùm primùm eſt, perterriti,
Paresque & iram, & magnitudinem rati,
Fugiebant homines. Procedente tempore
Ubi cognoverunt ejus manſuetudinem,

5 Plinius, Hiſt. L. 11. C. 37. *Camelus una.*

Conſiſi ſunt eò usque, ut ad eam accederent.
At hoc demum intellecto, nullam belluae
ineſſe bilem, ſic eam contemptui
Habuêre, ut etiam frenos ipſi imponerent,
Et circùm agendam pueris traderent ſuis.

(*Fab. 107. pag. 105. incerto interprete.*)

GALLINA AURIPARA.

Gallinam quis habens ova aurea parientem, ratus intra ipſam auri maſſam ineſſe, occiſam aliis Gallinis ſimilem reperit.

Gallinam habebat ova parientem aurea
Aliquis, ineſſe huic intra auri maſſam ratus,
Cædit; aliisque Gallinis ſimilem invenit.

(*Fab. 17. pag. 144. Hadriano Barlando interprete*)

DE OPILIONE ET AGRICOLIS.

Puer editiore pratulo oves paſcebat; atque per jocum terque quaterque lupum adeſſe clamitans, Agricolas undique exciebat. Illi ſaepiùs eluſi, ſeriò auxilium imploranti dum non ſubveniunt, fiunt oves praeda lupo.

d 2

Oves in editiore pratulo puer
Paſcebat: atque terque quaterque per jocum
Lupum, lupum adeſſe clamitans, hùc undique
Agricolas exciebat. At illi ſæpius
Deluſi, auxilium jam imploranti ſeriò
Dum non ſubveniunt, præda oves fiunt lupo.

(*Fab.* 82. pag. 211. *Rimicio interprete.*)

De Gallina et Vulpe.

Vulpes Gallinarum tugurium ingreſſa, cù Gallinam nido aegrotantem aſpexit, eam rogavit, quomodò valeret. Cui Gallina promtè reſpondit: meliuſculè me haberem, ſi hinc abires, ſoror.

Ingressa Vulpes Gallinarum tugurium,
Nido ægrotantem Gallinam aſpicit: rogat
Quo ſe modo habeat. Cui Gallina: Si hinc, ſoror,
Abires, ait, haberem me meliuſculè.

Digitized by Google

Praeſatio Editionis Secundae (in 8vo.) *Pariſiis: Excudebant H. L. Guerin & L. F. Delatour* 1756.

Cum *Hippolytus-Ludovicus* Guerin & *Ludovicus-Franciscus* Delatour *mihi ſignificarent velle ſe has Fabulas, in Galliâ natas, Galliae reddere, facere ſaltem, ne Scotia ſibi ſoli eas vindicaret; cùmque me etiam rogarent, ut adjuvarem ſe in incepto ſuo perficiendo, ac providerem, ne illi non darent aliquid primâ editione magis accuratum: ego verò meam operam voluntati eorum commodare decrevi: nactusque Codicem manu ipſius Auctoris ſcriptum, & vulgatis exemplaribus emendatiorem, multisque etiam in locis ad meliorem formam figuramque retractatum, illum ultro ad hanc perpoliendam editionem adhibui. Curavi quoque diligenter, ut non modò* phraſes, *quas vocant*, & phraſium *membra, clauderentur, ſuſtinerenturque aptis distinctionibus; ſed apices etiam vocibus imponerentur, ubicumque liberandus ab omni amphiboliâ ſermo requireret. Praetereà id quod à multis lectoribus deſideratum eſt, ad calcem hujus editionis adjeci Fabularum omnium Indicem. Denique cùm cenſere*

d 3

nonnullos viderem, nomen Auctoris operi praefigendum fuiſſe; *ab ipſo petii*, *ut id nunc demum fieri permitteret. At candidè reſpondit homo ſimplex:* Illud ipſum verò ſe deprecari; hactenus benignis eſſe ſuffragiis indultum; opus tenue, leves Fabellas nimio fortè favore exceptas; nil dum ſeverè in illas animadverſum; menda jam à ſe ipſo deprehenſa non pauca, correctaque; expectandum pauliſper, dum ceteris ſubveniant peritiores Critici; ubi ſatis emendata fuerint omnia, tunc ſe manifeſto nomine proditurum, ut debitam & fautoribus & emendatoribus ſuis gratiam referret ac perſolveret. *Poſtremò exoravit, ut ipſi, quod volebat, aſſentirer. Hoc tamen profeci, ut non me, niſi donatum, dimitteret; Fabellamque, de* Libro *&* Prelo, *quam modò abſolverat, mihi, prioris repulſae mitigandae causâ, publicandam concederet. Ab illâ autem, quoniam idonea, quae benevolentiam Lectoris alliceret, viſa eſt, operis omnis exordium eſſe capiendum cenſui.* *

* Hâc Fabellâ Liber primus terminatur.

CLAUDIO SALERIO

Editio prima dedicata.

Cui dono [1], dedico Fabulas novas? tibi,
Optime Saleri: namque tu primus bono
Has munerafti perlegens ſuffragio,
Et judicaſti luce dignas publicâ.
Quapropter ipſas animus augurat [2] mihi
Satis felici prodituras alite:
Etenim ſincerâ, candidâque præditum,
Te mentis indole eſſe, nôrunt plurimi,
Tibi quos adjunxit nexibus læta aureis
Neceſſitudo; deinde liberalium
Præſtare te magnâ artium peritiâ,
Neque te latinis eſſe, quàm græcis libris,
Minùs adſuëtum, quos priſca polivit manus,
Latere opinor literato nemini.
Id ergo totum, qualecumque, habe [3] tibi
Novi libelli; meque livor ſi malus
Amarulentis appetiverit jocis,
Tuo præſidio tutere imbellem, precor.

1 Catullus, L. 1. Car. 1. V. 1.
Cui dono lepidum novum libellum?
Corneli, tibi.

2 Virgilius, Aen. L. 7. V. 273.
Si quid veri mens augurat.
Val. Flaccus, L. 3. V. 355.
Sed quis non prima refellat
Monſtra Deûm, longosque ſibi non auguret annos?

3 Catullus, l. cit. V. 8.
Quarè habe tibi, quidquid hoc libelli eſt,
Qualecumque.

JOSEPHO OLIVETO

Libri tertiae Editionis poſteriores quinque dedicati.

Et noſtras aliquid eſſe ducis Fabulas,
Joſephe; & illas cùm facilè perſpexeris
Non invenuſti ſpecie blandâ corticis
Allicere furtim mentes ad frugem bonam;
Omnemque noſtram tendere hùc induſtriam,
Ut ſuavitate condiatur [1] veritas,
Pleriſque acerba, & utiles inter jocos
Ludat verecundè innocens ſtili indoles [2];
Hinc approbantis animi teſtimonium
Benevolus ultro gratificatus es mihi.
Quapropter aliquam ut iſti jucundiſſimæ
Urbanitati gratiam rependerem,
Hos Fabularum quinque decrevi libros
Tibi dedicare; eoſque præ quinque alteris
Polire ſtudui tantò diligentiùs,
Quòd eruditus non latino ſis minùs,
Quàm gallico ſermone, ſcribendi artifex:
Etenim decorum, delicatum, lucidum

1 Cicero, de Orat. L. 2. C. 53. *Neque eſt ulla temperatior oratio, quàm illa, in quâ* aſperitas *contentionis, Oratoris ipſius* humanitate conditur. Et Orat. C. 55. *Omnino duo ſunt, quæ* condiant *orationem; verborum, numerorumque jucunditas.*

2 Plautus, Trin. act. 2. Sc. 2. V. 42. *Indoles induſtriæ.* Mil. glor. act. 3. Sc. 3. V. 47. *Indoles ingenii.* Cicero, de Offic. L. 3. C. 4. *Indoles virtutis.* T. Livius, L. 38. C. 17. *Frugum, pecudumque indoles.*

Servas, in utroque genere, verborum ordinem [3];
Pariterque, quas res invicem anneꝿi velit
Arguta ratio, visque judicii potens,
Egregiè calles; & bonâ reconditum
Sub mente guſtum [4] laudis utriusque obtines:
Idemque, ſpero, facilè mecum ſentiet,
Quicumque libros legere ſuevit optimos:
Regni [5] per omnes literarii plagas
Tam juſta famae celebritas de te viget,
Tamque diuturna, ut is fere convicio
Adurgeatur, qui refragari velit.
Jam verò id omne quidquid eſt munuſculi
Ut judicarem non tibi ingratum fore,
Tua ſingularis induxit me humanitas:
Amas rependere omnibus videlicet
Officia liberalis indulgentiae,
Cenſoriæque [6] virgulae amaritudinem
Adhibere nunquam, niſi perinvitus, ſoles.

3 Cicero, Orat. C. 63. Verborum ordinem *immuta*. De Orat. L. 2. C. 42. Ordo & *diſpoſitio argumentorum.*

4 Cicero, Orat. in Anton. 2. C. 45. *Facinoroſi verae* laudis guſtum *non habent.* Quintilianus, Inſt. L. 6. C. 3. Guſtus *urbis . . . cui contraria ruſticitas.*

5 Cicero, ad famil. L. 9. Epiſt. 18. *Regnum forenſe.* ad Attic. L. 1. Epiſt. 1. *Regnum judiciale.*

6 Quintilianus, Inſt. L. 1. C. 4. *Verſus* cenſoriâ *quadam* virgulâ *notare.*

EXPLICATIO.

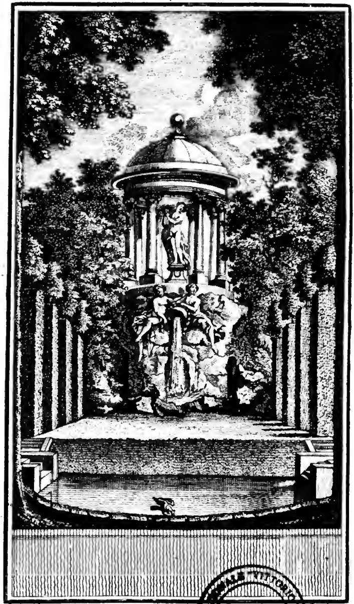
NON PRÆTEREUNDA.

PETIERUNT multi, ut ex his meis Fabellis, numero quingentis circiter & triginta nunc ſimul exſtantibus, quas excogitaſſem, declaratem. Dicam ergo bonâ fide: Quæcumque argumenta ab aliis fuiſſe tractata Scriptoribus non indico, ea omnia, à me eſſe inventa exiſtimo: exiſtimo, inquam; non aſſevero: nonnulla enim, quæ primùm inveniſſe me credideram, aliena poſtmodùm è perlectis quibusdam libris recognovi, ſuisque inventoribus reddidi.

Rogatur Lector, ut conſulere ante omnia mendorum indicem velit.

Digitized by Google

p. 1.

Egid. Verhelst inv. et sc. L. . F. ... Manhem.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

OMNES dare operam naviter homines decet,
Ut ſeſe honeſtis artibus invicem adjuvent.
Pro viribus ergo efficere conatus fui,
Ut ne, alma ſtudia Literarum dum ſequor,
Obſcuram inani dicerer vitam otio
Tranſîſſe. Porrò cùm viderem, quas ferunt [1]
Æſopum auctorem reperiſſe Fabulas,
Magno has fuiſſe doctis olim ſeculis
In honore; talem mihi ſumendam cenſui

[1] Phædrus, Lib. I. Fab. I. V. 1. & alii. Quanquam multò ante Æſopum Heſiodus, atque ipſi etiam divinorum voluminum Auctores hoc ſcribendi genus adhibuerunt.

Digitized by Google

Materiam, primâ fronte leviſſimam quidem,
At penitùs omni laude verâ præditam:
Ejus enim dotes paulò diligentiùs,
Paulóque rectiùs intueri ſi velis,
Tute ipſe, luſus eſſe noſtros utiles
Ad corrigendam vitam hominum, fatebere.
Speciosis alii dum eloquentiæ ſtrophis [2]
Severitatem venditant cenſoriam,
Re vacuas ipsâ nænias effutiunt
Plerumque: nos paratu verborum levî,
Tenui, modeſto ſimplices, fictis jocis [3]
Lenocinantes, mentibus frugem bonam
Inferimus. Et verò infitiari non licet,
Noſtrum illud omne Fabularum quin genus,
Dum varia proponit, oculisque ſubjicit
Exempla, monitis arguat ſalubribus
Cujusque vitam, quas & ipſa condidit
Natura, ſanctas usque leges ſuadeat,
Officia denique doceat fere omnia,
Quîs continetur ſocietas mortalium.
Unde hanc moralis [4] eſſe Philoſophiæ ſcholam,
Eamque veram, non ineptè dixerim.

2 Phædrus Lib. I. Fab. XIV. V. 4. de quodam Sutore:
Verboſis acquiſivit ſibi famam ſtrophis.
3 Phædrus L. I. Prol. V. 7.
Fictis jocari nos meminerit Fabulis.
& Lib. III. Prol. V. 37. de Æſopo:
Quia quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in Fabelias tranſtulit;
Calumniamque fictis eluſit jocis.
4 Cicero de Fato. init. *Quia pertinet ad mores . . . . . . nos eam partem Philoſophiae de moribus appellare ſolemus: ſed decet augentem linguam latinam, nominare* moralem.

FABULA I.

Belluae peſtilentiâ laborantes. [5]

CALAMITAS [6], quâ non alia diligentior
Vaſtandum ad Orbem ab Inferis emittitur,
Terribilis, invicta, efficax, intra dies
Paucos, avaram explere Plutonis domum,
Peſtis [7], vocanda nomine quoniam eſt ſuo,
In Belluarum [8] eruperat latè genus.
Permulta fuerant corpora data jam neci [9]:
Reliqua laborioſus urgebat ſtupor,
Triſti veterno languida: procul, hinc procul

5 Martinus Dorpius, Fab. 473. La Fontaine, L. 7. Fab. 1.

6 Cicero, in Verr. L. 1. C. 16. *Quàcumque iter fecit, ejuſmodi fuit, non ut Legatus populi Romani, ſed ut quaedam* Calamitas *pervadere videretur.*

7 Morbi, de quo hic agitur, proprium, ni fallor, nomen eſt *peſtis*: & videntur hoc nomine pernicioſiſſima quæque appellata ideo tantùm fuiſſe, quòd *peſtis* malorum maximum exiſtimaretur. Attamen Jo. Fred. Gronovius, Obſervationum L. 3. C. 15. Edit. 1639. *Equidem peſtilentia eſt, inquit, peſtis; ut non morbi ſolum, ſed omnia exitialia, ſunt peſtes: ſed hanc vocem propriè pro peſtilentiâ accipi, nego cum Giſanio, & negabo, donec contrarium ex verè latinis videro probatum.* Verba hæc hominis doctiſſimi multos commoverunt, ut ad ejus ſententiam accederent: ſed illi fortè neſcierunt, Editione ſecundâ, 1662, quæ dicitur *priori emendatior, & altero tanto auctior*, omiſſam planè fuiſſe ab Auctore talem cenſuram. Ennius, pag. 142. Edit. 1707.
Hos peſtis necuit, pars occidit illa duellis.
Cicero, de nat. Deor. L. 1. C. 36. *Ibes . . . avertunt* peſtem *ab Aegypto, cùm volucres angues, ex vaſtitate Libyae vento africo invectas, interficiunt atque conſumunt.* Columella, L. 7. C. 7. *Si aegrotat univerſum pecus . . . . ſi ex calore & aeſtu concepta* peſtis *invaſit.* Lucanus, L. 6. V. 89.
Traxit iners cœlum fluidæ contagia peſtis.

8 Beſtiarum genus univerſum poſſe belluarum vocabulo appellari, in opuſculo quodam gallico nuper demonſtratum eſt.

9 Ovidius, Metam. L. 7. V. 606. de extinctis peſte corporibus:
Corpora miſſa neci.

Exterritus Amor, & voluptas fugerant:
Ubique luctus, ubique regnabat pavor.
Eâ tam atroci clade perculſus Leo,
Jubet frequentes convocari Belluas:
Tum concionem [1] ubi ſatis magnam videt:
Cæleſtis ira, unius ob noxas, ait,
Sæpe univerſam plectit multitudinem:
Nunc ergo judex quisque, non mollis ſibi,
Deſcendat [2] in ſe, diſpiciatque ſedulò,
Si quid erit, quo fòrs irritaverit Deos;
Ut una demum, ritè ſeſe devovens,
Hoſtia tot innocentes redimat victimas.
Ego equidem culpâ non carere me puto:
Nam oves, & agnos, & juvencos, & boves
Comêdi; nec peperci ipſis cuſtodibus:
Et hæc, & alia ejusmodi quàm plurima
Patrata, fateor, jure nullo ſunt meo.
Hic Vulpis, ut quæ ſponte adulari ſolet,
Vitam reclamat omnem tanti Principis
Culpae inveniri [3] poſſe nulli obnoxiam:
Ovillis, inquit, bubulisque carnibus
Sæpe ſatiâſti nobilem tuam famem:
Quid tum? pecudibus magnus hic ſtultis honos

1 Cicero, Orat. pro Sext. C. 12. *Advocat* concionem; *habet orationem.*

2 Perſius, Sat. 4. V. 23.
Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo!

3 Ovidius, Heroid. Epiſt. 10. V. 1.
Mitius invèni, quàm te, genus omne ferarum.
Pont. Epiſt. 3. V. 20.
Seu non fingebas, inveniere levis.

Eſt habitus, alvum quòd tuam repleverint.
Aliquot præterea ruſticos diſcerpere
Placuit: at hoſtes in modum hoſtilem licet
Tractare, nec jus bellicum [4] ulciſci vetat.
Quæ viſa poſtquàm eſt plauſibilis [5] oratio;
Sua confiteri ſcelera non dubitat Tigris,
Non dubitat Urſus, non Lupus, non ceteri
Carnifices; & qui nigra nôrint vertere [6]
In candida, adſunt oratores callidi.
Reſtabat Aſinus: is ſuum bonâ fide
Scrutatur animum; & invenire vix poteſt
Quidquam, notari [7] dignum; adextremùm tamen:
Mihi, quaſi [8] per nebulam, ait, in mentem venit,
Olim me divertiſſe, neſcio quâ viâ,
Ad Sacrificuli [9] neſcio cujus pratulum:
Herba bona, tenera, ſi bene memini, fuit;
At illa, fateor, non erat juris mei:
Nôram: abſtinere volui: ſed ſtimulans fames,

4 Cicero, de Offic. L. 3. C. 29. *Eſt autem* jus *etiam bellicum.*

5 Cicero, Tuscul. L. 3. C. 21. *Haec* plauſibilia *non ſunt.* Seneca, Epiſt. 59. *Nondum captabatur* plauſibilis oratio.

6 Juvenalis, Sat. 3. V. 29.
Cedamus patriâ: vivant Arturius iſthic
Et Catulus: maneant, qui nigrum in candida vertunt.

7 Horatius, L. 1. Sat. 3. V, 24.
Stultus & improbus hic amor eſt, dignusque notari.

8 Plautus, Pſeud. act. 1. Sc. 5. V. 47.
Sunt quæ te volumus percontari, quæ quaſi
Per nebulam noſmet ſcimus atque audivimus.
Cicero, in Ant Orat. 12. C. 2. *Quod videbam equidem, ſed* quaſi per caliginem.

9 T. Livius, L. 39. C. 8. *Graecus ignobilis* . . . Sacrificulus *& vates.* Suetonius, Domit. C. 1. *Iſiaci celatus habitu inter* Sacrificulos *vanae ſuperſtitionis.*

Et allicientis opportunitas boni,
Et Genius aliquis me malus, credo, impulit,
Labella dulci ut admoverem gramini,
Pauxillulumque pabuli decerperem.
  Vix ea; repentè in infelicem beſtiam
Ab univerſo coetu clamor tollitur:
Pereat ſceleſtus, cauſa communis mali,
Aſinus; nefandi pereat auctor criminis.
Sacrificuli herbam [1] comedere! quid hoc eſt, niſi
Horribile, junctum cum ſacrilegio, ſcelus?
Hinc nos videlicet hiſce cladibus premit
Cæleſtis ira: Numen ergo debitâ
Statim expietur [2] impiae pecudis nece.
Diram hanc, iniquus ipſe Rex, ſententiam
Non erubeſcit comprobare; nec mora,
Foedè immolandam tradit hoſtiam Lupo.
  Peſſumdari [3] Inopes, ubi Potentium intereſt;
Facilè in grave ſcelus culpa mutatur levis.

1 Virgilius, Georg. L. 3. V. 497. de equo pabulum averſante:
Immemor herbae.

2 Cicero, in Verr. L. 4. C. 50. *Cereris numen . . . iſtius ſceleratiſſimi atque audaciſſimi ſupplicio* expiari *volebant.*

3 Terentius, andr. act. 1. Sc. 3. V. 3.
Me, aut herum peſſumdabunt.

Ovidius, Triſt. L. 3. Eleg. 5. V. 45.
Non mihi, quærenti peſſumdare cuncta, petitum
Cæſareum caput eſt.

FABULA II.

Formica & Cicada. [4]

Patiens laboris, grana dum meſſis daret,
Opus Formica fecerat [5], hiemis memor;
Frugemque multam in horreum congeſſerat:
Cicada totos interim dies ſonis,
Malè otioſa, ſtridulis indulſerat,
Nil providens quid deinde venturum foret.
Vênit hiems. Mox miſella contrahitur gelu;
Intelligitque ſe eſſe perituram fame,
Si non cibi aliquid unde unde extricaverit.
Formica tutum ſe receperat in cavum,
Opibus paratis jam fruens. Hanc convenit
Cicada ſupplex: Fer, ait, auxilium, ô bona,
Egenti. At illa: Quid agebas autem, has opes
Dum colligebam? Cantabam videlicet.
Cantabas! laudo: nec ſaltare nunc veto.
Suam dolebit languida ſenectus vicem,
Laborioſa ni juventus præcavet.

4 La Fontaine, Lib. I. Fab. I. Benſerade, Fab. LXIII. Æſopus, Fab. CXXXIV. Aphtonius, Fab. I. Faernus, Fab. VII. Burmannus in Appendice ad Phædrum, Fab. XXVII. S. Cyrillus, Lib. I. Fab. IV.

5 Salomon Prov. C. 6. V. 6. *Vade ad formicam, ô piger, & conſidera vias ejus, diſce ſapientiam: quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, parat æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe, quod comedat.*

Digitized by Google

FABULA III.

Aquila, Corvus, & Paſtor. [6]

OVEM rapuerat Aquila curvis unguibus:
Idem experiri Corvus & ipſe dum cupit,
Parem è grege toto prædam obſervans eligit;
Simulque magno devolans ruit impetu.
At nec ovem tollere, impar quippe viribus,
Neque hujus etiam pertinaci vellere
Miſerè impeditum ſe expedire jam poteſt.
Accurrit ergo Paſtor, & hunc capiens: Tuas
Priùs decebat nôſſe te vires, ait,
Qnàm tale facinus niteteris exſequi.
Capere volebas, captus ipſe nunc veni,
Meo futurus filio ludibrium.
Docet fabella, tenuiores ad ſuam,
Potentiorum exemplis, perniciem trahi.

FABULA IV

Lacerta & Teſtudo.

TUI me miſeret, aiebat Teſtudini
Lacerta; quæ, quòcunque libeat vadere,
Tuam ipſa tecum ferre cogaris domum.
Quod utile, inquit illa, non grave eſt onus.

6 La Fontaine, Lib. II. Fab. XVI, Benſerade, Fab. LXXVII. Æſopus, Fab. CCVII.

FABULA V.

Ericius & Talpa. [7]

Ericius [8] hiemem adventare ſentiens,
Talpam rogavit, proprio in cavo locum
Sibi ut vim contra frigoris concederet.
Conceſſit Talpa; ſed receptus hoſpitem,
Ut ſe movere cumque vult, Ericius
Pungit moleſtis hinc & hinc aculeis:
A ſe ergo Talpa hunc ſentiens damno ſuo
Receptum, ferre nec diutius volens,
Precatur, obteſtatur, exire ut velit,
Quandoquidem anguſtus ambo non capit locus.
At eſſe gaudens ille, ubi bene eſt ſibi:
Hinc exeat, ait, qui manere non poteſt.
Fabella docet hunc imprudenter hoſpitem
Admitti, qui non poſſit aliquando ejici.

7 Benſerade, Fab. LXXII. Le Noble, Fab. LIII. & in Comœdia ſuâ Æſopicâ Act. I Sc. IV. Richer, Lib. IV. Fab. XV. Abſtemius, Fab. LXXII.

8 Gallicè, *Heriſſon.* Iſidorus, Origin. Lib. XII. Cap. 3. *Ericius animal ſpinis coopertum . . . . exinde nominatum, quòd ſubrigit ſe, quando ſpinis ſuis clauditur.* Hinc apud Salluſtium, Hiſt. Fragm. Lib. III. & apud Cæſarem de bello civ. Lib. III. Cap. 67. Trabs infixis horrens aculeis ferreis Ericius vocatur.

FABULA VI.

Leo, Lupus, & Vulpis. [9]

Leo ægrotabat: acceſſerunt illico,
Ut ſolarentur, omnes undique belluæ:
Vulpis tamen adhuc aberat: ergo Lupus datum
Hanc criminandi infenſus arripit locum:
Nil curat, inquit, de ſalute Principis.
Dumque alia multa deblaterat ejusmodi,
Conflare tentans invidiam; tandem advenit,
Ejusque verba Vulpis audit ultima.
Vix introgreſſa: Me, ait, excuſatam velis,
Magnanime Princeps, ſi quid eſt, cur non ſatis
Videar fuiſſe diligens: mea interim
Tibi opera impenſa eſt; & fuit pretium moræ:
Nam circuivi; & hinc, & illinc ſedulò
Rogavi, quodnam remedium præſtantius,
Tuoque tollendo aptius morbo foret.
Quid comperiſti, quærit impatiens Leo?
Reſpondet Vulpis: Nil crede efficacius,
Quàm ſi jubebis detrahi pellem Lupo
Viventi, eamque protinus calidam indues.
Placet remedium: Lupus ergo deglubitur [1]
Miſer, & agnoſcit, quæ nihil dominos juvat,
Recidere fraudem ſæpe in auctores ſuos.

9 La Fontaine, Lib. VIII. Fab. III. Æſopus, Fab. LXXII. Faernus, Fab. XCIX. Jaïus, Biblioth. Rhet. Tom. II. pag. 741.

1 Suetonius, Tiber. C. 32. *Reſcripſit, boni paſtoris eſſe tondere pecus, non* deglubere.

FABULA VII.

Pueruli Fratres.

NATURA, & uſus vitæ communis duos
Puerulos fratres mutuo conjunxerat
Amore, qualem ferre id ætatis ſolet.
Tentatus eſt fortè unus amborum levi,
Brevique morbo: venam oportuit tamen
Secari, Medico ſic jubente. Quod videns,
Protinus adflere cœpit alter. At mihi
Pius iſte motus miſericordiæ placet,
Ait æger ſecum reputans; ac etiam magis,
Quàm credidi, ab eo nunc me amari intelligo.
Poſtridie, cùm prima rediiſſet ſalus,
Germanum aſpexit cruſtulorum copiâ
Inſtructum: partem ſibi dare ut velit, rogat.
Negat ille verò. Quid? mihi pias herì
Lacrymas dediſti, nuncque cruſtulum negas?
Nego, ait: Natura dat lacrymas, non cruſtula.
Specioſa ſæpe ſanctam amicitiam nota
Teſtatur: at raró ipſa res fidem facit.

FABULA VIII.

Roſae & Papilio.

Semota ab omni pæne conſpectu Roſa
Florebat, & latebat horti in angulo.
Inde tamen aliam, non viſa ipſa, clanculum [2]
Roſam videbat, quæ patenti in areâ
Blandè renidens lumini ætherio, ſuum
Decus aperiret non ſine faſtoſo igneæ
Fulgore formæ. Tum livore carpitur:
Gemitque, genere quòd parem, tam diſpari
Obnoxiam ſe vivere ſorti oporteat.
Papilio, ſua quem fortè levitas hùc tulit,
Advertit, &: Quid, ſtulta, ſic, inquit, gemis?
Tua iſta nempe clariùs micat ſoror,
Radiiſque Solis vividioribus calet;
Sed te minùs tenella eſt, & vernans minùs;
Et ævum denique brevius, quàm tu, exiget.
  Hæc miſera pleroſque homines conditio premit:
Obſcura vita diſplicet; illuſtris nocet.

[2] Terentius, Eun. act. 3. Sc. 5. V. 53.
Ego limis ſpecto
Sic per flabellum clanculum.

FABULA IX.

Columba Plumipes, & Columba Saxatilis.

SPERNENS Columba Plumipes [3] Saxatilem [4],
Superbiebat, quòd ſe ſemper cerneret
Bene ocreatam; cùm ſuas illa interim
Nudas, turpesque tibias oſtenderet.
Saxatilis ait: Nudis me eſſe tibiis
Quòd Sors voluerit, non modò injuſtè exprobras;
Sed etiam, quòd ſic nata ſim, mihi gratulor,
Quippe magis expeditæ: at ocreas tibi
Quòd Fata dederint, quìd ea jactas munera?
Vincla eſſe potiùs, quàm ornamenta, dixerim:
Etenim experire: non modò nihil adjuvent;
Sed etiam impediant, ne ſatis facilè ambules.
His excitata verbis, à ſe Plumipes
Ova incubari [5] non meminit: ut ſe probet
Poſſe ambulare commodè, nido exſilit
Repentè, & ocreis ſimul inhærentem ſuis
Spem ſobolis rapit, & inſcia illidit ſolo.
Veſtis luxuriâ gloriantes indicat
Fabella plures ruere in exitium grave.

3 Catullus Carm. LV. V. 27.
Adde hùc plumipedes, volatilesque.

4 Varro de re ruſt. Lib. III. Cap. 7. *Unum* (Columbarum genus *Agreſte: ut alii dicunt*; Saxatile.

5 Vide notam ad Fab. 10. L. 5.

FABULA X.

Capo.

HABEBAT aliquis Caponem, chortalibus [6]
Præ ceteris alitibus dilectum ſibi;
Ita ut, pennarum nullo conſpicuum licèt
Nitore, pulchrum hunc eſſe totum crederet.
Adeò eſt amantum cæca deliratio!
Etiamque tinctu faſciam inſignem rubro
Ad ejus collum ſtultus alligaverat.
Ornatu hic autem glorians novo, additam
Sibi putat eſſe miram pulchritudinem:
Ergo celeriter ſeſe confert ad ſuos.
Ineptum at illi non ferentes, protinus
Omnes ad unum invadunt, & procaciter
Illudere certant, omnibus & vexant probris.
[7] Loco eſt ignominiæ honor indigno datus [8].

6 Apud Varronem, Columellam, Celſum, & Ovidium, ubi agitur de ſepto avium domeſticarum, ſcriptum invenitur non *chors*, ſed *cohors*. Vitruvius tamen, L. 6. C. 9. *Chortes, magnitudineſque earum &c. In chorte &c.* & Martialis, L. 7. Epigr. 40. V. 1.

Raucæ chortis aves, & ova matrum.

Ibid. Epigr. 53.

Non porcus, non chortis aves, non ova ſuperſunt.

7 Pub. Syrus, V. 354.

Loco ignominiæ eſt apud indignum dignitas.

8 Cicero in Verrem, Lib. V. Cap. 14. *Quaſtor ſum factus, ut mihi honorem illum tum non ſolùm* datum *ſed etiam creditum ac commiſſum putarem.*

FABULA XI.

Simius & Hinnuleus.

Hinnuleus olim, Simiusque dum ſimul
Colludunt; ille genio indulget innocens,
Luſumque ſimplex è luſu ſolum petit:
Sed alter, etiam ludens, innatam ſibi
Malitiam continere non poteſt diu,
Et ad usque vivum dente pungens perfido
Hinnulei delicatam ſauciat cutem:
Qui ſimul acerbans ejulatu, fletibus [9]
Senſum doloris, hinc cito pede confugit
Cervum ad parentem, defluenteque offerens
Cruore tinctam corporis partem: En vides,
Vides, heu! clamat, me miſerum natum tuum
Malus iſte ſcurra quo tractaverit modo:
Quam niſi tu atrocem vindicas injuriam,
Pater, uti juſtum eſt, hercle perii funditus:
Namque hoc abîſſe impunè poſtquàm viderit,
Ad majus aliquod ſcelus erit paratior.
Cauſam querendi Cervus eſſe exiſtimans
Parem querelis, territus primùm fuit,
Et ultionis cupiditate percitum
Sibi ſimul ſenſit fremere, & accendi jecur:
At propiùs omnem deinde rem conſiderans,
Læſam eſſe leviter ut cutem nati videt,
Luctum ejus ipſe denique mendacem arguit.

9 Lacrymari dicuntur Cervi.

Tenerior animus quamlibet factam ſibi
Exaggerare offenſiunculam ſolet.

FABULA XII.

Gruis & Pavo. [10]

VARIIS ſimultas orta de cauſis Gruem
Olim incitavit, & Alitem Junonium,
Ut ſe viciſſim inceſſerent [11] convicio.
Vide, inquit Pavo, gemmeum [1] caudæ explicans
Nitorem, in illis miro plumis ordine
Diſpoſitis quanta luminum vis fulguret;
Tuumque lauda poſteà, & mihi, ſi potes,
Objice colorem cinereum. Retulit Gruis:
Plumarum honore lucido præſtas quidem;
Neque hanc invideo futilem tibi gloriam:
Sed humi te retinet iſte, quem jactas, decor,
His ego dum pennis, quas, ſuperbe, vituperas,
Procul hinc volatus molior ſæpe arduos,
Ultraque nubes, proxima [2] Superis, feror.
Quisquis es ab aliquâ parte commendabilis,
Ne ſis ab aliâ vituperabilis, [3] time.

10 Benſerade, Fab. CVI. Avienus. Fab. XV.

11 Suetonius, Tiber. Cap. 11. *Non defuit, qui eum .... convicio inceſſeret.*

1 Phædrus, Lib. IV. Fab. XVIII. V. 7.
Nitor Smaragdi collo præfulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.

2 Avienus, Fab. XIII. V. 14.
Proxima ſideribus, Numinibusque feror.

3 Cicero, de finib. bon. & mal. L. 3. C. 12. *Quod* vituperabile *eſt per ſeipſum, id eo ipſo vitium nominatum puto, vel etiam a vitio*

FABULA XIII.

Mala Aurea. 4

VIR Lusitanus filium habuit unicum,
Cujus venuſtam ſimplicis animi indolem
Etiam adjuvabat pulchritudo corporis.
Erga hunc (vel aliis, quàm parenti, amabilem)
Erat parentis magnus, at prudens amor.
Oculum ille, curis excitatum providis,
Cùm ſæpe in ipſum attentiùs defigeret,
Perſpexit animum, qui doloſis artibus
Deludi, & ad flagitia poſſet allici
Eo faciliùs, quo magis ſimplex erat.
Ergo monebat ſæpe, ne ſocios ſibi
Habere vellet, ut habebat multos nimis,
Et hunc, & illum memorans, qui parilis quidem
Ætatis, at non parilis innocentiæ
Flore eniterent. Magnâ cum reverentiâ
Monitus paternos audiebat filius:
Atenim, inquiebat, tuta omnia times, pater;
Eosque certè, cum quibus credis mihi
Periculoſum inire conſuetudinem,
Quàm non nocere poſſint, haud noſti ſatis:

diffuſum vituperari. De Legib. L. 3. c. 10. *Conſulatus vituperabilis eſt, ſi Conſulum, quos enumerare nolo, peccata collegeris.* Sic legitur non modò in Editione Mediolanenſi an. 1498, quæ maximæ eſt auctoritatis, ſed in aliis etiam fere omnibus quæ ante Gruteranam prodierunt.

4 Locmanus, Fab. XXIII. Car. Poreus, Fab. ineditâ.

Immo, aliquid ipſi fortè ſi contraxerint
Vitioſitatis, quidquid id fuerit, meis
Bonis, ita ſpero, exemplis emendabitur.
Nec ea quietus accipit, nec adhuc tamen
Ratus pater cauſam eſſe cur ſuccenſeat,
Præſtare verbis, quod nequit, tentat dolo
Efficere id innocente. Ciſtulam parat,
Pulcherrimisque Malis aureis replet,
Niſi quòd tot ſanis aliquot intermiscuit,
Quæ ſparſa maculis intimam prænuntiant
Corruptionem. Quo facto, natum vocat;
Et: Hoc leve, inquit, pignus habe amoris mei.
Lætusque, gratusque accipit donum puer;
Mox & ſciendi cupidus, habeat quas opes,
Dum curioſè numerat, atque examinat,
Repentè clamat: Heu! quid egiſti, pater?
Cur inſincera miscuiſti his integris?
Ne querere, fili: integritatem mox ſuam
Communicabunt cum malis quæ ſunt bona.
Quin immo, ſubjicit ille, quæ bona ſunt modò,
Brevì malorum mala fient contagio.
Nil tu time, inquam, nate; vel hoc mihi denique
Concede, ut experiamur quem res exitum
Habere poſsit. Natus nildum ſuſpicans,
Quò tenderetur, annuit, invitus licèt.
Ergo obſeratur ciſtula; clavisque in manus
Datur parentis, ipſe adeſſe dum velit
Referandi tempus. Interim impatiens moræ,
Patrem usque & usque blandâ ſollicitat prece,
Tentatque natus facere, ne diutius

Viſere vetetur, quo ſuæ ſint res loco.
Nimis inquietus quid te fruſtra maceras,
Aiebat ille? quin potiùs, quod tu cupis,
Fieri dum liceat, ſuſtines moram brevem?
At ecce, poſtquàm diſtulit ſatis diu,
Veniſſe tandem nuntiat optatum diem,
Simulque clavim tradit: illa ſegniùs
Videtur obſecundare iſti improvido,
Suum expetenti cernere citiùs malum:
Nam vix aperta eſt ciſtula, ingentem videt
Omnibus ad unum Malis, jam non aureis,
Luem inſediſſe, & horridam putredinem.
Et calamitatem non ego hanc prædixeram,
Exclamat? heu me! quàm verus forem, nimis
Intelligebam: ſed aliter viſum tibi,
Pater. Dolere non tanti eſt, fili; abſtine,
Ait ille, jungens plena amoris oſcula:
Tibi quòd habere ſuper his noluerim fidem,
Quereris: at ipſe numquid credideras mihi,
Cùm commonerem, vita quorum non foret
Impuritatis expers, quàm facilè in malam
Perniciem eorum ſocietas adduceret?
Periiſſe Mala, dono quæ dederam, doles;
Damnum puta iſtud & leve & reparabile.
Sed adulteratis, nate, ſi te moribus
Aliquando fieri vitioſum contingeret;
Et iſta quæ nunc tantopere juvat patrem,
Vitæ innocentis ſi periret caſtitas;
Quid patre miſero fieret? tamque flebilis
Iactura quo ſarciri jam poſſet modo?

Hoc dicitur convictus exemplo puer
Meminiſſe ſemper, inſincera quàm citò
Perniciem Malis intuliſſent integris.
Hæc fabula, puer, quisquis es, ſcripta eſt tibi:
Rarò boni te reddent ex malo bonum;
Malumque ſemper ex bono reddent mali.

FABULA XIV.

Cucurbita, Glans, & Ruſticus. [5]

VENTRE tumefacto repere humi Cucurbitam,
Miratus olim Ruſticus: O factum malè,
Ita vivam, dixit! Nam illa quantò pulchriùs,
Meliúsque ab hâcce dependeret ilice!
Talem hercle tales arborem fructus decent.
Næ dormiebat, quem rerum auctorem ferunt,
Ea cùm ordinaret! Nam Cucurbitæ loco
Cur non viciſſim ſerpit iſta Glans humi?
Pol ſi vocatus eſſem in partem conſilî,
Hæc, & alia rectè ſtatuiſſem, ut equidem reor.
Dum ſic movetur, tamque difficilis rei
Nodum expedire miſerè [6] quærit, nec poteſt:
Homines, quibus acris ingenii vis obtigit
Felicior, dormire vix, inquit, licet.
Simul recumbit; ſimul hominem invadit ſopor.
At ecce ab ipſo vertice ilicis incidit

5 La Fontaine, Lib. IX. Fab. IV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 753. Cujus verba pleraque retinuimus.

6 Horatius. Lib. I. Sat. IX. V. 8.
.... Miſerè diſcedere quærens.

Glans dormienti, ejusque naſum vulnerat.
Evigilat; nasoque ſimul admotâ manu:
Hui, plaga facta eſt non levis! ſanguis fluit!
Tantumne verò Glans minima infligat mali;
Cucurbita autem quid ſi cecidiſſet? papæ!
Nil immutandum; ſentio. Rerum artifex
Suis prudenter cuncta diſpoſuit locis.
Seſe haud abſimilem credat iſti Ruſtico
Divinam quisquis culpat providentiam.

FABULA XV.

Lupus poenitens.

Mores ſceleſtos, ac vitam nefariam,
Inſtinctus olim triſti pœnitentiâ,
Abominari fortiter cœpit Lupus.
Crudelitatis æſtu ſemper abripi,
Fervere ſemper amore cædis impio,
Hæc vita non eſt, inquit; ergo aliam lubet
Vivendi regulam experiri, affectibus
Legem immodeſtis ponere, converti bonas
Ad pacis artes atque manſuetudinis;
Pecudes lanigeras, mite & innocuum genus,
Placet imitari, & illarum commercio
Deformitatem corrigere noſtræ indolis.
His dictis, rectà tendit ad ovium gregem,
Animo paratus, ut videbatur ſibi,
Non modò creare nil mali, at etiam ſuis
Probè mutatis has recreare moribus.
Heu! quanta vis eſt pravæ conſuetudinis!

Gentem ille placidam vix propiùs inſpexerat,
Simul iras veteres ſentit exardeſcere;
Simul imperioſos impetus ſequitur volens,
Prædamque, quam ſors objicit primam, rapit.
Fabella declarat, homines multos, mera
Quos turpitudo ſceleris à ſcelere avocat,
Occaſione retrahi ad ſcelus datâ.

FABULA XVI.

Vulpis & Canis.

VULPIS rapuerat gallum gallinaceum,
Voraveratque. At hanc recenti ſanguine
Adhuc madentem fortis occupat Canis,
Crebroque dente membra diſcerpens vorat.
[7] *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

FABULA XVII.

Mures duo.

LARDUM è muſcipulo [8] pendulum famelicī
Edacitatem Muris inflammaverat
Potenti illecebrâ. Victus ille denique
Obſequitur: at vix attigit, captus gemit.
Suam ergo ſortem dum lamentatur miser,

7 Verba ipſa ſunt, Pub. Syri, V. 2.

8 Rob. Stephanus, Baſil. Faber, & qui hos ſecuti ſunt Lexicographi, id, quod gallicè dicitur *ſouriciere*, dictum latinè *Muſcipulam* fuiſſe teſtantur; citantque Varronem. Varronis quidem de Re Ruſt. Lib. I. Cap. 8. Sect. V. Edit. Lips. 1735. Verba hæc ſunt: *Si parit humus Mures, minor ſit vindemia, niſi totas vineas oppleris muſcipulis.* At cur inde potiùs *Muſcipula*, quàm *Muſcipulum*, in caſu primo ſingulari, enuntiandum concludatur? Ego verò ad-

Quippe ſibi nullam ſpem ſalutis jam videns
Supereſſe ; Mus ſeverus , & retorridus
Hùc fortè vênit , & : Merito certè tuo ,
Quod nunc deploras , inquit , accidit malum :
Ego jam quidem olim centies ejusmodi
Mihi fraudulentas videram objici dapes ;
At ſemper animus abhorruit , quantamlibet
Illæ excitarent appetentiam ſuî.
Etenim profectò capite in hoc noſtro viget
Aliqua ſcintilla ſensûs & prudentiæ :
Rationis autem quàm ſis omnis indigus ,
Futilibus antea , indoctisque moribus
Tu perquàm nimiùm ſæpe jam probaveras.
Meme , inquit alter , enecas : quod arguis ,
Ferrem libenter , ſi meis malis ſimul
Dares medelam ; ſed nihil tu cùm queas
Prodeſſe ; dure , cur tuis meam inſuper
Hanc calamitatem exaſperas conviciis ?
Ne monitione inutili miſerum increpes ,
Fabella prohibet nomine hoc , quia eſt miſer.

hiberi ad id ipſum poſſe auctoritatem Lucilii exiſtimaveram ; cujus Satyrarum , Lib. 30. num. 23. Verba iſta exhibentur : *Hic ut muscipula contenta.* Sed cùm ſententia ſit imperfecta , ac fortè etiam depravata verba , nihil certi ex hoc fragmento colligi poteſt. Nunc autem Phædrum , qui annis , poſtquàm Rob. Stephanus ultimam Theſauro ſuo manum adjecit , ampliùs quinquaginta in lucem editus eſt , controverſiæ omnis judicem adhibebimus. Is enim *Muscipula* quarto caſu plurali. non *Muſcipulas*, memorat, Lib. IV. Fab. I. V. 16.

Aliquot ſecutis , vênit & retorridus ,
Qui ſæpe laqueos , & muscipula effugerat.

Hinc Apuleius *Decipulum* , non *Decipulam* dixit. Hinc Commodianus , auctor vetus Chriſtianarum Acrochiſtidum ita loquitur Inſtructione 48.

Escam musciputi , ubi mors eſt , longè vitate.

Hæc ſcripſeram , vulgaveramque , cùm incidi in Editionem Theſ. Rob. Steph. Baſil. an. 1740. in quâ legitur adjecta vox *Muſcipulum* , & auctoritate Phædri defenditur.

FABULA XVIII.

Aries & Taurus. [9]

NATURA tantis viribus muniverat
Arietis caput, armaveratque tam bonis
Cornibus, ut omnes lanigeros inter greges
Regnaret unus; & aries occurreret
Jam nullus, ipsi poſſet qui reſiſtere.
Elatus ergo tot ſuis victoriis,
Taurum etiam ſtultus ad certamen provocat;
Simulque arietat; & repercuſſus ſimul
Taurinâ fronte, campum metitur jacens:
Tunc ferme exanimis, priſtinam ſuperbiam
Damnavit ipſe, & hanc miſer vocem edidit:
Succeſſus obcæcatum me tenuit diu;
At juſta, qui ſim, calamitas nunc me docet.

FABULA XIX.

Cancer & ejus Filius. [1]

UT prorsùs [2] iret, filium retrogradum
Cancer monebat; at filius: *I prae* [3]; *ſequar.*
Cuiquam ne objicias, quod tibi objici poteſt.

9 Abſtemius, Fab. LXXIX.
1 La Fontaine, Lib. XII. Fab. X. Benserade, Fab. XCVI. Aphtonius, Fab. II. Gabrias, Fab. L. Avienus, Fab. III. Camerarius, Fab. CCXLV.
2 Prorsùs, ſive prorsùm ire, eſt rectà, quaſi propoſitum versùs, incedere. Plautus, Pseudol. Act. IV. Sc. I. V. ult.
Non prorsùs, verùm ex transverſo cedit, quaſi cancer ſolet.
Idem. Pers. Act. IV. Sc. V. V. 5.
Simulato, quaſi eas prorsùm in navem.
3 Terent. Andr. Act. I. Sc. I. V. 144.

FABULA XX.

Agricolae & Mercurius. 4

In ipsâ ripâ fontis Mercurio ſacri
Agricola quondam dum ſuccîdit arbores,
Securis caſu elapſa in undas decidit:
Quam recuperare nullo cùm poſſet modo,
Lacrymare cœpit. Motus miſericordiâ
Mercurius homini apparuit, & exquiſiit
Lacrymandi cauſam; quam ſimul didicit, abit,
Mox &, ſecurim deferens ſecum auream,
Redit; & an hæc ſit, quae modò perdita eſt, rogat.
At eam ſuam eſſe pauper negat. Ergo alteram
Defert ſecundò Mercurius argenteam;
Quam cùm eſſe pauper tunc quoque negaret ſuam;
Ipſi poſtremò ferream Deus obtulit:
Illam ſuam eſſe cùm aſſentiret Ruſticus;
Juſtum & veracem Mercurius hominem volens
Remunerari, ſimul omnes dono dedit.
Hinc ille ſocios ad ſuos ſeſe refert,
Lætusque narrat ordine, quidquid accidit.
Quam rem experiri de ſociis unus volens,
Ad fontem accedit, atque in undas dejicit
Securim; deinde flens in ripâ conſidet:
Cujus ubi cauſam flendi rescivit Deus,
Securim defert auream, an ſit hæc, rogans;
Quam perdidit: eam cùm ſuam eſſe diceret;

4 La Fontaine, Lib. V. Fab. I. Benſerade, Fab. XCI. Æſopus, Fab. XLIV. Faernus, Fab. LXII. Jaïus, Tom. II. pag. 742.

Mercurius, cognitâ ejus impudentiâ,
Neque auream ipſi, neque etiam ſuam dedit.
Is meritò, injuſta qui petit, nihil obtinet,
Et qui juſta petit, plura, quàm petiit, refert.

FABULA XXI.

Aquila & Mus. [5]

IMPLICITA quondam cæcis laqueorum dolis
Aquila, ubi ſenſit, impetum ſimul exerit,
Et ſe expedire quærit; unicè hoc agit,
Irâ & furore fortis; & nil proficit.
Cujus laborem Mus videns, miſertus eſt;
Abroſis ergo dente crebro vinculis,
In libertatem vindicat Armigeram Jovis.
At libera illa: Méne contemptiſſimæ
Debere vitam beſtiolæ? Proh, Jupiter!
Dixit: ſuumque liberatorem necat.

FABULA XXII.

Cycnus & Anſer. [6]

CYCNUM, Anſeremque habebat quidam Villicus;
Suæque menſæ deſtinabat alterum;
At alterum ſervare cupiebat diu

5 Richer, Lib. VII. Fab. V. Abſtemius, Fab. LXX.
6 La Fontaine, Lib. III. Fab. XII. Benſerade, Fab. CLXXVI. Æſopus, Fab. LXXIV. Faernus, Fab. XXV.

Gratum, canoræ [7] vocis ob dulcedinem.
Aliquando, ſeram ſub noctem, ad focum ſedens,
Confabulansque: Noſter nunc vobis, ait,
O pueri, qualis Anſer eſſe creditur?
Ego verò factum ſatis obeſum judico,
Reſpondet unus, hanc ut familiam tuam
Recreare poſſit non illiberaliter:
Sic ille, ſic loquuntur deinde ceteri.
Herus ergo, eorum quandoquidem ſententiam
Non improbat ipſe, ad ſtabulum, Cycno, & Anseri
Commune, pergit, tamque præcipiti gradu,
Ut lumen [8] etiam ferre ſecum negligat:
Quæritat; omittit Anſerem, Cycnum capit,
Statimque miſero frangeret guttur, niſi
Ille violentam ſentiens mortem ſibi
Inſtare, cantus inchoaret funebres,
Suavesque dirae ſortis ad ſolatium.
Quos ubi canoros Villicus agnovit ſonos:
Heu! quantus error me, inquit, in malam prope
Neceſſitatem peccandi conjecerat!
Simul relinquit Cycnum, jugulat Anſerem.
  Quid blanda virtus ſuavis eloquentiæ
Præſtare poſſit, iſta fabella indicat.

7 Cantus Cycnorum, ut experientiâ conſtat, nullus eſt: adhuc tamen de Muſico dicimus, *il chante comme un Cygne:* ex eo nimirùm, quòd omnis fere, quæ, ut ait Cicero, Orator. c. 50. *Habet auctoritatem in exemplis*, idem commemoravit antiquitas.

8 Horatius, Lib. I. Epiſt. II. V. 35.
Poſces ante diem librum cum lumine.
Quintilianus Inſtitut. Lib. V. Cap. 12. pag. 452. Edit. Burman. *In rebus verò apertis argumentari tam ſit ſtultum, quàm in clariſſimum ſolem mortale lumen inferre.*

FABULA XXIII.

Equus & Aſinus.

Instinctus odio, calcibus infeſtis Equus
Petivit Aſinum, & vulnere afflixit gravi:
At medio in ictu malefacti pœnam ſibi
Impegit ipſe: tibiarum enim alteram
Luxavit, diſſolutâ cartilagine;
Ita ut dolorem ſævientem non ferens,
Coactus fuerit languidos artus humi
Deponere, ægro non ſine luctu: quem videns:
Ego, inquit Aſinus, malè valebam; ſed mihi
Bene eſſe jam nunc incipit, cùm ſic jaces.
[9] *Laeſo doloris remedium inimici eſt dolor.*

FABULA XXIV.

Lupus ovillâ pelle indutus & Paſtor. [1]

Ovilla pelle ſe Lupus contexerat:
Sic perſonatus ovium numeroſo gregi
Immiſcuit ſe perfidus. Quotidie
Aliquam bidentem devorabat clanculum.
Sed fraude Paſtor cognitâ, tandem occupat
Incautum; & morte debitâ ſtatim afficit.
Intereà Opilio junior, rei inſcius
Quid eſſet, quærit cur ovem dedat neci.

9 Pub. Syrus, V. 340.
1 Abſtemius, Fab. LXXVI.

Hanc & ego pariter, inquit ille, putaveram
Ovem eſſe; factis at probavit ſe Lupum.
Malos ſi occultat ſpecies, opera detegunt.

FABULA XXV.

Ruſticus & Silva. [2]

Esto beneficus; at cui benefacias, vide.
In ſilvam vênit Ruſticus, capulum rogans
Aptum ſecuri tollere liceret ſuæ:
Quod cùm, annuente Silvâ, feciſſet; ſtatim
Ferrum in beneficas vertere cœpit arbores;
Quarum ingemiscens una: Meritò cædimur.

FABULA XXVI.

Canis & Lepores duo. [3]

Unum inſecutus in campo Leporem Canis,
Videt alterum; & eum ſimiliter ſtudet [4] inſequi;
Utrumque ſed dum capere vult, neutrum capit,
Sibi ipſa ſemper aviditas nimia officit.

2 La Fontaine, Lib. XII. Fab. XVI. Benſerade, Fab. XXXIX. Anonymus à Neveleto editus, Fab. LIII. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 130. Gudius append. ad Phædr. Fab. V.
3 Le Brun, Lib. IV. Fab. XXI. Mus. Rhetor. Tom. 2. p. 183.
4 Corn. Nepos in Chabriâ ſub fin. *Primus ſtudet portum intrare.*

FABULA XXVII.

Leo, Simius, & Vulpis. [5]

Quæcumque paulò curtiore præditæ [6]
Caudâ fuiſſent belluæ, edixit Leo,
Suo ni excedant regno intra paucos dies,
Malo mulctandas, quotquot potuerint capi.
Pœnam ergo celeri Simius parat fugâ
Vitare; at ipſam ſimiliter Vulpem videns
Effugere velle: Tu verò, inquit, quid times?
Ad téne legem pertinere exiſtimas?
Reſpondit illa: Si malâ edictum eſt fide,
Facilè oratores invenientur perfidi,
Caudam mihi eſſe curtiorem qui probent.

FABULA XXVIII.

Aquila & Sol. [7]

Radiantis Aquila Solis adverſum jubar
Cùm ſuſtineret irretorto lumine:
Quàm te, ait, acutùm cernere, ô lucis pater,
Credidero, quæ nil, absque [8] te eſſet, cernerem!

5 La Fontaine, Lib. V. Fab. IV. Faernus, Fab. XCVII.
6 Cicero, de nat. Deor. L. 3. c. 1. *Epicurus ... Deos confirmat membris humanis eſſe præditos.*
7 S. Cyrillus, Lib. I. Fab. II.
8 Plautus Mænechm. Act. V. Sc. VII. V. 33.
Nam absque te eſſet, hodie nunquam ad Solem occaſum viverem.
Terentius Phorm. Act. I. Sc. IV. V. 11.
. . . . absque eo eſſet,
Rectè ego mihi vidiſſem.

Sol retulit : Ipſa quando cogit veritas
Dicere quod res eſt , audi , & errorem tuum
Depone : Tantâ luminum qui copiâ
Abundo, ut cœlum, & auras, & terram, & mare
Illuſtrem, cæcus ipſe cernere nil queo.
Hos admonet fabella, qui lucem omnibus
Dilargiuntur , dum ſibi ipsis nil vident.

FABULA XXIX.

Liber & Prelum.

At me premendo cur gemis , dixit Liber
Prelum allocutus, ipſe tacitus dum premor?
Reſpondit Prelum : Non meam doleo vicem;
Sed quæ mala tibi incautus arceſsis , gemo.
Frequens videlicet uſus rerum jam diu
Me docuit , qualis expectanda sit Libris
Fortuna plerisque ; ac de te ſic auguror:
Sollicita primùm curioſitas levem
Aget hùc emptorum turbam ; fòrs etiam tibi
Plurima politorum hominum inſudabit manus:
At mox ſeveras vel tibi imponet notas
Cenſura gravis; & vitia , quæ notaverit,
In luce ponet irridenda publicâ:
Vel , quod gravius eſt , cùm te novitas deſeret,
Aut deſinet excitare lectores tuos,
Statim ſubibit ingraveſcens tædium,
Et ſempiternæ ſepeliendum te dabit

Oblivioni : tum taciturnus [9] inertibus
Præbebis epulas tineis , vel amicies [1] piper.
Prelum hîc quievit. At Liber invicem gemens:
Lector , ait , omen benevolus malum obruat!

9 Horatius, Lib. I. Epiſt. XX. ad Librum ſuum:
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mittêris Ilerdam.

1 Idem Lib. II. Epiſt. I. fin.
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

p.33.

Egid. Verhelst inv. et sc. L. 2. F. 2 Manhem

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER SECUNDUS.

PROLOGUS.

Me fabularum ſuavis indoles capit;
Capit venuſtâ munditie latinitas
Simplex, & arti prænitens facilis color
Laborioſæ. Ergo meas omnes mihi
Fere propellunt mentis ægritudines,
Deleniuntve verſibus lepidis ſuis,
Monitisque doctis Phædrus ac Terentius:
Quibus poëtam vix alium feliciùs
Utile miſcere dulci exiſtimaverim.
Ego porrò eorum lene ſcribendi genus
Adhibere; quantùm licuit, adniſus fui
His concinnandis fabulis: quarum tibi,
Lector, ſecundum exordiar jam nunc librum.

FABULA I.

Malus exſpoliata.

Onusta pulchris, optimiſque fructibus
Superbiebat Malus: nam quotidie
Ad ipſam herilis ventitabat familia,
Modò hoc, modò illud pomum, cui maturitas
Pretium addidiſſet, decerpendi gratiâ.
Sic illa amicos facere [1] ſtulta credidit:
At, præter folia, poſtquàm nil ſuperfuit:
Eadem repentè ſeſe deſertam videns:
Heu! fuerat, inquit, diviti nullus mihi
Amicus, quoniam nullus eſt nunc pauperi.

FABULA II.

Cervus & Hinnuleus. [2]

Tu canibus mole viribusque corporis
Longè es ſuperior, dixit Hinnuleus patri;
Etiamque magna cornua in capite geris,
Quibus terribilem capere vindictam queas;
Timendus ergo potiùs, hos quarè times?
At ille: Quìd ea memoras, quorum me pudet?
Fugere ego certè nolim; nec poſſum tamen
Non fugere, ſimul audivi latratus canum.

1 Seneca. Epiſt. 9. *Quæris quomodò amicum citò facturus ſit.*
2 Benſerade, Fab. CLVII. Æſopus, Fab. LVI. Faernus Fab. XXIII.

Fruſtra excitantur, qui pavent: quem finxerit
Natura timidum, ratio nulla corrigit.
Tua tamen, Lector, ſi laboras hoc malo,
Fata ut ſequare, fabula ſequens admonet.

FABULA III.

Lepores & Ranae. [3]

Agitatos Lepores aſſiduis terroribus
Cepit aliquando magnum vitæ tædium:
Coeunt; & omnes denique ſtatuunt mori.
Quid enim? timere ſemper, hoccine vivere eſt?
Hinc ergo triſtes abeunt, & ſilentio
Aquas paluſtres proximi ſtagni petunt,
Finire vitam certi ſub medio lacu.
At mœſta ripæ cùm propinquavit cohors:
Repentè notum in gurgitem perterritæ
Saliêre Ranæ. Hîc unus exclamans Lepus:
Heus, inquit, ſocii, quantus hîc noſtrî quoque
Timor, videte; & incœptis abſiſtite:
Perſtemus animis: timidi non adeò ſumus,
Ut inveniri timidiores non queant.

3 La Fontaine, Lib. II. Fab. XIV. Benſerade, Fab. CLX. Æſopus, Fab. LVII. Gudius in appendice ad Phædium, Fab. II.

FABULA IV.

Vulpecula & Gallina. [4]

VULPECULA domum ingreſſa gallinariam,
Solamque languentemque Gallinam videns,
Exclamat: O mea ſoror, ſalvâne es ſatis?
Aegroto, ait illa: tu recedas hinc tamen,
Mea ſoror, & me habebo jam meliusculè.
Bonos juvare, cùm abeunt, incipiunt mali.

FABULA V.

Teſtudo & Aquila. [5]

ARTEM volandi contumax addiſcere
Teſtudo voluit, & Aquilam elegit ſibi
Magiſtram. Ab ejus naturâ alienum nimis
Hoc eſſe dixit Aquila: enixiùs tamen
Urgentem, & obſtinatam accepit unguibus,
Tulitque in auras. At ubi dimiſſa hæc fuit,
Cecidit in ſaxum, & periit effractâ domo.
Natura dux eſt optima: ut juvat hanc ſequi,
Sic ire contra impunè nulli contigit.

4 Richer, Lib. V. Fab. XX. Benſerade, Fab. CLXXXI. Philib. Hegemon, Fab. XI. Locmanus, Fab. XXXIII. Gabrias, Fab. LXV.
5 Benſerade, Fab. XCV. Æſopus, Fab. LXI. Avienus, Fab. II.

FABULA VI.

Puer & Agricolae. [6]

Succurrite, lupus en adeſt, clamaverat
Semel iterumque per jocum nugax puer,
Cuſtos bidentum, credulosque exciverat
Agricolas: at opem poſtulare ſeriò
Cùm deinde cogeretur, hi metuunt dolum,
Nec jam ſubveniunt; & lupus prædam rapit.
Quicumque mendax eſſe creditur, licèt [7]
Aliquando verum dicat, haud facit fidem.

FABULA VII.

Bubulcus & Leo. [8]

Quærens Bubulcus, quem juvencum amiſerat,
Luſtravit omnem fruſtra ſolitudinem;
Demum invenire poſſe deſperans, Jovi
Supplicat; & hædum, ſi ſibi furem modò
Oſtendere velit, ipſi mactandum vovet.
Inde proficiſcens, in quercetum devenit,
Ibique reperit, quem Leo vorabat, ſuum

6 Richer, Lib. VI. Fab. XIX. Le Noble, Fab. CXLI. Benſerade, Fab. LXXXVII. Æſopus, Fab. CCLXX. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 144.

7 Phædrus, Lib. I. Fab. X.
Quicumque turpi fraude ſemel innotuit,
Etiamſi verum dicit, amittit fidem.

8 La Fontaine, Lib. VI. Fab. I. Philib. Hegemon, Fab. XXI. Æſopus, Fab. CXXXI. Faernus, Fab. LXXV.

Juvencum. Trepidus igitur, & perterritus,
Manusque tendens ſupplex ad cœlum: O bone,
O ſancte Jupiter, ait, voveram quidem
Tibi hœdum, ſi fur inveniretur mihi;
Nunc voveo taurum, ſi furem vitavero.
Humana ſæpe vota perniciem petunt.

FABULA VIII.

Grues & Anſeres. [9]

AGRUM vaſtabant juncti Gruibus Anſeres.
Quod cùm audiiſſent Ruſtici, illuc ſe ferunt.
Grues, ſimul eos aſpiciunt, ſimul avolant;
Verùm capiuntur Anſeres, quos impedit,
Soloque nimii [1] corporis onus detinet.
Suis Fortuna quem ſaginavit bonis,
Non facilè emerget præſenti periculo.

9 Richer, Lib. II. Fab. XI. Æſopus, Fab. LX. Locmanus, Fab. XXXVII.

1 Phædrus, Lib. III. Fab. VII. V. 4.
. . . . Unde ſic, quæſo, nites,
Vel quo cibo feciſti tantum corporis?

FABULA IX.

Mula. [2]

Recreata poſito largiùs Mula hordeo
Laſciviebat, inordinatos impetus
Molita. Me, inquit, ſine dubio equus nobilis
Talem progenuit, qui fuit celerrimus,
Cui ſimilis ego ſum. Sed paulo poſt contigit,
Ut illa ceſſaret, ubi currendum fuit,
Vixque ambulare poſſet. Tum dixit gemens:
Equi putabam generoſi me filiam:
Sed aſinum mihi fuiſſe nunc memini patrem.
Adverſa [3] ſtultos admonent ſortis ſuæ.

FABULA V.

Mors & Ruſticus. [4]

Vetulus redibat Ruſticus è ſilvâ, ferens
Vix ſe, ſuumque faſcem. Victus denique
Labore, & annis, poſuit infelix onus.
Tum cogitare cœpit triſtis omnia
Quæcumque perfert nunc, vel olim pertulit.

2 La Fontaine, Lib. VI. Fab. VII. Benſerade, Fab. CLXXI. Æſopus, Fab. CXL. Faernus, Fab. XXIX.

3 T. Livius, Lib. V. Cap. LI. *Adverſæ deinde res admonuerunt religionum.*

4 La Fontaine, Lib. I. Fab. XV. & XVI. Boileau, Tom. II. Rouſſeau, Tom. II. Æſopus, Fab. XX. Faernus, Fab. X. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani. Fab. XIV. Jaius, Tom. II. pag. 740.

Nam quas faventis ille Fortunæ vices
Expertus unquam eſt? Tugurio ſub paupere
Uitam [5] auſpicatus, miſerias inter miſer
Reptavit infans: hinc malorum quis modus?
Vicini amantes litium: conjux mala:
Deſidiâ inertes liberi: immodicis herus
Juvandus operis: milites, domeſticam
Quîs ſæpe oportet tradere ſupellectilem:
Rigidus coactor: creditor impatiens moræ:
Victûs facultas rara: perpetuus labor;
Ac denique mali plurimum; prope nil boni.
Hæc dum recenſet, inſuperque concipit
Imaginem [6] preſentis infortunii
Senex miſellus, calamitatis ad gradum
Veniſſe ſummum ſe putat: mortem invocat.
Adeſt: Quid, inquit, me rogas? .. Bona ſis, precor..
Faſcem hunc in humeros ut recipiam, me adjuva.
Mali medela Mors venit, gravius malum.

FABULA XI.

Idem Argumentum.

FASCEM lignorum Ruſticus, ſenex miſer,
Portabat ægrè: longiore ſed viâ
Fractus, victuſque, abjecit infelix onus:

5 Plinius, Hiſt. Lib. VII. proæm. *Jacet . . . . flens, animal ceteris imperaturum; & à ſupplicits vitam auſpicatur.*
6 Ovidius, metam. Lib. 8. V. 96.
Turbatusque novi reſpondit imagine facti.

Mortem invocavit. Mors advênit. Tum Senex:
Faſcem, ait, in humeros hunc mihi reponas precor.

FABULA XII.

Agricola & ejus Filii. [7]

PUGNARE inter ſe Filios quotidie
Suos Agricola cùm videret, nec ſatis
Potis eſſet eos in gratiam reducere;
Jubet complures virgas afferri ſibi,
Omneſque in unum deinde faſcem colligat;
Tum faſcem caperent, ac perfringerent, monet:
Quod illis verò efficere non valentibus;
Virgas diſſolvit, frangendaſque ſingulas
Diſtribuit; haſque cùm fregiſſent: Vos, ait,
Vos pariter arctis unanimitas [8] nexibus
Si ſociet, eritis firmi, inexpugnabiles;
Sin diſſociârit invida æmulatio,
Facilem offeretis hoſtibus victoriam.
  Hæc vera quàm ſint monita providi patris,
Nemo eſt, opinor, qui mecum non ſentiat:
Res tamen ut etiam fieret omnibus magis
Perſpecta, placuit addere exemplum ſequens.

7 La Fontaine, Lib. IV. Fab. XVIII. Benſerade, Fab. XCIII. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 56. cujus verba nonnulla retinuimus.

8 Titus Livius, Lib. IV. Cap. VIII. *Eumenem, Attalumque fratres .... cuilibet Regum hujus ætatis nullâ re magis, quàm fraternâ unanimitate regnum æquaſſe.*

FABULA XIII.

Tauri quatuor & Leo [9]

SANXERE Tauri quatuor [1], periculum
Cujusque ut omnes reputarent proprium ſibi.
Simul paſcentes hos videt Leo, nec tamen
Cunjunctos audet aggredi, quanquam eſurit:
Primùm ergo verbis dat operam fallacibus;
Segregat; ac demum ſegregatos enecat.
  Addit vim invictam fortibus concordia:
Diſcordia frangit ipſam fortitudinem.

FABULA XIV.

Lupus & Ovis. [2]

MULCATUS olim [3] morſibus diris canum
Lupus jacebat potûs & cibi indigens;
Ovem rogavit, ut aquulam afferret [4] ſibi

9 Benſerade. Fab. CVIII. Le Noble, Fab. CIX. Aphtonius, Fab. XVI. Avienus, Fab. XVIII. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. I.

1 Non modò litera *t* geminanda non eſt in voce *quatuor*, ut longa prima ſyllaba fiat, ſed etiam brevem unquam ab ullo vetere Poetâ factam illam fuiſſe non puto.

2 Benſerade, Fab. CCII. Æſopus, Fab. CVI.

3 Terentius Adelph. Act. I. Sc. II. V. 9.

.... Ipſum dominum, atque omnem familiam
Mulcavit usque ad mortem.

Cicero, orat. pro Mil. Cap. XIV. *Quâ in turbâ C. Vibienus ita eſt mulcatus, ut vitam amiſerit.* Ibi enim *mulcatus*, non *mulctatus* legendum eſt, quod & ratio ipſa non minùs apertè, quàm optimorum codicum fides, demonſtrat. Aliud eſt igitur, mulctare morte: aliud, mulcare usque ad mortem. Vide prætereà notam ad Fab. XXXI. Lib. X.

4 Scio potum afferri ab ove non poſſe facilè: at fabularum ſcriptoribus multa hujuscemodi condonanda ſunt.

De prætereunte rivulo : Nam ſi modò
Tu dederis, inquit, potum; egomet poſthac cibum
Inveniam facilè. At illa, fraude cognitâ,
Sic retulit: Potum ſtulta ſi darem tibi,
Cibum invenires facilè; meipſam ſcilicet.
Periculoſum eſt adjuvare maleficum.

FABULA V.

Gallina Ova pariens aurea. [5]

Quod lucrum habetur in manibus, hoc ſæpius
Habendi plura cupiditate amittitur.
Habebat aliquis ova parientem aurea
Gallinam: homo [6] meus hanc auro plenam ratus
Cædit, aliisque gallinis ſimilem invenit.

FABULA XVI.

Lupus & Anicula. [7]

Per arva Lupus errabat, escam quæritans:
Auſus ad agreſtem progredi caſam, audiit
Plorantem puerulum, increpantemque Aniculam:
Plorare deſine : pergis ? tradam te Lupo.

5 La Fontaine, Lib. V. Fab. XIII. Benſerade, Fab. CXX. Æsopus, Fab. CXXXVI. Avienus, Fab. XXXIII.

6 Phædrus, Lib. V. Fab. VII. V. 32.
Homo meus ſe in pulpito
Totum proſternit. Plaudit illudens Eques.

7 La Fontaine, Lib. IV. Fab. XVI, Beniſerade, Fab. XCIV. Philib. Hegemon, Fab. XIII. Æſopus, Fab. CXXXVIII. Aphtonius, Fab. XXXIX. Avienus, Fab. I. Faernus, Fab. LXXVI.

Prædo locutam ſeriò Aniculam ratus,
Expectat usque ad veſperum; ſed cùm diem
Nox obruiſſet, rurſus audit puerulo
Adblandientem: Dormi, pupe mi; hùc Lupus
Si venerit, eum continuò mactabimus.
Tunc abiit ille, ſe eſſe deluſum dolens;
Et: Male ſit, aiens, impudenti feminæ,
Quæ dicit aliud, aliud autem cogitat!

FABULA XVII.

Ovis & Cornicula. [8]

CORNICULA ſedens in Ove dum tergum fodit:
Injuriam ex te quam patior, inquit Bidens,
Cani ſi faceres, ferres [9] infortunium.
Reſpondet illa: Quibus ego illudam, ſcio,
Moleſta placidis, morigera ferocibus.
Malitia ſæpe comitem habet prudentiam,

8 Benſerade, Fab. LXIII. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 145. Burm nnus, append. ad Phædr. Fab. XXVII.

9 Terentius, Adelph. act. 2. Sc. 1. v. 24.
Si attigiſſes, ferres infortunium.

FABULA XVIII.

Aſellus & Equus. [1]

EQUUM labore nimio confectus rogat
Aſellus, ut, ſe comitem ſi ſalvum velit,
Juvet, onerisque parte paulisper levet.
Quod ille cùm renueret: omnis denique,
Labentem Aſellum deſerit vigor. Aſt herus
Onus omne, & ejus corium quoque demortui
Equo reponit in dorſum; quibus fere
Oppreſſus ille: Pro merito, dixit, meo
Exerceor nunc, qui laboranti priùs
Aſello durus opitulari nolui.
Qui ſocio ſubvenit, ille providet ſibi.

FABULA XIX.

Leo & Capra. [2]

CONSILIA qui dant, ſæpe conſulunt ſibi.
Stantem Leo videns rupe in excelsâ Capram,
In pratum ut illa potiùs deſcendat, monet,
Quò molle gramen, teneraque invitat ſalix.
Capra refert: Faciam; hinc ſi procul diſceſſeris;
Qui non, ut meliùs mihi ſit, hoc ſuades mihi,
Sed ut habeas tu, quod vores famelicus.

1 La Fontaine, Lib. VI. Fab. XVI. Æſopus, Fab. CXXV. Faernus, Fab. XVI. Burmannus, append. ad Phædr. Fab. XIV. Janus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 745.
2 Benſerade, Fab. CXIV. Le Noble, Fab. CLVIII. Æſopus, Fab. CCXXXIV. Avienus, Fab. XXVI.

FABULA XX.

Leo Senex & Vulpis. [3]

LEO factus eſſet cùm ſenex, nec quærere
Victum ſibi poſſet, machinatus eſt dolum,
Quò ne deficeret alimentorum copia:
In intimam repentè ſeceſſit ſpecum;
Ibique ſe ægrotare ſimulavit jacens.
Per nemora & agros poſtquàm res innotuit,
Aliæ poſt alias adeunt plures beſtiæ:
Quas ille capiens facilè ſingulas necat.
Vulpis & accedit ; at ejus arte cognitâ,
Stat extra limen, hinc ſalutat ; & pedem
Procul referre celeriter cùm jam parat:
Senex malignè blandiens: Cur non, ait,
Ingredere, filia ?... Terret id me ſcilicet,
Venientium ad te multa quòd veſtigia
Impreſſa video ; nulla ſed redeuntium.
Cùm ſe doloſis artibus mitem exhibet,
Tunc eſt timenda maximè crudelitas.

3 La Fontaine, Lib. VI. Fab. XIV. Benſerade, Fab. LV. Philib. Hegemon, Fab. IX. Æſopus, Fab. CXXXVII. Faernus, Fab. LXXIV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. VI. Burmannus, append. ad Phædr. Fab. XXX.

FABULA XXI.

Fringuilla. [4]

Auceps Fringuillam [5] cùm cepiſſet, ac pedem
Filo alligâſſet, puerulo hanc dono dedit.
Sed inter homines illa vitam non ferens,
Ubi libertatis aliqua ſe ſpes obtulit.
Fûgit, notiſque nemoribus ſe condidit.
At ſubſecutum ramulis filum inſcia
Implicat; & ultra jam volare non poteſt;
Reperitque mortem, ſervitutem dum fugit.
Leve damnum ſuffer, ne grave incurras malum.

FABULA XXII.

Ranae duae. [6]

Cum fureret æſtas immodica, ſuam duæ
Paludem Ranæ ſiccatam reliquerant,
Inopeſque circùm errabant quærentes aquam.
Ad puteum tandem deveniunt; utque uberi

4 Æſopus, Fab. CII. Faernus, Fab. LXXXV.

5 Gallicè *Pinſon*. Alii fringillam, alii etiam frigillam vocant. Verum nomen fringuilla. Varro enim de Linguâ Latinâ, Lib. VI. ſub fin. *M. Actius*, inquit, *in Caſinâ: Quid fringutis? quid iſtud tam cupidè cupis?* Caſinæ, Act. II. Sc. IV. V. 49. Verba iſta Plauti leguntur: cujus vulgatæ quidem editiones habent *friguttis:* at *fringutis* vera eſſe lectio videtur. *Fringutire* autem ab antiquo *fringuere* deductum, & id cum ſono ſubſilire eſſe puto. Vide Nonium, Cap. I. Sect. XXI.

6 Benſerade, Fab. CXLI. Æſopus, Fab. XIX. & CXLVII. Faernus, Fab. XXXVII.

Illum ſcatere aquarum copiâ vident,
Perbibere cupiunt; unaque: Huc age, ô ſoror,
Quin, inquit, ſaltu mittimus corpuſcula?
Sed altera: Hic ſi puteus aruerit quoque,
Inde remeare quo valebimus modo?
Itus eſt imprudens, de reditu si non liquet.

FABULA XXIII.

Cerva, Venator, & Leo. [7]

VENATOREM olim Cerva fugiens, in feri
Leonis antrum ſe imprudens receperat:
Quæ comprehenſa dum necatur: Hei mihi,
Quid, inquit, hominem tam celeri prodeſt pede
Fugiſſe ſævum? ſævior occurrit fera.
Vitas Charibdim fruſtra, ſi in Scyllam incidas. [8]

7 Æſopus, Fab. LXIV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. VIII.

8 Philipp. Gualterus Alexandreidos, Lib. V. V. 301.
Incidis in Scyllam, cupiens vitare Charibdim.
Qui verſus deinde, repoſito *incidit* pro *incidis*, in proverbiorum numerum relatus eſt.

FABULA XXIV.

Formica & Columba. [9]

FORMICA ſitiens ad fontem deſcenderat;
Sed illam aquarum fluxus in præceps trahit:
Peribat miſera, cùm ſortem ejus intuens
Columba, miſeranſque injicit ramusculum:
Quo ſublevata naufraga evadit necem.
Poſt paulò, inſtructus arcu, quidam Ruſticus
Advênit illùc fortè; & obviam ſibi
Columbam aſpiciens, figere hanc telo parat.
Sentit periclum Formica, & piæ timens
Columbæ, talo Ruſtici ſeſe applicat,
Ipſumque mordet, adnitens, quantùm [1] poteſt.
Doloris ille impatiens obvertit caput;
Simulque volucris admonita procul evolat.
Juva, ut juveris; raró beneficium perit.

9 La Fontaine, Lib. II. Fab. XII. Benſerade, LXXXVIII. Æſopus, Fab. XLI.

1 Terentius And. Act. V. Sc. II. V. 20.
. . . . Sublimem hunc intrò rape, quantùm potes.
Eun. Act. 2. Sc. 3. V. 85.
Duc, quantùm potes.
Plautus, Aul. act 2. Sc. 9. v. 2.
Congrum, Muræenam exdorſua, quantùm potes.
Moſtel. Act. 3. Sc. 2. v. 71.
Dare vult uxorem filio, quantùm poteſt.
Hæc loquendi formula ſæpiſſime apud Plautum ac Terentium recurrit.

FABULA XXV.

Apes & ipſarum dominus. [2]

HERUS cùm abeſſet, &, operoſa gens, Apes
Labore dulci detinerentur foris;
Ingreſſus aliquis in mellarium, favos
Diripuit. Mox reverſus, ut apiaria
Effracta, inanesque alveolos Herus videt,
Ingemere primùm, deinde malo, quaquà licet,
Cœpit mederi. Redeunt è paſtu interim
Apes, herumque non aliter, ac ſi mali
Auctor fuiſſet, ſimul omnes aculeis
Fodicare certant. Tunc: O volucres peſſimæ,
Ait ille, quis vos in meam impellit furor
Perniciem, vobis dum utilis meus eſt labor?
 Aliena damna tempore dextro ni leves,
Opera tua damno ſæpe vertetur tuo.

FABULA XXVI.

Aſinus ſilveſtris & Aſinus domeſticus. [3]

SILVESTRIS [4] Aſinus Aſinum cùm domeſticum
Pinguem, nitentem, teneraque inter gramina
Vernantis agri luxuriantem [5] cerneret:

2 Æſopus, Fab. LXXXV.
3 Æſopus, Fab. CXI.
4 Varro de re ruſticâ, Lib. II. Cap. VI. *Horum genera duo: unum ferum, quos vocant Onagros. In Phrygiâ & Lycaoniâ ſunt greges multi. Alterum manſuetum, ut ſunt in Italiâ omnes.*
5 Ovidius, Faſt. Lib I. V. 156.

Sorte hujus, inquit, me frui, quidnam vetat?
Quin adeo? &, ſocium habere me velit, rogo?
Secum ita locutus, ruſticum immitem videt,
Inhoneſtas qui clitellas huic beatulo[6]
Imponit, & mox ire cogit ad locum,
Ubi cæſa fuerant ligna, quæ dorſo ſuper
Congeſta ſi non is ſatis properè vehat,
Nodoſo fuſte dux pigrantem ſuſcitat.
Ad ſua tum gaudens latibula revertit Ferus;
Tuasque, non invideo, delicias habe
Tibi ſolus, inquit, bajule ô patiens nimis!
Nulla eſt beata ſervitus; & hæc mihi,
Quantumvis miſera, contra libertas placet.

FABULA XXVII.

Mus in ciſtâ natus.[7]

In ciſtâ natus Mus erat: menſes ibi
Aliquot, quietus, & ſuâ quidem ſatis
Contentus forte (quippe nil aliud putans
Melius ſibi evenire poſſe) vixerat.

Ludit & in pratis, luxuriat que pecus.
Metam. L. IX. V. 266.
Ut que novus ſerpens, poſitâ cum pelle ſeneƈtâ,
Luxuriare ſolet,
6 Perſius, Sat. 8. v. 103.
Tandemque beatulus alto
Compoſitus leƈto, craſſisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit.
Horatius, L. I. Sat. I. V. 15.
Decies centena dediſſes
Huic parco, paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis.
7 Abſtemius, Fab. I.

Sed cupiditate aliquando tandem captus eſt
Hinc exeundi, & explorandi, an hac ſuâ
Ciſtâ pateret mundus multò latiùs.
Peregrinandi cupido januam exhibet
Fiſſura tenuis; illàc prorumpit levis.
At curioſus ſingula vix circùm incipit
Luſtrare, varias hinc & hinc dapes videt:
Deguſtat omnes; laudat omnes. Nunc meî
Ut me pudet, ait, qui meâ ciſtellulâ
Nihil eſſe melius poſſe mihi putaverim!
Cives ad iſtos hæc fabella pertinet,
Qui ſtultè amantes patrium ſolum, beni
Vix alibi quidquam poſſe reperiri putant.

FABULA XXVIII.

Miluus & Agricola. [8]

COLUMBAM dum perſequitur, in laqueum incidit
Miluus [9], &, ipſum dedere cùm vellet neci
Agricola: Parce, non enim te læſi, ait.
At ille: Neque te, opinor, iſta læſerat.
Mortem innocenti qui parat, jure hanc ſubit.

8 La Fontaine, Lib. VI. Fab. XV. Benſerade, Fab. XXXVI. Abſtemius, Fab. III.

9 Jam diu eſt cùm Giſanius, Lambinus, Gruterus, Voſſius, Gudius, & alii docuerunt, reperiri ſemper ſcriptum in optimis Codicibus vel *miluum*, vel *milvum*, nunquam verò *milvium*: Obſervavit etiam Tanaq. Faber, à voce *miluus* factam eſſe vocem *miluina*, quæ legitur apud Plautum, Mænech. Act. I. Sc. 3. v. 29. alioquin dicendum fuiſſe *milviena* quemadmodum à lanio dicitur *laniena*,

FABULA XXIX.

Femina mortem pro marito appetens. [9]

MORBO gravatum Femina maritum videns
Acerrimo, ut qui jam fere ſuccumberet,
Lamentabatur: An meum poteris mihi,
Mors dura, barbara, eripere, ait, conjugem?
Deſiſte, ah! vel ſi victimam tibi denique
Mactari oportet, victima en adeſt; veni.
His excitata queſtibus Mors advenit:
At trepida mulier: Non, me ut tolleres, ait,
Hùc te advocavi; victimam cape, en jacet.
Magnifica verba vanus effundit dolor:
Præſens periclum veras voces [1] exprimit.

FABULA XXX.

Aſinus, Simia & Talpa.

DUM conqueruntur, Simia quòd deſit ſibi
Cauda, aſinus autem quòd non habeat cornua:
Tacete, dixit Talpa; me miſerrimum
Cœcum videtis, & poteſtis conqueri?

9 Richer. Lib. III. Fab. VI. Benſerade, Fab. CXCV. Abſtemius, Fab. LX.

1 Lucretius, Lib. III. v. 57.
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur perſona, manet res.
Phædrus, Lib. V. Fab. V. V. 33.
Et cum dolore vocem naturæ exprimit.

Luctu, & querelis cur ævum conſumimus?
Quin intuemur, ſors ſi quem gravior premit?
Miſero levamen miſerioris eſt malum.

FABULA XXXI.

Lupus & Hyſtrix. [2]

Hostes tibi eſſe quamdiu cognoveris,
Pugnandi tempus ſemper eſſe exiſtima.
Jejunus olim in Hyſtricem [3] incidit Lupus:
Suis at illa ut tota ſpiculis erat
Vallata, timuit vi prædator aggredi;
Prætentans ergo rem dolo: Cur ſic, ait,
Armata ſemper, ut in procinctu milites,
Procedis? atqui milites ipſi tamen
Quandoque ponunt arma; nuncque ubi ſuis
Omnia gubernat pax amica legibus,
Hoſtem tu ſola quem times, vel quem petis?

2 Richer, Lib. XII. Fab. IX. Benſerade, Fab. LXVIII. Abſtemius, Fab. LXIX. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. Pag. 74?.

3 Hyſtrix gallicè *Porc-epic.* Plinius Hiſt. Lib. VIII. Cap. 35. *Hyſtrices generat India & Africa, ſpina contectas, ac Herinaceorum genere: ſed Hyſtrici longiores aculei, &, cùm intendit cutem, miſſiles.*

Calpurnius Eclogâ VI. V. 13.

Hirſutâ ſpinoſior Hyſtrice barba.

Hyſtricem maſculini generis facit Claudianus Eidyllio II. V. 4. Ceterùm hanc ille beſtiam ibidem fusè latèque deſcribit:

Stat corpore toto
Silva minax; jaculisque rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges. . . . .
. . . . Tortumque per auras
Evolat excuſſo nativum miſſile tergo.
. . . . Fert omnia ſecum:
Se pharetrâ, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.
Unum animal cunctas bellorum poſſidet artes.

Age verò, hæc arma pone, quæ te dedecent,
Corpuſque tandem delicatum libera.
Cui retulit Hyſtrix: Adversùs ſimiles tuî
Me ſtare ſemper armatam decet, ac juvat.

FABULA XXXII.

Equus aegrotans & Canis. [4]

Equus ægrotabat: mandere aſſuetus Canis
Projecta cadavera, adiit hunc; & quæſiit,
Quomodò ſe haberet: Meliùs, inquit, quàm velis.
Fabula ad avarum ſpectat hæredum genus.

FABULA XXXIII.

Vir eruditus, & Troſſulus. [5]

Virum eruditum, cum ſuis ſolum libris
Bene otiantem, quidam adivit Troſſulus
Petulanter, ut fit, irridendi gratiâ,
Bellos quòd homines ſic peroſus ſcilicet,
Vitam inficetis ſolus in tenebris agat.
At ille: Nunquam memini me, dixit, magis
Fuiſſe ſolum [6], quàm cùm nunc mecum hîc ades.

4 Richer, Lib. III. Fab. XVII. Le Noble, Fab. CXL, Abſtemius, Fab. LXIV.

5 Richer. Lib. VIII. Fab. II. Benſerade, Fab. CXCIX. Abſtemius, Fab. *LXXV.*

6 Cicero de Offic. Lib. III. Cap. I. Init. *Pub. Scipionem. . . . . dicere ſolitum ſcripſit Cato . . . . nunquam ſe minùs otioſum eſſe, quàm cùm otioſus; nec minùs ſolum, quàm cùm ſolus eſſet.*

Si tantùm ineptus, nec etiam fuerit malus,
Nihili menſuram Troſſulus totam replet.

FABULA XXXIV.

Canis infidelis, & Paſtor.[1]

Oves cuſtodiendas tradiderat Cani,
Cani infideli Paſtor, ignarus mali.
Namque ille vitiis corruptus, mores feros
Luporum cœperat imitari, & impio
Aliquot bidentes ore jam voraverat
Quod execrandum Paſtor ut novit ſcelus,
Simul expiare morte ſcelerati parat.
Méne, Canis inquit, me, quaſi ſi lupus forem,
Mactare poſſis, here mi, violentâ manu?
Reſerva tales hoſtibus pœnas lupis:
Prudensque ſerva me tibi addictum Canem.
At Paſtor: Hoſtes ſunt mihi quidem lupi:
Hoſtes ſed illi ſeſe profitentur meos:
Te contra, amicus qui videbaris mihi,
Nunc morte tantò digniorem judico,
Scelere lupino, quòd fefelleris fidem.
Hos fabula eſſe bis ſceleratos indicat,
Quos ad patrandum perfidia movit ſcelus.

[1] Abſtemius, Fab. *LXXVIII.*

FABULA XXXV.

Lucius latè regnandi cupidus. [8]

In amne, magnam piſcium qui copiam
Profundo alebat gurgite, ferus, & potens
Regnabat olim Lucius [9]. At eum piget,
Riparum iniquas objici moras [1] ſuæ
Rapacitati: &: Hæc, ait, nobis vago
Quæ pectus igne ſubigit, ac depaſcitur
Cupiditas, ſeſe finibus anguſtis gemit
His contineri; quærendum eſt, ubi latiùs
Excurrere poſſit: Memini cùm mihi diceret
Peregrinus iſte Salmo [2], commodè ſatis
Patere tractus oceani; certè hos lubet
Invadere: meis legibus neptunios
Compellere greges, opera magni non erit
Laboris: Hîc namque univerſum jam diu
Genus natantum opprimere, ludus eſt mihi.
Vix ea locutus, prono fertur alveo,
Petitque pinnâ præcipiti, quantùm [3] poteſt,

8 Abſtemius, Fab. LXXXII.

9 Lucium memorat Auſonius in Moſellâ V. 122. ad quem locum Vinetus: *Santones*, inquit, *mei* Bequet *vocant* . . . . *Alii Galli etiam* Brochet.

1 Virgil. Æn. Lib. IX. V. 143.
Foſſarumque moræ.

2 Plinius Hiſt. Lib. IX. Cap. XVIII. *In Aquitaniâ Salmo fluviatilis marinis omnibus præfertur.*

3 Terent. Adelph. Act. III. Sc. II. V. 52.
Tu, quantùm potes,
Abi.

Fluctus marinos : ſed in ipſo amnis oſtio [4]
Illum marinus capit & abſorbet Lupus. [5]
Ambitio prava, quantis afficeres malis
Hunc orbem, haberes ni dementiam ducem!

FABULA XXXVI.

Aſellus viridis. [6]

ASELLUM quidam per vias urbis ſuum
Voluit colore viridi pictum incedere.
Ridicula primùm viſa res eſt omnibus;
Viridemque Aſellum feminæ, pueri, ſenes
Certatim lepidis concelebrârunt jocis:
At mox ubi illi denique riſerunt ſatis,
In Aſello viridi, præter Aſellum, nil vident. [7]
Mirari quidquam non valent homines diu.

4 Cicero, orat. in Anton. II. Cap. XI. *In Ciliciâ, ad oſtium fluminis Cydni.*

5 Atheneus, L. 7. c. 28. Lupis marinis dicit eſſe caput prægrande: Ipſosque proceros vocat Horatius, L. 2. Sat. 2. V. 36.

6 Abſtemius, Fab. LXXX.

7 Facile erat ſcribere:
In viridi Aſello, præter ipſum, nil vident.
Quod ſi cui magis placuerit, ſic legat per me licet.

FABULA XXXVII.

Leo & Rana, [8]

VALDE loquacem cùm Ranam audîſſet Leo,
Timuit, & aliquod eſſe magnum animal putans,
Retro ſe vertit: at mox è ſtagno videt
Ranam exeuntem, quam indignans calcat pede.
  Injicere falſos fortibus animis metus
Periculoſum quàm ſit, exemplum hoc probat.

FABULA XXXVII.

Agricola & Fortuna. [9]

AGRICOLA, terram fodiens, theſaurum invenit,
Aufertque, nec eum Fortunæ acceptum refert;
Sed etiam meritis debitum credit ſuis.
Theſaurum hinc aliquot poſt dies fur ſubripit:
Afflictus ergo luctu inconſolabili [1]
Agricola queſtibus omnia inſanis replet,
Et aſpera inter verba Fortunam increpat.
Quìd me, inquit illa, gravibus immeritam probris
Laceſſis? atque, quod tibi ereptum eſt bonum,

8 Æſopus, Fab. XXXVII.
9 La Fontaine, Lib. VII. Fab. XIV. Richer, Lib. XII. Fab. XIII. Æſopus, Fab. LXXXII. Avienus, Fab. XII.
1 Ovidius Metam. Lib. V. V. 426.
Mœrens inconſolabile vulnus
Mente gerit tacitâ.
Cicero ad famil. Lib. IV. Epiſt. III. med. *Eſt omnino vix conſolabilis dolor.*

Meî faventis [2] munus hoc ſi non fuit,
Cur nunc meam reſlantis hanc culpam [3] vocas?

FABULA XXXIX.

Tulipa.

HABEBAT aliquis maximæ Tulipam [4] ſpeî,
Ac ſingulari quæ jam pulchritudine
Oculos tuentûm dulci retineret morâ;
Tam recto caule, tamque procero ſuas
Attollebat opes: tam rotundatus bene
Tam delicatâ varietate diſpares
Calix colores explicabat vividos!
Florum eruditi quotquot amatores erant,
Cupiditate omnes curioſâ perciti,
Tulipam volebant viſere formoſiſſimam,
Omnes amabant, omnes cupiebant ſibi
Habere propriam; quorum unus verſutior,

2 Cicero, ad famil. Lib. 2. Epiſt. 6. *Eam rem unius tuî ſtudio me aſſequi poſſe confido.* Orat. in Catilin, 4. c. 4. *Uterque pro ſuâ dignitate . . in ſummâ ſeveritate verſatur.* Recentiores contra fidem mſſ. Codicum, & veterum editionum auctoritatem *pro ſuâ dignitate* repoſuerunt. Ovidius, Metam, Lib. 1. v. 30. de tellure:

Et preſſa eſt gravitate ſuî.

Similium exemplorum multitudine ſuperſedeo.

3 Cicero, ad famil. Lib. 15. Epiſt. 15. *Horum malorum omnium culpam Fortuna ſuſtinet.*

4 Tulipa, flos allatus é Turciâ, vocabatur gallicè ante annos centum circiter & ſexaginta, non *Tulipe*, ſed ut etiamnum in Germaniâ, *Tulipan*, propter ſimilitudinem ſuam cum pileo turcico: quem pileum hodie vocamus *Turban*, Turcique, quantùm audio, vocant *Tulban.* Conſule tractatum Voſſii, de vitiis ſermonis, Lib. 2, c. 18. pag. 307. Martinii Lexicon philologicum; & Librum, qui inſcriptus eſt, *Epiſtres Françoiſes des perſonnages illuſtres & doctes à Mr. Joſeph-Juſte de la ſcala.* Harderwyck. 1624. in 8. Lib, 2, Ep. 96. pag. 348.

Audaciorque ceteris, illam, datâ
Occaſione, furaci abſtulit manu.
Difficilè cuſtoditur, quod multis placet.

FABULA XL.

Pueri & Ranae. [5]

Pueri ad inertis ſtagni venerant aquam
Ranis refertam; ſimul in ripâ conſident;
Simul, bacillis inſtructi ut longis erant,
Modò hanc, modò illam, ſi caput fortè efferat,
Ranam jocantes mulcant [6] ac dedunt neci.
Tum procul exclamat una: O barbari, quibus
Hæc tanta clades noſtra dulcis eſt jocus!
Ad hos fabella pertinet, quorum procax
Sæpe dominatus miſeros ludendo opprimit.

FABULA XLI.

Piſces. [7]

Jactis in undas retibus, magni quidem
Capti ſunt Piſces; at minuti ſe ilicèt
Extricavêre, facilè permeantibus
Corpuſculis feneſtras lineæ domûs.

5 De la Motte, Lib. III. Fab. V, Camerarius, Fab. CDXVII.
6 Vide not. ad Fab. XIV, hujus Libri.
7 Benſerade, Fab, CIII. Æſopus, Fab, CLVII.

Fortuna rarò ſummis injiciens manum
Fallitur: in imos manca [8] ſæpius ruit.

FABULA XLII.

Puer & Coluber. [9]

OBAMBULANDO reperit Colubrum Puer
Gelu rigentem; quem recepit in ſinum
Miſericors & refovit, inſcius mali.
At ille, priſtinus ubi redditus eſt vigor,
Furit, impioque dente beneficum necat.
Homo vivit, eſſe qui miſer cùm deſiit,
Cæpit ſalutis lædere auctores ſuæ.

8 Horatius, Lib. II. Sat. VII. V. 88.
In quem manca ruit ſemper fortuna.

9 Benſerade, Fab. VIII. Æſopus, Fab. CLXXIII. Phædrus, Lib. IV. Fab. XVI. Mea autem hæc Fabula, ſed & decima Libri tertii, ac decima octava Libri quarti imprudenter quidem, & contra quàm propoſueram, concinnatæ à me atque editæ ſunt: eas etiam repudiare decreveram: at poſtmodùm eſſe hoc nomine ſervandas cenſui, quòd paulo diverſam à ratione Phædri, neque tamen abſurdam exhibere rationem viſæ ſunt.

FABULA XLIII.

Roſa & Amarantus. [1]

Quis non coloris noſtri puniceum decus,
Quis non odoris ſuaves delicias amat,
Dixit Amaranto, ſibi placens nimiùm, Roſa?
Amarantus autem: Nil, ait, mihi quidem
Contingit horum ſimile; ſed vivo diu.

FABULA XLIV.

Canis & Herus.

Domum revertens, tempore hiberno, Canis,
Et madidus & lutulentus, ut Dominum videt,
Geſtitque, proſilitque, gaudii impotens,
Atque renuentem ſordidis ampleɛtitur
Pedibus. Is igitur, graviter objurgans: Fuge,
Fuge, ait, inepte, cum iſtis indoctis tuis
Blanditiis: urbanum eſſe te forſan putas:
At mihi videris inficeta beſtia.
Scripta eſt amicis fabula imprudentibus,
Officia quorum ſæpe nocent, nedum juvent.

1 Benſerade, Fab. *CXXXI.* Æſopus, Fab. *CCLXXIX.*

FABULA XLV.

Piſcis Volans.

Sub ſidere [2] Cancri magna pars Magni [3] maris
Piſcibus abundat, qui Volantes nomine
Dicuntur. Hoc de genere quidam junior
Cùm ſe extuliſſet ceteris paulo altiùs:
Avis, inquit, ego ſum certè; nec diutius
Tenebroſo in iſto gurgite Oceani patris,
Animalia inter muta, vivere me decet:
Felicis inſulæ eſt mihi petendum nemus,
Ubi canoræ vocibus liquidis aves . . .
Reliqua additurus, ſentit omni, quo ſine
Nefas volare eſt, pinnas deſtitui ſuas
Humore: patriumque ad ſolum relabitur.
  Permulta in altum ingenia noſtri temporis
Tolluntur: utinam ad ima mox non recidant!

2 Virgilius, Ecl. 10. v. 68.
Aethiopum verſemus oves ſub ſidere Cancri.

3 Cicero, Somn. Scip. c. 6. *Terra . . . circumfuſa illo mari, quod Atlanticum, quod* Magnum, *quem Oceanum appellatis.* Plinius, Hiſt. L. 3. c. 5. *Atlanticum* (mare) *ab aliis* Magnum (vocatum.)

[illegible] inv. et Sc. L 3 F 42 Marhem

BIBLIOTECA NAZIONALE "V... NAPOLI

Digitized by Google

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

FABELLÆ, ab ipſo quas Æſopi nomine
Noſtri priores [1] dixerunt Æſopias [2],
Placuêre priſcis Græciæ doctæ viris,
Summiſque: nec eas, tanquam aniles nænias,
Infantibusve pueris vendibiles jocos,
Contempſit ulla docta gens mortalium.

1 Plinius Jun. Lib. III. Epiſt. IV. *Veniebat in mentem, priores noſtros, &c.* quo nomine veteres ille Oratores vocat.

2 Dici etiam poſſunt Æſopeæ, ut Phædrus, Lib. V. Prol. V. II. eas appellat. Sic & Cicero, Acad. Quæſt. Lib. II. Cap. XLVIII. *At patris revolvar ſententiam: quam quidem ille Carneadeam eſſe dicebat.* Et ad famil. Lib. VII. Epiſt. *XIX. Inſtitui Topica Ariſtotelea conſcribere.* Pro quo etiam *Ariſtotelica* aliæ editiones exhibent. Libro autem de Orat. III. Cap. *XIX. Vobis Hæc Carneadia, aut illa Ariſtotelia vis comprehendenda eſt.* Atque demum Phædri Fabulæ Æſopiarum, non Æſopearum nomine inſcriptæ ſunt.

Pater Sophorum, magnus ille Socrates
Dignas putavit [3] quas poliret verſibus,
Suffragioque muniit poſtquàm ſuo,
Has eſſe jam omnibus approbandas quis neget?
Igitur [4] materiam, quam mihi ſumpſi in manus,
Feſtivitate liberali cùm ſciam
Pollere; & eſſe moribus etiam utilem;
Hanc ego cavere diligenter debui,
Ne culpâ tenuis ingenî corrumperem:
Atque his profectò, ceterisque fabulis,
Quascumque fingere experiar Phædri ſtilo,
Conabor, ullo ſed ſine labore anxio,
Utì ſuum adſit non inconveniens [5] decus.

FABULA I.

Sol & Aquilo. [6]

Sol quondam & Aquilo, uter foret valentior,
Delitigabant. Demum, iter qui carperet,
Hominem videntes: In eum vires, inquiunt,
Viciſſim noſtras experiri quid vetat?
Sciſcunt [7], ut, ipſi pallium qui excuſſerit,
Is jure merito ſeſe victorem ferat.

3 Plutarchus de audiendis Poëtis non longè ab exordio. Plato in Phædone, & alii.
4 Vocem *igitur* adhibuerunt initio ſententiæ, Plautus, Salluſtius, Corn. Nepos, Phædrus, Tacitus, & alii.
5 Phædrus, Lib. III. Fab. *XIII.* V. 6.
Non inconveniens corpus, & par eſt color.
6 La Fontaine, Lib. VI. Fab. III. Philib. Hegemon, Fab. VI. Camerarius, Fab. CCCLX. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. XVIII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 741.
7 Cicero de Offic. Lib. III. Cap. *XI. Athenienſes ſciverunt, ut Æginetis .... pollices præciderentur.*

Tum primus Aquilo flatibus horriſonis furit:
At ſe viator contra vim venti arctiùs
Involvit. Ergo, poſtquàm profecit nihil
Aquilo, calentem Sol emolitur facem,
Senſim que radios inſinuando per'cutem
Viatoris agit. Ille mox exæſtuat;
Mox & gravi humeros pallio ſponte exuit.
Vim vi repellunt homines plerumque: aſt eos,
Quò vult, volentes pertrahit benignitas.

FABULA II.

Agricola & Ciconia. [8]

SATA depaſcebant læta Grues & Anſeres.
Laqueum tetendit Agricola; eosque & ſimul
Cepit Ciconiam. Illa verò ſupplicat;
Et ſe innocentem dicit; & neque Gruem,
Neque Anſerem eſſe; ſed avium omnium optimam [9],
Ut quæ piè parentes revereri ſuos,
Senioque fractos alere conſuëverit [10].

8 Benſerade, Fab. *LXXXVI.* Æſopus, Fab. *CLXXV.*

9 Cælius Rhodiginus Lection. antiq. Lib. *XI.* Cap. *XVII.* *Si quidem, ut auctor Ambroſius eſt, Ciconia romano uſu pia vocatur; quòd pulli parentibus jam ſenio confectis, nec alimenta ſibi conquirere ſatis valentibus, in retributionem mutuam, tacitâ quidem, ſed altâ naturæ vi in id propellente, neceſſaria ſummo ſtudio, quod in homine rarum eſt, ſuggerunt.*

10 Phædrus, Lib. I. Fab. XI. V. 5
Ut inſuëtâ voce terreret feras.
Lib. III. Prol. V. XIV.
Ut adſuëtam fortiùs præſtes vicem.
Lib. IV. Fab. VII. V. 8.
Omne adſuëvi ferrum quæ corrodere.

Etiamque campis operam, ait, navo utilem,
Angues [1], lacertas, peſteſque id genus, vorans.
Hæc omnia, inquit ille, vera ſint licèt,
Quando tamen capta es unà cum nocentibus,
Quam meruêre illi, tu quoque ſubibis necem.
  Qui ſocium hominibus flagitioſis ſe dedit,
Flagitii pœnas jure dat, vel innocens.

FABULA III.

Piſcator & Piſciculus. [2]

PISCATOR in aquas cùm jeciſſet hamulum [3],
Piſciculum eduxit. Orat ille, & obſecrat,
Ut ſeſe abire, ſic minutulum [4], ſinat:
Crescam, ait, intereà; cùmque factus grandior
Fuero, majore tunc me recipies lucro.
  Piſcator autem: Tu tamen in ſartaginem
Mittêris, inquit: *pretio* enim *ſpem non emo.* [5]

1 Juvenalis Sat. 14. V. 74.
Serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inventâ per devia rura Lacertâ.

2 La Fontaine, Lib. V. Fab. III. Benſerade, Fab. CXI. & Fab. CXXXVI. Æſopus, Fab. CXXIV. Avienus, Fab. XX.

3 Plautus Stich. Act. II. Sc. I. V. 17.
Arundinem fert, ſportulamque, & hamulum piſcatorium.

4 Plautus Pœnul. Prol. V. 28.
Nutrices pueros infantes minutulos
Domi ut procurent, neu quæ ſpectatum afferant.

5 Verba iſta ſunt Terentii, Adelph. Act. II. Sc. II. V. 11. Quorum quidem ſenſus eſt: *Ego bonum præſens pro lucro incerto non patiscor.*

FABULA IV.

Membra & Venter. [6]

PRO ſe olim ſtantes [7], proque membris ceteris,
Ventrem incuſârunt fortiter Pes & Manus,
Quòd otioſus bona voraret omnia:
Demum laboret, vel cibum ne poſtulet,
Concludunt. Ille ſemel, iterumque ſupplicat
Nequicquam: contumaces alimentum negant.
Exhauſtus ergo longâ Venter deficit
Inediâ [8]: at pariter Membra deficiunt: ſuum
Tunc fungi voluit, at ſerò, officium Manus:
Nam factus Venter nimiâ deſuetudine
Debilior, omnem repulit omnino cibum.
Sic Membra denique, malè dum Ventri invident,
Pereunt eodem, quo perit Venter, modo.
 Quos maximè ceſſare vulgus judicat,
Ab his ſæpe opera maximè utilis datur.

6 La Fontaine, Lib. III. Fab. II. Benſerade, Fab. XLII. Anonymus à Neveleto editus, Fab. LV. Reguerius, Part. II. Fab. IV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XVII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. II. pag. 752. Quintilianus, Lib. V. c. 11. *Menenius Agrippa plebem cum patribus in gratiam traditur reduxiſſe notâ illâ de membris humanis adverſùs ventrem diſcordantibus fabulâ.*

7 Verbum *ſtare* juridicum eſt: hinc Phædrus, Lib. 3. Fab. 10. v. 37.
Stant patroni fortiter
Cauſam tuentes innocentis feminæ.

8 Menagius, Fab. 3. male ſecundam ſyllabam in voce *inediâ* corripuit, v. 41,
Ne vitam tædio, aut finiat inediâ.
Phædrus, Lib. 2. Fab. 4. v. 23.
Quid multa? Inediâ ſunt conſumpti cum ſuis.

FABULA V.

Canis & Bos.[9]

PLENO adjacebat fortè præſepi Canis:
Ut carpat eſcam Bos accedit: Hirriens [1]
Vetat hic. At iſtâ cum tuâ invidentiâ
Dî te, Bos inquit, perdant, qui non veſceris
Fœno iſto, & alios veſci eodem non ſinis!
Hæc invidorum abominanda eſt indoles:
Quibus uti nequeunt, neminem his frui volunt.

FABULA VI.

Puer & Fortuna.[2]

ADORAM putei dormiebat Puerulus.
Eum Fortuna ſuſcitans: Abi hinc, ait;
In puteum namque ſi caderes, non hanc tuam
Fuiſſe culpam, ſed meam omnes dicerent.

9 Richer, Lib. VII. Fab. III. Benſerade, Fab. LXXIV. Le Noble. Fab. LVI. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 145. cujus ſatis multa verba retinuimus. Camerarius, Fab. CCXLI.

1 Feſtus: *Hirrire; quod genus vocis eſt canis rabioſæ.* Hinc Sidonius Apollinaris, Lib. IV. Epiſt. VII. *Eſt canibus innatum, ut, etſi non latrant, tamen hirriant.*

2 La Fontaine, Lib. V. Fab. *XI.* Benſerade, Fab. *CLXX.* Æſopus, Fab. LVI. Rimicius, Edit. Rob. Steph. pag. 191.

FABULA VII.

Camelus & Jupiter. [3]

CAMELUS olim fortis pertæſus ſuæ
Conqueſtus eſt; armari Taurum cornibus;
At ſeſe inermem ceteris animalibus
Objectum: cornua ergo ſibi concederet,
Jovem rogavit. Deus at iratus preces
Audire ineptas non recusavit modò,
Sed etiam auriculas decurtavit beſtiæ.
Fortunâ vivat quisque contentus ſuâ,

FABULA VIII.

Lupus & Hoedus. [4]

CAPRA paſtum itura ſtabulo Hœdum concluſerat,
Aperire [5] nemini [6], ipsa dum redeat, monens.
Quod cùm audiiſſet, poſt paulò accedit Lupus:
Pulsat, caprinamque imitatus vocem, jubet
Fores recludi. At Hœdus ſentiens dolos:
Non aperiam, inquit; ad me vox meat quidem
Caprina; ſed per rimulas video Lupum.
Diffidere si quos, maximè tenues, [7] decet.

3 Benſerade, Fab. C. Æſopus, Fab. CC. Avienus, Fab. VIII.
4 La Fontaine, Lib. IV. Fab. XV. Benſerade, Fab. XXVII. Anonymus, à Neveleto editus, Fab. XXIX. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 122. cujus verba nonnulla retinuimus. Burmannus append. ad Phæd. Fab. XXXII.
5 Cicero, de Inv. Rhet. C. 22. *Quæ* (pietas) *officium conſervare nec homoneat.*
6 Id eſt nulli. Cicero, de Nat. Deor. L. I. C. 43. *Neminem Deo nec Deum, minem carum vultis.* Virgilius, Aen. L. 9. V. 6.
Divûm promittere nemo
Auderet.
7 Cicero, in Verr. Lib. I. C. 47. *Quemadmodùm tenuiſſimum*

FABULA IX.

Oves & Lupi. [8]

Oves Luposque, pace factâ junxerat
Solemne fœdus, utrinque obſidibus datis.
Oves dedêre vim canum, catulos Lupi.
Sed illæ cùm vix incœpiſſent ſimplices
Liberiùs agere, & pace properarent frui;
Catuli ecce, matrum deſiderio perciti,
Ululatus edunt. Audiunt Lupi; irruunt;
Fidemque læsam criminantur, ac Oves
Laniant, heu! deſtitutas præſidio canum.
Pax fraudulenta bello ipso damnosior.

FABULA X.

Vulpis & Caper. [9]

In puteum Vulpis, & Caper descenderant
Sitim ut levarent. Cùm bibiſſent, & Caper
Reſpicere circùm inciperet, de reditu anxius:
Bono animo es, inquit Vulpis; hinc enim priùs

quemque contempſerit. Orat. pro Muræna, c. 23. *Commoti animi ſunt tenuiorum*

8 La Fontaine, Lib. III. Fab. XIII. Benſerade, Fab. XXXVIII. Æſopus, Fab. CCXLI. Aphtonius, Fab. XXI. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 13?. cujus verba non pauca retinuimus. Camerarius, Fab. CCXVIII. Burmannus, append. ad Phædr. Fab. XXI. Jaïus, Tom. II. pag. 745.

9 La Fontaine, Lib. III. Fab. V. Benſerade, Fab. LI. Æſopus, Fab. IV. Phædrus, Lib. IV. Fab. VIII. At paulò aliter, paulòque jejuniùs, quàm Æſopus, aut quiſquis ille eſt, qui ſub ejus nomine latitat; cujus quidem ſingulis fere veſtigiis inſiſtendum eſſe credidimus. Vid. not. ad Fab. XLII. Lib. II.

Reputavi mecum, quî poſſimus egredi.
Namque ad parietem admoveris si te modò,
Erexeriſque poſteriores in pedes,
Mentoque ad pectus adducto iſta cornua
Reclinâris, ego per tergum erepens tuum
Evadam facilè, teque educam poſteà.
Cautum [1], mehercle, conſilium, admirans ait
Barbatus! & facit omnia, ut monitus fuit.
Ergo illa remeat: quæ quidem dum gaudio
Elata geſtit putei in ipſo margine,
Nec curat, ſocio quid futurum ſit ſuo;
Doloſa, perfida nominatur [2]: at refert:
Age tamen, Hirce; ſi quantùm [3] in mento geris
Setarum, in mente tantùm eſſet ſenſûs tibi,
An priùs, amabo, puteum in hunc deſcenderes,
Quàm provideres, an remeandi ſit via?
  Vetamur hoc exemplo quidpiam aggredi,
Nihil ubi ſpondet exitum facilem fore.

FABULA XI.

Mulier & Gallina. [4]

GALLINAM habebat Mulier, quæ quotidie
Pariebat ovum: bina ſed, pro ſingulis,
Ova parituram, plus dapis ſi apponeret,

1 Cicero, in Anton. Orat. 13. cap. 3. *Quid ſapientia? cautioribus utitur conſiliis, in poſterum providet.*
2 Cicero, Orat. pro Planc. Cap. 36. *Perditor Reipublicæ nominarer, qui ſervator fuiſſem.*
3 Plautus, Mil. glor. act. 2. Sc, 6. v. 13, *Quantum verborum.* Tacitus, Hiſt. L. 4 C. 33. *Quantum peditum erat.*
4 Benſerade, Fab. CCXIII. Æſopus, Fab. XXIV. Laur. Valla, Edit.

Existimans, curare cœpit largiùs.
Gallina ſed mox facta cùm eſſet pinguior,
Ovum jam parere ne potuit unum quidem.
Tardat, hebetatque luxus hominum induſtriam.

FABULA XII.

Cancer & Vulpis. [5]

Mare Cancer olim deſeruit, in litore
Paſcendi cupidus. Vulpis hunc ſimul aſpicit
Jejuna, ſimul accurrit; & prædam capit.
Næ, dixit ille, jure plector, qui, ſalo
Cùm fuerim natus, voluerim ſolo ingredi!
Suus unicuique præfinitus eſt locus,
Quem præterire ſine periclo non licet.

FABULA XIII.

Muſicus. [6]

Bene incruſtatam calce Muſicus domum,
Rudis canendi, habebat: in quâ dum canit,
Sibi reſonantem pleniùs vocem putat
Valdè canoram. Factus hinc ſuperbior:
In publico, inquit, me theatro protinus
Audiri oportet. At experiendi gratiâ

Rob. Steph. pag. 57. cujus verba nonnulla retinuimus. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XII.
5 Æſopus, Fab. XCV.
6 Æſopus, Fab. XCVI.

Illùc profectus, triſtem, & exilem ſonum
Cùm diſtribueret tertios vix ad gradus [7],
Exſibilatur [8] protinus, & exploditur.
Scholarum in umbrâ qui latens placuit ſibi,
Placuiſſe ſtulto clara lux ſæpe hunc probat.

FABULA XIV.

Asinus & Canis [9]

QUID, inquit Aſinus invidens & ingemens?
Quia Canis iſte ſe ſatis bellè movet,
Tollitque, datque non inurbanè pedem,
Herilis unus ſurripiet omnem domûs
Benignitatem? blanditiis & oſculis
Fruetur unus? At ego, cui nullam parens
Natura dotem amabilem, meâ quidem
Sententiâ, negavit, negligor interim:
Etiamque duris ſæpius vexor modis.
Quid noſter autem bellus efficit Canis
Tantum, quod Aſinus ego quoque ipſe, dummodo
Adſit voluntas, facilè non poſſim aſſequi?
Feſtivus eſt: & feſtivi eſſe poſſumus,
Et eſſe volumus, & erimus: ſuâ placet
Feſtivitate: noſtrâ & nos placebimus.
Dixit; ſtatimque rem peroptat aggredi:

7 Vitruvius, L. 5. C. 6. Gradus *ſpectaculorum, ubi ſubſellia componantur.* C. 7. *Orcheſtra inter* gradus *imos.*
8 Cicero Paradoxo 3. Cap. 2. *Hiſtrio ſi paulùm ſe moverit extra numerum, aut ſi verſus pronuntiatus eſt ſyllabâ brevior, aut longior*, exſibilatur *&* exploditur.
9 La Fontaine, L. 4. Fab. 5. Benſerade, Fab. 15. Hermannus, Edit. R. Steph. p. 116. Burmannus, append. ad Phædrum, Fab. 10. Jaïus, to. 2. pag. 747.

Herumque fortè, qui referret ſe domum,
Videns, repentè currit obviàm: exſilit;
Geſtit; tripudiat: ore dein enormiter
Diducto horribilem cantilenam provomit[1]:
Amplexu denique immani attonitum petit,
Fœdisque demulcere tentat ungulis.
At ille baculo, quod gerebat, naviter
Commitigavit[2] os rudentis & caput,
Stolidamque longè propulſavit beſtiam.
Torquenda[3] non ſunt ingenia: noſter labor,
Natura cùm obſtat, officit, nedum juvet.

FABULA XV.

Bos & Vitula.[4]

ARANTEM Vitula pinguis aſpiciens Bovem,
Eum contempſit præ ſe, quæ nihil ageret.
Sed ſacrificii mox ut advênit dies,
Bovem reſervat Ruſticus, Vitulam immolat.
Quod cùm videret: Heus, amica, Bos aît,
Laboraviſſe nunquam quid te nunc juvat?

1 Lucretius, L. 6. v. 446,
Turbinis immanem vim provomit atque procellæ
2 Terentius, Eun. Act. 5. Sc. 8. v. 4.
Vtinam tibi commitigari videam ſandalio caput!
3 Phædrus, L. 3. Fab. 14. v. 7.
Ille ſe torquet diu;
Nec quæſtionis poſitæ cauſam intelligit.
Lib. 4. Fab. 19. v. 21.
Quid mente cæcâ miſerum torques ſpiritum?
Cicero, Orat. pro Cœlio, cap. 6. *Verſare ſuam naturam, atque hùc & illùc torquere.*
4 Benſerade, Fab. CLXII. Furetiere, Fab. XII. Æſopus, Fab. CLXXVII. Avienus, Fab. XXXVI. Commirius, Tom. 1. pag. 319. Edit. 1714.

FABULA XVI.

Leo Filiam Ruſtici amans. [5]

Leo cujusdam Ruſtici amabat Filiam;
Cùmque illam habere cuperet; patrem virginis
Rogavit, aſſentiret nubere hanc ſibi.
Ullo ſe pacto, ut Filia nubat beſtiæ,
Adduci poſſe Ruſticus negat: tamen,
Cùm torvè aſpiceret, frenderetque dentibus
Leo minanti ſimilis, ille exterritus
Mutat conſilium; Filiamque huic nubere
Se velle dicit; modò ſibi dentes ſinat
Revelli & ungues, qui terrerent virginem.
Quod poſtquàm, amore cœcus, permiſit Leo,
Sibi ergo demum Filiam dari expetit:
Sed illum inermem Ruſticus jam non timens,
Arrepto fuſte, pulſat, & abigit domo.
Amor, improbus amor ubi ſemel prudentiam
Extinxit, ipſam fortitudinem domat.

5 La Fontaine, Lib. IV. Fab. I. Benſerade, Fab. CC. Æſopus, Fab. CCXXV.

FABULA XVII.

Culex, Leo & Aranea. [6]

NEQUE ego te timeo, neque me fortior es, ait
Culex Leoni. Túne terrorem mihi
Incutere credis, quòd didiceris unguibus
Lacerare pecudes, dentibusque frangere?
Age verò ad pugnam nunc veniamus, ſi lubet.
Dixit; ſimulque cecinit animoſus tubâ;
Simulque inhæſit naribus adverſarii,
Cutemque teneram pupugit pertinaciter.
Leo furioſus unguibus proprios ſibi
Dilaniat artus, donec exanimis cadit.
Suum ſuperbus victor tunc epinicium,
Idem ipſe tubicen, perſonans, hinc avolat.
At mox tenuibus heu! filis Araneæ
Implicitus, vitam glorioſam finiit,
Lamentans, hoſtem quòd qui tantum vicerat,
Nunc ab animante occideretur tantulâ.

6 La Fontaine, Lib. II. Fab. IX. Benſerade, Fab. CV. Æſopus, Fab. CXLIX.

FABULA XVIII.

Columbae & Accipiter. [7]

Bello Columbæ cùm domare Miluum
Deliberâſſent, eligunt regem ſibi
Accipitrem. At hoſtem ſe ille, non regem probat;
Etiamque miſeras Miluo ferociùs
Rapit, laniatque. Tum ſuam dolent vicem;
Satiusque, dicunt, Milui impetum fuit
Tolerare, quàm hujus regiam tyrannidem.

FABULA XIX.

Simia & Vulpis. [8]

Vulpem rogavit Simia [9], ut concederet
Caudæ partem aliquam, contegendas ad nates;
Etenim, quod uſui & honori foret ſibi,
Huic eſſe id oneri. Vulpis at retulit, nihil
Sibi nimium eſſe, & caudâ humum verri ſuâ
Se malle, quàm illâ Simiæ nates tegi.
Significat hæc fabella, raró quidpiam
Superfluum eſſe diviti, ut egenum juvet.

7 Anonymus à Neveleto editus, Fab. XXII. Camerarius, Fab CCII.
8 Richer, Lib. X. Fab. XVI. Benſerade, Fab. XLIII. Le Noble, Fab. CXXV. Anonymus à Neveleto editus, Fab. LVI. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 131. cujus verba pleraque retinuimus. Regnerius, part. 2. Fab. V. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXII.
9 Iſidorus origin. Lib. XII. Cap. 2. *Harum* (Simiarum) *genera quinque ſunt: ex quibus Cercopitheci caudas habent.*

FABULA XX.

Auceps, Palumbus, & Serpens. [1]

DOLUM Palumbo incautus Auceps dum ſtruit,
Premit anguem, cujus dente violatus perit.
Malum jure feres, quod parabis alteri.

FABULA XXI.

Aſellus ejusque Herus. [2]

IN ſilvam Aſellus cùm veniſſet, reperit
Cæſi leonis exuvias: has induit:
Ad pascua dehinc, ſic perſonatus, redit:
Greges, armenta territat, fugat: videt
Herum venientem; pariter & in ipſum ruit.
Sed apprehenſis ejus auriculis Herus:
His fortè, dixit, artibus alios licet
Decipias; at ego protinus indolem tuam
Aſininam agnosco, quemlibet cultum induas.

Martialis. Lib. XIV. Epigr. 202.
Callidus emiſſas eludere Simius haſtas,
Si mihi cauda foret, Cercopithecus eram.

1 Benſerade, Fab. *CXLVIII.* Æſopus, Fab. *XXXII.*

2 Benſerade, Fab. *XCVII.* Le Noble, Fab. *XXIII*, Avienus, Fab. V. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 156. cujus verba nonnulla retinuimus. Camerarius, Fab, CLV.

FABULA XXII.

Taurus & Caper [3]

TAURUS leonem dum fugit, aliquod ſibi
Latibulum quærens, injicit ſe in obvium
Caprile: at obſtat cornibus adverſis Caper.
Nunc me, inquit ille, impunè contemnis quidem;
Verùm ſi abierit, quem fugio; tunc ſenties,
A Tauri quantùm viribus diſtet Caper.
Etenim caprile cùm prætergreſſus leo,
Procul abiiſſet; omni ſublato metu,
In Caprum Taurus irruit, & eum necat.
Potentes, vel cùm, ne noceant, tempus vetat,
Eſſe reverendos, hæc probat narratio.

FABULA XXIII.

Corvus & Urna. [4]

INVÊNIT Urnam aquariam Corvus ſiti
Enectus [5]: at aqua [6] brevior, Urnaque altior,
Ne bibere poſſit, obſtant: ipſam nititur
Effundere Urnam; nec valet: tum denique

3 Benſerade, Fab. CIV. Æſopus, Fab. CCLXXXI. Gabrias, Fab. XL. Avienus, Fab. XIII.

4 Richer, Lib. XI. Fab. XIII. Benſerade, Fab. CXV. Le Noble, Fab CLXXII. Avienus, Fab. XXVII. Camerarius, Fab. CCLV. Porro hanc hiſtoriam *Plinius*, Hiſt. Lib. X. Cap. XLIII. de Corvo narrat; non de Cornice, ut Avienus, & alii plerique ſcriptores.

5. Cicero Tuſcul. Lib. I. Cap. V. *Mento ſummam aquam attingens, enectus ſiti Tantalus.* Idem de Divinat. Lib. II. Cap. XXXV. *Fame enecta* (avis) *ſi in offam pultis invadit.*

6 Virgilius Æneid. Lib. I. V. 114.

Eurus ab alto
In brevia & ſyrtes urget.

Injicit aſſumptos ex arenâ calculos.
Attollitur aqua: Corvus hoc pacto bibit.
Acuere ſolet induſtriam neceſſitas.

FABULA XXIV.

Venator & Leo. [7]

Cum Venatore litigans, generis ſui
Vires Leo præſerebat hominum viribus.
Sic litigantem ducit Adverſarium
Venator ad monumentum, ubi ſculptus leo
Peribat inter victrices hominis manus.
Sed hoc ſibi Ferus ſatis eſſe indicium negat:
Homines id etenim ſculpunt, inquit, quod volunt;
At ſi leones ſculpendi artifices forent,
Suæque gentis glorioſa extollere
Facinora vellent, victos à leonibus
Et interemtos quot homines effingerent?

Brevia autem à brevibus aquis ſic appellata ſunt. Idem, L. 5. v. 220.
Et primum in ſcopulo luctanten deſerit alto
Serreſtum, brevibusque vadis.
Alio ſenſu, ſpectans nempe ad anguſtias freti, dixit Ovidius, Heroid. Epiſt. 18. v. 173.
Quid mihi, quòd lato non ſeparor æquore, prodeſt?
Num minùs hoc nobis tam brevis obſtat aqua?

7 La Fontaine, Lib. III. Fab. X. Benſerade, Fab. LIX. Æſopus, Fab. CCXXIII. Aphtonius, Fab. XXXIV. Avienus, Fab. XXIV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. VII. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXV.

FABULA XXV.

Corvus & Serpens. [8]

Serpentem Corvus eſuriens cùm cerneret
In ſole [9] dormientem; protinus hunc petit,
Rapitque. At ille mox ubi ad ſeſe redit,
Corvum remordet; qui letale ſentiens
Venis receptum virus: Hinc pereo miſer,
Stultusque, dixit, unde ſperavi lucrum [1].
Deſignat [2] homines fabula incautos, quibus
Avidè expetita ſæpius damnum afferunt.

FABULA XXVI.

Ruſtici & Sarmenta. [3]

Duo cùm quondam Ruſtici ad litus maris
Sederent otioſi: Navem conſpicor,
Unus ait, eamque permagnam mehercule.
Poſt paulò dixit alter: Ego verò id nego,

8 Le Noble, Fab. CIII. Æſopus, Fab. C. Faernus, Fab. XXIV.

9 In ſole ambulare: in ſole apricari: in ſole jacere: in ſole exuri: à ſole abeſſe, vel diſcedere: bonæ locutiones latinæ ſunt. Vide Cicer. de Orat. Lib. II. Cap. XIV. ad Attic. Lib. VII. Epiſt. XI. Tuſculan. Lib. V. Cap. XXXII. Celſ. de re med. Lib. I. Cap. III. Plin. jun. Lib. III. Epiſt. V.

1 Terentius, Heautont. act. 4. Sc. 4. v. 25.
Næ, ille haud ſcit, paulùm lucri quantum ei damni apportet.

2 Cicero, de Haruſp. reſp. c. 25. *Hoc quidem verbo neque P. Clodius, neque quiſquam de gregalibus ejus aut de conſiliariis* deſignatur.
Ovidius, Metam. L. 6. v. 103.
Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen.

3. La Fontaine, Lib. IV. Fab. *X*. Æſopus, Fab. *CX*.
Sarmenta autem iſta longinqua non ex ipsâ, quæ immittitur in oculos ſpecie, ſed ex ipsâ imaginandi vi hîc æſtimari cenſenda ſunt. Malè ergo Richerius fabular. præfat. pag. 14. non eſſe narrationem hanc veriſimilem pronuntiavit.

Hanc eſſe navem; at eſſe contendo ſcapham.
Expectant; demum Sarmenta appelli vident.
Magnam ex longinquo qui reverentiam parit,
Si propius adſtet ſæpe erit contemptui.

FABULA XXVII.

Avis, ejusque Pulli, & Villicus. [4]

Monuit locatos in ſegete [5] Pullos Avis,
Ut diligenter, hinc dum abeſt, attenderent,
De meſſe ſermo ſi fieret. Pulli anxii
Redeunti narrant matri, amicis Villicum
Suis mandaſſe curandum id negotii.
Reſpondet mater, eſſe nil Periculi.
Item trementes nuntiant alio die,
Propinquos, operam ne recuſarent ſuam,
Rogatos. Rurſus eſſe ſecuros jubet.
At illa demum ut audiit, cum filio
Statuiſſe Villicum, ut ipſi mane poſtero
Inciperent ambo triticum ſuccîdere:

4 La Fontaine, Lib. IV. Fab. *XXII.* A. Gellius, Lib. II. Cap. *XXIX.* Avienus, Fab. *XXI.* Faernus, Fab. *XCVI.* Menagius, Fab. I.

5 Varro, de re ruſt. L. I. c. 29. *Seges dicitur, quod aratum, ſatum eſt: arvum, quod aratum, necdum ſatum eſt.* Feſtus, de verbor. ſignif. *Seges dicitur ea pars agri, quæ arata & conſita eſt.* Cicero, de Senect. c. 15. *Nec verò ſegetibus ſolùm, & pratis, & vineis, & arbuſtis res ruſticæ lætæ ſunt, ſed etiam hortis & pomariis.* Orat. c. 15. *Segetes fecundæ & uberes non ſolùm fruges, verùm herbas etiam effundunt inimiciſſimas frugibus.* Tuſcul. L. 2. c. 5.
Etſi ſegetem ſunt in deteriorem datæ
Fruges, tamen ipſæ ſuâpte naturâ enitent.

Fugiamus, inquit: hi cùm jam non pendeant
Alienâ ex operâ, conferent citò hùc ſuam.
Rem gerere ipſe potes? alios ne expectaveris. [6]

FABULA XXVIII.

Crocodilus & Vulpis. [7]

De nobilitate gloriabatur ſuâ,
Pluresque Vulpi inſtabat commemorans avos
Crocodilus, unde rectâ veniſſet viâ.
At Vulpis: Unde venerim, inquit, me minùs
Id angit, quàm quò vadere liceat mihi.

FABULA XXIX.

Ursus, Leo, & Lupus [8]

Correptum, jamque ſtrangulatum, mandere
Parabat Urſus hinnuleum famelicus.
Leo, ſiccis pariter faucibus, ſupervenit,
Et extorquere prædam violentus parat.
Urſus, qui multis antea leonibus
Reſtiterat, avida nunc ubi ſtimulat fames,
Seſe videlicet ait nolle cedere.

6. A. Gellius, Lib. II. Cap. *XXIX.* ***Hunc Æſopi apologum Q. Ennius in Satyris ſcitè admodùm & venuſtè verſibus quadratis*** (trochaicis) ***compoſuit: quorum duo poſtremi iſti ſunt, quos habere cordi & memoriæ operæ pretium eſſe hercle puto:***
Hoc erit tibi argumentum ſemper in promptu ſitum:
Ne quid expectes amicos, quod tute agere poſſies.

7 Benſerade, Fab. C*XXXIX.* Æſopus, Fab. *IX.*

8 Benſerade, Fab. C*XLIII.* Le Noble, Fab. *CXI.* Camerarius, Fab. *XXXIX.*

Exoritur ergo pugna utrinque pertinax,
Et horrida: neuter vincit; neuter ſe imparem
Sentit; pugnantque, dum defecti [9] viribus,
Et hinc & inde ſimul in terram corruant.
Cùm ſic jacerent languidi, accedit Lupus,
Cauſamque tollit hinnuleum certaminis:
Quem ſic impunè ſibi videntes abripi,
Dixêre: Miſeri ſtrenuè pugnavimus,
Ut latro pugnæ ferret omne præmium!

FABULA XXX.

Aſinus Dominos mutans. [1]

APUD olitorem quòd ageret vitam nimis
Laborioſam, & interim tenuiſſimo
Paſtu ſoleret recreari, Aſinus querens,
Jovem rogavit, ut aliam ſortem daret:
Ejusque precibus exoratus Jupiter
Navare deinceps hunc figulo operam jubet.
Sed ferre cœnum, ac tegulas [2] dum cogitur:
Hanc graviùs etiam ferre fortunam incipit.
Mutare dominum, imprudens, rurſus expetit,

9 Tibullus, Lib. II. Eleg. V. V. 76.
Ipſum etiam ſolem defectum lumine vidit.
Phædrus, Lib. V. Fab. VI.
Acceſſit alter æquè defectus pilis.

1 La Fontaine, Lib. VI. Fab. XI. Benſerade, Fab. CXLIV. Æſopus, Fab. XLV. Faernus, Fab. LXIX. Jaïus Biblioth, Rhet. Tom. I. pag. 751.

2 Em. Card. de Polignac, Antilucretii L. 7. v. 473. primam hujus vocis ſyllabam corripuit:
Et trabibus, tegulisque ſupra fit penſile tectum.
At Ovidius, faſt. L. 6. v. 316.
Strataque erat tepido tegula quaſſa ſolo.

Rurſusque auditur ;lege ſed poſitâ tamen,
Ut hæc quæcumque fuerit ultima ſors, ferat;
Nec ſperet aliam deinde venturam vicem.
Is cùm annuiſſet, obtigit [3] coriario :
Tum: Quid rogavi, dixit lamentans? heros
Apud priores vivere ſatius fuit;
Namque ille poſtquàm durus me laboribus
Necuerit, parcet ne corio quidem meo.
Quamvis acerba ſors erit,eam ſuſtine,
Ne pejor fiat, obtrectare ſi velis.

FABULA XXXI.

Aper & Cerva. [4]

Saxo exacuebat [5] dentium ſicas Aper:
Quem conſpicata Cerva : Cur, inquit, facis
Id quod, ut opinor, nunc fieri nil poſtulat ?
Nam nullus hoſtis, aſpice, occurrit tibi,
Et cuncta pacis undique munus obtinent.
At Setiger: Non temere facio, quod vides;
Etenim pugnandi cùm mihi tempus venerit,
An tunc fore putas dentes acuendi locum?
Serò parantur arma, cùm hoſtis ingruit.

Et Juvenalis, Sat. 3. v. 201.
Vltimus ardebit, quem tegula ſola tuetur.
Et Plautus, Mil. glor. act. 2. Sc. 6. v. 24.
Meas confregiſti imbrices & tegulas.

3 Corn. Nepos, L. 24. C. 1. *Quæſtor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, Conſuli.*

4 Richer, Lib. VI. Fab. XVIII. Benſerade, Fab. CLVIII. Le Noble, Fab. CXXX. Æſopus, Fab. LIV. Faernus, Fab. LXXVIII.

5. Plinius hiſt. Lib. XVIII. Cap. I. *Cùm arbore exacuant, limentque cornua Elephanti & Uri: ſaxo Rhinocerotes, & utroque Apri dentium ſicas,*

FABULA XXXII.

Aſinus & Equus. [6]

EQUO invidebat Aſinus, quòd, totos licèt
Malè otioſus ille ceſſaret dies,
Tamen aleretur delicatè & largiter;
Laboribus ipſi dum perpetuis interim
Exercitato, vilis alimenti datur
Vix ſatis; & ut ne vita miſerum deſerat.
Sed ad pericla belli poſtmodùm videns
Equum apparari, jam ſuam ſortem incipit
Diligere: et: Aſinum vivere, inquit, me juvat.
  Eorum, qui beati creduntur, mala
Videre, miſeris non leve eſt ſolatium.

FABULA XXXIII.

Æthiops. [7]

ALIQUIS loquacem dum ſibi eſſe feminam
Queritur maritus, & modum celerrimæ
Apponere linguæ mille tentat artibus,
Operamque perdit; ſic Æſopus incipit
Narrare: Servulum Æthiopem quidam emerat;
Cujus nigrum colorem contractum putans
Fuiſſe propter ſolam negligentiam

6 Benſerade, Fab. *CLXV.* Æſopus, Fab. *LVIII.* Faernus, Fab. *LXXXIV.*
7 Benſerade, Fab. *CLI.* Le Noble, Fab. *III.* Æſopus, Fab. *LXXV.* Locmannus, Fab. *XVII.*

Domini prioris, usque, & usque hunc inſtitit
Lavare, donec immodica vexatio
Languere miſerum, ac denique coegit mori.
Corrigere qui vult naturam, Æthiopem lavat.

FABULA XXXIV.

Muscae [8]

Effusa mellis copia eſt: Muſcæ advolant:
Paſcuntur. At mox impeditis cruribus
Revolare nequeunt. Heu! miſeram, inquiunt, vicem!
Cibus iſte blandus qui pellexit ſuaviter,
Nunc fraudulentus quàm crudeliter necat!
Perfidæ voluptas fabulâ hâc depingitur.

FABULA XXXV.

Vespertilio & Muſtelae duae [9]

Huc, illuc temere dum volat, caſu evenit
Ut in Muſtelæ nidum Veſpertilio [1]
Irruat, in ipſoque capiatur impetu.
Hæc autem, acerbo quoniam erant omnes ſibi

8 Æsopus, Fab. *LXXXIX.*
9 La Fontaine, Lib. II. Fab. V. Æsopus, Fab. *CIX.* Faernus, Fab. *LXXVII.*
1 Varro, Sat. Menipp. Agathonis, fragm.
Quid multa? Factus Veſpertilio ſum; neque
In muribus, neque planè ſum in volucribus.
Auctor Philomelæ,
Strix nocturna ſonans, & veſpertilio ſtridens.

Odio volantes: Sic mei, inquit, ceteri
Tractentur hoſtes & pereant, ut tu modò
Peribis! prædamque ſimul vexat unguibus,
Ac devorare jam parat. Periculum
Perſentit ille; ſeque murem, non avem
Teſtatur eſſe: denique ut fecit fidem,
Veniam [2] precatur avolandi, & impetrat.
Sed inde (tanta eſt ejus imprudentia!)
In aliam rurſus, nec multò poſt, incidit
Muſtelam, cunctis muribus quæ maximè
Eſſet inimica: & hæc: Quod eſt odium mihi
Gentem in murinam [3], morte protinus tuâ
Solaberis, ait. At quis error te malus,
Reſpondet ille, decipit? cave, obſecro,
Ne facias id quod poſteà infectum, ſoror,
Volueris fruſtra: non egò ſum, quem tu putas,
Aliquis de gente murium infeſtiſſimâ:
Malè mures pereant; vivat avium gens: avis
Ego ſum; quod alis, aſpice, en meis tibi
Probare poſſum. Muſtelæ hæc oratio [4]
Honeſta viſa eſt. Ergo præſentiſſimam
Evaſit iterum Veſpertilio necem.

Hominum fragilitas ingenium verſatile [5],
Variumque, variis pro periclis, expetit.

2 Plinius. Hiſt. L. 12. c. 19. de Cinnamomi frutice: *XLIV boum, caprarumque, & arietum extis impetratur venia cædendi.* Tacitus, Annal. L. 12. C. 5, *Summam Reip. agi obteſtans, veniam dicendi ante alios expoſcit.*

3 Columella. L. 6, c. 37. *Murinus* (color) *in aſino vulgaris.* Plinius, hiſt. Lib. 28. c. 11. *Aliqui murinorum capitum cinerem miſcuiſſe malunt.* L. 30. c. 8. *Murino fimo contra calculos illinere ventrem proteſt.*

4 Terentius Andr. Act. I. Sc. I. V. 114. *Honeſta oratio eſt.*

5 T. Livius, L. 39. C. 40. de M. Porcio Catone: *Huic ingenium ver-*

FABULA XXXVI.

Hoedus & Lupus. [6]

CAPRILIS [7] ipſo tutus in faſtigio
Cùm ſtaret Hœdus, prætereuntem proſpicit
Lupum; ſimulque grandibus conviciis
Laceſſere illum cœpit. Reſpondet Lupus:
Non tu, ſed iſte nunc locus illudit mihi.
Audacia nulla, nullum ubi periculum eſt.

FABULA XXXVII.

Tubicen & Hoſtes. [8]

DELAPSUS in victrices Hoſtium manus
Tubicen rogabat, innocentem ſe virum
Ut ne, quod facere jam parabant, cæderent:
Et hominem, aiebat, neminem [9] usquam gentium;
Occîdi; & iſtâ, quam libens tradam, tubâ
Elicere tantùm innoxios didici ſonos.

ſatile ſic pariter ad omnia fuit, ut natum ad id unum diceres, quodcumque ageret.

6 Richer, Lib. XII. Fab. IV. Benſerade, Fab. LVIII. Le Noble, Fab. CLXXXII. Æſopus, Fab. CXXXIX.

7 Ut ovili ovilla pecora, bubili bubula, equili equina, ita caprili caprina concluduntur. Varro, de re ruſt. L. 2. C. 3. *Caprile uliginoſum.*

8 Benſerade, Fab. CLXI. De la Motte, Lib. II. Fab. XVIII. Æſopus, Fab. CXLII. Avienus, Fab. XXXIX. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 59.

9 Perizonius ad Sanctii Minervam, L. I. Cap. I. pag. 7. Edit. 1702. *Quando*, inquit, *Comici dicunt: Nemo homo: à ratione illud certè eſt alienum: ſi quidem in τῷ nemo jam expreſſum eſt τὸ homo.* At non ſoli Comici hanc loquendi formulam à ratione, ſi ſuperis placet, alienam adhibuerunt. Nam Cicero ad famil. Lib. XIII. Epiſt. LV. *Ut hominem neminem pluris faciam.* Tuſcul. Lib. I. Cap. XLI. *Hominem quidèm ſcire arbitror neminem.* De

At illi: Meritæ tu tamen occumbes neci,
Hôcque magis etiam, quòd pugnandi ſis licèt
Ipſe imperitus, alios ad pugnam excitas.
Jure reputatur is qui impellit ad malum
Nocentior illo, qui malum inde perpetrat.

FABULA XXXVIII.

Accipiter & Cuculus. [1]

MAGNUM Cuculo fecerat convicium
Accipiter, ipſi quòd pares quanquam dedit
Natura vires corporis, animo tamen
Abjectus humili, veſci malit vermibus,
Quàm dulci aviculas [2] pro cibatu [3] carpere.
Paucis diebus poſtmodò elapſis videt
Cuculus ipſum, quem necârat ruſticus,
Pendere ſummo turris è faſtigio,
Ut alios pœnæ terreat ſimilis metu
Accipitres, ne columbas prædari velint:

Nat. Deor. Lib. II. Cap. XXXVIII. *Ut per biduum nemo hominem homo agnosceret.* Ibid. Lib. I. Cap. XLIII. *Neminem Deo, nec Deum, nec hominem carum . . . . vultis.*

1 Abſtemius, Fab. VII. Camerarius, Fab. CCXCII.

2 A. Gellius, Lib. 2. c. 29. *Avicula eſt parva.* Muretus, Var. Lect. L. 5. c. 1. *Eò accedere innumerabilem vim ac copiam immortalium avicularum, quæ uſque & usque liquidiſſimos cantus tenui gutture funditantes, intimos audientium ſenſus incredibili voluptate permulceant.* Varro, de L. Lat. L. 7. ſub fin. *Minima in quibusdam non ſunt, ut avis, avicula, avicella: Caput capitulum, capitellum.* Senſus eſt Varronis, non dici latine neque *avicellam*, neque *capitellum*, quamvis & *aviculam & capitulum dicamus.*

3 Plinius hiſt. Lib. VIII. Cap. LV. *In Alpibus candidi* (lepores) *Quibus hibernis menſibus pro cibatu nivem credunt eſſe.*

Tibique, veſci vermibus ſolis, ait,
Si maluiſſes, quantò nunc meliùs foret!
Conditio tenuis paucis eſt periculis
Objecta, magnis ampla caſibus patet [4]

FABULA XXXIX.

Capones duo. [5]

SIMUL Capones nutriebantur duo
In ornithone [6] incluſi; at horridus, & macer
Languebat unus; pinguis alter, & nitens
Suam jactabat ſpeciem, & corpulentiam,
Sociumque præ ſe contemnebat: & probris
Amarulentis non leves injurias
Super etiam addit; innocentemque opprimit.
Intereà herilem amicus advenit domum;
Ac delicatas ipſi cùm dapes herus
Apponere vellet, pinguem Caponem necat,
Macrum relinquit; ſocium qui ſuum videns
Cùm perimeretur: Nunc ego, inquit, ego miſer
Te miſeriorem video tandem, qui modò
Beatus, arrogansque inſultabas mihi.
Sortem improborum ſuffer, quos donis ſuis
Fortuna cumulat: hos ſaginat [7], ut immolet.

4 Cicero de Offic. Lib. I. Cap. XXI. *Quæ eo faciliora ſunt Philoſophis, quò minùs multa patent in eorum vitâ, quæ fortuna feriat, & quò minùs multis rebus egent.*
5 Abſtemius, Fab. X.
6 Ornithon locus eſt, in quo ſaginandæ aves chortales includuntur. Vide ſcriptores rei ruſticæ, Columell. Lib. VIII. Cap. IV. & Varronem paſſim.
7 Commirius, Fab. de Tauro ſaginato:

FABULA XL.

Aranea & Hirundo. [8]

ARANEA quondam exarſerat in Hirundinem,
Irata, muſcas, ipſa veſci quas ſolet,
Quòd illa caperet ore furaci volans [9].
Ergo vindictæ cupida, nec, res exitum
Quem ſit habitura denique, ſatis providens,
Textilia ad altas retia ſuſpendit fores,
Quà pervolare ſæpe inimicam viderat.
Enimverò illa concitatos impetus
Mox advolando hùc dirigit; ſed retia,
Simulque textricem aera per medium rapit;
Portatque, nec novi oneris quidquam ſentiens.
Tunc miſera tractus per profundos aeris
Aranea pendens: Hanc, ait, juſtè vicem
Experior, genera quæ volantium inſima
Cùm vix labore magno prædari queam,
Capere aves poſſe tam magnas putaverim.
  Majora viribus aggredi ratio vetat;
Sed ratio,& ira quid in commune conſulunt?

Miratur hos, pareſque Dîs vulgus facit:
At verò ſapiens deſpicit, ceu victimas,
Fortuna quas ſaginat, ut ſibi immolet.

Hæc porro mihi ex cognitione Commirianorum verſuum prævià nullà incidit ſententia, cæteroqui communis & pervulgata.

8 La Fontaine, Lib. X. Fab. VII. Abſtemius, Fab. IV.

9 Plinius hiſt. Lib. X. Cap. XXIV. *Sola avium* (hirundo) *non niſi in volatu paſcitur.*

FABULA XLI.

Vulpis & Ericius. [1]

Rei adminiſtrum publicæ, furtis ſuis
Ditatum, Samii dedere cùm vellent neci,
Æſopus tali fabulâ deterruit:
Tetram in lacunam fortè Vulpis incidit,
Nec potuit exire, impeditis cruribus
Limo tenaci. Et hùc ſimul denſo agmine
Muscæ advolantes indefenſam aculeis
Fodere inſtiterunt. Quod videns Ericius,
Parabat, quippe motus miſericordiâ,
Malas abigere volucres; illa ſed abnuit:
Namque has mihi, inquit, ne moleſtiam gravem
Jam facere poſſint, ſatietas ipſa impedit:
Succederentque mox aliæ famelicæ,
Quæ, mihi quod reliquum ſanguinis eſt, exſugerent.

FABULA XLII.[2]

Struthiocamelus altùm volandi cupidus.

Mente id ferebat anxiâ, quòd veriùs
Se ſubsilire, quàm volare cerneret
Struthiocamelus [3], utpote brevioribus

1 La Fontaine. Lib. *XII.* Fab. *XIII.* Philib. Hegemon, Fab. *XIX.* Faernus, Fab. *XVII.* Camerarius, Fab. *CCCXCVII.* Menagius, Fab. IV. De Ericio vid. not. ad Fab. V. Lib. I.
2 Camerarius, Fab. CCLXVIII.
3 Plinius Hiſt. Lib. X. Cap. I. *Grandiſſimi, & pæne beſtiarum gene-*

Inſtructus alis, & majore corporis
Mole impeditus. Ergo cùm perdiscere
Artem volandi cuperet, in rupis jugum
Erepſit, unde ſe demiſit. At gravi
Actus deorſum lapſu fregit tibias.
Sic ferri in àltum qui cupiebat æthera,
Is jam ambulare ne potuit quidem ſolo.
Ad altiora, quàm natura fert ſua,
Qui tendere audent, noſtra fabella hos monet.

ris Struthiocameli (gallicè Autruches) . . *ad hœc demum datis pennis, ut currentem adjuvent. Ceterò non ſunt volucres, nec à terrâ tolluntur.*

Digitized by Google

p. 97.

Eg.ᵒ Verhelſt inv. et Sc. L. 4. F. 19. Martini.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITT. EMANUELE III" - NAPOLI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER QUARTUS.

PROLOGUS.

Ab illo vetere, ſimplici, mundo ſtilo
Jam tum receſſit paululùm Latinitas,
Ubi romana pubes ſemel abhorruit
Ab ſcriptitandis verſibus ſenariis,
Quales Poetæ veteres omnes comici
Fundere ſolebant. Immo ferme ceteri
Veteres Poetæ, ſi qua præſertim vafræ
Lubido Muſæ ſcriptionem ludicram,
Menippeamque concinnare juſſerat,
In metro amabant liberum hunc morem ſequi
Suavem profectò, nec vocabulis minùs,
Quàm rebus ipſis aptandis idoneum.
Romanorum ille Varro [1] qui doctiſſimus

1 A. Gellius, Lib. III. Cap. X. Varronis de numero ſeptenario Librum exponens: *Tum ibi*, inquit, *audit ſe quoque jam duodecimam annorum hebdomadam ingreſſum eſſe, & ad eum diem ſeptuaginta hebdomadas Librorum conſcripſiſſe.*

Ante, & poſt fata dictus eſt, hujusmodi
Senariorum millia multa ſcripſerat;
Seu defricandis [2] moribus operam daret,
Urbemque lepidis recrearet luſibus;
Seu fabuloſas callidè contexeret
Narrationes, monitis & perspergeret
[3] *Communem vitæ ad uſum pertinentibus.*
Olim hæc fuere [4]. Deinde ſcribendi genus
Tam facile, tamque delicatum respuit
Illapſa ſenſim argutiarum [5] cupiditas,
Demumque turbo [6] cordubenſis obruit.
Jamque hæ regnare peſtes latè cœperant,
Suas fabellas Phædrus cùm primùm edidit:
Quæ fortè cauſa eſt, cur hodie nullo [7] fere

2 Horatius, L. 1. Sat. 10. v. 4. de Lucilio:
At idem, quòd ſale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.

3 Varronis ipſius verba hæc ſunt apud A. Gellium, Lib. XIII. Cap. XI.

4 Catullus, carm. 4. v. 25.
Sed hæc priùs fuêre.

5 Plautus: Bacchid. act. 1. Sc. 2. v. 19.
Etiam me adverſùs exordire argutias?
Qui ſi decem habeas linguas, mutum eſſe addecet.
Cicero, de Legib. L. 1. c. 2. *Cujus loquacitas habet aliquid argutiarum.*

6 Turbo cordubenſis hîc ſignificat importunam illam eloquentiam, quam, veluti quemdam turbinem immiſit Latio Corduba.
Martialis, Lib. I. Epigr. LXI.
Duosque Senecas, unicumque Lucanum
Facunda loquitur Corduba.
Quintilianus, Inſtit. Orat. L. 10. c. 1. extremo, de eloquentiâ Senecæ philoſophi: *Corrupta pleraque, atque eo pernicioſiſſima, quòd abundant dulcibus vitiis. Velles eum ſuo ingenio dixiſſe, alieno judicio.*

7 Nihil usquam apud Veteres de Phædro memoratur, niſi quòd Martialis, Lib. III. Epigr. XX. & Avienus præfat. fabular. meminère ipſius quidem, at meminère tantùm.

Munitus exſtet Veterum teſtimonio;
Neque hunc ſibi eſſe cognitum Seneca [8] indicet.
Meo quidem judicio, ſi Phædri ſtilus,
Si ingenium, & iſta æquabilis feſtivitas
Aliquando fuerint Romanis contemptui,
Bonarum apud eos Artium ſcientiam
Tunc eſſe paulùm adulteratam oportuit [9].
Illius ergo ſemita quà monſtrat viam,
Cupidus ſequendi, paſſibus haud æquis licèt,
Pergam innocentes expolire fabulas.

FABULA I.

Sus & Leaena. [1]

FECUNDA Sus Leænæ vertebat probro,
Catulum quòd unum quolibet partu ederet:
Unum, at Leonem, retulit indignans Fera.
Res dignitate prævalent, non copiâ.

8 Seneca conſolat. ad Polybium, Cap. XXVII. *Non audeo te usque eò producere, ut fabellas quoque, & Æſopeos Logos*, intentatum romanis ingeniis opus, *ſolitâ tibi venuſtate connectas.*
9 Plautus, Poen act. 5. Sc. 2. v. 70.
Servum hercle te eſſe oportet & nequam & malum.
1 Æſopus, Fab. CCXIX. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XI. Commirius, Tom. II. pag. 224. Edit. 1715.

FABULA II.

Puer, & Paſſer fugitivus. [2]

PRAVAM, malamque Paſſeris ingrati indolem
Afflictus olim conquerebatur Puer,
Quòd illum quanquam delicatioribus
Alere ſolebat, ipſe nutritor, cibis,
Tamen à ſe abiret fugitivus. Dein ſupplicans:
Revertere, ait, amicule mi, revertere;
Amaritudo nulla mihi pectus movet,
Pacemque tecum, ſi reverteris, bonam
Reconciliabo [3]: caveam ſaltem reſpice
Bellam, nitentem, quam relinquis: num nihil
Habet illa, quod te revocet, ac reddat mihi?
Iſta fugitivum oratio jam cœperat
Mutare, ut eſſet non inexorabilis;
At ſolo caveæ nomine audito avolat.
 Pulchrum eſſe fabula carcerem nullum probat.

FABULA III.

Paſtor & Mare. [4]

PECUDES cùm egiſſet Paſtor ad litus Maris,
Undamque leni cerneret pellaciâ [5]
Ridentem, amore mercaturæ captus eſt.
Pecuniam ergo conficit: coemit nuces:

2 Abſtemius, Fab. XLIII. Camerarius, Fab. CCCXIV.
3 Corn. Nepos, Lib. VIII. Cap. III. *Reconciliatâ pace* (Thraſybulus) *legem tulit.*
4 La Fontaine, Lib. IV. Fab. II. Benſerade, Fab. CLII. Æſopus, Fab. XLIX. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 61.
5 Lucretius, Lib. II. V. 556.
Subdola cùm ridet placidi pellacia ponti.

Navigio imponit: ſolvit: animo jam movet
Magna: tenet altum. At ecce tempeſtas furit:
Et cùm veniret in vitæ periculum,
Sua ipſe mœrens cogitur in fluctus bona
Projicere; portumque etiam vix repetit miſer.
Oves ibidem denuo cùm pasceret,
Et unda ſtaret: O, video, nuces, ait,
Nuces, doloſa, rurſus, at fruſtra, cupis.
  Nos cautiores cùm facit infortunium,
Tunc aliquis ipſo fructus è damno redit.

FABULA IV.

Leo, Aſinus & Vulpis. [6]

VENATUM ière Vulpis, Aſinus, & Leo:
Præda ampla facta eſt: hanc Aſinum Leo jubet
Partiri; ſingulaſque partes ſingulis
Æquales ille cùm poneret, eum Ferus
Rapit, laniatque: poſteà Vulpeculæ
Dat idem negotium. Illa verò aſtutior,
Partem Leoni poſuit longè maximam;
Minimam particulam vix reſervavit ſibi.
Leo, à quo fuerit tam bene docta, quæſiit;
Me, retulit illa, docuit hujus calamitas.

6 Richer, Lib. II. Fab. X. Benſerade, Fab. CLXIII. Æſopus, Fab. XXXVIII. Faernus, Fab. III. P. Targa, Fab. 13. Verdizotti, pag. 175.

FABULA V.

Musculus & Felis. [7]

OBAMBULABAT, editus in mundum recèns,
Musculus; & illam ſingulis animantibus
Communem lucis uſuram dum carperet,
Præ gaudio alacer, ac properaret vivere;
Secum otiantem placidè, nixam clunibus,
Reductâ in orbem caudâ ad extremos pedes,
Similemque blanda meditanti, Felem aſpicit.
Mitis profectò beſtia, inquit, en adeſt;
Ipſoque vultu ſpirat ſanctimoniam;
Hanc compellare, &, ipſa ſi non abnuat,
Connectere modò vincla amicitiæ lubet.
Accedit ergo propius. At exertis ſimul
Improba eum Felis unguibus capit, & vorat.
Modeſta ſpecies non hominem ſanctum probat.

FABULA VI.

Invidus & Avarus. [8]

INVIDO, & Avaro Jupiter quondam annuit,
Peteret alteruter id quod optaret, ſtatim
Rem ſucceſſuram votis; at lex eſt tamen
Dicta: ut, petenti quidquid alterutri datum
Fuiſſet, duplum tribueretur alteri.

7 Abſtemius, Fab. LXVII.
8 Richer, Lib. VIII. Fab. XXI. Benſerade, Fab. CCXIX. Avienus, Fab. *XXII.* Camerarius, Fab. CCLII.

Honeſtam certè, nec mihi viſam hactenus
Benignitatem impertit hodie Jupiter,
Secum ait Avarus: illam nos autem decet
Apponere lucro, quàm licebit maximo;
Parcamus igitur votis imprudentibus
Præire ſocio. Pro ſuâ parte Invidus
Attentâ mente pariter omnia ponderat;
Poſtquâmque, ne quid peccet imprudens, ſatis
Sibi præcaviſſe visus eſt, edit prior
Sua vota; & unus poſtulat oculus ſibi
Ut eruatur: ſocio geminos erui
Hac mercede velit, nec leve reputat lucrum.
Ubi fingit aliquid eſſe venturum boni
Cupido cæca negligit præſens malum.

FABULA VII.

Gallus, Aſinus & Leo. [9]

In agrum eumdem Gallus, Aſinus & Leo
Venêre: Gallus tritici grana ut legat;
Aſinus, palatum [1] carduis ut tergeat;
Leoque, prædam ſi quam inveniat, ut voret:
Adeſt inventus Aſinus: hunc ergo neci,
Occurrit quando nil melius, jam deſtinat:

9 Richer, Lib. XII. Fab. XI. Benſerade, Fab. LIII. Le Noble, Fab CLXXXVII. Æſopus, Fab. LXVI. P. Targa, Fab. 123.

1 Horatius. Lib. II. Sat. II. V. 23.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potiùs, quàm gallinâ, tergere palatum.

Irruit. At ecce Gallus argutiſſimis
Percellere auras cantibus ſimul incipit;
Simulque fugere cogitur Leo territus.
Natura Gallo hanc nempe virtutem dedit,
Solâ ut Leones voce vertat in fugam [2].
Tunc Aſinus autem, fugere trepidantem Ferum
Ubi videt, ſe terribilem ſtultè exiſtimat;
Illumque credit, ex ſuî nimio metu,
Fugere, ſuumque ferre ne aſpectum quidem
Potuiſſe; ac tanta cæcitas animum tenet,
Ut etiam perſequatur, ignavum vocans.
Sed Galli acutos cùm Leo tandem ſonos
Minùs exaudiret, ſiſtit, obvertit caput;
Miratus Aſinum venientem, hùc refert gradum,
Stultamque pecudem ſtrangulatam devorat.
Stultitia comitem si fòrs arrogantiam
Habuerit, homines certum in exitium trahit.

2 Lucretius, L. 4. v. 714.
Quin etiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clarâ conſuetum voce vocare,
Nenu queunt rapidi contra conſtare leones,
Inque tueri: ita continuò meminêre fugäi.

Quanquam hæc ego puto non magis eſſe vera, quàm quæ de cantu Cycni narrantur; poetis tamen, ceterisque amoeniorum artium ſcriptoribus talia comminiſci ſemper licuit. At Fracaſtorius, nobilis ille & eximius poeta, cùm phyſicum ageret in libro *de ſympathiâ & antipathiâ*, nimis, ut equidem reor, licenter ſcripſit, Cap. I. *Quid, quòd Leo, animalium omnium terror, gallinaceo tamen gallo terretur, præſertim cantum emittente?* La Boullaye-le Gouz, parte 2. peregrinationum; c. 53. longè aliud a ſe, cùm in Tygri flumine navigaret, obſervatum tradit: *La nuit ſuivante nous entendimes rugir un lion .... ſur notre douanik il y avoit un coq .... Ce coq ſuivant ſa nature ſe mit à chanter; & au lieu de faire peur au lion, comme j'eſperois, il le faiſoit rugir plus fort.*

FABULA VIII.

Miluus, Corvus & Aquila.

CARNEM [3] rapuerat, & auferebat Miluus;
Sed illam Corvus eſſe contendit ſuam,
Sibique raptam clamat, & furem arguit.
Tum criminatus alter, de dolo malo,
Calumniâque poſtulat adverſarium.
Seque eſſe furem jurejurando negat.
Fortaſſe Corvus, apertâ vi irruens, queat
Id recuperare, quod ſibi raptum dolet;
Sed novit hoſtem, quàm ſit roſtro, & unguibus
Pugnare non inhabilis; remque maluit
Finiri legibus. Ergo in jus eum vocat.
Cùmque hùc Aquila veniſſet, hanc humilis cliens,
Ut ne gravetur eſſe ſibi judex, rogat.
Aquila, ſecandis quæ clientum litibus
Operam debere ſe putat, non abnuit;
Statimque carnem, quæ jurgandi occaſio
Discordibus erat, ad ſe deferri jubet;
Quam, juſſa metuens detrectare, Miluus
Sanctum ad tribunal poſteaquàm detulit:
Secedite, inquit illa; decretoriam
Sententiam ipſo craſtino die feram.
Condicta vênit hora: Corvus adfuit:
Sed expectatus eſſet cùm ſatis diu,

3 Phædrus, Lib. I. Fab. IV. V. 2.
Canis per flumen carnem dum ferret natans.

Nec compareret Miluus, Aquila exhibet,
Jam vacuam ab omni controverſiâ, dapem;
Adjudicansque Corvo, ſic pronunciat:
[4] *Fatetur facinus is qui judicium fugit.*

FABULA IX.

Equus & Lupus.

Tutus ſatis præſidio virtutis ſuæ
Cùm pasceretur ſolus in ſilvis Equus,
Ipſi, quam prædatus erat, oſtentans ovem,
Felicitatem jactabat ſuam Lupus:
Et miror, inquit, quòd tu tantis viribus,
Animisque tantis præditus, leves cibos,
Et inſuaves ab ipsâ decerpens humo,
Tolerare vitam potiùs aſperam velis,
Quàm bellicoſæ gentis exemplum ſequi,
Vi rapere pecudes, fortioris præmio
Gaudere, pinguibusque vesci carnibus.
Equus ad hæc: Non profectò, non tuam hanc tibi
Invideo fortem, quam potiùs miſerabilem,
Et execrandam judico. Tenuis quidem
Inopsque victus eſt mihi: tamen ſuppetunt
Alimenta, quæ naturæ conveniant meæ:
At proſum hominibus; & meum nomen ſuis
Apud eos claret concelebratum laudibus:
Contra perpetuis imprecationibus

4 Pub. Syrus, V. 213.

Omnes petunt te, publicam omnium luem;
Et inter iſta, quæ bona falſò nuncupas,
Inureris omni turpitudinis notâ.
Nemo eſſe felix ſimul & infamis poteſt.

FABULA X.

Leaena & Ovis.

OVEM Leæna rapuerat; ſed eam tamen
Lege moriendi miſericors exemerat,
Etiamque famulam fecerat propriam ſibi;
At ipſam amare cùm cœpiſſet, ultimâ
Sui latibuli parte clauſam ſedulò
Tenebat inter putridas cadaverum
Reliquias. Miſera ferre non poterat Bidens
Fœtorem acerbum, lentiſque cruciatibus
Conſumebatur; nec tamen audebat queri:
Sic tacita tantùm murmurabat: Hòc magis
Dolor ingraveſcit, quò minùs erumpit foras.

FABULA XI.

Vir ſapiens & ejus Inimicus.

VIR ſapiens, etſi neminem unquam læſerat,
Jnimicum habebat, qui celare quod diu
Tentârat, odium frangere ultra non valens,
Verba inter aspera graves ediderat minas.
Simul audierunt, territi properant, monent

Amici. At ille: Jam nôram, inquit, hunc, mihi
Quàm ſit inimicus; attulitque non leves,
Fateor, latêre quamdiu voluit, metus:
Sed eum fuiſſe factum pejorem mihi
Falſô putatis: Eſſe clanculum malus [5]
Cùm deſinit hoſtis, eſſe tunc bonus incipit.

FABULA XII.

Catella.

CATELLAM [6], valde amatam, delicatiùs
Paſcebat manibus ipſa ſuis muliercula:
Nec alias illa ferre potuiſſet manus,
Vel conſuëtas attuliſſent quæ dapes.
Sed cùm repentè, Fatis ita jubentibus,
Domina abiiſſet illùc, unde neminem
Redire dicunt; in poteſtatem venit
Hominum Catella, qui non ſuaves, ut priùs,
Benignitatis delicias impertiant,
At potiùs ipſam, tanquam ſi gregariis
De canibus eſſet aliqua, miſerias pati
Cogant acerbas victitando duriter;
Etiamque ſæpe tecto abigant interdiu,
Mittantque noctu excluſam, ah! dormitum foris.

5 Plautus, Trinum. Act. 1. Sc. 2. V. 15.
Nota mala res, optima eſt.

6 Theſaurus, tum Rob. Stephani, tum Baſilii Fabri, *Catellam*, quaſi neutiquam à Cane, ſed à Catenâ tantùm derivatam exhibet. Martialis tamen Lib. I. Epigr. CIX. & Lib. VII, Epigr. LXXXVII. & Lib. XIV. Epigr. CXCVI. Hanc ipſam vocem ad puſillam Canem ſignificandam adhibuit.

Miranti intereà ceteras canes, quibus
Non meliùs eſſet, quàm ſibi, & ſuam tamen
Quæ ſortem non dolerent, una ſic refert:
Hæc vitæ ratio, quæ novitiæ [7] tibi
Videtur aſpera, uſu & aſſuetudine
Idonea nobis facta eſt, nuncque etiam placet;
Ac ſi quam acerba fortunæ ſeveritas
Feciſſet olim intercapedinem tuæ
Felicitati, id ipſum quod nunc tu negas
Te ferre poſſe, ferres vivendi genus.
Beata præſens vita venturæ nocet.

FABULA XIII.

Ruſticus & Aſinus.

SUA gravatum ſarcinâ, quantùm ſatis [8]
Debebat eſſe, agebat Aſinum Ruſticus.
Cùm carperet iter per frutetoſum locum:
Ni ſum falſus, ait, hinc prope aſtant en mihi
Virgulta, vario quæ eſſe poſſint uſui:
Meam illa certè faciunt [9] ad cupidinem;
Decerpere igitur eſſe operæ pretium puto.
Ohe, reſiſte, barde: id oneris additum
Feres, nec, opinor, magno incommodo tuo.
Reſiſtit ille. Nec mora, imprudens herus

7 Terentius, Eun. Act. 3. Sc. 5. v. 33.
Paucæ, quæ circùm illam eſſent, manent
Novitiæ puellæ.

8 Cicero, de Orat. L. 2. c. 41. *Satis eſſe deberet.* Seneca, Epiſt. 8. *Quantum ſatis eſt.*
Martialis, L. 10. Epigr. 45. v. 6.
Non facit ad ſtomachum noſtra lagena tuum.

Virgulta cædit, mundat, aptat, colligat,
Ponduſque juſto ponderi adjiciens novum,
Plus, ratio quàm ſinat, Aſini dorſum premit.
At ſic tamen eum progredi [1] viam videns
Satis expedito inceſſu, ſarcinam putat
Non eſſe tantam, major ut aliquantulò
Non illa fieri ſine periculo queat;
Lapidum ergo fortè cùm ſtrues occurreret
Juxta viam ſepoſita, & ex illis duos
Videret, qui placerent ſibi præ ceteris:
Stultè facerem, ait, ſi, quod objicit mihi
Fortuna tam benigna, negligerem bonum.
Atque duo lapides, facilè quos tollit manus,
Quantillum eſt oneris? hos & Aſelle mi, **feres.**
Officium vires prope recuſant: fert tamen
Pecus miſella; colligit etiam breves
Sui vigoris reliquias, & exerit:
Ita ut miretur, gaudeatque Ruſticus,
Aſinum ſibi eſſe talem, quem nullus labor
Debilitet: cùmque gravior nudum incedere
Suaderet æſtus, detrahit veſtem ſibi,
Et ceteris quoque impedimentis eam
Non dubitat ſuper ingerere, nil dum ſuſpicans,
Quanto prope eſſet bajulus infelix malo
Ut conficeretur denique. Enimverò in viâ

1 Virgilius, Aen. L. 12. V. 219.
Inceſſu tacito progreſſus.
Vide annot. ad Lib. 1c. Fab. 21.

Grave offendiculum cùm fefelliſſet pedem,
Simul ille cadit, & ſarcinâ oppreſſus perit.
Qui minimus, ſæpe ſummus eſt mali gradus [1]

FABULA XIV.

Superba Anxietas, ſive Muſca, Trochilus, & Troſſulus. [2]

ÆSTATE mediâ concitati ſex equi
Currum trahentes, putre quatiebant ſolum,
Claramque denſo pulvere tegebant diem.
Temone in ipſo tenuis intereà ſedens:
O quantus, inquit Muſca, premit equos labor,
Quantusque ſudor irrigat, dum me trahunt!
Sic prævalenti cùm ſedere vult trabe,
Quæ quinque opimos facilè ſuſtineat boves,
Puſillus ille, ex alitum gente infimâ,
Prætentat illam Trochilus [3], & ſuperſilit
Similis timenti, ferre ne ſe non queat.
Sic impudenti Troſſulorum de grege
Aliquis, ineptus, adminiſtris imperî
Multùm exhibere ſe negotii putat,
Qui, vivat ille [4] an mortuus ſit, neſciunt.

1 Dicitur mortem ſibi conſciviſſe quidam Anglus nullâ de causâ, niſi quòd ſuas malas inſcitè eſſe à tonſore purgatas doleret. Non dubito, quin anteceſſerint ægritudines variæ, quibus homo melancholicus cùm non reſponſaviſſet, ut fortem decebat, huic demum importunæ offenſiunculæ ſuccubuerit.

2 Benſerade, Fab. XXXI. Le Noble, Fab. CXCVII. Abſtemius, Fab, XVI. Faernus, Fab. XLV. Camerarius, Fab. CCCCXCII.

3 Regulus vulgò dicitur. Plinius Hiſt. Lib. X. Cap LXXIV. *Diſſident.... Aquila & Trochilus, ſi credimus, quoniam Rex appellatur avium.*

4 Cicero Philipp. XIII. Cap. XVI *Vivat, an mortuus ſit, quis aut ſcit, aut curat?*

FABULA XV.

Avarus & Theſaurus. [5]

THESAURUM Avarus foſſâ condiderat humo:
Quem fur odorans quærit, invenit, rapit.
Ille igitur hùc reverſus, ut vacuum videt
Locum, execratur omnibus Sortem modis [6].
Tum quidam ſapiens: Quid, ait, incaſſum furis?
Ubi pondus auri ſterile poſueras, ibi
Repone lapidem; tibi tantumdem proderit.
Tam deeſt Avaro quod habet, quàm quod non habet. [7]

FABULA XVI.

Lupus Filium erudiens.

LUPUS erudire filium, viſum ſibi
Nimis ferocem, voluit ad mores bonos:
Generi, inquit, noſtro multa multi exiſtimant
Jure exprobrari, digna turpibus notis:
Sævi, rapaces, furtis atque cædibus
Aſſueti vivere latrones, Lupi audiunt:
Iſti ſunt tituli, iſtæc honorum inſignia,
Quibus adornare nos plerique hominum ſolent;
Et, ſi fateri quod res eſt, nobis licet,

5 La Fontaine Lib. IV. Fab. XX. Benſerade, Fab. CLVI. Æſopus, Fab. LIX. Faernus, Fab. XLVIII.

6 Terentius Eunuch. Act. II. Sc. III. V. 92.
Et quæ nos ſemper omnibus cruciant modis.

7 P. Syrus.

A veritate non aberrant plurimùm:
Quod ut refutes, nate, moderato tuo
Vivendi more, & exemplis, quantùm potes,
Sanctis, & omni furto, fraude vacantibus,
Falſum eſſe tandem oſtendas, te multùm precor.
Hæc juniori cauſam plauſibilem Lupo,
Et honeſtam habere credita eſt oratio;
Animoque penitùs ille jam receperat
Monitus paternos, & reluctantem licèt,
Ad obſequendum comparabat indolem.
At ecce, quæ fòrs dereliquerat gregem
Deerraveratque, his interim aſpicitur ovis:
Simulque victus ceſſit, ac evanuit
Amor honeſtatis, cujus ſucceſſit loco
Sævæ rapacitatis, cædis impiæ
Libido victrix. Subitò ad prædam curritur:
Capitur, necatur, manditur miſera bidens:
Bona hùc conſilia recidêre. Sed utrum putas
Patefacere auſum ſceleri patrando viam?
Ipſe, erudierat qui præceptis tam bonis,
Ipſe fuit auctor ſceleris patrandi pater.
  Hanc pædagogis offero, dico fabulam,
Qui ſancta verbis, prava ſed exemplis docent.

FABULA XVII.

Vulpis ſine caudâ. [8]

VULPIS retentam laqueo caudam amiſerat,
Elapſa, vitamque hoc pretio redemerat.
Sedenim pudore mixtus affligit dolor
Miſellam, quòd ſe deinde ſic oporteat
Curtam ambulare. Socias ergo, tunc ſimul
Ut fortè magnâ coierant frequentiâ,
Adit, ſedetque, ſuasque perprimit nates
Prudens, tegitque cauſam moeroris ſui:
Dehinc: Iſtam, inquit, caudæ longitudinem [9],
Natura generi quam dedit noſtro nimis
Benigna, cur, ſorores, non abſcindimus?
Eâ lutoſam verri humum numquid juvat?
Ego verò amitti tale onus, lucrum puto.
At, quæ reſcierat hujus infortunium,
Sic retulit una: Conſilium non improbo,
Nec dubito, nobis cur dares illud, gravis
Quin cauſa fuerit; perſuadere ſed mihi
Nil poteris, tergum ni priùs obvertas, ſoror.
Hic omnium ingens irriſio Vulpeculam
Caudâ carentem exire coetu perpulit.
  Quâ quis laborat, ſi queat cum pluribus
Comunicare infamiam, reputet levem.

8 La Fontaine, Lib. V. Fab. V. Benſerade. Fab. CLXVI. Æſopus, Fab. VII. Faernus, Fab, LXI. Jaïus, To. II. pag. 744.

9 Phædrus, Lib. I. Fab. VIII. V. 8.
Gulæque credens colli longitudinem.

FABULA XVIII.

Muſte'a & Mures. [1]

MUSTELA ſenior, ac deſerta viribus [2],
Mures, ut olim, non valebat aſſequi.
Dolum ergo cœpit ſtruere, quo prædam citra
Ullum laborem venari, integrum foret.
Ore tenus in farinam ſeſe condidit.
Accedunt Mures: at farinam ſtrenuo
Dente ſubigentes ubi Muſtela proſpicit;
Ungues ſceleſtos exerit, & prædam capit.
Solertia ſæpe virium præſtat vicem.

FABULA XIX.

Puer & Colonus.

DUM vallem amœnam cupidus explorat Puer;
Pulchroſque flores pulchrior ipſe dum legit:
Colonus, eſſe nil ſatis tutum, monet;
Malas in herbâ [3] deliteſcere beſtias,
Quarum videlicet inopinis morſibus
Infligeretur vulnus inſanabile:

1 Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 146. Phædrus, Lib. IV. Fab. I. Vid. not. ad Lib. II. Fab. XLII.
2 Phædrus. L. I. Fab. 21. v. 3.
Defectus annis, & deſertus viribus
Leo cùm jaceret.
3 Virgilius. Ecl. 3. v. 93.
Frigidus (ò pueri, fugite hinc) latet anguis in herbâ.

Itaque prudenter ageret; aut potiùs loci
Nimiùm maligni amœnitatem ſperneret,
Diſcederetque, ſi ſaperet. Exterritus
Hæſit Puer; avidamque continuit manum.
At mox recreſcit [4] viribus pollens novis
Cupido, mox & imperat pulſo metu.
Ergo ille genio liberè indulget ſuo.
At violam, quæ micabat inter gramina,
Ungue temerarius improbo cùm carperet,
Attingit inſcius, excitatque viperam
Ibi excubantem: quæ ſimul dente aſpero
Hunc pungit, & veneno letali imbuit.
Ubi eſt voluptas, eſſe ibi periculum
Non facilè credi, oſtendit hæc narratio.

FABULA XX.

Anicula & ejus Ancillae. [5]

DUAS habebàt Anicula Ancillas domi;
Easque ad cantum galli gallinacei,
Quem ſibi ad id ipſum nutrîbat, quotidie
Ipſa excitabat, antequàm luceſceret,
Ut facerent opus. At illæ motæ denique
Tam pertinacis tædio vigilantiæ,

4 T. Livius, Lib. XXVI. Cap. XLI. ſub fin. *Vos modò, Milites, favete nomini Scipionum, ſoboli Imperatorum veſtrorum, velut accisis* recreſcenti *ſtirpibus.*
Ovidius Heroid. Epiſt. II. V. 5.
Luna quater latuit; pleno quater orbe recrevit.

5 La Fontaine, Lib. V. Fab. VI. Benſerade, Fab. CLXIV. Æſopus, Fab. LXXIX.

Obtruncant gallum, ſperantes, hoc mortuo,
Se poſſe ſomno longiore jam frui.
Sed mox earum ſpem fefellit exitus;
Hera namque, poſtquàm gallus occiſus fuit,
Jam ſurgere ipſas noćte intempeſtâ jubet.
Mortales aliquod evitare dum ſtudent
Leve malum, in aliud ſæpe gravius incidunt.

FABULA XXI.

Vulpis, Aſinus & Leo. [6]

In ſaltus nemorum devios proceſſerant
Vulpis, Aſinusque, venarentur ut ſimul.
Dum curſitabat Vulpis, occurrit Leo;
Utque illa vidit imminens periculum,
Acceſſit, & ſodalem juravit ſuum,
Eumque vinćtum, traditaram ſe Fero,
Impunitatem ſi promitteret ſibi.
Qui cùm illam ſese dimiſſurum diceret;
Aſinum ſceleſta in caſſes incautum trahit.
Sed hunc effugere non poſſe ut Leo videt,
Vulpem ipſam primò comprehenſam devorat,
Mandendum [7] ad Aſinum convertit ſe poſteà.
Se perdunt [8] ſæpe, ſocios qui perdunt ſuos.

6 Richer, Lib. IV. Fab. XVI. Æſopus, Fab. CXVI. Faernus, Fab. LXXXII. Camerarius, Fab. CDLXXXI.

7 Lucretius, L. 4. v. 1010.
Et quaſi Pantheræ morſu, ſævive Leonis
Mandantur, magnis clamoribus omnia complent.

8 Cicero de finib. bon. & mal. Lib. I. Cap. XV. *Multi amicos ... plerique autem ſeipſos penitus perdiderunt.*

FABULA XXII.

Miluus aegrotans. [9]

Dicebat matri Miluus ægrotans ſuæ:
Quid lamentare fruſtra? quin potiùs Deos
Precibus exoras, mater? Illa ſic refert:
Deorum, nate, quis miſerebitur tuî?
Nullus vocatur precibus ac votis Deus,
Cujus aliquando templa non fœdaveris,
Et conſecratas non violaveris dapes.
At unde nunc venit iſta religio tibi
Tam ſubita ſummam Cœlitum in potentiam,
Quam, dum valeres, ſolitus es contemnere?
Raró in periclis impius conſtat ſibi.

FABULA XXIII.

Pardus & Vulpis. [1]

Melius cavillâ [2], quàm gravi ſententiâ,
Reprimitur ſæpe ſtulta gloriatio.
Superbiebat Pardus, quòd varius color
Suo datus eſſet corpori. At Vulpis jocans:

9 Æſopus, Fab. CXXXII. Faernus, Fab. XIII. Gudius append. ad Phædr. Fab. I.

1 Benſerade, Fab. CXXI. Bourſault Comoed. Æſopicâ II. Act. III. Sc. III. Philib. Hegemon, Fab. XVI. Æſopus, Fab. CLXII. Avienus, Fab. XL.

2 Plautus Aulul. Act. IV. Sc. IV. V. 11.
Aufer cavillam: non ego nunc nugas ago.

Meus, inquit, animus & varium, quoties libet,
Capere colorem didicit; ac tantò magis
Te noſtræ oportet dignitati cedere,
Quantò plus vili præſtat animus corpore.

FABULA XXIV.

Deus Ligneus. [3]

FREQUENS [4] colebat Ligneum quidam Deum
Paganus; & rogabat, ut aliquid boni
Sibi tribueret: ſed fiebat interim
Res ejus omnis in dies anguſtior.
Ergo vehementi denique irâ percitus,
Deum, apprehenſis cruribus, magno vibrans
Conatu intorquet; muro & illidit caput.
At ecce, quanta nec erat in votis quidem,
Effracto capite magna vis auri effluit:
Quam lætus ille dum recolligit: Mihi
Nil, inquit, profuiſti, quamdiu bene
Tibi feci; nunc, cùm noceo, prodeſſe incipis?
Abi autem procul, inepte, & futilis Deus!
Iſtis nihilo plus improbis famulis vales,
Qui, niſi malè habiti, nullum opus faciunt bonum.

3 La Fontaine, Lib. IV. Fab. VIII. Benſerade, Fab. LXXXIII. Æſopus, Fab. CXXVIII.

4 Cicero, Orator. c. 4. *Ex epiſtolis* (Demoſthenis) ***intelligi licet, quàm*** frequens *fuerit Platonis auditor.*
Horatius, L. 1. od. 34. v. 1.
Parcus Deorum cultor & infrequens.

FABULA XXV.

Juvenes duo & Urſus. [5]

CUM pellione Juvenes duo tranſegerant [6]:
Ille ſtipulatam [7] tradidit pecuniam;
Hi promisère pellem villoſiſſimam
Urſinam, eamque ampliſſimam: Nondum quidem
Necatus ipſe eſt Urſus nobis, inquiunt;
At, quod tantumdem eſt, ubi ſtabulet, notavimus:
Imus: necatum qui deglubant, mittito.
Hinc nemus ingreſſi dum invicem ſeſe excitant,
Ut omnem corde porrò propellant metum;
Ecce latebroſo prædam odoratus, ſpecu
Erumpit Urſus. Illi ſimul exterriti
Trepidare. At alter, ut erat agilis, & levis,
Quam primam reperit, altam ſcandit arborem;
Humi decubuit alter; ſive didicerat,
Urſis id eſſe moris, ut depaſcerent
Viventium artus, mortuorum ſpernerent;
Seu potiùs ipſe fregerat hominem metus,
Proſtraveratque non abſimilem mortuo.
Hunc verſat omnes Urſus in partes; ſuum
Ad os jacentis nares & roſtrum applicat;
Nullumque poſtquàm ſpiritum ſenſit: Procul

5 La Fontaine, Lib. V. Fab. XX. Benſerade, Fab. CI. Æſopus, Fab. CCLIII. Avienus, Fab. IX. Abſtemius, Fab. XLIX.

6 Cicero ad Attic. Lib. II. Epiſt. IV. *Amabo te, cura, ut cum Titinio, quoquo modo poteris*, tranſigas.

7 Cicero Orat. pro Roſc. Com. Cap. V. *Hæc pecunia neceſſe eſt, aut data, aut expenſa lata, aut* ſtipulata *ſit* .... ſtipulatam *non eſſe taciturnitas teſtium concedit.*

Abeamus, inquit; iſtud omnino liquet
Cadaver eſſe; jamque fœtere incipit.
Quem cùm proſpexit abſceſſiſſe longiùs,
Ex arbore tandem timidus deſcendit comes,
Sociumque prendens [8]: Plurimùm tibi gratulor,
Amice, dixit, tanto quem periculo
Ereptum video: ſed reſcire pervelim,
Ad te jacentem cùm propiùs accederet,
Tecumque tacitè Fera videretur loqui,
Tibi fortè moniti ſi quid inſtillaverit.
Me monuit, inquit, ut ne pellem vendere
Viventis Urſi collibeat unquam mihi.

FABULA XXVI.

Bos & Equus.

SALUBRIS inter prati delicias dabant
Omnem ſuam operam corpori augendo Boves:
Quorum unus, advenire cùm inciperet ſibi
Bonorum ab ipſâ nimietate [9] tædium,
Juncos rigentes proximi lacûs petit,
Sperans ibi aliquod irritamentum gulæ
Poſſe reperiri: ſed ſimul veſtigium
In orâ poſuit udâ, craſſi corporis
Obeſitate [1] defixus, inhæſit luto.

8 Terentius Phorm. Act. IV. Sc. III. V. 14.
Viſum eſt mihi, ut ejus tentarem ſententiam.
Prendo hominem ſolum: Cur non, inquam, Phormio, &c.

9 Columella. Lib. VI. C. XXIV. Nemietate *verni pabuli pecudes exhilaratæ laſciviunt.*

1 Idem ibid. *Ne eas ſteriles reddat nimia corporis* obeſitas.

Illum tenacibus impeditum anguſtiis,
Cùm ſe expedire [2] quæreret, ſocii vident;
Illumque, longis cùm ſibi mugitibus
Opem, dare vellent, imploraret, audiunt:
Neque commoveri eos tamen ſentit miſer.
Intereà macer, & maximis laboribus
Exercitatus, multisque miſeriis, Equus
Prope hinc advertit infortunium Bovis;
Et ſubvenit ultro, & utilem ſimul incipit
Operam adhibere: nam lutum partim ejicit,
Teritque partim calcibus, & ſic deprimit;
Facilemque demum tramitem Bovi facit.
Qui tale gratus ad bęneficium ſtupens:
Satis unquam, dixit, hancce miſericordiam
Laudare poſſum? ſed quid autem te impulit
Ut me adjuvares, cùm propinqui etiam meī
Me derelinquant omnis auxilii indigum?
Equus ſimpliciter: Hi ſuâ videlicet,
Usque affluentes dum bonis vivunt, frui
Felicitate tantùm nôrunt: aſt ego
Miſeris [3] adeſſe didici haud ignarus mali.

2 Vid. not. ad Fab. XIV. Lib. I.
3 Virgilius Æn. Lib. I. V. 634.
Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco.

FABULA XXVII.

Puer & Turbo. [4]

DUM verbere torto Turbinem [5] exercet Puer:
Cur te, inquit, ut agitere motu idoneo
Pulſare cogor? Turbo reſpondet: Statim
Iners jacerem, niſi animos plagæ darent.
Multis neceſſe eſt vexari, ne torpeant.

FABULA XXVIII.

Leo, Agnus & Cerva. [6]

AGNUM vorare dum Leo inventum parat,
Cervam ſub arbore recubantem conſpicit;
Simulque prædæ melioris cupidine
Pellectus, petit hanc; vilibrem, quam tenet,
Reſpuit. At hujus Cerva venientis ſono
Admonita, promptos in pedes ſe conjicit;
Et inſequentem pernici eludit fugâ.
Hanc denique ille non valere ſe aſſequi
Ubi videt, primam, quam ſtultè reliquerat,

4 Regnerius, Part. I. Fab. X.
5 Virgilius Æn. Lib. VII. V. 378.
Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri .... exercent....
Dant animos plagæ.
Cicero, Orat. pro Flacco, c. 27. *Eſt proverbium, Phrygem plagis fieri ſolere meliorem.*

Prædam repetere ſtatuit: at ſerò redit:
Agnus enim tuto jam recepit ſe loco.
Ita Leo, nimiùm quia cupiit, cepit nihil.
Hos fabula notat, qui, meliora dum petunt
Non obtinenda, præſens amittunt bonum.

6 Æſopus, Fab. CCXXVIII.

Eg. v. Verhelst invel. Sc. L. s. F. 15. Manhem.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER QUINTUS.

PROLOGUS.

CHos annos ante ſeptuaginta libris,
Stilo Latino rite compoſitis, ſuus
Honos erat adhuc, ſuaque laus in Galliâ.
Nunc tale vix eſt qui ſuis opus velit
Subjicere prælis Typographus; vel ſi audeat
Aliquis, periclum eſt, emptor ne ſuus libro,
Suusque lector deſit. Tanto obnoxiam
Latinitatem fecit deſpicatui [1]
Indocta morum facta commutatio!
Etenim profectò hanc imperitis moribus
Objicio culpam; quòd virum Gallum, ingenî
Cui vis, & apta differendi copia

1 Cicero, Orat. pro Flacco, C. 27. *Siquis deſpicatui ducitur.*

Conceſſa fuerit, nunc plerique vix putent
Hominem eſſe ſanum, ſi latinè ſcripſerit;
Saltem inficeto, pravoque ejus indolem
Fuiſſe ſtudio corruptam dijudicent.
Atqui latinum quemque ſcriptorem optimum
Vetuſtum aſſiduâ rectè verſari manu,
Pars noſtrorum hominum ſanior nondum negat.
Ergo & tentare, an illa, quæ toties legas,
Imitando demum aliquatenus [2] valeas tuis
Æquare ſcriptis linguâ eâdem differens,
Conatus eſt dicendus haud inutilis:
Et adjuvanda eſt talis æmulatio [3].
Ita nempe fiet uſitatior in dies
Latinitatis aureæ ſcientia;
Ejusque porrò varias optimas opes
Frequentiori diſtrahere commercio
Cunctis licebit. Sin minùs; brevì accidet
Ex vanæ [4] Gentis arrogantiâ, ut ſibi
Occludat ipſa limpidos fontes bonæ
Antiquitatis: cujus ingenuæ quidem
Veneres, ſalesque lepidi, & ars æquabilis
In libris, quos nunc Gallica expolit manus,
Plerisque nullum jam ferè inveniunt locum.

2 Vox *aliquatenus* Voſſio de Vitiis Sermonis, Lib. I. Cap. XXV. Falsò admodum, ſuſpecta eſt: quippe quæ permultis Columellæ, Senecæ, Plinii Hiſtorici, & aliorum exemplis comprobetur.

3 Cicero Tuſculan. Lib. IV. Cap. VIII. Æmulatio *autem dupliciter illa Quidem dicitur, ut & in laude, & in vitio nomen hoc ſit: nam & imitatio virtutis æmulatio dicitur.*

4 Cicero de Divinat. Lib. I. Cap. XIX. *Irrideamus Haruſpices*, Vanos, *futiles eſſe dicamus: quorumque diſciplinam & ſapientiſſimus vir, & eventus, ac res comprobavit, contemnamus.*

Hâc ipſe commotus aliquantulùm fui
Iniquitate temporum, & deterritus [5]
Ne quid latinè ſcriptum mandarem typis.
At primùm in iſtis, quas polivi, fabulis
Satis expedita cùm ſit ſimplicitas ſtili,
Brevitasque, & ſenſûs varietas probabilis;
Eſſe placituras aliquâ parte credidi
Venturasque etiam in multitudinis manus.
Tum ſi longè aliter accidat, pauciſſimis
Contentus eſſe decrevi lectoribus;
Satis beatus, hi modò ſint ſimiles tuî,
Optime Saleri, qui lepore candido,
Et arte lucidâ, & opibus cunctis bonæ
Antiquitatis jam diu mentem tuam,
Bonam ipſam & alacrem, ſedulò informaveris.
Quòd ſi increpuerit lector impatiens moræ
Hunc fortè paulò longiorem Prologum,
Faciliùs ut redire poſſim in gratiam,
Nulla afferetur verboſa [6] excuſatio:
At fabularum quæ mearum pars erit
Extrema [7], quintum protinus librum dabo.

5 Scioppius in infamiâ Famiani, pag. 43. Edit. 1658. damnat hanc vocem; pro quâ Famianum Stradam admonet, dici ab ipſo *territum* vel *conterritum* oportuiſſe. Verumtamen Phædrus, Lib. V. Fab. IV. V. 7. Dicit ſe fabulæ reſpectu *deterritum*: Ovidius Metam. Lib. X. V. 600. Hippomenem juvenum eventu *deterritum* memorat: atque Cicero ad Attic. Lib. X. Epiſt. XV. pudore *deterritum* narrat Antonium.

6 Phædrus, L. 2 Prol. v. 13.
Cujus verboſa ne ſit commendatio.
Cicero, ad famil. L. 7. Epiſt. 3. *Hæc ad te ſcripſi* verboſiùs. Ibidem. *Habes epiſtolam* verboſiorem *fortaſſe.*

7 *Extrema.* Lege: *non ultima.*

FABULA I.

Camelus. [8]

PRIMUM ut Camelus viſus eſt, perterriti
Homines fugêre; procedente tempore
Conſiderârunt ejus manſuetudinem:
Quâ cognitâ aliquis auſus eſt accedere.
Sed ubi compertum eſt nullam in tantâ belluâ
Ineſſe bilem [9], ſic eam contemptui
Habuerunt, ut capiſtrum cogerent ſequi [1],
Puerisque parvis circumagendam traderent.
Fabella oſtendit uſu, & aſſuetudine
Minui timores, ſenſimque evanescere.

FABULA II.

Viator & Lapides.

ISTI me Lapides herclè conficiunt gravi
Labore, curſumque etiam, nec mediocriter,
Præpediunt; talem cur moleſtiam fero,
Inquit Viator ſaxoſam ingreſſus viam?
Simulque Lapides, quotquot obſtant, incipit
Tollere, & ejicere, & expurgare limitem,
Seſe faciliùs agere quà poſſint pedes.

8 La Lontaine, Lib. IV. Fab. X. Æſopus, Fab. CXVIII. Faermus, Fab. XVIII.

9 Plinius Hiſt. Lib. XI. Cap. XXXVII. *Fel. . . . Cameli . . . non habent.*

1 Horatius, Lib. I. Epiſt. X. V. 48.
Tortum digna ſequi potius, quàm ducere funem.

Sed quis enimverò fructus hinc demum redit?
Quadruplum laborem quadruplam is moram trahit.
Homines hoc ſæpe, ſufferendum quod venit,
Minuere ſtultè dum volunt, augent malum.

FABULA III.

Vulpis & Cervus.

Malevola Vulpis, & inimico percita
Livoris æſtu, probra Cervo ingeſſerat [2]:
Sed quanquam acuta, ac diligens malignitas
Perviderat omnia, unam adextremùm tamen
Exilitatem tibiarum objecerat.
Cui non modò nihil aſperum contra refert
Cervus, ſed ipſe gratulans etiam ſibi:
Omni meâ, inquit, me eſſe contentum ſatis
Specie decebit, livor in quâ perſpicax
Id unum vitii, tantulumque, notaverit.
Invidia quædam eſt, quæ quos carpſerit, juvat:
Quod non vituperat, laudat malevolentia.

2 Horatius, L. 1. Sat. 5. V. 11.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere,
T. Livius, L. 2, C. 45. *Concurſant portis*, ingerunt *probra*.

FABULA IV.

Carbonarius & Fullo. [3]

FULLONEM cùm rogaret Carbonarius,
Ut unà ſecum, quam domum conduxerat,
Habitare vellet: Quod rogas, non expedit,
Reſpondet Fullo; nitida enim quæ redderem,
Carbonibus ea tu mihi inficeres tuis.
Malè ſocientur, quæ naturâ diſcrepant.

FABULA V.

Cervus & Vitis. [4]

VENANTES fugiens Cervus in vitem incidit,
Et pullulantes latuit inter palmites:
Sed mox pericli oblitus, & nefariâ
Frondis tenellæ pellectus cupidine,
Vitem, licèt ipſi, quòd vivat adhuc, debeat,
Vitem ſacrilego dente carpere incipit.
At ecce, dum liberiùs obſequitur gulæ,
Ramuſculorum motus excitatior,
Suam hìc adeſſe prædam, Venantes monet:
Qui ſubitò adorti Cervum figunt ſpiculis.

3 Richer, Lib. VI. Fab. XV. Benſerade. Fab. CXXIII. Æſopus. Fab. XII. Faernus, Fab. LXIII.

4 La Fontaine, Lib. V, Fab. XV. Benſerade, Fab. CLXXV. Æſopus. Fab. LXV. Faernus, Fab. LXX. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 751. Verdizotti, pag. 270.

Tunc ille moriens: Patior hanc meritò vicem,
Dixit, meam qui ſervatricem [5] læſerim.

FABULA VI.

Canis & Vulpis. [6]

Dum gloriatur, dumque Vulpe ſe Canis
Fecundiorem prædicat; Vulpis refert:
Fecunda magis es; catulos at cæcos [7] paris.
Vanâ intumeſcit gloriâ fecunditas,
Perfectione juſtâ ſi fetus carent.

FABULA VII.

Ager, in quo Theſaurus. [8]

Sibi advenire ſentiens ſummam diem
Agricola, juſſit filios accedere;
Agrumque, dixit, quem relinquo, vos mala
Cavete ne diſſidia cogant vendere:
Defoſſus illic namque Theſaurus latet;
Quâ parte lateat, id quidem ignorat pater;
Atenim monenti credite, ac ligonibus

5 Terentius, Hecy. act. 5. Sc. 4. v. 16.
O Bacchis! O mea Bacchis, ſervat ix mea!
6 Æſopus, Fab. LXIX.
7 Plinius Hiſt. Lib. VIII. Cap. XL. ſub fin. *Quidam tradunt, ſi unus* (catulus) *gignatur, nono die cernere: ſi gemini, decimo: idemque in ſingulos adjici, totidemque eſſe tarditatis ad lucem dies.*
8 La Fontaine, Lib. V. Fab. IX. Benſerade, Fab. CLXIX. Æſopus, Fab. XXII. Faernus, Fab. XXXV. Jaius Biblioth. Rhet. Tom. 1. pag. 753. cujus verba nonnulla retinuimus. P. Targa, Fab. 93.

Raſtrisque glebas partem in omnem vertite:
Confidite; labor Theſaurum eruet improbus,
Ditabitque omnes. Interim moritur ſenex.
Illi imperata facere (ſpes enim lucri
Stimulat) terramque fodere, quàm longa eſt dies.
Theſaurus, qualem cupierant, non eſt quidem
Jnventus uſquam; ſed agrum dum ſic excolunt,
Cultura peperit ipſa perpetuas opes.
Homini Theſaurus ingens, aſſiduus labor.

FABULA VIII.

Venator, Palumbes & Cornix.

TENDEBAT arcum Venator collineans [9],
Viſâ Palumbe: cui Cornix: Quid reſtitas?
Quæ tibi minatur, hanc ſagittam non vides?
Video, inquit illa, ſed Venator quam retro
Reducit ad ſe, petere me nedum velit.
Dum ſic Palumbes miſera ſe ipſam decipit,
Volans ſagitta improvidam transverberat.
Maledica vidi lingua cùm reſtringeret [1]
Sua tela, gravius hinc tamen vulnus daret.

9 Collineare, eſt iſtum rectâ lineâ ad id, quod proponitur, dirigere. Vide Ciceron. de ſinib. bon. & mal. Lib. III. Cap. VI. tum de Divinat. Lib. II. Cap. LIX.

1 Plautus. Capt. act, 3. Sc. 1. v. 26.
Saltem, ſi non arriderent, dentes ut reſtringerent.

FABULA IX.

Equulus & Equus.

EQUULUS habebat herbas in prato affatim
Pingues, tenellas: luxus at guſtum obtudit,
Ipſaque creavit ſatietas faſtidium.
Eòdem, vires reficiendi gratiâ,
Deductus fortè cùm fuiſſet Quadrupes
Senior; adit eum Pullus, & multâ rogat
Prece, impetratque, ne gravetur paſcua
Hinc ad meliora ducere. Erumpunt ſimul,
Atque per aquoſa vallium, ardua collium,
Aperta camporum æmulos [2] celerant [3] gradus.
At duplicari ductor umbras cùm videt,
Curſum reflectit, perque vias notas ſibi
Senſim reducit ad relicta paſcua:
Quò dum reveniunt [4] intereà ſol occidit.
Nox itaque Pullo facilè cauſam præbuit,
Cur falleretur. Gramen is porrò obvium
Tondere properat, dentibusque avidis molit [5].

2 Horatius, Epod. 16. V. 5.
Aemula nec virtus Capuæ.
Lucanus, L. 1. v. 120.
Stimulos dedit æmula virtus.
Columella, L. 5. C. 6. circa med. *Ne* æmula *umbra viti noceat.*

3 Virgilius, Aen. L. 4. v. 641.
Sic ait. Illa gradum ſtudio celerabat anili.
L. 9. V. 377.
Nihil illi tendere contra,
Sed celerare fugam in ſilvas.

4 Vorſtius de Latinitate falſò ſuſpectâ, Cap. XVI. *Quòd hodierni Galli* revenir *dicunt, non putandum vocem* revenire *inde ortam eſſe: ſed è contrario gallicum* revenir *ex vetere latino* revenire *originem trahit.*

5 Cicero, de Nat. Deor. L. 2. C. 54. *Dentibus manditur; atque ab his extenuatur &* molitur *cibus.* Dentes hinc *molares* dicti.

Pulchre ſatullum [6] dulcis excipit ſopor.
Rerum at colores orta lux ubi retulit,
Expergefactus, & oculos circumferens,
Hui! fallor, inquit, an hoc idem aſpicitur ſolum,
Quod ſpeveram? herba hæc ſuavis quo facta eſt modo?
Reſpondit ſenior: Ex labore ſcilicet
Collecta cœnam condit [7] inſuavem fames.

FABULA X.

Gallina & Ova Crocodili. [8]

Ova crocodili [9] Gallina olim reperit,
Et incubavit [1], dum fetus excluderet:
At illi vitâ vix incœperunt frui;
Altricem diris enecârunt morſibus.
Malum ſibi fovet, quisquis educat malos.

6 Varro de re ruſt. Lib. II. Cap. II. non longè ante fin. *Hoc item faciunt mane, antequàm matres in pabulum exeant, ut agni ſatulli ſiant lacte.*

7 Cicero, de finib. bon. & mal. L. II. Cap. XXVIII: *Socratem .... audio dicentem, cibi condimentum eſſe famem.*

8 Le Noble, Fab. LXXXVIII. Æſopus, Fab. CXVII. Faernus, Fab. LXXIX.

9 Plinius, Hiſt. L. 8. C. 25. de Crocodilo: *Parit ova, quanta anſeres.*

1 Idem Plinius ibid. *Ova .... incubat.* Varro, de re ruſt. L. 3. c. 9. *Ova incubare .... Ova quæ incubantur.* Idem Plinius, L. 11. c. 16. *niſi incubavêre.* L. 10. c. 62. *Ceteræ ſerpentes contecta ova in terrâ incubant.*

FABULA XI.

Vulpis & Rubus. [2]

AGITATA [3] Vulpis cum periculo, in Rubum
Denſum, aſperumque ſe conjecit; & canes
Eluſit: & cùm pungeretur ſentibus:
Etiamne, dixit, qui me ſervant, ſauciant?
At ſaucient, dum ſervent: Nam didici malum
Ferendum eſſe leve, ut evitetur maximum.

FABULA XII.

Piscator & Thunnus. [4]

PISCATOR olim totam qui conſumpſerat
Multo diem labore, nihilque ceperat,
Litus repetebat triſtis, cùm ſubitò in ſcapham
Thunnus, inimicum dum fugit piſcem, inſilit:
Quem capiens: Longus efficere, ait, quod labor
Non potuit, id fortuna quàm citò efficit!

2 Le Noble, Fab. CLXXIX. Gabrias, Fab. VIII. Camerarius, Fab. CCCLXIX. P. Targa. Fab. 61. Verdizotti, pag. 257.

3 Horatius, L. 2. Od. 13. V. 39.
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.
Excitare & agitare ſunt verba venatica. Vid. Cic. de offic. L. 3. c. 17.

4 Æſopus, Fab. XVII.

FABULA XIII.

Delphinus & Simius. [5]

Melitæa [6] Athenis jam propinquabat ratis:
Exorta ſubitò dira tempeſtas eam
Fregit; pontoque diſſipavit. Hoc videns,
Miſeretur, & quoscumque Delphinus poteſt,
Juvat, rapitque ab undis homines naufragos,
Terræque reddit: quos & inter, non ſatis
Discernens genera, Simium in dorso levat.
Hunc dum vehebat, quâ domo eſſet, quæſiit:
An Athenienſis? Sum, inquit, ipſa ſcilicet
In urbe mediâ natus; & mihi ſunt quidem
Parentes primi civium. Ergo tu probè
Piræum noſti? Sic, ait, nemo ut magis;
Amicum quippe, ſanguine & junctum mihi.
Hic autem portum Simius nimis loquax
In hominem vertit. Quod ſimul ſenſit, caput
Reflexit, erroremque Delpinus ſuum
Intelligens, remiſit in aquas beſtiam.
Sibi ipſa ſemper vana loquacitas nocet.

5 La Fontaine, Lib. IV. Fab. VII. Benſerade, Fab. CXVI. Æſopus, Fab. LXXXVIII. Faernus, Fab. XXXVI.
6 Plinius Hiſt. Lib. III. Cap. ult. *Melita, unde Catulos melitæos appellari Callimachus auctor eſt.*

FABULA XIV.

Fures & Gallus. [7]

Cum Fures captum dedere pararent neci
Gallum; rogabat Ille, ſe ut dimitterent,
Hominibus quippe qui didicerit utilem
Dare operam; & ipſos ante lucem ſuſcitet
Opus ad diurnum. At illi: Tu tantò [8] magis
Moriere; quòd ſic nos furari vix ſinis.
Nemo placere bonis & malis ſimul poteſt.

FABULA XV.

Corvus, Aſellus & Agaſo. [9]

In prato Aſellus dum tranquillè paſcitur,
Exculceratum in ejus dorſum devolat
Corvus, tunditque roſtro sauciam cutem.
Rudit ille, ſaltat; nec poteſt depellere
Volucrem importunam; tamque lepidos ſic jocos
Præbet, ut Agaſo non modò ipſe bajulo
Suo infelici non ferat opem; at rideat.
Aſellus advertit, & acerbiùs hinc dolens:
Meum, heu! malum, inquit, bis mihi videor pati,
Quòd ridit ille, ferre opem qui debuit.

7 Richer, Lib. VIII. Fab. IX. Æſopus, Fab. XCVII.
8 Terentius Andr. Act. IV. Sc. IV. V. 35.
Suam gnatam non dabit? tantò hercle magis dabit.
9 Æſopus, Fab. CXV. Faernus, Fab. LXXXIX.

FABULA XVI.

Amnis & Fons. [1]

Ex quo trahebat fonte originem ſuam,
Hunc ſprevit Amnis: vix exili murmure
Scaturientem audiri, & inter herbulas
Tenuem, ac egenum delitescere dictitans;
At ſe per populos, urbesque celeberrimas
Fragore magno volvere fluctus ſuos.
Senſit ſuperbum: & : Noſtra, Fons inquit, niſi
Sufficeret & urna, quod tibi nomen daret,
Superbiendi quis tibi jam eſſet locus?
Fabella eorum damnat inſolentiam,
Suæ qui auctores dignitatis vituperant.

FABULA XVII.

Culex & Taurus. [2]

In cornu Tauri parvulus quondam Culex
Confedit; ſeque dixit, mole ſi ſuâ
Eum gravaret, avolaturum illico.
At ille: Nec te confidentem ſenſeram.
Dictum ſit illis, qui ſe, cùm ſint futiles,
Magni tamen eſſe ponderis viros putant.

1 Benſerade, Fab. CLXXXIV. Bourſault Comœd. Æſop. II. Act. III. Sc. IX. Abſtemius, Fab. LVII.
2 Richer, Lib. II. Fab. VIII. De la Motte, Lib. I. Fab. XIII. Æſopus, Fab. CCXVII. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XIII. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXXI.

FABULA XVIII.

Simia & Nux.

Adhuc virenti [3] cortice obductam Nucem
Cùm reperiſſet Simia, ipſam mordicus
Decorticare coepit; &: Gravis quidem
Amaritudo eſt hujus, inquit, corticis;
At nucleus tantò dulcior mihi accidet.

FABULA XIX.

Sus opima. [4]

Forte in culinam Sus ſe opima contulit;
Ibique pernas [5], larda, botulos, dum videt;
Hæc ſunt Suilla, dixit; & abiit gemens.
Placere nulla conditio felix poteſt,
Cujus odioſus prævidetur exitus.

3 Flavlus Chariſius Soſipater, Inſtitutionum gramaticarum Lib. I. pag. 101. Edit. Putſchii, an. 1605. in 4to. *Verrius Flaccus*, *inquit Plinius* (ſic pronuntiat) *Eorum quæ* NS *finiuntur caſu nominativo, ablativus in* E *dirigendus eſt*. Qui ſit hic Plinius, qui iſta retulerit, neſcio; at Verrium, ſcriptorem eruditum, ita unquam pronuntiaſſe, minimè credo: nam ſolus Virgilius ipſi contradicit locis, ſi bene numeravi, tribus & octoginta. Mirari itaque ſatis non poſſum, quòd Rich. Bentleius, commentario in Horat. L. 1. od. 25. v. 17. ineptiſſimam hanc regulam obtrudere nobis voluerit.

4 Camerarius, Fab. CCLXXVI.

5 Horatius, L. 2. Sat. 2. v. 117.
Fumoſæ cum pede pernæ.
Ovidius, faſt. L. 6. V. 169.
Pingula cur illis guſtentur larda kalendis.
Feſtus: *Botulus genus farciminis*. Martialis, L. 14. Epig. 72.
Qui vênit botulus medio tibi tempore brumæ.

FABULA XX.

Cera & Later. [6]

Cera invidebat Lateri duritiem ſuam;
Quam comparari ab ignium violentiâ
Cùm comperiſſet, ſe ipſa in ignes dejicit:
At miſera penitùs liquitur, & conſumitur.
Quod uni prodeſt, alteri ſæpe id nocet.

FABULA XXI.

Lupus & Mulus. [7]

Mulum ſtatuerat aggredi inventum Lupus;
At nomen ejus ſcire cùm vellet priùs:
O! [8] qui vocaris, inquit? Iſtud me quidem
Latet [9], ait Mulus; audire memini tamen
A matre, nomen eſſe mihi ſcriptum pedis
In ipſâ dextri poſterioris ungulâ;
Quod ſcire ſi vis, accede hùc, legas licet.
Lupus legendi gratiâ cùm accederet,
Pedem ille dextrum poſteriorem ſuſtulit,

6 Abſtemius, Fab. LIV. Camerarius, Fab. CCCXIX.
7 La Fontaine, Lib. V. Fab. VIII. & Lib. XII. Fab. XVII. Camerarius, Fab. CCXXXV. Menagius, Fab. V. Jaſius, Tom. II. pag. 148.
8 Vide Terent. Adelph. Act. V. Sc. VI. V. 3.
9 Non audiendus eſt Scioppius, dum in infamiâ Famiani pag. 104. non magis latinum eſſe *latet me* quàm *patet me.* contendit, & hunc eſſe ſolœciſmum disertè pronuntiat. Vide Varron. de re ruſt. Lib. I. Cap. XL. Virg. Æn. Lib. I. V. 134. Ovid. faſt. Lib. V. V. 361. Plin. Hiſt. Lib. II. Cap. XX.

Hujusque fronti, quantâ vi potuit, ſimul
Impegit, ac ſemianinem proſtravit ſolo.
Lupus ad ſe tandem vix reverſus: Heu! mali
Quantum creavit ſtulta curioſitas,
Dixit lamentans, & boni quantum abſtulit!

FABULA XXII.

Fluvii duo, alter perſtrepens, alter silens. [1]

AD Fluvium magno perſtrepentem murmure
Quidam viator cùm veniſſet, reſtitit,
Timuitque: ſed mox auſus eſt tamen vadum
Tentare; & undas mirans altitudine
Carere, ripam facilè ulteriorem attigit.
Ad alium deinde Fluvium pervênit, ſuos
Lentè, & quietè fluctus qui provolveret:
Hunc, inquit, pertranſire, minimus eſt labor
Tam lenem, tamque pacificum; ab iſto altero
Rapido, & irato tam facilè cùm evaſerim.
Simul hæc locutus intrat; & abſorbet ſimul
Ipſum profunda vorticis malignitas.
Diffide, ſi quis taceat infenſus tibi:
Pleni minarum longè metuendi minùs.

1 Camerarius, Fab. CCXC.

FABULA XXIII.

Pica & Columba. [2]

Columbam Pica interrogâſſe dicitur,
Cur ova eodem poneret [3] ſemper loco,
Hinc pullos non ignara ſemper abripi.
Reſpondit illa: Sic ſoleo videlicet,
Aliterque facere ſimplicitas me non ſinit.
At Pica: Stulta eſt iſta ſimplicitas, ait,
Noto ex periclo quæ non fit prudentior.

FABULA XXIV.

Avarus & ejus Filius. [4]

Eximia poma Avarus in domûs ſuæ
Secretiori parte collocaverat;
At nulla, niſi quæ tabida inficeret lues,
Suam inde permittebat in menſam extrahi.
Quod ejus poſtquàm Filius graviter ferens
Objecit fruſtra, denique invênit viam,
Pomorum in ipſum quâ penetraret horreum:
Etiamque amicos unum & alterum ſibi
Comites adjunxit. Optima nempe, quot licet,
Poma hi capeſſunt. Factum reſcivit Pater,
Succenſuitque Filio damnum exprobrans:

2 Abſtemius, Fab. VI.
3 Ovidius, metam. L. 8. V. 58.
Propter humum volitat; ponitque in ſepibus ova.
4 Abſtemius, Fab. CLXXIX.

Qui rem confeſſus ultro: Quid damni tibi
Intulimus, inquit? poma tantùm putrida
Tu comedis; integra ſola nos comêdimus.
Nil perdit, id qui amittit, quo uti neſciat.

FABULA XXV.

Arbores. [5]

Rectæ, & proceræ contemnebant Arbores
Unam inter ipſas, torta quòd, & humilis foret:
Lignarius autem cùm veniſſet hùc faber,
Cæduntur omnes illæ; at hæc relinquitur.
Minimi fuiſſe pretii, multis profuit.

FABULA XXVI.

Edera & Agricola.

Fruticabat Edera, frondibus [6] que humum ſuis
Tegere contenta [7], non audebat altiùs

5. Abſtemius, Fab. XII.
6 Edera eſt frutex; immo, ut ait Plinius, Hiſt. L. 16. c. 34. *Tanta craſſitudine augetur, ut ipſa arbor fiat.* Hinc vaſa ederacea. Plerumque tamen ſerpit, ſi non ſuſtineatur. *Hæc* porrò annotavi, ut ne contempsiſſe viderer cenſuram hanc Laur. Vallæ, Elegant. Ling. Lat. L. 4. C. 66. (aliàs. 73.) *Frondes arborum ſunt tantùm: folia autem arborum & herbarum, & florum quoque.* Quam cenſuram Rob. Stephanus, ejusque emendator Ant. Birrius, & Baſil. Faber comprobârunt: quanquam eſt, ut planè & latinè loquar, vel ſpernenda illa, vel auctoritas Plinii repudianda: is enim, Hiſt. L. 19. C. 5. raphanorum genera explicans: *Unum*, inquit, *ſilveſtre . . .* fronde *copioſius*, *quàm corpore.* & C. 6. *Gethyon* (cepæ genus) *pæne ſine capite eſt, cervicis tantùm longæ, & ideo totum in* fronde; *ſæpiusque reſecatur, ut porrum.*
7 Quintilianus, Inſtit. Orat. L. 5. c. 13. *Hæc breviter demonſtràſſe contentus.* Ovidius, Triſt. L. 1. Eleg. 9. v. 5.
Nec comites volucri contenta eſt vincere curſu.

Erigere ſese, & proximam ſibi arborem
Amplecti, & excelſa adminicula perſequi:
Sed rapere ſpatium properabat, quàm maximum
Poterat, avaris hinc & inde lapſibus,
Ita, ut feracis hortuli partem bonam
Malè occuparet. Quod animadvertens, ſtatim
Evellere malam funditus plantam incipit
Agricola prudens. Illa tum: Noſtras, ait,
Temerare frondes, barbarus quis te furor
Impellit? contine, oro, violentas manus;
Parce immerentem abolere natali ſolo,
Ubi pullulantes humilis inſterno comas,
Inglorioque ſimplex otio fruor,
Nec noceo quidquam. At ille: Sed prodes nihil;
Meoque in horto quod nihil prodeſt, nocet.
Atque hæc locutus, inſtat diligentiùs
Perpurgare omnem ſtirpibus malis locum.
Ad otioſos cives fabula pertinet.

FABULA XXVII.

Piscis fluviatilis & Pisces marini.

TORRENTE raptus [8] alveo fluviatilis
Marina Piſcis ſubierat fortè æquora:
Occurrit incolarum turba, & advenam
Hortantur omnes, regna Neptuni velit

8 Virgilius, Georg. L. I. v. 203.
Atque illum in præceps prono rapit alveus amni.

Incolere ſecum. Nimiam is undarum objicit
Amaritudinem: illi contra ſe negant
Sentire tale quidpiam. Veſtrum malum
Ne ſentiatis, inquit, ipſa pravitas
Guſtûs, & ipſa aſſuetudo mali vetant.
Civilibus undis maxima pàrs mortalium
Immerſa, fluctus inter amaros volvitur,
Bis miſera, ſe miſeram eſſe ſi non ſenſerit.

FABULA XXVIII.

Bubulcus & Hercules. [9]

CURRUM ſibi videns penitus hæſiſſe in viâ
Bubulcus auriga, invocavit Herculem
Queribundus; expectanſque, dum auxilium Deus
Afferre vellet, otioſus reſtitit,
Adfuit, inertemque Hercules hominem volens
Corrigere: Lapidem hunc, inquit, obſtantem ejice;
Limum hunc tenacem comminue; humero hanc rotam
Impelle, ſublevaque: punge nunc boves.
Hui! plauſtrum volvitur! Ergo memineris Deos [1]
His opitulari, qui admovent operi manum.

9 La Fontaine Lib. VI. Fab. XVIII. Avienus, Fab. XXXII. Faernus, Fab. XCI. Camerarius, Fab. CCCLIX.
1 Varro de re ruſt. Lib. I. Cap. I. *Dei facientes adjuvant.*

FABULA XXIX.

Simia, Porcus & Vulpis.

SUAVES, tenellos foetidis Porci auribus
Simia jocando flores alligaverat:
Hinc ſtolidus ille factum ſe bellum putans,
Sibi placebat, & videbatur ſibi
Dignus profectò, qui placeret omnibus;
Simulque ineptis tripudiabat [2] motibus.
Quod fortè Vulpis cùm videret, ſic eum
Monuiſſe fertur: Quam ipſa turpem ſinxerit
Natura formam, ornatus hanc ſi ſplendidus
Illuſtrat, auget ipſam turpitudinem.

FABULA XXX.

Leo & Musculus. [3]

LEONIS olim dormientis per jubas
Laſciviendo cùm excurriſſet Muſculus;
Cúmque excitatus ipſum cepiſſet Leo:
Veniam is rogavit imprudentiæ daret;

2 Male primam ſyllabam in *tripudiare* longam fecit Fortunatus, Lib. VIII. Carm. 4. V. 4.
Creditur & ſacro tripudiare gradu.
Nam Catullus, Carm. 62. de Aty. V. 26.
Quò nos decet citatis celerare tripudiis.
Cujus versùs quintam ſedem occupat dactylus, ultimam anapæſtus.

3 La Fontaine, Lib. II. Fab. X. Benſerade, Fab. XVI. Æſopus, Fab. CCXXI. Gudius append. ad Phædr. Fab. IV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 743.

Eamque facilè miſericors Leo dedit;
Pecudem necare quippe tantulam pudet.
In retia ille paulò poſt fortè incidit;
Quibus expedire cùm ſe, fruſtra perfurens,
Nequiret, rudere [4] coepit immanem in modum.
Audit, ſimulque proximo è cavo exilit
Muſculus; &: Adſum tibi, ait, beneficii memor:
Statimque teretes dente corrodit plagas,
Maculasque ſolvit, & Leonem liberat.
Gratia referri ab infimis etiam poteſt.

FABULA XXXI.

Aſellus onuſtus Sale deinde Spongiis. [5]

VIDE, quidquid agis, an res conveniat loco;
Nam multa, quæ feciſſe quondam juverit,
Poſt vicibus immutatis ſi fiant, nocent:
Fruſtraque dictum ne ſit, exemplum dabo.
Cùm fluvium Aſellus transîſſet onuſtus Sale,
Et, in aquas dorſum demittens, aliquandiu
Jacuiſſet, onere ſe levatum ſenſerat:
Ergo aliquot ille poſt diebus hùc iter
Dum facit onuſtus Spongiis, ſimilem ſibi

4 Virgil. Æn. Lib. VII. V. *XVI*.
Hinc exaudiri gemitus, iræque leonum
Vincla recuſantum, & ferâ ſub nocte rudentum.
Rugire autem de Leonibus dictum apud idoneum nullum Latinitatis auctorem inveni.

5 La Fontaine, Lib. II. Fab. *X*. Benſerade, Fab. CLXXIX. Æſopus Fab. CCLVIII. Faernus, Fab. VI.

Eventum ſperat; & decumbit: at graves,
Aquâ ſubeunte, Spongiæ miſerum opprimunt.

FABULA XXXII.

Cucurbita & Arbor. [6]

CREVERAT adhærens Arbori Cucurbita,
Ejusque trunco & ramis ſuſtinentibus,
Evecta fuerat, magnam in altitudinem.
Hinc gloriatur, & etiam præ ſe, impudens,
Contemnere audet hanc, ſine quâ reperet humi:
Quot, inquit, annos expectare oportuit,
Donec ea caperet magnitudinem ſuam!
Ego autem evaſi tanta paucis menſibus.
At olitor illùc paulò poſt cùm accederet,
Factam fuiſſe maturam Cucurbitam,
Ejusque ſtirpem exaruiſſe jam videt;
Deducit ergo hanc, & reluctantem licèt,
Seque implicantem ramis, in ſolum trahit.
Citò emerſiſti? ne citiùs recidas, time.

FABULA XXXIII.

Lepus & Teſtudo. [7]

TARDIS euntem paſſibus Teſtudinem
Vidit, ſuperboque Lepus aggrediens joco:

6 S. Cyrillus, Lib. III. Fab. IV. Camerarius, Fab. CCLXXIV. Commirius, Tom. I. pag. 316. Edit. 1714.

7 La Fontaine, Lib. VI. Fab. X. Benſerade, Fab. *LXVII.* Æſopus,

Tam propera, dixit, quò tuam portas domum?
Quid ſi, inquit illa, pedibus me dicam tibi
Præſtare? Totis hìc enimverò artubus
Lepus exilire: & : hanc, ait, tuam mihi
Exprome celeritatem; meque, ſi potes,
Aſſequere. Id, inquit Tardipes, ego ac lubens
Experiar; atenim præſignemus terminos,
Statuamusque ſimul, quo certemus pignore.
Utrique poſtquàm jurata [8] eſt conventio [9]:
Age tu porrò, avibus [1] i bonis, inquit Lepus,
Ego dum quietus hìc jaceo, & obdormio.
Teſtudo pergit interim, & ipsâ diligens
In tarditate, lento feſtinat gradu;
Demumque victrix occupat metam viæ.
Tunc Lepus evigilat, & curſu rapido volans,
Priorem hanc perveniſſe nequicquam dolet.
  Dotibus eximiis, unde abeſt prudentia,
Prævalet, ubi etiam ſolus eſt, prudens labor.

FABULA XXXIV.

Jupiter, Modeſtia & Virtutes ceterae.

VARIAS Virtutes cùm creâſſet Jupiter,
Quæ dulces homini & utiles comites forent,

Fab. *CCXCII.* Locmanus, Fab. *XX.* Jaſus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 744. cujus verba non pauca retinuimus.

8 Lucanus, Lib. 8. v. 218.
Si foedera nobis
Priſca maneut, mihi per Latium jurata Tonantem.

9 Seneca, de Provid. C. 2. extr. *Fortis & egregia Fati* conventio. De Irâ, L. 3. C. 26. extr. *Mutuæ facilitatis* couventio.

1 Ovidius, Metam. L. 15. v. 640.

Produxit ultimam omnium Modeſtiam:
At ipſi in homine nulla jam ſedes erat
Idonea, quam non de [2] Sororibus ſuis [3]
Aliqua occupâſſet. Quod animadvertens: Tibi
Nullam quidem, inquit Jupiter, ſedem licet
Habere propriam, his ceteris qualem dedi:
Sed iſtæ quoties emicare cœperint,
Te ſimul adeſſe jubeo; ne quid audeant,
Quod non tuo ipſa more blando temperes.
Hinc usque laude verâ Virtutes carent,
Quibus Modeſtia pretium non addidit.

Ite bonis avibus; prolemque arceſſite noſtram.

2 Cicero de Legib. Lib. III. Cap. VII. *Puto poſſe, & quidem aliquem de tribus nobis.*

3 Hoc, ni fallor, planum eſt, & facile intellectu: verumtamen, ut ne quis fruſtra objiciat ſcribendum á me fuiſſe non *ſuis*, ſed *ejus*, vel *illius*, exempla Veterum, é ſimilibus aliis permultis delecta ſubjiciam. T. Livius, L. 2. C. 61. *Et plebem, & ſuum* (plebis) *judicium pro nihilo Habebat.* Corn. Nepos, L. 5. C. 3, de Cimone: *Incidit in eamdem invidiam, quàm pater ſuus.* L. 6. c. 1. de Lyſandro: *Non virtute ſui* (Lyſandri) *exercitûs ſed immodeſtiâ factum eſt adverſariorum.* L. 23. C. 8. de Annibale: *Cùm multitudine ſui* (milites Annibalis) *ſuperarentur: ipſe quo cornu rem geſſit, fuit ſuperior.* Cicero, Orat. in Anton. 4. c. 2. *Quod autem erat præſidium ſalutis, libertatis que veſtræ, ſi C. Cæſaris, fortiſſimorumque ſui* (ejusdem Cæſaris) *patris militum exercitus non fuiſſet?* Ad Attic. L. 5. Epiſt. 26 *In quibus* (Literis Bruti) *unum alienum ſummâ ſuâ* (ejusdem Bruti) *prudentiâ: idem illud, ut ſpectem Ludos ſuos.* De fin. bon. & mal. L, 2. c. 30. *Quæſivit* (Epaminondas) *ſalvusne eſſet clypeus: cùm ſalvum eſſe flentes ſui* (milites ipſius) *reſpondiſſent; rogavit, eſſentne fuſi hoſtes.* Virgilius, Aen. L. 4. v. 632.

Tum breviter Barcen nutricem adfata Sichæi:
Namque ſuam patriâ antiquâ cinis ater habebat.

Suam, id eſt ipſius Didonis. Laur. Valla memorat hunc locum in opusculo de reciprocatione ſuî & ſuus, c. 5. & regulis Grammaticorum eſſe contrarium fatetur; atque: *Si Virgilium* inquit, *damnamus, tantum virum, & poetarum latinorum longè principem, quis ferat? . . . Sed vel poeticam licentiam excuſandam reor, vel operis* (Aeneidos) *imperfectionem.* Commentus hæc Valla non fuiſſet, ſi attendiſſet ad exempla Livii, Nepotis, & Ciceronis, in quibus certè nullam, neque *licentiam poeticam*, neque *Operis imperfectionem excuſandam* inveniſſet.

FABULA XXXV.

Caseus & Felis. [4]

In cellâ opimum cùm poſuiſſet Caſeum
Ruſticus; ineſſe murem, qui corroderet,
Advertit: ideo miſit hùc Felem. At ſimul
Captum illa murem, Caſeumque devorat.
Ad vindicanda damna ſi improbos legas,
Plerumque gravius hi tibi damnum dabunt [5].

FABULA XXXVI.

Lupi fides. [6]

Fore ut jam nullis veſceretur carnibus;
Sed herbas, aut ad ſummum piſces manderet,
Laqueo prehenſus olim cuidam Ruſtico
Dixit, ſpopondit, jerejurando Lupus
Fidem obligavit, & ſic evaſit necem.
Hinc ſe dum recipit in nemus, porcum videns
Paludis atro ſe volutantem vado:
Hic, inquit, certè piscis eſt; & eum vorat.
Malè agere qui vult, nusquam non cauſam invenit

4 Le Noble, Fab. XXI. Abſtemius, Fab. CXVI. Camerarius, Fab. CDXL.
5 Terentius, Andr. Act. I. Sc. I. v. 116.
Quid facias illi, qui dederit damnum aut malum?
6 Camerarius, Fab. CDLIX.

FABULA XXXVII.

Vulpis & Ericius. [7]

SUPERBA Vulpis dixit olim Ericio [8],
Pollere centum ſe artibus, quas omnium
Adhibere ſciret hoſtium contra dolos;
Eumque ſprevit, unam qui ſe diceret
Callere tantùm. Paulò poſt venatici
Hùc advolârunt, prædam odorati, canes.
Ericius artem tunc recurrit ad ſuam:
In orbem rite convolvit corpuſculum,
Suiſque ſpinis undique tegit, & impetus
Eludit hoſtium: omni ſe periculo
Ubi liberavit, proſpicit; & Vulpem videns
Urgeri à canibus, apprehendi denique:
Huccine, ait, recidis cum tuis centum artibus?
O quantò potior una, ſi ſit optima?

FABULA XXXVIII.

Olitor & Sepes. [9]

ISTA, inquit Olitor, cur Sepes terram occupat
Sterilis? quin evello, ſpatiumque oluſculis
Amplifico? Dixit; incipitque evellere,
Hortumque furibus omnem pervium facit.

7 La Fontaine, Lib. IX. Fab. XIV. Benferade, Fab. LXX. Camerarius, Fab. CCCXCIV. Jaïus, Tom. I. pag. 241.
8 De Ericio, vide notam ad Fab. V. Lib. I.
9 Abſtemius, Fab. CLXXXIX.

Prudentia nimis anxia aliquando malum
Arceſſit ingens, damnum ut avertat leve.

FABULA XXXIX.

Alba-Spina & Ficus. [10]

AMICTA nitidis Alba-Spina floſculis,
Cùm ſe jactaret, & Ficum contemneret,
Ornatam ſolâ viriditate frondium:
Sic illa retudit ejus arrogantiam:
Florere me Natura non voluit quidem;
Sed ſimul ac tempus autumnale venerit,
Homines accedent ad me onuſtam fructibus,
Quos regibus ipſis apponent, videlicet
Succo refertos optimo, & ſuaviſſimo.
E deſpicatis [1] fetibus interim tuis
Aliquot egentes aviculæ victum petent.
Quam multa flores quæ tulerant pulcherrimos,
Ingenia fructus ariдiſſimos [2] ferunt!

10 S. Cyrillus, Lib. II. Fab. XXIII.
1 Terentius, Eun. Act. 2. Sc. 3. v. 91.
Nos, noſtramque adoleſcentiam
Habent deſpicatam.
Cicero, Orat. pro Sextio, C. 16. *Ceſſi Tribuni plebis*, deſpicatiſſimi *hominis*, *furori*.
2 Auctor Dialogi de Oratorib. Cap. *XIX.* *Quidquid* ariдiſſimis *Hermagoræ*, *& Apollodori libris præcipitur*, *in honore erat.*

FABULA XL.

Sol & Noctua. [3]

SOLI, quòd ejus ſuſtinere Noctua
Radios non poſſet, fecerat convicium:
Non me, ſed oculos, Sol ait, culpa tuos.
Cæcus, & ineptus deſpicit ſi quis bonam
Antiquitatem, noſtra fabella hunc monet.

FABULA XLI.

Amygdala & Pyrus. [4]

CUM ſe videret innumeris Amygdala
Floribus opertam, ſibi plaudebat, & Pyrum
Spernebat; ut quæ germina vix protruderet.
Sed, fraudulentâ qui receſſerat fugâ,
Aquilo revertens flores hujus abſtulit,
Spemque ſimul omnem fructuum diſperdidit.
Tenera monentur ne properent floreſcere
Ingenia, ad frugem [5] pervenire ſi velint.

FABULA XLII.

Agricola & Arbores.

AGRICOLA quidam, recto quas digeſſerat
Ordine, novellas educabat Arbores:

3 Camerarius, Fab. CD.
4 De la Motte, Lib. IV. Fab. II.
5 Quintilianus Inſtitut. Lib. I. Cap. III. *Illud ingeniorum velut præcox genus non temere unquam* pervenit ad frugem.

Quarum una, cæcis obſecuta motibus
Male ſubeuntis ſucci, abibat paululùm
Diverſa ab aliis. Monitus eſt, ut indolem
Vitioſam vinclis ocyùs compeſceret.
At, inquiebat, nulla nos ratio jubet
Adhibere tam ſeveram diligentiam:
Et adhuc tenellam vincla forſan læderent.
Expectat igitur: interim crescit malum,
Et invalescit: tunc voluit, at ſeriùs,
Corrigere, factum quippe robuſtum [6] nimis.
  Fabella pueros, ni citò cavetur, docet
Evadere malos facilè & inſanabiles [7].

FABULA XLIII.

Catellus, Ovis & Cuniculus.

CUNICULUS, Ovis & Catellus venerant
In campum eumdem: ſed diverſa ſingulis
Cauſa veniendi fuerat: nam genio ſuo
Catellus indulgere quæſiit, & leves
Captare luſus: ſimplex autem ſe Bidens

6 Cicero, Philipp. V. Cap. II. *Omne malum naſcens facilè opprimitur, inveteratum fit plerumque* robuſtius.
Ovidius, Remed. Amor. V. 91.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluère moras.
Quintilianus, Inſtitut. Lib. I. Cap. III. *Frangas enim citiùs, quàm corrigas, quæ in pravum induruerunt.*
Virgilius Georg. Lib. II. V. 272.
Adeò in teneris conſuescere multum eſt!

7 T. Livius, L. 28. C. 25. *Nihil triſtius, nec* inſanabilius. Seneca, de Irâ, L. 3. C. 41. *Jam* inſanabilis *eſt.*

Ad decerpenda contulit, ſi quæ ſibi
Bona viderentur pabula: at Cuniculum
Fodiendi terram cupiditas traxit mala.
Triplex notatur hìc mihi lectorum genus.

Egid: Verhelst inv. et Sc.   L. 6. F. 6.   Manheim.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER SEXTUS.

PROLOGUS.

ME rurſus ergo fabulæ aſſerunt [1] ſibi,
Devinciuntque mitibus ductum jocis.
Lubens, meritóque tale ſcribendi genus
Sequor: exhibet enim candidos, lepidos ſales,
Habetque præterea utilitatis plurimum,
Unde ſimul horum, qui me rectè legerint,
Et meamet ipſa vita fiat doctior.
Namque licèt, ut plerique mortales ſolent,
Meam quoque ipſe manticam [2] in humeris geram;

1 Quintilianus, Inſt. Orat. L. 4. C. 2. *Abdicatum a divite juvenem & abſolutum, tanquam ſuum filium* aſſerit. Q. Curtius, L. 8. C. 1. *Jovis, quem patrem ſibi Alexander* aſſereret &c. Ovidius, Metam. L. 1. V. 761.
Ede notam tanti generis, meque aſſere Cælo.

2 Catul. Carm. 22. V. 20.
Suus cuique attributus eſt error:
Sed non videmus, manticæ quod in tergo eſt.
Horat. Lib. II. Sat. 3. V. 299.
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.

Digitized by Google

Sæpe tamen ante pectus propono mihi
Utramque peram, ne vitia tantummodò
Aliena ſpectem, oblitus in tergo alteram
Eſſe mihi peram propriis vitiis gravem:
Neque liberalem [3] hunc eſſe cenſorem puto,
Qui, dum caſtigat alios, ignoſcit ſibi.
Ergo generatim quæ ponuntur ómnibus
Documenta, capere ſingulatim nos decet,
Sibi prout quisque convenire intelligit.
Sed, ut erunt paulò triſtiora forſitan
Exempla, ſi quis illa judicaverit
Ad ſe attinere, & aſperam graviter ferens
Reprehenſionem, doluerit; ne mutiat,
Suadebo; at potius ſapiat edoctus; niſi
Suam ipſe malit prodere turpitudinem.
Hunc denique tamen oro multùm, & obſecro,
Ut mentis [4] erga quemlibet affectu malo
Prorſùs alienum exiſtimare me velit;
Quippe [5] quia vivo mihi prope uni cognitus:
Nullumque novi ex iſtis terræ filiis,

Phædr. Lib. IV. Fab. VIII.
Peras impoſuit Jupiter nobis duas:
Propriis repletam vitiis poſt tergum dedit:
Alienis ante pectus ſuſpendit gravem.

3 Terentius, Adel. Act. 3. Sc. 4. v. 17.
Neque boni,
Neque liberalis functus officium eſt viri.
Phorm. Act. 5. Sc. 7. V. 12. de homine, cujus laudatur fides:
Eſtne ita, ut dixi, liberalis?

4 Ovidius, Triſt. L. 4. Eleg. 3. V. 31.
Nec dicere poſſum,
Affectum quem te mentis habere velim.

5 Terentius, Heaut. act. 3. Sc, 2. v. 27.
quippe quia
Magnarum ſæpe id remedium ægritudinum eſt.
Plinius, Hiſt. L. 26. C. 10. Quippe quoniam *ſponte deſiit.*

Regifica quorum prandia examen leve
Famelicumque Literatorum colit:
Neque ſum receptus in Poetarum gregem,
Unde mihi, furtim ſe inferens, inoleverit,
Et efferbuerit acrior æmulatio;
Tum mentis ægritudo, livor poſteà,
Demum ſimultas, & odium coaluerint.
Sed inhonoratus invidendam nemini,
Placidamque vitam ſolus in tenebris ago;
Ac fortè ſi quid calleo de moribus
Hominum, illud omne debeo unicè libris,
Quos conſulere amo lector non indiligens.

FABULA I.

Villicus & Canis.

VETULUM, factumque minùs idoneum gregi
Cuſtodiendo, vel tuendæ [6] à furibus
Nocturnis domui, Villicus habebat Canem.
Ingratus, operam cujus utilem diu
Sibi fuiſſe meminit, hunc, ſenio gravem,
Tardumque, morti devovere ſuſtinet.
Ergo apprehendit, nec reluctantem: ſimul

6 Phædrus, L. 3. Fab. 7. v. 9.
Cuſtos ut ſis liminis,
A furibus tuearis & noctu domum.
Cicero, Orat. pro Dejot. C. 8, *Quibus fines ſuos ab excurſionibus hoſtium & latrociniis* tueretur. Ad famil. L. 3. Epiſt. 12. *Vides ſudare me, jamdudum laborantem, quomodò ea tuear, quæ mihi* tuenda *ſunt.*

Coactos in faſciculum connectit pedes;
Lapidemque collo denique magnum ſubligat.
Sic exornatum protrahit, ſub proximæ
Paludis undam detruſurus. At Senex:
Nam quid, here, dixit, facinoris feci miſer,
Ut agas tam acerbè, tamque inhumanè; & meam
Tam longam ſervitutem ſic remuneres?
Vim veritatis ſentit herus: hanc opprimit;
Et fraudulentam comparat calumniam:
Ten' vivere, inquit, patiar ultra, quem tenet
Occulta rabies? moxque demerſum necat.
Qui ſtatuit aliquem perdere inviſum ſibi,
Si juſta ratio nulla ſit, falſam invenit.

FABULA II.

Urſus & Uxor ejus. [7]

Dum vult amoris mutui gratam vicem
Lepidis, venuſtis excitare luſibus,
Oculum revellit Urſus Uxori ſuæ:
Simulque violens proprii ultor criminis
Ungues ſceleſtos ſibi revellere incipit.
At illa moerens: Quìd, ait, incaſſum furis?
Hoc facere decuit, me priuſquàm tangères:
Nunc & tibi noces, & mihi prodes nihil.
Hæc fabula docet, facti poenitentiam
Seram eſſe, damno quæ mederi non poteſt.

[7] Abſtemius. Fab. CXLVII.

FABULA III.

Boves & Lanius. [8]

PLURIMI apud Lanium detinebantur Boves:
Accedit ille, unumque mactat. Ceteri,
Obſiſtere vellent, tot conjunctis viribus
Servare ſocium poterant; at contra impetum
Nil commoventur, dum ſe quisque decipit,
Similisque ſperat cladis immunem fore.
Sic Lanius omnes, alios poſt alios necat.
Nullus alienum reputet homo hominis malum [9]

FABULA IV.

Aquila & Pavo. [1]

DUM gaudet Aquila, turba quòd avium frequens
Ipſam eſſe dicat omnium pulcherrimam,
Pavo indignatur; nec tamen audet intimos
Aperire ſenſus, propter Reginæ metum [2].
Sic ergo murmurat [3]: Iſtam pulchritudinem
Non pennæ, at ungues, & roſtrum ſibi arrogant.
Suſpecta laus, quam ſumma poteſtas obtinet.

8 Camerarius, Fab. *CCXXVII.*
9 Terent. Heautont. Act. 1. Sc. 1. V. 25.
Homo ſum: humani nihil à me alienum puto.
1 Abſtemius, Fab. CVII.
2 Id eſt quia, metuit Reginam. Vide notam ad Fab. 13. L. 15.
3 Varro, de Ling. lat. Lib. 5. pag. 57. Edit. Scriv. *Qui murmurat, ita leviter loquitur*, quòd *magis id ſono facere*, *quàm ut intelligatur*, *videatur*. Ovidius, Metam. L. 11. v. 52. de Orpheo.
Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis, reſpondent flebile ripæ.

FABULA V.

Jupiter, Apollo, & Momus. [4]

QUAM *quiſque nôrit artem, in hâc ſe excerceat.* [5]
Proverbium illud antiquiſſimum novâ
Placet, brevique comprobare fabulâ.
Laudem canendi Apollo cùm propriam ſibi
Haberet, hanc, invidiâ motus, Jupiter
Præripere voluit; & peritiâ ratus
Sæ prævalere poſſe: Uter meliùs canat,
Nunc experiamur, inquit, Momo judice.
At Momus: Canat Apollo; Jupiter tonet. [6]

FABULA VI.

Puer Superbus.

DUM celſiore parvus in ſcamno Puer
Se jactat, & ſuperbit, & humili loco
Stantem catervam deſpicit ſupereminens,
Unum de genere ſe gigantum credidit:
Et: Hæc videtur quàm minuta plebs, ait,

4 Benſerade, Fab. CCIX.

5 Cicero Tuſculan. Lib. I. Cap. XVIII. *Bene*, inquit, *illo proverbio Græcorum præcipitur:*
Quam quiſque nôrit artem, in hâc ſe exerceat.
Iſtud autem proverbium adhibuit in *Veſpis* Ariſtophanes: atque Horatius, L. 1. Epiſt. 14. v. 44.
Quam ſcit, uterque libens, cenſebo, exerceat artem.

6 Sic olim duobus verſiculis expreſſimus hanc omnem ſententiam:
Jupiter & Phoebus cantu certare parabant:
At Momus: Canat hic, inquit, & ille tonet.

Homunculorum! quàm brevibus corpuſculis
Finita [7]! Tum verò aliquis hanc vocem edidit:
Deſcende; minimum te omnium ipſe noveris.
Qui ſummo honoris fortè poſitus in gradu,
Stultè hinc ſuperbit, hâc notatur fabulâ.

FABULA VII.

Murium conventus. [8]

Coiere Mures, conſulendi gratiâ,
Quânam arte poſſent felis, in gentem ſuam
Quotidie furentis, ungues aſperos
Vitare. Poſtquàm plures in ſententias
Incertus abiit coetus ſtudio inutili;
Demum unus ſenior, altâ mente rem diu
Meditatus: Aures, inquit, hùc advertite:
Scelere nos hoſtis fraudulento perſidus
Plerumque adortus imprudentes opprimit:
Sonum ergo ſi quem nuntium adventûs ſui
Præmittat ille deinceps; admonebimur
Mali propinqui, & fugere poterimus necem.
Quapropter ejus collo tintinnabulum
Eſſe alligandum cenſeo. Ingens omnium
Hic verò plauſus approbantium fuit.

7 Lucretius, L. 1. V. 1008.
Et quod inane autem eſt, finiri corpore cogit.
Cicero, de Nat. Deor. L. 2. c. 59. *In ore ſita lingua eſt*, finita *dentibus*.

8 La Fontaine, Lib. II. Fab. II. Benſerade, Fab. CIII. Abſtemius, Fab. CXCV. Faernus, Fab. XLVII. Regnerius, part. 1. Fab. I. P. Targa, Fab. 1. Verdizotti. pag. 105.

At poſtmodùm tamen unus aliquis junior:
Quis porrò certum, quis paratus eſt, ait,
Adire pro re publicâ periculum?
Tacent; operamque difficilem eſſe ſentiunt.
Periculoſ.s conſiliarius frequens
In rebus aderit, exſecutor [9] non item.

FABULA VIII.

Ranunculus & Rana [1]

AQUIS luto refertis natus, & viâ
Ipſâ educatus publicâ Ranunculus [2]
Audire Ranam, proximi ſtagni incolam [3],
Monentem, ut ad ſe, communem habiturus domum [4],
Migrare vellet, noluit: Quid enim mihi
Triſte hìc futurum timeam, ait; cùm tamdiu
Ibidem ab omni vixerim immunis malo?
Sed ille dum ſic diſputat [5], plauſtrum advenit,
Et adhuc loquentis os & artus conterit.

9 Vell. Paterculus, L. 2. C. 45. *P. Claudius, homo nobilis . . . malorum propoſitorum* exſecutor *acerrimus.*
1 Æſopus, Fab. LXXXIV. Faernus, Fab. XXXVIII. P. Targa, Fab. II. Verdizotti, pag. 108.
2 Cicero, ad famil. L. 7. Epiſt. 18. *Vim maximam Ranunculorum ſe commóſſe conſtabat.*
3 Vide notam ad Fab. 18. L. 7.
4 Virgilius, Georg. L. 2. v. 9.
Antiquasque domos avium cum ſtirpibus imis
Eruit.
Horatius, L. 1. Od. 7. V. 12.
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio &c.
5 Cicero, in Verr. L. 5. C. 3. *Neque ego ullam in partem* Diſputo. Tuſcul. L. 3. c. 9. *Non inſcitè Heracleotes Dionyſius ad ea* diſpu-

Plenis pericli ſedibus tantò magis
Malum propinquat, quò diutius abfuit.

FABULA IX.

Nitedula & Muſtela. [6]

CUMERAM in frumenti repſerat Nitedula [7]
Exilis: aptam rimula dederat viam.
Famelica mandit ſtrenuè oblatam dapem;
Gulæque ſic obſequitur; ſic ventri gula
Subſervit [8]; ut refectum intra paucos dies
Jam nimia tendat [9] obeſitas [1] corpuſculum.
Tunc, ſi maneret hoc diutius in loco,
Sibi ne eveniret aliquod infortunium,
Verita, redire voluit ad proprium larem [2]:
Notum ergo repetit aditum; at fruſtra nititur
Tranſire: pinguem tenuis ille non capit.

tat. L. 5. c. 10. *Acutè* diſputantis *illud eſt*. Vide & annot. ad L. XI. Fab. 29.

6 La Fontaine, Lib. III. Fab. XVII. Benſerade, Fab. XLVII. Le Noble, Fab. CXLVI. & CLXXX. Bourſault, Comœd. Æſopicâ 1. Act. 1. Sc. 2. Gabrias. Fab. XLVII. Horatius, Lib. I. Epiſt. 7. V. 29 Cujus verba nonnulla retinuimus. Æſopus, apud S. Hieronimum, Epiſt. ad Salvinam.

7 Nitedula, mus agreſtis, gallicè, *mulot*. Cicero, Orat. pro Sext. c. 33. *Ut illa ex vepreculis extracta* Nitedula *Rempublicam conaretur arrodere.*

8 Terentius, Andr. Act. 4. Sc. 3. V. 20.
Tu, ut ſubſervias
Orationi, utcumque opus ſit verbis, vide.

9 Horatius, L. 2. Sat. 5. v. 40.
Seu pingui tentus omaſo
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.
Ovidius, Metam. L. 9. v. 286.
Tendebat gravitas uterum mihi.

1 Columella, L. 6. C. 24. *Ne eas ſteriles reddat* nimia obeſitas.

2 Virgilius, Georg. L. 4. V. 43. de Apibus:
Sub terrâ fodère larem.

Prope hinc miſellam ſic laborantem videns
Muſtela: Quod, ait, profuit, nunc id nocet:
Cibus auxit corpus, minuat abſtinentia:
Ingreſſa macra es, macra poteris egredi.
Hoc argumento oſtenditur, quædam bona
Debere omitti, quæ, poſtquàm receperis,
Niſi dimittantur, obfutura ſunt tibi.

FABULA X.

Quercus & Arundo. [3]

Depressa quantùm ad Inferos radicibus,
Tantùm propinquans Superis alto vertice,
Annoſa Quercus dixit olim Arundini:
Quid te [4], miſella, fiet, ſi perflaverit
Iratus Aquilo, cùm te nunc mitiſſimi
Inflectat aura blandiens Favonii?
Retulit Arundo: Quælibet vis ingruat,
Summiſſa vereor; & illa fit clemens mihi.
Quercus: Ego nullis, inquit, cedo viribus;
Nimbos, procellas, ac deprælientium
Quaſcumque ſperno, frango ventorum minas.

3 La Fontaine, Lib. I. Fab. XXII. Benſerade, Fab. LXV. Aphtonius, Fab. XXXVI. Faernus, Fab. L. Jaſus Biblioth. Rhet. Tom. 2. pag. 743. P. Targa, Fab. 49. Verdizotti, pag. 88.

4 Cicero, ad Attic. L. 6. Epiſt. 1. *Quid* illo fiet, *quem reliquero, præſertim ſi fratrem? Quid* me *autem, ſi non tam citò decedo?* Orat. in Verr. L. 5. C. 40. *Quid* Cleomene *fiet?* Terentius, Andr. Act. 4. Sc. 2. v. 26.

Quid me fiet?

Heautont. Act. 4. Sc. 3. v. 37.

Fortaſſe, quid me fiat, parvi pendis, dum illi conſulas.

Dum ſic ſuperba gloriatur, *frigido* [5]
Ab axe repentè ſe erumpunt Phrenetici
Septentrionum filii. Se flexilis
Arundo ſponte dejicit. Prætervolant
Illæſam. Quercus obluctatur: at ſimul
Violento adorti turbine illam proruunt.
Summiſſione ſe ira quæ frangi ſinit
Plerumque, frangere contumaciam ſolet.

FABULA XI.

Puer & Paedagogus. [6]

PAUCIS inepti monitoris præpoſteram [7]
Loquacitatem carpere lubet verſibus.
Profundi ad oram fluminis ludens Puer
Pede lapſus eſt: at prenſa labentis manu
Salix opem dat, pendulumque ſuſtinet,
Ne pereat, undæ merſus in voraginem.
Hùc Pædagogus cùm veniſſet: Hoc ſinam,
Hoc patiar, inquit, iſtos nebulones meos
Sic evagari? ſic mihi non obſequi?
Præſenti eripiam te quidem periculo,

Andr. Act. 5. Sc. 4. v. 35. nunc primùm audio,
Quid illo ſit factum.

5 Verba ſunt M. Ter. Varronis in Marcipore, fragmentor. pag. 118. Edit. Scriverii.

6 La Fontaine, Lib. I. Fab. XIX. Locmanus, Fab. XXV.

7 Lucretius, L. 4. v. 831.
Omnia perverſâ præpoſtera ſunt ratione.
Cicero, Orat. pro Rab. poſth. C. 13. *Quid tam inſolens, tam perverſum*, præpoſterumve *dici, aut excogitari poteſt?*

Proterve ludio [8]: at profectò non feres
Impune: namque te modò, ſimul ac domum
Reduxero, flagris perbellè admonitum dabo,
Quantùm ſatis erit, facti ut memineris diu.
Puer externatus diro flagrorum metu,
Salicem relinquit, & obrutus fluctu perit.

FABULA XII.

Puella ruſtica & lactis cymbium. [9]

SUMMO repoſitum capite lactis [1] cymbium
Puella dum fert ruſtica, tacito in ſinu
Reputare coepit quidquid hinc poſſet boni
Emergere [2] ſibi [3]. Vel nihil, inquit, ex meo
Conficiam Lacte, vel pecuniæ ſatis,
Ut ova centum comparem: pulli tribus
Simul à Gallinis excludentur: eſt quidem
Aſtuta Vulpis; horum non adeò tamen

8 T. Livius, L. 7. C. 2. Ludiones *ex Etruria acciti, ad tibicinis modos ſaltantes.* L. 39. C. 6. *Convivalia* ludionum *oblectamenta.*

9 La Fontaine, Lib. VII. Fab. X. Specimen Sapientiæ Indorum. Sect. 6. pag. 337. Edit. Starkii. Camerarius, Fab. 408.

1 Virgilius, Aen. L. 3. v. 66.
Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte.
Ecl. 7. v. 33.
Sinum lactis & hæc te liba, Priape, quotannis
Expectare ſat eſt.

2 Expendit iſta puella, quid in hoc cymbio deliteſcat, quid boni ex hoc lacte poſſit emergere, in rem ergo de quâ hìc agitur, verbum *emergere* plurimùm valet.

3 Cicero, ad famil. L. 13. Epiſt. 1. *Cùm ad me Romam literas miſiſſet, uti te ſibi placarem, peteremque .... ſibi concederes.*
Phædrus, L. 3. Fab. 18. v. 1.
Pavo ad Junonem vênit, indignè ferens,
Cantus Luſcinii quòd ſibi non tribuerit.
Sed exempla hujuſcemodi inveniri poſſunt in veterum ſcriptis innumera.

Numerum diminuet, ut Porco non ſint pares
Emendo: tenuis emptus èſt Porcus mihi;
Pingueſcit; jamque multum fecit corporis;
Venditur: emiturque Vacca & ejus inſuper
Vitulus, in arvo qui jam exultat florido, . .
Hìc, oneris oblita ſui, gaudio exilit
Puella, ſpesque cum Lacte evertit ſuas.
Mortalium plerosque fabella hæc monet,
Qui ſomniare magna vigilantes ſolent.

FABULA XIII.

Leo Bellum parans. [4]

BELLUM parabat in exteram gentem Leo;
Ejusque regni diverſis è partibus
Jam variæ ad ipſum Belluæ convenerant,
Rem promovere certæ [5] conſilio & manu.
Dux monuit, ut diverſa belli munera,
Quæ convenirent ſingulis, capeſſerent.
Tunc latos humeros Elephas [6] oſtentans ſuos,
Vaſtamque dorſi pandens amplitudinem:

4 La Fontaine, Lib. V. Fab. XIX. Abſtemius, Fab. XCV. Jaſius Biblioth. Rhetor. Tom. 1. pag. 744. cujus etiam verba quædam agnoſcere hìc licet.

5 Virgilius, Aen. L. 4. V. 563.
Illa dolos, dirumque nefas in pectore verſat,
Certa mori; varioque irarum fluctuat æſtu.

6 Lucanus, L. 6. v. 208.
Getulus denſis Elephas oppreſſus ab armis.
Cicero, de Seneſt. c. 9. Edit. Verburg. *Adoleſcens Tauri aut Elephanti* (vires non) *deſiderabam.* Mediolanenſis, an. 1498. aliæque multæ Editiones expreſſum è vetuſtis codicibus habent *Elephantis.* Elephas æque ac Elephantus dicitur.

Ego, inquit, omnem ſarcinam, omnes machinas,
Inſtrumentum omne bellicùm facilè feram;
Nec me gravabunt, ſi qui præterea volent
Noſtro ſedere tergo, ut pugnent commodè.
Ego cataphractus miles, Rhinoceros ait,
Ultro periclis obvius, feriam ſimul,
Simulque ſuſtinebo hoſtiles impetus.
Laceſſere hoſtem cominus, meum eſt, Lupus
Exclamat; dentes jam mihi exerti crepant.
Totas ego unus poſſum, ait ferox Aper,
Evertere acies more [7] fulmineo ruens.
Ego, Vulpis inquit, inſidiatoris vicem
Implebo; virtus & dolus aderunt mihi.
Me, Simius ait, perſtare in caſtris decet;
Regem oblectabo dulcibus præſtigiis,
Feſſumque gravibus curis reficiam caput.
Partes ſibi ſuas quiſque dum ſic vindicat;
Demiſſis [8] Aſinus interim auriculis ſilet;
Siletque pariter corpore contracto Lepus;
Stuporis ille, at hic timoris conſcius:
Et utrumque carpunt ceteri, & onerant probris;
Et eſſe caſtra liberanda dictitant
Stolido ac inerti pecore: ſed Leo negat:
Et: Hi quoque operam conferent, ait, utilem:
Clangentis Aſinus buccinæ imitetur ſonos:
Lepus curſoris defungatur munere.

7 Ovid. Metam. Lib. X. V. 550.
Fulmem habent acres in aduncis dentibus Apri.

8 Horatius, Lib. 1. Sat. 9. v. 20.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus.

Nemo eſt tam ineptus, à perito qui duce
Ad aliquid aptus inveniri non queat.

FABULA XIV.

Paſtor & Moloſſus. [9]

Moloſſum habebat Paſtor mirâ præditum
Virtute, cuſtodemque præclarum gregis:
Sed dum voracem, dum famelicum nimis
Conqueritur; aliquis perſuaſit, uti venderet
Iſtum helluonem, & hinc duos, vel tres canes
Redimeret alios, operam qui poſſent parem
Simul adhibere, & levibus impenſis ali.
Ergo generosus, & fidelis, & vetus
Ejicitur hoſpes. At ubi ſenſit jam procul
A grege valentem abeſſe cuſtodem Lupus,
Longo metu ſolutus, deſertas oves,
Modò hanc, modò illam, invadit, & facilè rapit.
Unde redit ingens lucrum, ne impenſas dole.

FABULA XV.

Oſtrea & Viatores. [1]

In litus Oſtream expulerat fluctus maris,
Expulſamque, citò refugiens, reliquerat.

9 La Fontaine, Lib. VIII. Fab. XVIII. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. 1. pag. 743.
1 La Fontaine, Lib. IX. Fab. IX. Boileau. Epiſt. 2. & hujus interpretes,

Hanc ſimul hiantem duo Viatores vident,
Simulque properant: Et: Mea eſt, vidi prior,
Ait unus. Aſt ego prior ſenſi, alter refert.
Dum ſic decertant, tertius ſupervenit.
Tu Judex eſto, dicunt. Ego verò ac lubens,
Reſpondet ille; neque morabor vos diu.
Statim & capeſſit, & ligurit Oſtream.
Stupentibus ad hæc, concham utramque dividit,
Suamque cuique porrigit; tum ſubjicit:
Lis eſt dirempta; vos quieti cedite. [2]
Fabella ſtultos litigatores monet.

FABULA XVI.

Sculptores duo & Æſopus.

Duo Sculptores olim ejusdem marmoris,
Æqualem utrinque, venditam & pretio pari,
Suam ſibi quiſque partem comparaverant.
Sed cùm peritus alter ſculpendi artifex,

Moneta carm. 10. atque Godellus pag. 189. Ad iſtam autem Epiſtolam adjecta hæc leguntur: *Cette fable eſt tirée d'une ancienne Comedie italienne. Cette même fable a eté miſe en vers par La fontaine; mais au lieu de la* Juſtice *il a mis un Juge ſous le nom de* Perrin Dandin, *qui avale l'Huitre: en quoi notre Auteur diſoit que La Fontaine a manqué de juſteſſe, car ce ne ſont pas les Juges ſeuls qui cauſent des frais aux Plaideurs: ce ſont tous les Officiers de la Juſtice.* At immo, cùm Affabulatio (ut eam vocat Priſcianus) Judicum in ſtultos Litigatores arguat iniquitatem, minùs rectè, niſi fallor, iſti Judices & appendix eorum univerſa ſub Juſtitiæ nomine in Fabulâ ipſâ exhibeutur: namque ad id, quod palam oſtenſum eſt, *Affabulatio* non debet referri.

2 Cicero, ad Brutum. Epiſt. 15. Cedebas, *Brute*, cedebas, *quoniam ſtoici noſtri negant fugere ſapientis* (eſſe).

Et alter imperitus admodùm foret;
Æſopus hunc ſic admonuiſſe dicitur:
Non bellè egiſti; quid enim hinc erues boni?
Tuum at ſodalem callidum emptorem puto:
In marmore ſuo pretioſam videlicet
Senſit latere ſtatuam; & hanc facilè eruet.
  Materiam habere idoneam parum eſt, niſi
Illam expolire doctus nôrit artifex.

FABULA XVII.

Asini duo & Vulpis. [3]

QUOD vulgò dicitur, *Aſinus Aſinum fricat* [4],
Dixêre Veteres, *Mutuum Muli ſcabunt* [5]:
Id quò pertineat, ut Aſini bipedes queant
Faciliùs pervidere, fabulam hanc dabo.
  Par inficetum, & illaudatum, Aſini duo
Opiparè pranſi, dulcibusque carduis
Bene recreati, dum inter ſe colluderent:
Heus, inquit unus; ut placet, frater, tibi
Conditio noſtra? Corporis noſtri decor
Qualis videtur? Et iſthæc oris dignitas,

3 La Fontaine, Lib. XI. Fab. V.
4 Virgilius, Georg. L. 3. v. 256. De ſue:
Fricat arbore coſtas.
5 His ipſis verbis inſcripta erat Satyra quædam Varronis Menippea, ut refert Nonius Marcelius, Edit. Mercer. 1614. pag. 115, 157., 228, & 235. Atque Auſonius, Edyll. 5. præfat. 3â. *ſed, ut quod per adagionem coepimus*, proverbio *finiamus*, mutuum muli ſcabant.

Iſti modò acuti, modò graves vocis ſoni,
Iſte aurium ſubtilis & nitidus apex,
Hæc cuncta quantum laudis habent & gloriæ?
Reſpondet alter: Cur tacere nos pudor
Cogat, quod ipſa veritas loqui jubet?
Nos ambo nempe belluli toti ſumus:
Res vacua ab omni controverſiâ patet.
Invidia ſi quid forſan obtrectaverit,
Quid tum? more ſuo fecerit: ſolet invehi
In optima quæque: obtrectet igitur, & gemat.
Ut omnia Vulpis audierat: Vos ô nimis
Felices, inquit, Beſtiæ, quibus licet,
Ab omnibus negata, laudum munera,
Vobis ab ipſis invicem accipere, & frui [6]!

FABULA XVIII.

Philomela, Corvus, & Bubo. [7]

NATURA vernis pinxerat coloribus
Fetus repullantes; formoſiſſimi
Ridebat anni blanda tempeſtas: dies
Feſtivitati candidæ ſimillimus
Abierat, [8] & paraverat amicæ locum

6 Cicero, ad famil. Lib. 9. Epiſt. 17. *Nihil tamen timeo;* fruor, *dum licet.* Orat. pro Cæc. C. 5. *Uſumfructum omnium bonorum ſuorum Cæſenniæ legat* (Fulcinus) *ut frueretur unà cum filio.* Orat. ad Quir. poſt red. C. 1. *Non tam id ſentiebam, cùm* fruebar.
7 Richer, Lib. II. Fab. XVIII.
8 Cicero, Orat. pro Sext. C. 33. abiit *ille annus*, Horatius, L. 1. Sat. 5. V. 14.
Tota abit hora.

Tranquillitati: Solis aurei calor
Extulerat ab agris molliter tepentibus
Subtilem odorum copiam, quam paululùm
Noctis ſerenæ frigus addenſaverat,
Et in parentis regna Telluris ſinens
Recidere, florum, floridarumque arborum
Diurnum odorem odore vincebat novo.

Philomela tales avida delicias capit,
Penitusque condit eruditis ſenſibus.
Sed efficaci mox ſcientiæ obſequens
Inflat canorum guttur, & ad omnes modos
Intendit: acrem nunc, & argutam vibrat
Animoſa vocem more clangentis tubæ:
Nunc languida premit, frangit, obſcurat ſonos;
Et deficere videtur, & medullitus [9]
Amore flagrans intimo liqueſcere [1].

Favonius, quem lilia inter & roſas
Dulci tenebat inertiâ vinctum ſopor,
Evigilat [2]; hasque mirans tam volubiles
Tam delicati flexiones gutturis,
Ne ceſſet illa, metuit. Evigilat quoque

9 Feſtus: Medullitus, *ex intimis medullis*. Plautus, Moſtel. Act. I. Sc. 3. v. 86.
Ut videas eam medullitus me amare.
Trucul. Act. 2. Sc. 4. V. 85.
Oſtendit ſeſe jam mihi medullitus.

1 Virgilius, Ecl. 8. V. 80.
Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cera liqueſcit
Uno eodemque igni; ſic noſtro Daphnis amore.

2 Statius, Sylv. Lib. 5. carm. 3. V. 127.
Puppe magiſter
Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis.
Plinius junior, L. I. Epiſt. 5. *Sed planè mane* .... Evigilaveram: *nuntius* &c.

Corvus; at inepto tardus ingenio, & ſibi
Quòd ſomnus abrumpatur ægrè etiam ferens:
Quæ te mala, inquit, cuncta ubique dum ſilent,
Libido cogit, tam moleſtè ut perſtrepas?
Tibi videris bella cantrix [3]: at tuæ
Mihi cantilenæ, moneo, valde diſplicent;
Illiſque jam nunc abſtinere ni velis,
Ex me feres grande aliquod infortunium.
Philomela atroces verita minas obmutuit;
Multoque mane cùm vix diluceſceret,
Periculoſam præpotentis Alitis
Viciniam reliquit, & ſe contulit
Celeriter in remotam ſolitudinem.
Ibi ſeſe doctis artibus operam dare
Impunè tandem poſſe credit: & leves
Per ſumma gramina zephyrorum ſpiritus
Cùm dulcè fremerent, ſibilumque [4] ramulis
Mobilibus arbor muſicum [5] omnis redderet,
Et Phœbus etiam candidâ purus face
Innubilas per auras lucem ſpargeret;
His illa paret incitamentis: canit;
Simulque varias celebrat agreſtis loci
Amœnitates, & voluptatem ſuam.

3 Varro, de re ruſt. L. 3. C. 5. *Aves ſunt omne genus, maximè* cantrices, *ut Lusciniolæ ac Merulæ.*

4 Virgil. Eclog. V. V. 82.
Nam neque me tantùm venientis ſibilus Auſtri, &c.
Catullus, carm. 4. V. 12.
Loquente ſæpe ſibilum edidit comâ.

5 Phædrus, L. 4. Fab. 19. V. 20.
Qui triſtis audis muſicum citharæ ſonum.

Sed in cavato proximæ trunco arboris,
Somno ſepultus, qui latebat, horridus
Bubo [6] excitatur; quamvìs & lucem oderit,
Paulùm progreſſus, voce ferali increpat:
Et: Inficetos ni ſtatim cantus, ait,
Finieris, iſtam vocem importuniſſimam
Ultor ego, vitamque ſimul eripiam tibi.
Hic denique ſuum miſera Avis ſtudium abjicit;
Timensque Corvos noćte [7], Bubones die,
Silet, dolorve ſi urgeat, tantùm gemit.
Fabella ſcripta eſt in homines quosdam feros,
Muſa quibus omnis ſuavior bilem movet.

FABULA XIX.

Columba & Turtur.

COLUMBA multùm conquerens, cum Turture
Communicabat lućtus & metus ſuos:
Inſtare ſemper miluum; geminos ſibi
Rapuiſſe pullos nuper; quos nunc educat,
Hos pariter ſe metuere ne rapiat brevì,
Ipſamque matrem. Cui Turtur proprii immemor
Pericli, & hujus miſeriam tantùm intuens:

6 Gallicè, *Chat-huant.* Plinius Hiſt. Lib. X. Cap. XII. *Bubo funebris, & maximè abominatus .... deſerta incolit .... noćtis monſtrum; nec cantu aliquo vocalis, ſed gemitu.*
7 Plinius, Hiſt. L. 7. C. 49. *Quæ noćte ac die obſervantur.* Ovidius, Faſt. L. 1. V. 455.
Noćte Deæ Noćti criſtatus cæditur ales.
Pont. L. 3. Eleg. 1. V. 40.
Et niti pro me noćte dieque decet.

Secede mecum, dixit; nidulus eſt mihi
Prope hinc locatus; hùc vos recipiam lubens,
Et te, tuamque ſobolem milui impios
Contra furores protegam. Illa ſed refert:
Eheu! miſelle, quid mihi auxilii potes
Præſtare, noſter quem tyrannus, ſi ingruat,
Simili pavore afficiet, & pari nece?
Periclitanti bellicoſus & valens
Ales ſi adeſſet. . . verùm opem libentiùs
Humilibus [8] humiles, quàm potentes offerunt [9].

FABULA XX.

Pica & Columba.

PICA & Columba pavonem convenerant
Urbanitatis exhibendæ gratiâ.
Dum redeunt: Iſte quàm mihi pavo diſplicet,
Malevola dixit Pica! quàm inſuaves ſonos
Emittit ore luctifico! cur non ſilet?
Pariterque turpes cur non obtegit pedes?
At innocens Columba contra ſic refert:
Vitia hujus obſervare non licuit mihi;
Præſtantis autem corporis ſpeciem inclytam,

8 Phædrus, L. 1. Fab. 28. V. 1.
Quamvis ſublimes debent humiles metuere.
& Fab. 30. V. 1.
Humiles laborant, ubi potentes diſſident.

9 T. Livius, L. 40. C. 23. *Ultro ſuam* offerens *operam, arcana ejus elicuit.*

Egid. Verhelst invent. sc. L.7. F.19. Manhem.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Caudæ nitorem & æmulum [1] gemmis decus
Mirata ſum, & laudare non ſatis queo.
Mali requirunt, capere quæ poſſint, mala:
Laudare contra, quæ bona ſunt, amant boni.

FABULA XXI.

Pueri duo.

Duo, ſtultus alter, alter autem callidus,
Pueri in commune [2] invenerant aliquot nuces.
Quas cùm fregiſſet callidus, ſtulto dedit
Putamina caſſa, nucleos ſumpſit ſibi
Fruſtra ille, quod tenet, experitur [3], quid queat
Prodeſſe, deceptumque ſeſe intelligit.
At non decipiet ultra, dixit; & probè
Ulciſcar ejus fraudem, ſi qua ſors ferat [4].
Hi poſtmodùm ambo ſimiliter quodam die
Cùm reperiſſent oleas: qui ſallaciam
Nuper ſibi factam corrigere pari dolo
Cupiebat: Id quod intra eſt, inquit, da mihi;

1 Plinius, Hiſt. L. 9. C. 17. *Quas* (muſtelas) *Lacus Rhætiæ Brigantinus* æmulas marinis *generat*. Martialis, L. 4. Epig. 42. V. 10.
Pæſtanis rubeant æmula labra roſis.

2 *In commune* conferendas ſcilicet. Eſt enim Ellipſis in hâc antiquâ loquendi formulâ. Vide not. ad Lib. IX. Fab. XXI.

3 Plautus, Pſeud. Act. 1. Sc. 1. V. 70.
Nunc ego te experiar, quid ames, quid ſimules.
Virgilius, Ecl. 3. V. 28.
Vis ergo, inter nos, quid poſſit uterque, viciſſim
Experiamur?

4 Virgilius, Aen. L. 2. V. 94.
Et me, fors ſi qua tuliſſet,
Promisi ultorem.

Tibi, quod eſt extra, tolle. Gaudet in ſinu
Socius; jubentique alacriter morem gerens,
Capit ſibi carnem [5] oleaginam, dulcem cibum;
Duros miſello tradit ultro nucleos.
Nil uſus adjuvat, ubi deeſt prudentia.

FABULA XXII.

Noctua & Gallus. [6]

Assueta tenebris, claram & illuſtrem magis
Lunam eſſe ſole, contendebat Noctua:
At Solis Gallus adventantis nuntius,
Fuge, cæca, dixit; Luna pallet, Sol redit.
Calumniam inſons non poteris feliciùs
Reprimere, quàm ſi, qualis es, te oſtenderis.

FABULA XXIII.

Apis & Eruca. [7]

Rosæ obſtinatam erodere [8] micantes ſinus
Apis indignata vidit Erucam: Mala,
Inersque beſtia, inquit, hos tam fulgidos,
Tam delicati, tali odore præditi

5 Plinius, Hiſt. L. 15. C. 3. *Olivæ conſtant nucleo, oleo*, carne, *amurcâ*. Ibid. *Poſteà nuclei indureſcunt &* caro.
6 Richer, Lib. IV. Fab. II.
7 Richer, Lib. VIII. Fab. XXII.
8 Columella, L. 10. V. 326.
Nec ſolùm teneras audent erodere frondes
Implicitus conchæ limax, hirſutaque campe.

Floris colores te perimere non pudet?
Immo, refert illa, tam boni ſucci dapes
Præ ceteris naturæ conveniunt meæ;
Nihil & veneno, quo meum corpus viget,
Eſſe reparando magis idoneum puto.
  Mulctatur hujus acerbitate fabulæ
Criticorum acerbum & lividum quoddam genus.

FABULA XXIV.

Pica, Cornicula, & Vulturius.

Exasperata trucibus in Corniculam
Odiis, Vulturium Pica famelicum videns,
Sic allocuta eſt: Quæ tenet aves ceteras,
Corniculam in ulmo nidulantem [9] proximâ
Viſendi num te cupiditas pariter tenet?
In me quidem ejus nulla ſunt, quæ prædicem,
Officia; laudem agnoſcere tamen quamlibet,
Vel in hoſte, cogor veritatis [1] viribus:
Dicam ergo, quæ mirata ſum: prolem educat
Teneramque, pulchramqae, & matri ſimillimam;

V. 36. de eâdem campe, quam nunc erucam vocat:
Serpitque eruca per hortos,
Quos ſuper ingrediens exurit ſemina morſu.
L. II. C. 3. extr. *Noxia inceſſerunt animalia, quæ à nobis appellantur* (erucæ,) *grecè autem κάμπαι.*

9 Varro, Lib. I. Hebdomadum, apud Nonium Cap. II. Sect. 589. *Halcyones hieme in aquâ nidulantur.* A. Gellius Lib. II. Cap. 29. *Nomen eſt Caſſita: habitat, nidulaturque in ſegetibus.*

1 Phædrus, Lib. I. Fab. I. V. 9.
Repulſus ille veritatis viribus.

Namque ipſa pulchra eſt; &, quod aliis matribus
Fortaſſe nullis antea unquam contigit,
Pariendo, & educando, non modò priſtinam
Non minuit illa corporis [2] habitudinem;
Sed inde facta [3] eſt etiam corpulentior.
Hoc excitatus perfido præconio
Suam Vulturius ſentit augeri famem;
Corniculæque celeriter nidum petit;
Matremque, prolemque pariter necat, & vorat.
Ultro malevoli laudant, ubi laudem magis
Eſſe nocituram, quàm calumniam, ſciunt.

FABULA XXV.

Boves duo.

VALIDI & opimi perpetuis laboribus
Se deſtinari cùm ſcirent Boves duo,
Ægrè ferebant: quorum contumacior
Unus recuſat operam; & detrectat jugum.
Quapropter illum, quando pinguis eſt ſatis,
Et corpulentus, debitumque officium negat
Præſtare, nec prodeſſe alio poteſt modo,
Interficit herus. Quod videns alter, ſua

2 Terentius, Eun. Act. 2. Sc. 2. V. 11.
Qui color, nitor, veſtitus, quæ habitudo eſt corporis
Auctor Rhet. ad Herenn. L. 4. C. 10. *Corporis bonam* habitudinem *tumor imitatur ſæpe.*

3 Plautus Epidic. Act. I. Sc. I. V. 8.
Corpulentior videre, atque habitior.
Columella, L. 6. C. 3. *Nitidumque & corpulentum pecus faciunt.*

Sic fata ſecum ruminat [4]: Proponitur
Malum mihi duplex, labor, aut mors; mors eſt quidem
Finis laborum, at ipſa maximus labor;
Minima malorum ſemper eligenda ſunt;
Ergo laborare ſatius, inquit, quàm mori.

FABULA XXVI.

Quercus & Edera. [5]

PRÆCLARA Quercus, arboribusque ceteris
Excelſior, in omne dominabatur nemus.
Huic Edera nexu circùm adhærens lubrico:
Numquid, ait, iſta te juvat tanta arborum
Frequentia, quòd ſic te ambiat, ſic te premat?
At nonne potiùs nimis obumbrando nocet?
Tum Quercus: O, tace, invida; tu ſola hìc noces.

FABULA XXVII.

Cuculus & Luſcinius.

SUUM Cuculus cantum ab omnibus videns
Rideri, ſecum, quidquid illud eſt mali,

4 Virgilius, Ecl. 6. V. 54. de juvenco:
Ilice ſub nigrâ pallentes ruminat herbas.
Ovidius, Am. L. 3. Eleg. 5. V. 17. de tauro:
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas.
Nonius, C. 1. N. 64. *Rumen dicitur locus in ventre, quo cibus ſumitur, & unde redditur. Unde &* ruminare *dicitur.* C. 2. N. 746. Ruminare, *in memoriam revocare.* Varro, in Tanequile: ruminabitur *humanitatem.* In ſexageſi: Ruminaris *antiquitates.* in Bimargo: *Oduſſeam homeri* ruminari *incipies.*
5 Richer, Lib. V. Fab. XV.

Rem tacitus omnem penſat; & bonâ fide,
Non bellè canere ſeſe, demum intelligit.
At inde cauſam credit infortunii
Eſſe repetendam, quòd duos tantùm modos
Iterare nôrit. Luſcinium [6] ergo muſicæ
Artis magiſtrum pretio precibus [7] illicit,
Melicam ut docere varietatem ſe velit.
Sed ille fruſtra cùm tentâſſet indolem
Diſcipuli ineptam: Didiceris vocem licèt
Rite modulari, nil tibi, inquit, proderit;
Vox dura reddet ſemper inſuaves ſonos.
  Artis ope fruſtra variam natura induit
Vitioſa formam, ſi vitioſitas [8] manet.

6 *Luscinius* æquè, dicitur, ac *Luscinia*. Seneca, Epiſt. 76. *Habet* (homo) *vocem? Sed quantò clariorem canes, acutiorem aquilæ, graviorem tauri, dulciorem mobilioremque* luscinii? Sic enim legendum eſt; & hanc lectionem Codicum quinque Palatinorum auctoritate confirmatam admiſerunt omnes Critici. Phædrus, L. 3. Fab. 18. V. I.

Pavo ad Junonem vênit, indignè ferens,
Cantus Luscinii quòd ſibi non tribuerit.

Et V. 11.

Tibi forma, vires aquilæ, Luscinio melos.

7 Terentius, Eun. act. 5. Sc. 9. V. 24.

Perfice hoc
Precibus, pretio.

Phædrus, L. 5. Fab. 7. V. 18.

Adducit pretio, precibus.

Lib. 1. Fab. 8. V. 5. de Lupo:

Coepit ſingulos
Illicere pretio, ut illud extraherent malum.

8 Cicero, Tuscul. L. 4. C. 15. *Virtutis contraria eſt* Vitioſitas.

FABULA XXVIII.

Aquila & Corvus.

AQUILA exprobrabat Corvo infamiæ notam,
Quòd projectorum putridis cadaverum
Veſci ſoleret carnibus. Sed utrius,
Amabo, ait ille, facinus odioſum eſt magis?
Corvi, qui nullas devorat, niſi mortuas,
Pecudes, an Aquilæ, vivas quæ depaſcitur?
Illuſtria quædam ſcelera ſunt: at maxima
Sæpe ibi pudendi cauſa eſt, ubi minimè pudet.

FABULA XXIX.

Canis mutare conditionem coactus.

ALIQUOT per annos vixerat Canis domi,
Si non planè otioſus, at leviſſimis
Mutare ſolitus otium laboribus;
Profeceratque non ineptis luſibus,
Familiam ut omnem benevolam ſibi redderet:
Sed herus ab illo poſſe cùm magis utilem
Operam dari intelligeret, ipſum præfici
Cuſtodiendo voluit agnorum gregi.
Obtemperavit, at perinvitus, Canis,
Talemque obivit triſticulus [9] provinciam.

9 Cicero, de Divin. L. 1. C. 46. *L. Paulus conſul... filiolam ſuam... oſculans animadvertit* triſticulam.

Ægram videlicet huic moleſtiam creat
Pecudum inquieta ludibundarum indoles,
Simulque earum maxima imbecillitas.
Procendente tamen tempore, ut blandiſſimæ
Mitiſſimæque gentis innocentiam,
Modumque vitæ ſimplicem exquiſitiùs [8]
Cognovit, hanc amavit; & munus ſuum
Incœpit aliquâ cum voluptate exſequi.
Sæpe ibi voluptas, ubi neceſſitas fuit,
Paulatim ab ipſâ naſcitur aſſuetudine.

1 Cicero, de clar. Orat. C. 93. *Nemo erat, qui videretur* exquiſitiùs, *quàm vulgus hominum, ſtuduiſſe literis.*

Digitized by Google

FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER SEPTIMUS.

PROLOGUS.

ÆSOPIARUM ut fabularum dignitas
Magis magiſque commendetur hìc libet
Narrare, quantum laudis ad faſtigium
Memoria [1] Æſopi gentem apud doctiſſimam
Evecta fuerit. Nam ille poſtquàm Delphicæ
Facinore gentis ſubiit injuſtam necem,
Cùm jam per omnem Græciam cognomine
Sapientes ſeptem nuncuparentur viri,
Sapientum octavus [2] non reputatus eſt modò,
Statuas ſed inter, iſtis poſitas, Attici

1 Cicero, de Nat. Deor. L. 3. C. 19. *Intelligi poteſt .... virorum fortium* memoriam *honore Deorum immortâlium conſecratam.*
2 Horatius, L. 2. Sat. 3. V. 296.
Hæc mihi Stertinius Sapientum octavus amico
Arma dedit.

Voluêre formâ inſigniore & in baſi [3].
Majore ſtare hunc ſculptum Lyſippi manu.
Et meritò: namque Thales, Pittacus, Bias,
Myſonque, Chilonque, & Cleobulus, & Solon
Præcepta vitæ tradiderunt aſpera,
Duraſve leges, aut graves ſententias:
At veritatem callidè Phryx [4] noverat
Hominibus approbare, quippe qui jocis
Dulcibus elueret ejus amaritudinem:
Et his fuiſſe mihi videtur artibus
Tantò ſapientibus aliis præſtantior,
Quantò ille Medicis omnibus longè foret
Exiſtimandus doctior, qui ſuavibus
Quoſcumque morbos remediis depelleret.

3 Phædrus, Lib. II. Epilog. V. 1.
Æſopo ingentem ſtatuam poſuêre Attici.
Sed & Agathias Antholog. Lib. IV. ſub fin. Lyſippum Sicyonium, Sculptorem eximium, laudat, quòd Æſopum poſuerit ante ſeptem Sapientes:

Ἑπτὰ σοφῶν ἔμπροσθεν.

Hos enim cogere ad bene agendum, illum autem escâ blandâ & eximiâ invitare.

. . . . καλὸν ἔχει δέλεαρ.

A. Gellius pariter Lib. II. Cap. 29. *Æſopus . . . . haud immeritò*, inquit, *ſapiens exiſtimatus eſt . . . . non ſeverè, non imperioſè præcepit . . . . ut Philoſophis mos eſt; ſed feſtivos, delectabileſque Apologos commentus, res . . . . in mentes, animoſque hominum cum audiendi quâdam illecebrâ induit.*

4 Æſopus Phryx fuit: ad quem vulgare proverbium, *Serò ſapiunt Phryges*, minimè pertinere credendum eſt.

FABULA I.

Perdix & Canis venaticus.

ODORE Perdix, quæ ſe prodiderat ſuo,
Venaticum conſiſtere ſubitò Canem,
Et ſubſidère, & omnem frangere impetum,
E quaſi cavere, ne quid officeret, videns,
Nihil timendum jam ſibi eſſe credidit.
Sed iſta volucrem decipiebat credulam
Species doloſa fictæ manſuetudinis;
Eratque ſignum, greſſibus tacitis hero
Huc ſe inferenti, præda ut innoteſceret:
Et rem ille pulchrè intelligit [5]; & ubi ſatis,
Acceſſit, aliquo motu Perdicem excitat,
Et avolantem miſſili plumbo necat.
Nocitura nunquam certiùs eſt malignitas,
Quàm cùm perſonam [6] lenitatis induit.

FABULA II.

Viator & Platanus. [7]

LABORE, & æſtu Solis ardentiſſimi
Feſſus [8] Viator, Platani in umbrâ longuidos

5 Phædrus, L. 2. Fab. 5. V. 19.
Agnoſcit hominem Cæſar, remque intelligit.

6 Cicero, Orat. pro Mur. C. 3. *Gravitatis, ſeveritatis* perſonam *non appetivi.* Ad Attic. L. 15. Epiſt. 1. *Parumne foeda* perſona *eſt ipſius ſenectutis?*

7 Æſopus, Fab. CCLV. Benſerade, Fab. CXXXV.

8 Cicero, Orat. pro Planc. C. 10. de C. Mario: Feſſum *inediâ fluct-*

Deponit artus: dumque zephyrorum leves
Admittit auras, & vapores igneos
Caulas 9 per omnes corporis ſenſim ejicit;
Torvis pererrat oculis beneficam arborem;
Ipſamque duris appetit conviciis;
Quòd tam formoſis, tamque denſis frondibus
Exuberaret; at careret fructibus.
Reſpondet illa: Tune maledicas mihi,
Ingrate? ſaltem oportuit laudabilem
Hâc me videri parte, quòd proſim tibi.

FABULA III.

Luporum Legati ad Anglorum Regem. [1]

LEGATOS olim Regem [2] ad Anglorum Lupi
Miſerunt. Unum genere de ſuo marem,
Unamque feminam ejus in terras rogant

ibusque (Minturnenſes) *recreârunt.* Ovidius, Metam, L. 14. V. 426. de Canente nymphâ:

Ultimus aſpexit feſſam luctuque viâque
Tibris, & in gelidâ ponentem corpora ripâ.

9 Lucretius. Lib. VI. V. 839. de avibus intereuntibus:

Diſpergunt animas per caulas corporis omnes.

1 Furetiere, Fab. XLVIII.

2 Camdenus in ſuâ Britanniâ, Edit. Lond. 1600. in 4. pag. 592. *Numeroſi ovium greges in his* (Walliæ) *montibus errant; nec ullum eſt à Lupis periculum: qui tunc per univerſam Angliam deleti erant, cùm Edgarus Rex* (circa annum 960.) *Ludvallo harum regionum principi tricenos Lupos, in ſingulos annos, vectigalis nomine, imperaret.* Et pag. 640. *Qui* (Lupi) *jam in Angliâ nuſquam comparent, ne in ipſis verſùs ſcotiam limitibus, cùm ſint tamen in Scotiâ frequentiſſimi.* Atque his etiam noſtris temporibus, cùm quidam *Philips*, Anglus, in carmine ſuo paſtorali primo loqueretur de Lupis, tanquam ſi in Angliâ exiſterent, hâc de re carpitur ab Alexandro *Pope*, Guardiani No. 40. Narrat quoque Plinius, Hiſt. L. 9. C. 58. *non eſſe Lupos nec in Olympo Macedoniæ monte, nec in Cretâ inſulâ.*

Portare liceat. Providus Rex abnuit;
Iſtique, dixit, recipiantur ſi duo,
Mox facilè creſcant milliarium [3] in gregem:
Etenim [4] malorum citò propagatur genus.

FABULA IV.

Canis fugitivus & Herus. [5]

CANIS ex herili qui domo migraverat
Fugitivus, ab hero poſtmodùm inventus ſuo,
Herumque ſe benignum cur ſic linqueret,
Interrogatus: Te quidem fateor mihi
Et liberalem ſemper, & mitiſſimum
Fuiſſe dominum, dixit; at tua interim
Omnis familia perpetuis cæſum malè
Verberibus hùc me denique miſerum impulit
Ut hoc defugerem, non quod infortunium
Intuleris, at quod te prohibere oportuit.
Vetare, ne mala inferantur, qui poteſt,
Et non vetat, idem, ac ipſe ſi inferret, facit.

3 Varro, de re ruſt. L. 2. C. 10. *In gregibus ovium, ſed magnis, quos milliarios faciunt quidam.*
4 Minutius Felix, Edit. Balduini, 1560. pag. 17. *fecundiùs nequiora proveniunt.*
5 Abſtemius, Fab. XXXVI. Faernus, Fab. LII. P. Targa, Fab. 50.

FABULA V.

Jupiter & Ruſticus. [6]

QUIDAM locatum ab ipſo maximo Jove
Fundum feracem Ruſticus conduxerat [7],
Tranſegeratque, & pactionem fecerat,
Ut conſtitutos intra limites agri
Sibi ordinandas tempeſtates traderet.
Lætiſſimus ergo, ſpeſque animo magnas movens
Proſcindit arvum; mandat [8], occat [9] ſemina:
Et ſudum, & imbres, & calorem, & frigora
Inducit, utcumque optimum fore autumat:
Tamen adextremùm peſſimas ſegetes metit.
Secum querentem commiſeratus Jupiter
Compellat ultro: Teque, dixit, an ſciam
Moderari meliùs, & varias anni vices
Utiliùs ducere, experiri nunc decet.
Cumque abſtuliſſet annuenti Ruſtico
Imperium ineptis male gubernatum artibus:
Hortatur, operam is ut velit modò impiger
Adhibere: tempeſtates ipſe digerit
Ratione ſolitâ; & hujus agro largiens

6 La Fontaine, Lib. VI. Fab. IV. Faernus, Fab. XCVIII. P. Targa. Fab. 104. Verdizotti, pag. 290.

7 Cicero, de Invent. Rhet. L. 1. C 30. *Si Rhodiis turpe non eſt portorium* locare, *ne Hermacreonti quidem turpe eſt* conducere.

8 Columella, L. 2. C. 9. *Madefacta ſemina terræ* mandant.

9 Horatius, L. 2. Epiſt. 2. V. 161.
Cùm ſegetes occat. . . .
Cicero, de Seneſt. C. 15. *Semen occacatum . . . ex quo occatio nominata eſt.*

Benignitatem lege communi ſtatam [1],
Demum paternis omnia curis temperans,
Ad eos facit rem progredi ſenſim exitus,
Ut redeat ampla meſſis: quam dum Ruſticus
Colligere properat, gratus hanc vocem edidit:
Divinâ qui ſe Providentiâ regi
Sinit, unicè illum ſapere nunc intelligo.

FABULA VI.

Lepores, Canes, & Vulpes.

Effugere ſemper impetus primos Canum
Cùm cogerentur Lepores, etſi maximos
Conflare [2] ſæpe didicerant exercitus;
Vulpinam ad gentem ſupplicatum denique
Miſêre, vellet auxiliares copias
Sibi commodare. Vulpes, quas odium vetus,
Et ira ſtimulat acris adversùs Canes,
Auxilia ſpondent: coeunt: ad pugnæ locum
Properant frequentes: at, quibus operam dicant [3],
Stare otioſos, utpote imbelles, jubent,
Ne fortè ſolitâ timiditate, exterriti,
Corrumpant animos dimicantûm ſtrenuè.
Lepores promittunt, legibus ſe inertiæ

1 Statius, Sylv. L. 5. carm. 3. V. 114.
Cùm ſtata laudato caneret quinquennia verſu.

2 Cicero, Orat. in Ant. 4. C. 6. *Exercitum* ... conflavit. Vell. Paterculus, L. 2. C. 74. *Exercitum* conflaverat.

3 Terentius, Phorm. act. 1. Sc. 2. V. 12.
Hanc operam tibi dico.
Cicero, ad famil. L. 2. Epiſt. 6. *Hoc à te peto, ut huic meæ laudi tuum ſtudium dices.*

His, quanquam turpibus, obſecuturos fore.
Pugnam ergo placidi ſpectant. Poſtmodùm tamen
Et numero & aſtu ſuperiores Vulpium
Phalanges Canibus Prævalere cùm vident,
Concurrere audent, ſi queant aliquam ſibi
Aſſerere partem laudis & victoriæ.
Sed ubi intuentur propiùs in teterrimis
Fœdè excubantes [4] vultibus hoſtium minas.
Cæco pavore omnes ſimul verſi retro
Fugêre; turmiſque ſocialibus malo
Suaſêre exemplo, caperent ut ſimilem fugam.
 Pugnare ſolos bellicoſos expedit.
Imbellium agmen officit, nedum adjuvet.

FABULA VII.

Leo furiosus & Lepus. [5]

Leo furioſus factus eſt: clamat Lepus:
Nos, heu! puſillos quanta pernicies manet!
Quod vix ferendum, quamdiu is ſanus fuit,
Credidimus, quale nunc videbitur jugum?
 Spes denique omnis infimos tunc deſerit,
Furor [6] ubi comitem ſe poteſtati dedit.

4 Plancus, inter Cicer. Epiſt. ad famil. L. 10. Epiſt. 8. *Ex quo intelligi poteſt curam rei publicæ ſummæ defendendæ jampridem apud nos excubare.* Id eſt, vigilare. Horatius, L. 4. Od. 13. V. 6. de Cupidine.
Ille virentis, &
Doctæ pſallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.

5 Gabrias, Fab. IV. Camerarius, Fab. CXLIX. Faernus, Fab. V. P. Targa, Fab. 12. Verdizoti, pag. 188.

6 Publius Syrus, V. 789.
Fulmen eſt, ubi cum poteſtate habitat iracundia.

FABULA VIII.

Canis mordax. [7]

MORDERE prætereuntes aſſueto Cani
Appenderat herus parvum tintinnabulum,
Ab eo cavendum ut omnibus noteſceret.
Hoc ille ſigno gloriatus eſt, quaſi
Virtutis eſſet præmium ſibi datum.
Quod aliquis animadvertens: Fruſtra, ô peſſime,
Tibi plaudis, inquit: nam æris iſtius ſono
Quisque admonetur de tuâ pravâ indole.
Fabella quosdam carpit, vertere qui ſibi
Tentant honori infamiæ turpem notam.

FABULA IX.

Hirundo & Luscinius. [8]

OBSTREPERE ſolita quamlibet circa domum
Hirundo, amœnam fortè ſolitudinem,
Petierat. Ibi Luſcinium [9], qui lauro ſuper
Virente placidus otiaretur, videns:
Suaves canoro gutture te quidem ferunt
Emittere ſonos, dixit: nil tamen hactenus
Ejuſmodi ex te audire nobis contigit:

7 Benſerade, Fab. XCIX. Æſopus, Fab. CCXIV. Avienus, Fab. VII. P. Targa, Fab. 132.
8 Camerarius, Fab. CCCLXIV.
9 Conſule not. ad Fab. XXVII. L. VI.

Ego verò ubique perſonans, vocis meæ
Impertio lubens omnibus dulcedinem:
At tu canendi ſingularis artifex
Si jure diceris, urbes cur porro fugis,
Hominumque cœtus? ne tibi laudes negent
Meritas, vereris? an times potiùs, tuam
Dum conſcius ipſe agnoſcis imperitiam,
Ne fortè coram judicibus idoneis
Siſtaris irridendus; & prudens lates?
Retulit Luſcinius: Urbes, & homines habent,
Quæ mihi placere poterant: tamen ante omnia
Molles beati ruris deliciæ placent;
Ac inter illas vivere, & mori velim
Inglorius. Huncce cur libeat morem ſequi,
Turpes mihi cauſas imperitiæ objicis:
Tamen ipſe dicam ſimpliciter: cantus meos
Dare combibendos [1] delicatis auribus
Minimè recuſem, ſi qua neceſſitas ferat;
Neque me deſpicio, neque peritos judices
Horreſco ſtultè timidus: at facile eſt mihi
Urbis carere turbulentis æſtibus,
Placidoque ruris otio dulce eſt frui.
Neque te videre poſſum quid tantùm juvet
Circùm ſuperbas ædes, & palatia

1 Cicero, de fin. bon. & mal. L. 3. C. 2. *Quas* (artes) *ſi* combiberit.
Perſius, Sat. 4. V. 50.
Nequicquam populo bibulas donaveris aures,
Horatius, L. 2. Od. 13. V. 31.
Pugnas & exactos Tyrannos,
Denſum humeris, bibit aure vulgus.
Propertius, L. 3. Eleg. 4. V. 8.
Incipe: ſuſpenſis auribus iſta bibam.

Volitare, cùm debueris ipſa ſæpius
Perſpicere, quantùm cunctis [2] auribus tuæ
Afferre ſoleant cantilenæ tædium.
Plerumque contra, quàm fas & ratio velint,
Lucem indoctus amat publicam, doctus fugit.

FABULA X.

Enſis & Vomer. [3]

PROCUL hinc recede, ſordidâ ne me inquines
Conſortione, dixit Enſis Vomeri.
At ille contra: Cur me, ait, ſic deſpicis,
Superbe? Ferrum tibi pater eſt; eſt & mihi.
Deinde mihi quantùm debeas, an te latet?
Nam ſi otioſus non proſcinderem ſolum,
Ut fruges, quæ tuam [4] herilem reficiant manum,
Naſcantur, illa nonne mox langueſceret?
Tunc te quid fieret? fortè in angulo jacens
Tenebricoſo duceres turpem ſitum.
Agricola eodem prorſus, ac Miles luto
Confictus eſt; ſed ille præſtat alteri,
Quòd operam nobis præbeat magis utilem.

2 Phædrus, L. 3. Fab. 18. V. 3. de Luſcinio:
Illum eſſe cunctis auribus admirabilem.
3 La Motte, Lib. III. Fab. XIV.
4 Terentius, Eun. act. 5. Sc. 5. V. 20.
Dico, edico vobis, noſtrum eſſe illum herilem filium.
Phorm. act. 1. Sc. 1. V. 5.
Nam herilem filium ejus duxiſſe audio
Vxorem.

FABULA XI.

Hariolus ſibi non providens.

Hariolus olim cùm ſoleret in foro
Suam futuri venditare ſcientiam,
Miſeroſque pauper ageret interim dies;
Uſu peritus [5] aliquis: Quomodò, ait, fidem
Tibi poſſim habere, cùm ipſe non prævideris
Tua fata, teque certò periturum fame,
Artem nî abjicias hanc modò tuam futilem,
Aliamque diſcas, quâ tibi victum pares?
Malè prævidet ille, qui ſibi non providet.

FABULA XII.

Opilio & Oves. [6]

Adeone vobis cæcus illudit pavor,
Ut, cùm coactæ ſitis in tantum gregem,
Unus, nec ipſe mole major corporis,
Vos terreat, in fugamque convertat Lupus,
Demumque prædam facilè ſic tollat ſuam?
At ſi Latronem occidere, ac diſcerpere
Nimis benigna veſtra non fert indoles,
Obſiſtere ſaltem audete, ne quid audeat.

5 Phædrus, L. 3. Fab. 3. V. 1.
Vſu peritus hariolo velocior
Vulgò eſſe fertur.

6 La Fontaine, Lib. IX. Fab. XIX. Abſtemius, Fab. CXXVII.

Orationem hanc Opilionis approbant;
Deincepſque vim ſe vi repulſuras fore
Spondent Bidentes. Credidit Opilio bonus [7]:
Et quo quietis poſſet aliqua pars capi,
Tempus ſibi eſſe ſatis idoneum ratus,
Seceſſit, & ſupinus [8] ſomno ſe dedit.
At mox gregatim celeri pede fugientium
Multus Bidentum ſtrepitus ipſum ſuſcitat.
Fugæ ille cauſam quærit, & nullam invenit,
Perflante niſi quòd vento inhorruit [9] rubus.
Augetur ipſo imbellium numero pavor.

FABULA XIII.

Ardea & Pisces. [1]

TENUIBUS & proceris nixa cruribus,
Longoque collo, roſtro longo prædita
Stabat ſilentis Ardea [2] lacûs in vado;
Et expectabat, ſi qua fòrs occurreret

7 Horatius, L. 2. Sat. 3. V. 31.
O bone, ne te
Fruſtrere; inſanis & tu, ſtultique prope omnes.

8 Horatius, L. 1. Sat. 5. V. 19.
Stertitque ſupinus.

9 Horatius de Hinnuleo, Lib. I. Od. 23. V. 5.
Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovêre lacertæ;
Et corde, & genibus tremit.

1 La Fontaine, Lib. VII. Fab. IV. Bourſault in ſuâ Comœdiâ Æſopicâ ſecundâ· Act I. Sc. IV.

2 Virgilius, Georg. L. 1. V. 363.
Notasque paludes
Deferit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.
Ardea, gallicè *Heron*, paludes & lacus amat, è quibus victum petere ſolet.

Idonea ſibi præda. Piſces adnatant:
[3] Barbus, Cyprinus, Perca, Tinca, Lucius,
Eunt, redeuntque: accedere propiùs videt,
Ut eligendi, capiendique jam labor
Superſit unus: at vel exiles nimis,
Parumve dignos, qui gulam [4] demulceant
Tam delicatam, reputat illa; & ſingulos
Superba omittit. Interim aliò Piſcium
Sua turbam levitas, aut libido provehit;
Abitque tempus; & ſupervenit fames
Immodica. Vilis ac puſillus Gobio [5]
Tunc fortè cœno emerſus hùc adremigat.
Advertit omni vacua jam faſtidio
Ardea; ſatiſque ſe beatam exiſtimet,
Donare ventri talem ſi prædam queat.
Hiantis ergo roſtri longitudinem
Demittit in aquas ſubitò: ſed citatior
Aviditas frangit omnis vim ſolertiæ;
Vadumque turbat tantùm aberrans impetus
Hîc mœſta quidquam perfici poſſe Ardea

3 Barbum, Tincam, Lucium, qui gallicè vocantur *Barbeau*, *Tenche*, *Brochet*, Auſonius in ſuâ Moſellâ memorat, V. 134. 125. 122. Cyprinus, & Perca, dicti gallicè *Carpe*, *Perche*, á Plinio memorantur, Hiſt. Lib. XXXII. Cap. XI. Carpam autem pro Cyprino legere me apud Auctorem latinum nullum memini Caſſiodoro antiquiorem: qui quidem Lib. XII. Epiſt, IV. *Deſtinat*, inquit, *Carpam Danubius*.

4 Columella, L. 8. C. 16. *Subtilioren facit* gulam, *doctaque & erudita faſtidire docuit fluvialem lupum, niſi quem Tiberis adverſo torrente defatigâſſet.*

5 Columella, L. 9. C. 17. *Exiguus Gobio.* Juvenalis, Sat. 11. V. 37.
Ne Mullum cupias, cùm ſit ſibi Gobio tantùm
In loculis.
Alius autem pelagicus eſt, alius fluviatilis. Gallicè *Goujon*.

Deſperat; infelixque litus deſerit:
Abſcedit, & limacem in immundum incidit;
Ipſumque, ſprevit quæ optimos Piſces, vorat.
Sua qui faſtidioſus reſpuit bona,
Meritò ille pœnas ſtultæ dat ſuperbiæ.

FABULA XIV.

Aſellus.

Librum elegantem quidam Aſellus reperit;
Simul improbavit, atque diſcerpſit jocans.
Audaciorem ſtupiditas Criticum facit.

FABULA XV.

Talpa & Olitor.

Sub humo, intubiſque [6] rapuliſque [7] conſitâ,
Tenebricoſum Talpa fodiebat larem:
Et: Fuerit Olitor, inquit, Argo oculatior,
Tam bene latentem ſi me deprehenderit.

6 Virgilius, Georg. Lib. I. V. 120.
Et amaris intuba fibris.
Ad quem locum Pierius: *ſcribendum*, inquit, ***Intuba*** *per* u. *ex Antiquis pleriſque codicibus tam Virgilianis*, *quàm Plinianis: Latina enim dictio eſt*, *neque admittit* y. Gallicè, *chicorée blanche.*

7 Horatius, L. 2. Sat. 2. V. 43. de ſtomacho:
Rapula plenus
Atque acidas mavult inulas.
Sat. 8. V. 7. de Apro Lucano:
Acria circùm
Rapula, lactucæ, radices.
Rapula, quæ & raphani, & rapæ, & rapa dicuntur, vocamus gallicè *raves* vel *raiforts.*

Sed glebulas dum trudit, & ſurſum aggerit,
Fit tumulus, operam qui latentis indicat.
Advertit Olitor; inſidiaſque faucibus
Collocat in ipſis latebræ, & incautum capit.
Malefici ſemper aliquâ ſe produnt viâ.

FABULA XVI.

Ollae duae. [8]

OLLÆ peregrinari voluerunt duæ,
Una ænea, altera fictilis. Dixit prior:
Nam quò diverſa ſic abis, ſoror? mihi,
Quàm proximè licebit, eſſe velis comes:
Ab offendiculis liberam tibi viam
Præſtabo; teque dura fragilem protegam.
Imprudens illa paruit: ſed invicem
Dum gradibus ambæ, quippe tripedes, ambulant
Male temperatis, dura fragilem conterit.
Ne ſocietatem inire cum potentibus
Collibeat, homines fabula tenues monet. [9]

8 La Fontaine, Lib. V. Fab. II. Benſerade, Fab. CII. Æſopus, Fab. CCXCV. Avienus, Fab. XI. Faernus, Fab. I. P. Targa, Fab. IV. Verdizotti, pag. 54.

9 Eccleſiaſticus, Cap. XIII. V. 2. 3. *Ditiori te ne ſocius fueris. Quid communicabit Caccabus ad Ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur.*

FABULA XVII.

Milui & Columbae. [1]

Olim efferatis hinc & inde partibus
Inter latrones Miluos exarſerat
Civile bellum. Jam, protervis traditas [2]
Ludibria [3] ventis, mutuus crebras furor
Avulſerat alas; multa jam teterrimis
Transverberata roſtris, lacerata unguibus,
Data leto fuerant corpora; jamque plurimus [4]
Alto caducus [5] ab æthere pluerat [6] cruor.
Tenero Columbas corde præditum genus
Luctiſica ſpecies tam horridæ cladis movet:

1 La Fontaine, Lib. VII. Fab. VIII. Abſtemius, Fab. XCVI. Jaſius. Biblioth. Rhetor. Tom. I. pag. 742.

2 Horatius, L. 1. Od. 26. V. 1.
Muſis amicus, triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis.

3 Virgilius, Aen. L. 6. V. 74.
Foliis tantùm ne carmina manda;
Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

4 *Plurima ſalus*, Terent. *Plurimus languor*, *Plurimus ſol*, *Plurimus Pan*, Ovid. *Plurimus labor*, *plurima palla*. Horat. *Plurimus collis*, Virgil. &c. &c.

5 Virgilius, Aen. L. 6. V. 481.
Belloque caduci
Dardanidæ.
Horatius, L. 2. Od. 13. V. 11.
Te, triſte lignum, te caducum
In Domini caput immerentis.
L. 3. Od. 4. V. 42.
Scimus ut impios
Titanas, immanem que turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco.
Seneca, Natur. Quæſt. L. 2. C. 23. de fulgure: *Credibile eſt & veriſimile ignem* caducum *excuti.*

6 Virgilius, Georg. L. 4. V. 81.
Nec de concuſſà tantùm pluitilice glandis.

Hos inter, ajunt, media [7] pax niſi venerit,
Brevì eſt futurum, ut deleatur funditus
Gens miluina. Hoc ſcilicet reputant malum
Benignæ, & eſſe præcavendum judicant:
Igitur precando, commonendo hoc denique
Proficiunt, animos ut feroces molliant;
Induciaſque ſuadeant, mox & rato
Utrinque fœdere ſanciant pacis fidem.
Aſt ubi reliquit Miluos diſcordia,
In ejus expultrices [8] omnis impetus
Sceleratæ gentis verſus eſt. Tunc ſentiunt
Miſeræ Columbæ, tutius nunquam bonis
Ævum eſſe, quàm cùm diſſidium eſt inter malos

FABULA XVIII.

Puella & Naïas.

PUELLA quædam lucidum ad fontem ſedens
Suam in liquoris ſpeculo [9] pulchritudinem
Inſpicere amabat. Crevit intereà ſitis:
Hanc ut levaret, hauſit aquam cavâ [1] manu:
At omnis inde perturbatus eſt liquor.
Ergo illa, quòd nil cernere jam poſſit, dolet,

7 Virgilius, Aen. L. I. V. 348.
Quos inter medius vênit furor.

8 Cicero, Tuſcul. L. 5. C. 2. *O vitæ philoſophia dux! O virtutis indagatrix, expultrixque vitiorum!*

9 Phædrus, L. 1. Fab. 4. V. 3.
Lympharum in ſpeculo vidit ſimulacrum ſuum.

1 Suetonius, de Octavio Aug. C. 91. *Stipem quotannis die certo emendicabat à populo, cavam manum aſſes porrigentibus præbens,*

Queriturque. Naïas imi fontis incola [2]
Emergit: Et: Te cernere ut poſſis, ait;
Quam tu fugâſti, expecta dum redeat quies.
Se noſcere ipſum qui cupit, placidum ſibi
Ut ſe ipſe ſiſtat, hâc monetur fabulâ.

FABULA XIX.

Catellus & Moloſſus.

NUMMIS Catellum viginti exiguiſſimum [3]
Venire in vrbe cùm videret Ruſticus:
Tantine fieri, dixit animal tantulum?
Quid autem, quid ſi corporis amplitudine
Æqualis eſſet canibus noſtris? Eugepæ!
Nos facere talem mercaturam convenit.
Rus ergo mox ille ad ſuum revertitur;
Moloſſumque ſimul horridum, immanem eligit;
Extrahit in vrbem; ſpeque præſumens lucrum,
Venalem exponit nobili mulierculæ:
At hujus famulis traditus ludibrio,
Fructum labori ridiculo parem tulit.
Non omnis, quo magis ampla, merx proba hoc magis:
Eſt, quam commendat delicata exilitas.

2 Phædrus, Lib. I. Fab. VI. V. 6.
. . . . . . quædam tum Stagni incola.
3 Ovidius, Heroid. Epiſt. 14. V. 115.
De fratrum populo pars exiguiſſima reſtas.

FABULA. XX.

Equus ſeneſcens.

ANNOS apud herum divitem multos Equus,
Omni bonorum inſtructus affluentiâ,
Et dulce, nulloque unquam corruptum gravi
Labore captans otium, peregerat.
At cùm ſenectus adveniret, & dies [4]
Auferret aliquod uſque ſpolium [5] corporis,
Mox ille cœpit negligi, mox deſpici,
Mox odio haberi: pertrahendo denique
Plauſtro admovetur. Tum ſuam infelix vicem
Dum queritur; alius quadrupes, cui ſe additum
Tam duro in opere faciendo ſocium dolet:
Age ſanus, inquit, hoc reputa, laboribus
Nos eſſe natos perferendis maximis:
Vaniſque ſortem exaſperare queſtibus
Jam deſine. Triſtis autem ſocius hæc refert:
Diſparibus agimur Fatis: miſerias enim
Tu nôſti tantùm; easque paſſus tamdiu,
Ferre didiciſti: contra verò mollibus

4 Virgilius, Aen. L. 11. V. 425.
Multa dies variusque labor mutabilis ævi
Retulit in melius.
Cicero, ad famil. L. 5. Epiſt. 16. *Quod eſt* dies *allatura, id conſilio anteferre debemus.*
Horatius, L. 3. Od. 6. V. 45.
Damnosa quid non imminuit dies?

5 Seneca Trag. Hippol. V. 772.
Nullaque non dies
Formosi ſpolium corporis abſtulit.

Ego in deliciis antea uſque vixeram;
Et nunc eò redire adextremùm mihi
Rem video, ut illum proprio exemplo probem
Bis eſſe miſerum, qui ex beato ſit miſer.[6]

FABULA XXI.

Avis ſolitaria. [7]

PROCUL remota ab omni conſuetudine
Volantum, & imæ vallis in ſinu latens
Amœno, placidos quædam Avis agebat dies.
Vitæ ſed illa ſolitariæ tamen
Senſit aliquando tædium; & ſe protinus
Inferre ſtatuit cœtibus gentis ſuæ.
Migrat. Strepentem Corvorum in turbam incidit:
Hos turpibus rapinis ſuetos [8] vivere,
Edacitate fœdâ percitos, gulâ
Stimulante atroces, pro cibis leviſſimis
Querelas, rixas, pugnas roſtro & unguibus
Movere ferreâ obſtinatos [9] indole,
Diſcordiarum perpetuus agitat furor.

6 Boetius, Conſol. Philoſ. L. 2. proſâ 4. *In omni adverſitate Fortunæ infeliciſſimum genus eſt infortunii, fuiſſe felicem.* Cicero, Part. Orat. C. 57. *Nihil eſt enim tam miſerabile, quàm ex beato miſer.*

7 Richer, Lib. III. Fab. XXI.

8 Horatius, L. 1. Sat. 8. V. 17.
Furesque, feræque ſuëtæ
Hunc vexare locum.
Virgilius, Aen. Lib. 3. V. 541.
Curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes.

9 Vide annot. ad L. 10. Fab. 24.

Paulisper ergo ſuſtinere vix poteſt
Avis pacifica tale contubernium:
Refugit. Hinc ad Aquilarum contendit gregem.
Nobilibus illæ, & gloriofis artibus
Se devoverunt: laudis ad faſtigium
Animos volentes uſque & uſque ſuſcitant
Generoſa ſtudia: ſed ſimul ambitio mala,
Simul ferocibus odiis crudelitas
Exaſperata nunc per occultum nefas,
Nuncque per apertos & violentos impetus
Patrare ſuadent omne criminum genus;
Nec judicatur quidpiam illicitum, modò
Huic dignitatem grandis eventus paret.
Simul atque ſenſit factiones improbas
Avis modeſta, & auſus tam nefarios,
Exhorruit, & receſſit. Paulò poſt videt
Valle in reductâ ſerpere illimes [1] aquas,
Frondere denſas arbores: audit ſonos
Arte modulatos [2] muſicâ: hùc delabitur,
Aveſque gaudet reperiſſe deditas
Studio Canendi: Ibique, quam quæro, niſi
Habitet voluptas, non habitat, ait, uſpiam.

1 Ovidius, Metam. L. 3. V. 407.
Fons erat illimis, nitidis argenteus undis.

2 Horatius, L. 1. Od. 32. V. 3.
Age, dic latinum,
Barbite, carmen,
Lesbio primùm modulate civi.
Quintilianus, Inſtit. Orat. L. 9. C. 2. pag. 777. Edit. Burm. *Quod nomen ductum à canticis ad aliorum ſimilitudinem* modulatis. Suetonius, Octav. Aug. C. 57. *Revertentem* . . . modulatis *carminibus proſequebantur.*

At miſera doctas cantrices diſſenſio
Perturbat: omnes laudis immodicus tenet,
Et macerat amor: nulla ferre ſuam poteſt,
Dignamve laude juſtâ cenſere æmulam:
Hinc livor, & ſimultas, & calumnia
Ultro, citroque [3] commeantes ſæviunt,
Luctumque ſpargunt. Hæc mala videt, & gemit
Avis benigna; mox & inſidum nemus,
Sedesque falsâ ſpecie blandas deferens:
Repetamus, inquit, noſtram ſolitudinem:
Quod cupimus, noſtro gerimus in ſinu bonum;
Alibique fruſtra quæritur felicitas.

FABULA XXII.

Muſtela, Cuniculus, & Felis. [4]

Mustela vacuam cùm Cuniculi domum
Fòrs reperiſſet, ſubiit, & propriam ſibi
Facere decrevit. Interim è paſtu redux
Cuniculus, ubi vidit hoſpitam novam,
Hos jure monuit eſſe hæreditario
Suos penates: egredique protinus
Vellet, rogavit. Illa verò quamlibet

3 Cicero, de Nat. Deor. L. 2. C. 30. *Sic naturis his, ex quibus omnia conſtant*, ultro citroque commeantibus, *mundi partium conjunctio continetur.* Orat. pro M. Coelio, C. 16. *Cujus in hortos . . . Libidines omnium* commearent. Seneca, de Benef. L. 5. C. 11. *Beneficium & gratiæ relatio* ultro citroque *ire debent.*

4 La Fontaine, Lib. VII. Fab. XVI. Jaſus Biblioth. Rhetor. Tom. I. pag. 750. Specimen ſapientiæ Indorum, Sect. IV. pag. 265. Edit. Starkii.

Térræ eſſe partem cuilibet propriam negat;
Et ſe juvari lege Naturæ, & frui
Primi occupantis jure, contumax refert.
Contentioni poſtquàm inutili datus
Utrinque locus eſt, Felem adextremùm placet
Eligere litis finiendæ [5] judicem.
Hæc vetula, vitam quæ nefariam ſibi,
Aſſiduis aucta furtis, prorogaverat,
Sanctoque vultu tegere fraudes impias
Pulchrè didicerat, læta clientes excipit:
Et lis, ait, omnis veſtra dirimetur brevì:
Accedite modò; namque paulò ſurdior
Effecta ſum; ætas attulit id incommodi
Provecta [6]; propiùs, filioli, hùc accedite.
Parent. Satis illa ſibi propinquos ut videt,
Rapacem utrique hinc inde falculam [7] injicit,
Litemque dirimit, litigantes dum vorat.
Periculoſum eſt hominibus, cùm diſſident,
Potentiorem ad arbitrum recurrere.

5 Virgilius, Aen. L. 11. V. 116.
Si bellum finire manu, ſi pellere Teucros
Apparat.
Ovidius, Am. L. 1. Eleg. 13. V. 47.
Jurgia finieram. Scires audiſſe. rubebat.

6 Cicero, Tuſcul. L. 1. C. 39. *Ex his* (beſtiolis) *horâ octavâ quæ mortua eſt*, provectâ *ætate mortua eſt; quæ vero occidente ſole, decrepitâ.*

7 Animalium ungues rapacium rectè vocantur falculæ. Hinc falcones dicti, ut monet Feſtus: atque Plinius, Hiſt. L. 8. C. 15. *Mirum*, inquit, *pardos, pantheras, leones, & ſimilia, condito in corporis vaginas unguium mucrone, ne refringatur, hebeteturve, ingredi; averſisque* falculis *currere.*

FABULA XXIII.

Senex & Mors. [8]

ANNOS homo centum qui fere compleverat [9],
Demum advenire Mortem ſenſit; &, nimis
Properanter illam ſic agere ſecum, querens,
Oravit, ut ne priùs obire cogeret,
Perfecta quàm eſſent ſua quædam negotia:
Saltem expectaret, dum ex nepote filii
Brevì futuras concluſiſſet nuptias;
Factoque rite teſtamento, ab omnibus
Remotam rixis familiam relinqueret:
Quòd ſi migrandum hinc ſibi fuiſſe tam citò,
Præmonitus eſſet... Hìc Senem ultra Mors loqui
Non paſſa: Funeris habet mille nuntios
Senectus longa, dixit; & prædam abſtulit.

FABULA XXIV.

Teſtudo & Anates duae. [1]

PEREGRINANDI varias in mundi plagas
Teſtudinem olim cupiditas maris incolam

8 La Fontaine, Lib. VIII. Fab. I. Abſtemius, Fab. XCIX. Pilpay, pag. 153.

9 Cicero, de ſeneſt. C. 5. *Leontinus Gorgias centum & ſeptem annos complevit.*

1 La Fontaine, Lib. X. Fab. III. Specimen ſapientiæ Indorum, Sect. I. pag. 119. Edit. Starkii. Camerarius, Fab. CCCLXXX. Jaius Biblioth. Rhetor. Tom. I. pag. 749. cujus verba non pauca retinuimus.

Inceſſit [2]. Adeò, dici quod vulgò ſolet,
Verum eſt: Tardipedes [3] ſtare vix poſſe in loco.
Hæc conſpicata fortè paſcentes duas
In litore Anates: Vos ô felices, ait,
Quibus remotas viſere licet, cùm libet,
Regiones! Noſtra non obeſſet tarditas;
Et illa, quam geſtare cogimur, domus
Non impediret; hoc mihi mare protinus
Deſerere, meque terras hinc ad ultimas
Transferre libeat. Iſta ne te maceret
Libido, dicunt Anates; ipſam, ſi velis,
Nos ambæ facilè explere, ſtatimque, poſſumus.
Sé ſpondet autem benficii memorem fore
Teſtudo. At illæ, ramus ut fortè arboris
Exciſus aderat, tollunt, atque: Tu, inquiunt,
Hunc ſtringe medium dentibus, quantùm potes;
Aptanteſque per os Domiportæ [4] ſimul inſerunt;
Monentque, caveat, ne de cauſâ quâlibet
Dimittat unquam ſic arreptum mordicus:
Ipſæque mox, ejuſdem extremis virgulæ
Partibus utrinque pariter admorſis, volant,
Noſtram & per auras efferunt Teſtudinem.
  Res viſa cùm eſſet proximi pagi incolis,
Stupuerunt omnes inſolens ſpectaculum;

2 T. Livius, L. 24. C. 13. *Ipſum ingens* cupido inceſſerat *Tarenti potiundi*.

3 Actuoſus & inquietus erat Vulcanus, quem tamen Catullus, Columella, & alii Tardipedem vocant.

4 Vocem hanc, quâ uſus eſt vetus poeta ut Cochleam ſignificaret, non eſſe, niſi per jocum, adhibendam cenſemus. Conſule Ciceronem, de Divinat. L. 2. C. 64.

Et clamitantes ire per arduum æthera
Teſtudinem, immo Reginam Teſtudinum,
Eam ſalutant. Stulta geſtit, & impotens
Lætitiæ inanis: Verè ait Regina ſum.
Tacuiſſet illa, feciſſet prudentiùs:
Namque os apertum ſuſtinentem virgulam
Poſtquàm reliquit, ipſa duris cautibus
Illiſa periit. Sic, mala curioſitas
Quod meruit, inepta gloriatio attulit.

FABULA XXV.

Ad Isaacum Belletum Doctorem medicum.

Formicae duae.

TUA, Bellete, jucundâ morum indole
Tuâ doctrinæ varietate amabili,
Tuâque facilis & elegantis ingenî
Feſtivitate huc uſque dumtaxat mihi
Aut ægritudo mentis, aut hujuſmodi
Senſim levari quodpiam potuit malum:
Tuâ ſed arte nuper, ac vigilantiâ
Aſſiduâ & efficaci bis veterem meum
Amicum [5] morte liberâſti proximâ:
Quapropter habeo gratiam tibi maximam.
Mihi verò talem ne ſalutiferam tuam
Cogaris olim ſimiliter operam dare,

5 Carolum Aloyſium YEL, tunc meum in Collegio noſtro Pariſienſi contubernalem, nunc exulem.

Caveo meherclè diligenter: & cibus
Ob id ipſum mihi vulgaris ac tenuis placet;
Potentiumque vito mortiferas dapes:
Et aliqua verbis ut meis auctoritas
Accedat, eſto talis exempli fides.

Viles, parabileſque contentæ [6] cibos
Adhibere, vitam ſuſtinebant commodè
Duæ Formicæ. At una quondam tædio
Affecta, ſortiſque melioris appetens,
Diſcedere domo cœpit paulò longiùs,
Dum perveniret denique in quoddam horreum
Bellariorum omni refertum copiâ.

O Jupiter, ait, hoſpitalis, quod bonum
Mihi venit hodie, perpetuum facias precor!
Simulque dulcem, ſaccharum, dapem eligit;
Comeditque, ſi non aviditas quantum jubet,
At parva quantum continere alvus poteſt.
Opipare pranſa pauperem ad cellam redit;
Limenque vix ingreſſa narrare incipit
Omnem munificæ Sortis oblatam ſibi
Benignitatem; & hujus in partem boni
Invitat ultro ſociam, & admovet preces
Sollicita blandas. Illa verò pertinax
Repugnat: Cùmque nunc ſatis bene ſit mihi,
Periculoſum judico, inquit, ô ſoror,
Studio & labore, meliùs ut ſit, diſtrahi [7].

6 Vell. Paterculus, Lib. II. Cap. XLIX. *Contentus cum unâ legione titulum retinere provinciæ.*

7 Cicero, Acad. L. 4. C. 34. Diſtrahor: *cùm hoc mihi probabilius, tum illud videtur.* De Offic. L. 1. C. 3. *Animi in contrarias*

Sed altera nil jam, niſi deguſtatas ſemel
Delicias, cupiens, ordinariam [8] terit
Eſcam ſuperbo dente, & in ægram nauſeans
Demittit alvum; & quàm licet ſæpiſſime [9]
Reviſit, quod jam diligit unicè, horreum.
Intemperanti dum ſic obſequitur gulæ,
Se facere credit ſtulta multum corporis:
At vilibus olim venter aſſuetus cibis,
Offenditur iſtis delicatioribus,
Quorum uſus etiam largior damnum aggravat.
Demum illa vitam dum ſibi vult reddere
Jucundiorem, multò breviorem efficit:
Miseræque funus beſtiolæ curat ſoror,
Mœſta quidem, ſano ſed vigens corpuſculo.
Admonitus hoc exemplo magna divitum
Contemnere pauper facilè poſſum prandia.

FABULA XXVI.

Corvus & Lepus.

PER odora rura dum thymum carpit Lepus;
Volans per auras hunc ſimul Corvus videt,
Simulque venatores aſpicit procul:

ſententias diſtrahuntur. Vell. Paterculus, L. 2. C. 114. Diſtractiſſimus *ille tantorum onerum mole animus.* Seneca, Epiſt. 2. Diſtrahit *animum librorum multitudo.*

8 T. Livius, L. 7. C. 43. *Non id tempus eſſe . . . quo conſiliis ordinariis . . . bellum gereret.* Seneca, de Benef. L. 8. C. 28. Ordinarium *officium.*

9 Salluſtius, Jugurt. C. 63. *Fortunam* quàm ſæpiſſime *experiretur: cuncta proſpere eventura.*

Miſeramque pecudem mihi, ait admoneam citò,
His facilè fiet præda venatoribus.
Delapſus ergo poſtquàm conſedit ſolo,
Leporem quietum hortatur monitor anxius,
Fugiat, ſuumque in latibulum ſe recipiat,
Ac venatorum vitet adventum, & necem.
His ille monitis paruit, falſis licèt;
Nam venatores aliò curſum verterant [1].
At Corvus, ut humo tollere ſe tentat, pedes
Retineri ſentit impeditos caſſibus,
In quos latentes induit ſe improvidus,
Saluti alterius providere dum cupit.
Rebus alienis qui ſtudent vigilantiùs,
Quàm ſit opus, hi ſæpe nihil in propriis vident.

1 Virgilius, Aen. L. 3. V. 145.
Vnde laborum
Tentare auxilium jubeat, quò vertere greſſus.

FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER OCTAVUS.

PROLOGUS.

Bis mille ante annos, terque centum circiter,
Fortunæ crimen alti dotes ingenî
Cùm vindicâſſent [1], Phryx Æſopus exiit
E ſervitute, Sardibusque floruit,
Regnante Crœſo: hìc ſorte prosperâ fruens,
Suoque ſummè gratioſus [2] Principi,
Quas, libertate dum careret, fecerat,
Collegit ipſe, & publicavit fabulas.

1 Vell. Paterculus, L. 2. C. 126. *Fortuita, non Civium tantummodò, ſed urbium damna Principis munificentia* vindicat.
Phædrus, L. 1. Fab. 21. V. 6.
Et vindicavit ictu veterem injuriam.
L. 4. Fab. 17. V. 20.
Reclamant omnes vindicandam injuriam.
2 Cicero, Orat. pro Planc. C. 19. *Doceo*, gratioſum eſſe tribulibus *Plancium.*

Hæ notuère in Græciâ; has & favor
Excepit ingens, has librarius frequens
Exſcripſit, omnium his inſudavit manus;
Et quia potentes & humiles, pueri & ſenes,
Sophique & ipſe Socrates eas probè
Diſcebant, ac tenebant etiam memoriter [3];
Quoſdam impulère hæc, falſam ut induerent [4] ſibi
Perſuaſionem, nullas unquam literis
Mandâſſe Æſopum fabulas; tantummodò
Recitâſſe, quas feciſſet; denique has diu
Non aliter, hominum quàm per ora traditas
Percrebuiſſe. At Græcis illum ceteris
Scriptoribus omnis annumerat Antiquitas [5].
  Neque tamen omnes, quæ ſub ejus nomine
Circumferuntur, Apologorum texuit
Narrationes: immo verò vix licet
Dubitare, quin pleraſque temeritas rudis
Librariorum eas interpolaverit [6];
Quáſque edidit, harum plurimas affinxerit [7]

3 Terentius, Eun. Act. 5. Sc. 3. V. 6.
Cognoſcit ne? R. Ac memoriter.

4 Quintilianus, Inſtit. Orat. L. 1. C. 1. *Falſam ſibi ſcientiæ perſuaſionem induerunt.*

5 Ariſtophanes In Avibus, V. 471.

Ο'υδ' Α'ίσωπον πεπάτηκας:

Æſopum non trivisti. Dicere autem Ariſtophanes rectè non potuiſſet auctorem hunc teri, ſive legi, cujus ſcripta non extitiſſent. Vide etiam ſcholia veteris Interpretis ad hunc locum.

6 Cicero, Orat. in Verr. L. 1. C. 61. *Referendo in tabulas . . . ſemper aliquid demendo, mutando* . . . interpolando.

7 Cicero, Orat. in Anton. 1. C. 3. *Fit enim plerumque, ut ii, qui boni quid volunt afferre*, affingant *aliquid, quo faciant id, quod nuntiant, lætius.* Orat. pro Cluent. C. 4. *Faciam, ut intelligatis, quid res tulerit, quid error* affinxerit, *quid invidia conflarit.*

Planudes [8] ille, Maximus prænomine,
Re fabulator, & nugator maximus.
Sed fraude quamvis barbarâ fere omnibus
Æſopi, quales nunc habemus, fabulis
Inducta forma eſt deterior; illæ tamen
Facetæ adhuc ſunt, & valent reconditis
Sententiarum, luminumque dotibus.
Certè Apologorum ſemper unus hic mihi
Theſaurus [9] eſſe viſus eſt ſanè utilis.
Secutus ergo exempla multorum, hinc opes
Aſſumere mihi idoneas non deſtiti;
Iſthuncque porro confeci omnem prologum,
Ne quis beneficii immemorem me diceret.

FABULA I.

Momi cenſura. [1]

Opus quisque ſuum abſolverant, Taurum quidem
Neptunus, hominem Jupiter, Pallas domum:
Momum advocârunt: Et: Super his quid ſentias,
Ediſſere nobis, inquiunt. Poſtquàm ſatis

8 Maximus Planudes vitam Æſopi ſcripſit, vel potius ineptè diffinxit, fabulasque edidit, quæ ſub ejus nomine circumferuntur, uſiquòd ex earum numero centum triginta ſex, nomen ejus, à quo editæ fuerint, non præſeferentes, è Bibliothecâ Palatinâ deprompſit Iſaacus Nicolaus Neveletus, typisque excuſas luce publica donavit anno 1610. Conſtat autem Planudem noſtrum anno 1347. adhuc inter vivos exſtitiſſe: at longè abſunt à vero, qui vixiſſe illum decimo quinto ſeculo, Concilioque Baſileenſi interfuiſſe comminiſcuntur.

9 Cicero, de Orat. L. I. C. 5. *Quid de* theſauro *rerum omnium memoriâ?*

1 Richer, Lib. II. Fab. IV, Æſopus, Fab. CXCIII. Faernus, Fab. XCII. P. Targa, Fab. 96.

Cunčta ille ſese examinâſſe credidit:
Cur non ſua Tauro cornua infra oculos, ait,
Sunt collocata, ut meliùs ičtum dirigat?
Certè Hominis pečtus, perfidis plenum dolis,
Non occulendum, ſed feneſtrandum [2] fuit.
Iſtique Domui nonne oportuit rotas
Submitti, ut poſſit, quò libet, circumvehi?
Induſtria quidquid ſumma, & eximius labor
Perficiant, ſemper aliquis obtrečtaverit.

FABULA II.

Papilio & Apis. [3]

PAPILIO volucer [4], florum amator frivolus [5],
Dum levibus alis viſere [6] ad cunčtas opes
Redolentis horti properat, & violæ modò,
Modò calthæ inane libat osculum, & fugit,
Roſæ inſidentem mollibus foliis Apem,
Dulcesque ſuccos exprimentem naviter

2 Plin. Hiſt. L. XI. Cap. XXXVII. Paulò longiùs ab initio: *Media eorum* (oculorum) *cornea feneſtravit pupilla.* Vitruvius, Lib. III. init. *memoratur* (Socrates) *dixiſſe, oportuiſſe hominum pečtora feneſtrata & aperta eſſe.*
3 Commirius, Tom. 1. Edit. 1714. pag. 308.
4 Ovidius, Metam. L. 9. V. 481.
Volucer tenerâ cum matre Cupido.
5 Suetonius, Claud. C. 15. *Inconſultus ac præceps, nonnunquam* frivolus, *amentique ſimilis.*
Phædrus, L. 3. Fab. 6. V. 8.
Quapropter aufer frivolam inſolentiam.
6 Terentius, Hecy. Act. 1. Sc. 2. V. 114.
It viſere ad eam.
Act. 3. Sc. 2. V. 4.
Nunc ad eam viſam.

Vidit, & accedens ſubſtitit aliquantulùm,
Tam pertinacem illius diligentiam
Ut irrideret. At ea nihilo ſegniùs
Opus exſecuta: Futiles, inquit, jocos
Refellere verbis neque lubet, neque expedit;
Illud monebo tantùm: Qui dulce utili [7]
Miscuit, is omni dignus eſt ſuffragio.

FABULA III.

Divinus. [8]

VENTURA fallax dum Divinus [9] in foro
Prænuntiabat, verus illi nuntius,
Suam patere foribus effractis domum,
Neque reliquum intus eſſe jam quidquam boni,
Repentè vênit. Ergo, quò damnum vocat,
Homo meus ire properat. Tunc adſtantium
Unus: Alienam quis jam, ait, ſortem putet
Te prævidere, cùm tuam haud præviderις?
Ad hos fabella pertinet, qui res amant
Alienas curare, propriasque negligunt.

7 Horatius, Ar. poet. V. 343.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci.

8 Benſerade, Fab. CLXXII. Æſopus, Fab. XL. Faernus Fab. LXXII. P. Targa, Fab. 67.

9 Cicero, de Fato, C. 8. *Falli ſperat Chaldæos, cæterosque* Divinos. Horatius, L. 1. Sat. 6. V. 113.
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum: aſſiſto Divinis.

FABULA IV.

Accipiter & Noctua. [1]

Accipiter olim Noctuæ promiſerat,
Et obligârat jurejurando fidem,
Pullis ab ejus, quamvìs urgeret fames,
Et roſtrum & ungues cohibiturum ſe fore [2].
At ne qua forsan cupiditas, inquit, mala
Olim in tuorum damna me inſcium ferat,
Ediſſere, hos porro [3] quibus agnoscam notis.
A ceterarum fetibus avium meos
Diſtinguere tibi eſt facile, dixit Noctua:
His nulla namque mater edidit pares:
Adeò venuſtam corpore ſpeciem gerunt,
Tam ſingulari florent pulchritudine!
Probè meminero cuncta, discedens aìt
Accipiter; & cavebo, ne noſtra indoles
Aliquid in tales formas [4] audeat mali.
Poſtridie auras dum volando circinat [5]
Jejunus, ultra ferre nec poteſt famem,

1 La Fontaine, Lib. V. Fab. XVIII.
2 Cicero, Orat. pro L. Manil. C. 23. *Qui ab auro, gazâque regiâ manus, oculos, animum* cohibere *poſſit.*
3 In voce *porro* corripi ultima Syllaba poteſt. Juvenalis, Sat. 7. V. 98.
Veſter porro labor fecundior, Hiſtoriarum
Scriptores.
Statius, Theb. L. 7. V. 544.
Duc illum in campum, veſtro qui ſanguine pinguis
Spirat adhuc, pinguisque meo. Tu porro ſequêris?
4 Terentius, Eun. Act. 2. Sc. 3. V. 5.
Cùm ipſum me nòris, quàm elegans forma ſpectator ſiem.
5 Ovidius, Metam. Lib. II. V. 720.
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus, & easdem circinat auras.

Turris vetuſtæ latibula ſubitò petit:
Ibi per omnes quæritat prædam cavos;
Pulloſque demum Noctuæ ipſos invenit:
Tenebricoſo nidulo extrahit: videt
Triſtes, horridulos: Noſtraque his tam turpibus
Amica, dixit, vitam certè non dedit,
Quæ tam venuſtos, tamque pulchros educat:
Nec plura; ſimulque eviſceratos devorat.
Hæc inficetum fabula indicat librum,
Quem ſi modeſto venditari nuntio
Critici viderent, fors illæſum omitterent;
At, ſi elegantem ſtultus Auctor prædicet,
Hi rite expenſum acuto diſcerpunt ſtilo.

FABULA V.

Melezia & Larix.

In Transpadano nemore nuper extitit
Meleziam inter & Laricem contentio.
Melezia prior: Sorte, ait, ſatis meâ
Me gloriari, & eſſe contentam licet:
Apud omnes quippe Phyſicos noſtri temporis
Peritiores noſtrum & nomen & decus
Celebratur: dum te venditatam judicant
Scriptorum inani veterum teſtimonio,
Priſcâque laude deſtitutam vituperant
Critici ſagaces. Contra ſic retulit Larix:
Adjicere, ſtulta, debueras; etiam mihi

Has nunc negari dotes, ipſa quas dedit
Natura [6]: miram nempe in altitudinem [7]
Me ſurgere, quam tu ſic puſilla vix potes
Aſpicere; quolibet intemeratam tempore
Conſiſtere mihi viriditatem frondium,
Ut nuda tu videbis, omni te ſimul
Honore Boreas ingruens ſpoliaverit;
Ac denique nullis ignium me viribus
Verti in favillas poſſe, quod certis ſibi
Notum eſſe multisque experimentis graves
Et eruditi docuerunt olim viri.
Quid plura? debes vel tuis præconibus [8]
Fidem negare [9], vel credere & id, quod volunt,
Me, qualis adſum nunc tibi, me ſcilicet
Nunquam exſtitiſſe; teque flammis tam citò
Aboleri [1] facilem, te caducis frondibus
Inſtructam, Laricis eſſe reputandam loco.
Meum at tam diſpar, tam longè præſtans tuo
Genus reverere; cujus excellentiam,

6 Plin. Hiſt. Lib. XVI. Cap. X. Larix.... *Nec ardet, nec carbones facit; nec alio modo ignis vi conſumitur, quàm lapides.... Materies præſtantior longè, incorrupta vis, emori contumax.* Vide & Vitruv. Lib. II. Cap. XI. ſub fin. Porrò quidam hodie Phyſici contendunt Laricem, ab antiquis Auctoribus celebratam, nihil aliud eſſe, quàm noſtram Meleziam, quæ in provinciis Galliæ quibusdam invenitur arbuscula puſilla, nec perpetuò virens, nec igni inviolabilis: ac proinde annumeranda eſſe fabulis, quæ de illâ apud Plinium & Vitruvium narrantur.
7 Plinius, ibid. *Picea minùs alta quàm* Larix.
8 Cicero, Orat. pro Arch. Cap. 10. *O fortunate adolescens, qui tuæ virtutis Homerum* præconem *inveneris!*
9 Ovidius, Metam. L. 7. V. 832.
Speratque miſerrima falli;
Indicioque fidem negat.
1 Lucanus, L. 2. V. 656.
Roma capi facilis.
Tacitus, Hiſt. L. 4 C. 39. *Corrumpi* facilis.

Laudemque fictas æſtimare [2] fabulas
Critici ſi pergant, hoc ſibi dictum putent:
Non ſemper inficiari licet, ubi non liquet.

FABULA VI.

Edera & Murus.

PERMITTE, dixit Edera Muro blandiens,
Ut fragilis, & me ſuſtinere neſcia,
Tibi tam ſtabili,tamque firmo adhæream.
Haud renuit ille; at ſentiens hanc poſtmodùm,
Stirpibus hâc, illâc furtim permeantibus,
Cæmenta ſolvere, & lapidum compaginem
Laxare, queritur; herumque communem rogat,
Diſrumpere velit nexibus conſortium [3]
Malè ominatis initum, & ejicere procul
Plantam nocivo ſibi jugatam fœdere.
  Audit querentis herus preces, & approbat;
Stirpeſque tentat noxias revellere;
At cùm per omnes Muri penetrâſſent cavos,
Tenacibuſque hærerent internodiis,
Non poſſe jam revelli eas intelligit,

2 Phædrus, L. 3. Fab. 4. V. 5.
Ridiculè magis hoc dictum, quàm verè, æſtimo.
L. 4. Fab. 17. V. 15.
Turpe æſtimantes aliquid commiſſum à ſuis.
Salluſtius, Catilin. C. 31. Edit. Lipſ. 1724. ex Opt. Codd. *Ne æſtimarent, ſibi . . . perditâ Republicâ opus eſſe.* Inter fragmenta, Orat. Lepidi: *Quæ ipſi nefanda* æſtimatis. Martialis, L. 11. Epigr. 1. V. 7.
Ecquid te ſatis æſtimas beatum?
3 Celſus, L. 7. C. 27. *Cui* (ſtomacho) *cum veſicâ quoddam conſortium eſt.*

Quin ipſe Murus parte labefactus ſuî
Majore, vel inclinetur, vel etiam ruat:
Ideoque, damnum ne eveniat majus, timens,
Malum dirimere non audet commercium.
  Hunc fabula monet, quisquis arcto ſe ſinit
Temere alligari ſocietatis vinculo.

FABULA VII.

Aſinus Sophiſtae cujusdam alumnus.

SOPHISTÆ [4] inepto, qui ſuis argutiis [5]
Apud popellum & futiles mulierculas
Illuſtre docti nomen acquiſiverat,
Quidam Aſinus operam dederat haud inutilem
Plures per annos: ad beatas denique
Dimittitur opes ruris, ubi molli otio
Reficere poſſit, dulcibusque carduis,
Fractum labore corpus, emeritus ſenex.
At ille, Domini qui ſui ad loquentiam [6]
Induſtriamque ſingularem tamdiu
Animum applicavit & facultates ſuas

4 Cicero, Acad. L. 4. C. 23. *At quis eſt hic? num* Sophiſtes? *Sic enim appellantur ii qui oſtentationis aut quæſtûs causâ philoſophantur.*

5 Cicero, de Legib. L. 1 C. 2. *Cujus loquacitas habet aliquid argutiarum. . . . In orationibus autem multus & ineptus, ad ſummam impudentiam.* de Amic. C. 13. *Nihil eſt, quod illi non perſequantur ſuis argutiis.* Acad. L. 4. C. 23. *Cùm res non bonas tractent, ſimiles bonorum videri volunt.*

6 Plinius, L. 5. Epiſt. 20. *Julius Candidus non invenuſtè ſolet dicere aliud eſſe eloquentiam, aliud* loquentiam. . . *Hæc, quam Candidus loquentiam appellat, multis, atque etiam impudentiſſimo cuique maximè contingit.* Salluſtius, C. 5. De Catilinâ; *Satis* loquentiæ, *ſapientiæ parum.*

p

Egid. Verhelst inv. et sc.

L. 8. F. 7.

Mashem.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Aſininas omnes, altiúsque recondidit
Documenta mirabilia, inertiam fugit,
Ardetque cæco amore laudis, nec poteſt
Sibi temperare, quin ſuis gregalibus,
Quam didicit artem, tradat hanc & venditet.
  Magnam ergo beſtiarum multitudinem,
Nova pollicendo, in concionem convocat.
Primùm ſevero ſe induit faſtu inſolens,
Reverentiamque præcipit ſilentio:
Mox rudit, & oris horrifici ab imo ſpecu
Trudit triumphans, quæ ipſe non intelligit,
Quæ proinde turba intelligit multò minùs,
Et, propter hoc ipſum, admiratur maximè.
Inprimìs Anſer attonitus nequit ſatis
Laudare talis Beſtiæ ingenium, capax
Scientiæ omnis, acre, ſubtile, arduum;
Alisque plauſus concitatis editos,
Sæpe repetitis adjuvat clangoribus.
Stolidior autem Scrofa, docentis ad pedes
Abjecta, delicatam, ſi Superis placet,
Affectat animi quamdam teneritudinem [7],
Fingit que nimiâ ſe voluptate affici,
Etiamque collabi alienatam ſenſibus:
Inde tamen ad ſuile, ſat firmo gradu,
Se proripit; ſuisque mox revertitur
Comitata catulis, vasculumque deferens,

7 Varro, de re ruſt. L. I. C. 36. *Terra* teneritudinem *habet.* Hinc Apuleius, Metam. L. 5. pag. 96. Edit. Pricæi: *Id tolerare pro genuinâ ſimplicitate, proque* animi tui teneritudine *non poteris.*

Olido & calente quod repleverat ſimo;
Et in loquentis ora ſuffitum emovens:
Tibi, ô verendum gentis aſininæ decus,
Tibi, beſtiarum lumen & honor omnium,
Iſte ſacer eſto, qui te dignus eſt, vapor.
Dixit; ſimulque porcelli inſtituunt chorum,
Præeunte matre; tripudiantque & grunniunt.
Ubi verò odores affatim hauſit fetidos,
Amplam Aſinus approbationem ſternuit.
Intereà fortè Dominus hùc advenerat;
Atque ut probè ille beſtiarum intelligit
Omnes agendi, vel loquendi formulas,
Attentus omnia inſpicit, conſiderat;
Ebibit acutis auribus ſcientiam
Veteris Alumni, nec mirari non poteſt;
Et univerſæ concionis laudibus,
Honoribusque ceteris digniſſimum
Ultro hunc fatetur: Immo, ait, meritò potes
Jam gloriari, quòd meam, quantùm licet,
Aſine erudite, veram imaginem refers.
Doctrina, quam nunc multitudo ſuſpicit,
Quàm ſit paratu facilis, exemplum hoc probat.

FABULA VIII.

Simioli & Pyra.

PRÆCEPTOR olim diligens, ſibi traditos
In diſciplinam, Simiolos inſtruxerat
Moribus honeſtis: tamque mites, & probos,

Et temperantes eſſe factos credidit,
Ut non dubitârit illos Domino ſiſtere,
Sperans lucellum [8], induſtriæ videlicet
Fructum, & laboris, ſe recepturum fore.
Sed intromiſſi cùm fuêre belluli
Minervæ Alumni, fortè ſepoſitum vident
Plenum Pyris caniſtrum, & abjectâ ſimul
Omni modeſtiâ, uno pariter impetu
Illùc, cupiditas quò trahit victrix, ruunt,
Prædamque, fœdis etiam rixantes modis,
Diripiunt. Hìc Magiſtrum penitus afficit
Dolor pudore mixtus: ingemuit miſer;
Et: Arte, dixit, expellatur quâlibet;
Tamen [9] recurret usque vitioſa indoles.

FABULA IX.

Perdix & Auceps. [1]

ALITIBUS Auceps inſidias tetenderat:
Incauta Perdix in laqueos ut ſe induit,
Senſit periculum, & reformidans necem,
His Aucupem tentâſſe verbis dicitur:

8 Cicero, in Verr. L. 3. C. 30. *Apronio* lucelli *aliquid juſſi ſunt dare.... Si Apronianum* lucellum. *&c.* Horatius, L. 1. Epiſt, 18. V. 102.

Quid purè tranquillet, honos, an dulce lucellum.

9 Horatius, Lib. I. Epiſt. X. V. 24. quanquam ſensu diverſo:

Naturam expelles furcâ; tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.

1 Richer, Lib. I. Fab. XI. Æſopus, Fab. CLXVII. Jaſſus Biblioth. Rhetor. T. I. pag. 739. cujus verba multa retinuimns. P. Targa, Fab. 138.

Agro in propinquo ſociæ paſcuntur meæ
Multæ; ſine modò, hùc illas adducam tibi,
Menſâ ut paretur præda dignior tuâ:
Poſtquàm rediero, nec mihi parces, ſi voles;
Vel, ſi placuerit officium, vitam dabis.
Perſpexit Auceps callidus inanem dolum;
Avemque capiens garrulam: Ut credam tibi,
Reſpondit? Ullam tu mihi ut ſerves fidem,
Socias quæ prodis ipſas? Incertam nimis
Rem poſtmodùm conſiderabo attentiùs:
Intereà capſam ingredere: ſi largo [2] minùs,
At delicato recreabis me cibo.
Inimico vanis ſe promiſſis perfidus
Obligat, amicos prodere ipſos qui poteſt.

FABULA X.

Parasitus & Pisciculi. [3]

Quidam Paraſitus, & facie, & facetiis [4]
Ridiculus, audax ſcurra, deliciæ popli [5],
Ad Publicani ſumptuoſam divitis
Menſam ſedebat imus. Is neptunios
Sibi eſſe poſitos tantùm Piſciculos dolens,
Cùm grandia monſtra ponerentur ceteris,

2 Phædrus, L. 3. Fab. 7. V. 14.
Et otioſum largo ſatiari cibo.
3 La Fontaine, Lib. VIII. Fab. VIII. Abſtemius, Fab. CXVIII. Janus, Biblioth. Rhetor. Tom. I. pag. 755.
4 Cicero ad Attic. Lib. I. Epiſt. 13. circa med.
5 Plautus Moſteli. Act. 1. Sc. 1. V. 14. Sic autem loqui, extra jocum, licere non puto.

Suos minutos anxiâ tollit manu,
Orique primùm, & auribus dehinc ſuis
Alios poſt alios mimico geſtu admovet.
Hìc omnium ingens curioſitas fuit.
Audire facti cauſam flagitantibus [6]:
Me cura, dixit, magna ſollicitum tenet
De ſorte amici, qui longinqua jam diu
Per maria currit: ergo ab his ponti incolis
Exquiro, numquid de illò fòrs resciverint:
At juniores ſe eſſe reſpondent mihi;
Interrogemque grandiores, me monent.
Inexpectatum callidi ſcurræ jocum
Convivæ riſu excipiunt, & grandes ſimul
Dilargiuntur Pisces, quos interroget.
Acuere avarus venter ingenium [7] ſolet.

FABULA XI.

Apis & Jupiter. [8]

APIS Jovi olim mellis obtulit favum.
Admovit ori dulce munus Jupiter:

6 Corippus Africanus, de laud. Juſtini min. L. 4. V. 259.
Matris in adventum nido conſurgit ab omni
Turba loquax, flagitantque cibos.
At Virgilius, Aen, L. 2. V. 133.
Quæ ſint ea numina Divûm,
Flagitat.
Et Horatius, L. 2. Sat. 4. V. 61.
Flagitat in morſus refici.
7 Perſius, Sat. prol. V. 10.
Artis magiſter, ingenîque largitor
Venter.
8 Æſopus, Fab. CCXLIV. Camerarius, Fab. CCXLIII. Jaſius, Biblioth. Rhetor. Tom. 1. pag. 247. cujus verba aliquoties adhibuimus.

Cùmque approbâſſet aviculæ ſolertiam:
Age, inquit; opta quid tibi rependi velis.
Has, retulit illa, noſtras involat [9] in dapes,
Et eas profanat [1] cupida gens mortalium:
Punire da mihi poſſe prædones malos,
Plagamque facere pungendo inſanabilem.
Votum improbavit Deus, & tantam tantulæ
Crudelitatem volucris indignè ferens:
Tibi certa mors eſt, dixit ſi quem læſeris;
Animamque in ipſo irata linques vulnere [2].
Vindicta pœnam iniqua dum repetit gravem,
Graviore ſæpe affecit auctorem ſuum.

FABULA XII.

Leaenae Apotheosis. [3]

LEONIS uxor è vivis deceſſerat:
Solemnis ergo dicitur exſequiis dies;
Miſſique circùm Feciales admonent
Regni incolas: Adeſſe pompæ funebri
Qui volet, acceleret. Nullus non, vel adfuit,
Vel excuſavit per alios abſentiam.

9 Cicero, de Orat. L. 3. C. 31. *In quam* (poſſeſſionem) *homines, quaſi caducam atque vacuam, abundantes otio, nobis occupatis,* involaverunt.

1 Ovidius, L. 3. Eleg. 9. V. 19.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat.

2 Virgil. Georg. Lib. IV. V. 238.

3 La Fontaine, Lib. VIII. Fab. XIV. Abſtemius, Fab. CXLVIII. Jaius Biblioth. Rhetor. Tom. 1. pag. 747. cujus etiam verba plurima uſurpavimus.

Turbam ut frequentem vidit, ingentes Leo
Cauſas dolendi ſignificare protinus
Longo ejulatu cœpit: adflere Aulici [4],
Parique luctu luctum Regis proſequi.
Unus tot inter fletus fletibus abſtinet
Cervus: ſibi namque meminit uxorem feris
Nuper Leænæ dilaniatam dentibus.
Advertit, & æſtuantis Rex iræ impotens:
Sic ergo noſtros concelebras [5] luctus ait!
Dolor ubi publicus, eſſe lætus ſuſtines [6]?
At non leonis vindicabitur impetu
Tam turpe crimen: ruite in impium, lupi;
Reginæque piis manibus inferias [7] date.
Nihil moveri viſus ad triſtes minas,
Sic placidè cauſam Cervus oravit ſuam:
Rex magne, ſatis eſt luctui datum hactenus;
Recepta Cælo flere nos ultra vetat
Auguſta conjux: namque dum ereptam mihi
Uxorem queror, & mortis inclementiam
Accuſo, inane luctûs ad ſolatium:
Vidi leænam curru ſublimem rapi,

4 Corn. Nepos, L. 14. C. 5 *Cùm magnam benevolentiam Regis Datames conſecutus eſſet, non minorem invidiam* Aulicorum *excepit.*
5 T. Livius, L. 8. C. 7. *Quantùm militaribus ſtudiis funus ullum concelebrari poteſt.*
6 Ovidius, Faſt. L. 4. V. 849.
Dat tamen exſequias: nec jam ſuſpendere fletum
Suſtinet; & pietas diſſimulata patet.
Heroid. Epiſt. 5. V. 32.
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Q. Curtius, L. 6. C. 9. n. 18. Suſtinuit *reſcribere mihi.* L. 9. c. 10. n. 15. *Ne reſpicere quidem ſuos* ſuſtinebant,
7 Ovidius, Faſt. L. 5. V. 422.
Inferias tacitis manibus illa dabunt.

Interque collocari cæleſtes feras.
Quapropter alacris lætitia jam nos decet.
Hâc fraude lepidâ Leo placatur credulus:
Recreatque dono, deſtinabat quem neci.
Amant potentes, quæ canit adulatio,
Licétque falsa judicent, raró improbant.

FABULA XIII.

Agnus, Canis, & Lupus. [8]

Studiosa mater, & ſagax, dederat Ovis
Fidelem, ſi quis unquam alius, Canem ſuo
Cuſtodem Agniculo. Non erat ille bellulus;
Neque aliquis unùs ex iis, qui leniter
Adblandiuntur; at generoſus, & valens,
Acerque, & omnes qui, ferox hoſtis, lupos
Usque allatraret [9], arceretque longiùs.
Cuſtodis hujus imprudentem tæduit
Alumnum; cumque ab ipſius vigilantiâ
Se vindicandi occaſionem quæreret,
Lupus ecce occurrit, artibus inſtructus malis
Veterator, tectus pelle ovillâ; qui ſuam
Diſſimulans vocem ſic eum alloquitur prior:
Mihi Fors bona favét, qui te ſolum invenerim,

8 Jaius Biblioth. Rhetor. Tom. I. pag. 745.
9 Columella, L. I. præfat. *Canum ſtudium, Locupletiſſimum quemque* allatrandi. T. Livius, L. 38. C. 54. *M. Porcius Cato, viro quoque eo* (Scipione Africano) allatrare *ejus magnitudinem ſolitus erat.* Aur. Victor, de Viris illuſtr. C. 54. de eodem ſcipione: *In Capitolium intempeſtâ nocte eunti nunquam canes* allatraverunt.

Amicule; operam jam antea tibi meam
Impendere utilem, animo deſtinaveram.
Dic autem, amabo: quid tibi cum iſtâ belluâ
Triſti & ſeverâ, cujus in cuſtodiam
Te traditum eſſe, ſic amabilem, audio?
Moderator ille eſt, chara quem dedit Parens,
Reſpondit Agnus. Huic Lupus retulit: Suum
Egregiè Alumnum, & eruditè ſcilicet
Inſtituere ille nôrit, aliud qui nihil,
Præter [1] latrare, didicit! ſi credis mihi,
Doctorem ſanus invenuſtum deſeres.
Me ſequere: disces quidpiam, quod ſit magis
E re tuâ, magis etiam placeat tibi.
  Lupi conſiliis paret Agnus perfidis:
At vix uterque proximum intrârunt [2] nemus,
Comitem miſellum ſtrangulat impius latro.
  Bonus ille Cuſtos, qui ſeverus & probus
Propulſat, non qui blandus importat malum.

FABULA XIV.

Homines duo & Thesaurus. [3]

INOPIA quidam perditus [4] ſtatuit mori:
Laqueum paravit ære, quod ſuperfuit,

1 Horatius, L. 2. Sat. 5. V. 68.
Invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuisque.
Ovidius, Heroid. Epiſt. 7. V. 164.
Quod crimen dicis, præter amâſſe, meum?
2 Phædrus, L. 1. Fab. 10. V. 7.
Vterque cauſam cùm peroraſſent ſuam.
3 La Fontaine, Lib. IX. Fab. XVI. Abſtemius, Fab. CLXIX.
4 Phædrus, L. 1. Fab. 14. V. 1.

Collo alligavit; clavum ſemirutæ domûs
Parieti fixit, unde pendens literam [5]
Longam ex ſe faceret. At in ruinam cùm foret
Paries propenſus, ſuſtinendo ponderi
Impar, ſecutus ultro eſt; & magnam ſimul
Effudit auri copiam. Ille, qui, nigras
Præter erebi umbras, cogitaret jam nihil,
Ubi ſic dejectum, & illæſum etiam ſe videt,
Stringente nodo ſe eximit, laqueum abjicit,
Fortunæ munus oblatum recolligit,
Repetitque dulci gravis onere ſuos lares.

Intereà, hunc ipſum ibidem qui locaverat
Theſaurum, avarus advenit, & exterritus,
Victusque, damno cognito: An meos mihi
Amores, heu! fuiſſe ſublatos feram,
Vivamque? miſero vivere quid prodeſt, ait?
Viſoque laqueo, ſe ſuſpendit, & perit.

Ubi quis deſperat, confiditve maximè,
Ratum [6] crede nihil: nam repentè, ſi velit
Fortuna, res utrinque mutabunt vicem.

Malus cùm ſutor inopià deperditus
Medicinam ignoto facere coepiſſet loco:
Cicero, Orat. pro Sext. C. 1. *Per homines ſcelere & egeſtate* perditos.

5 Plautus, Aulul. Act. 1. Sc. 1. V. 37.
Neque quidquam melius eſt mihi,
Ut opinor, quàm ex me ut unam faciam literam
Longam, meum laqueo collum quando obſtrinxero.

6 Cicero, Academ. L. 4. C. 46. *Illud certum*, ratum, *firmum*, *fixum fuiſſe vis.*

FABULA XV.

Arbuſcula, Arbor, & Colonus.

Juniperos inter, & alios hujuſmodi
Frutices, tenebat principatum Arbuſcula.
Inde procul Arborem eximiam dum reſpicit,
Et ejus omnem perſpicere præſtantiam
Ne poſſit, ipsa dum vetat longinquitas,
Ac tenuis etiam nebula viſum decipit;
Exiſtimare cœpit, illi ſcilicet,
Si contra ſtaret, præferendam ſe fore.
Quapropter, omnibus ut facultas ſuppetat
Utramque comparandi, maximâ prece
Orat Colonum, tollere hinc ipſam velit,
Et collocare in Arboris viciniâ.
Recuſat ille primùm: at importunitas
Hunc denique cogit facere, quod valde improbat,
Natalis ergo ſtirpitus è terræ ſinu
Avellit, & reponit optatum in locum.
Sed illam totam ſic puſillam cùm videt
Latere in umbrâ magnâ vicinæ Arboris,
Irridet: Et: Te quantò, ait, ſatius fuit
Juniperis, & Geniſtis, & Periclymenis [7]
Dominari, tantæ quàm invidere tantulam,
Et anteponi velle magnitudini [8]!

7 Plinius, Hiſt. L. 27. C. 12, *Periclymenus fruticat . . . . naſcitur in arvis ac ſepibus, convolvens ſe adminiculis quibuſcumque.* Dicunt Phyſici hanc eſſe plantam, quæ appellatur hodie *Caprifolium*, gallicè *Chevrefeuille.*
8 Phædrus, L. 1. Fab. 24. V. 2.

Virgilii, Homerique æmulos quosdam, ſibi
Palmam arrogantes, fabula, ut ſapiant, monet.

FABULA XVI.

Porcus & Sturni. [9]

ULIGINOSO [1] terram in agro dum fodit,
Glebasque roſtro Porcus evertit putres,
Erumpere cogit vermiculos: Sturni advolant;
Foſſorem ſtipant; & cappeſſunt ſtrenuè
Inſecta [2] lubrica, & avidè liguriunt.
Meus [3] ille ſtupidus agmen aligerum ſibi
Honoris causâ hùc advolâſſe credidit:
Sola paraſitos excitaverat fames.

FABULA XVII.

Pica & Acanthis. [4]

SUA ſola Picam futilem loquacitas
Domino jucundam, amabilemque fecerat.

In prato quædam Rana conſpexit Bovem,
Et tacta invidiâ tantæ magnitudinis,
Rugoſam inflavit pellem.

9 Richer, Lib. III. Fab. XI.

1 Varro. de re. ruſt. L. 1. C. 6. *Campeſter locus ... cùm aquæ non habent delapſum, fieri ſolet* uliginoſus. Plinius, Hiſt. L. 17. C. 5. *Terram ... demonſtrant* ... uliginoſam *triſtia*.

2 Plinius, L. 11. C. 1. *Alia pennata, ut apes: alia utroque modo, ut formicæ: aliaque & pennis & pedibus carentia: jure omnia* Inſecta *appellata ab inciſuris*.

3 Phædrus, L. 5. Fab. 7. V. 32. *Homo meus*. L. 1. Fab. 11. V. 12. *Tunc ille inſolens*. Fab. 15. V. 7. *At ille lentus*. Catullus. Carm. 17. V. 21. *Iſte meus ſtupor*. Terentius, Andr. Act. 4. Sc. 1. V. 27. *Hic meus carnifex*.

4 Richer, Lib. II. Fab. XVII

Procacibus illa perſtrepens clangoribus,
Modò objurgabat omnem familiam, modò
Potum ſibi darent, poſtulabat, aut cibum;
Statimque, quidquid vellet, habebat affatim.
Eâdem Acanthis [5] quæ latebat in domo,
Fundere canoros didicerat tantùm ſonos;
Mulcensque cantu ſolitudinem ſuam,
Durabat [6], omni ſe abſtinens querimoniâ;
Nec dignabatur poſtulare quidpiam.
Interdum ad ejus lene & argutum melos
Familia, & ipſe Dominus, attenti, aurium [7]
Operam dicabant, deliciasque muſicas
Remunerabant ultro magnis laudibus:
Sed alia raròimpertiebant munera.
Ergo, quibus etiam ſuſtineret [8] ſpiritum,
Avis miſella ſæpe caruit victibus [9],
Elanguitque, ac denique periit fame.

5 Virgil. Georg. Lib. III. V. 336.
Cum frigidus aëra veſper
Temperat, & ſaltus reficit jam roſcida Luna,
Litoraque Alcyonem reſonant, & Acanthida dumi.

Quam, inquit Servius ad hunc locum, *alii Luſciniam eſſe volunt, alii verò Carduelem.* Quidam autem animadvertentes tempus hîc à Virgilio memorari, quo Luſcinia cantare ſoleat, non Carduelis, Luſciniam ibidem ſatis apertè deſignari contendunt.

6 Virgilius, Aen. L. I. V. 207.
Durate, & voſmet rebus ſervate ſecundis.

7 Plautus Bacchid. Act. 4. Sc. 9. V. 72.
Ubi lubet, recita, aurium operam tibi dico.

8 Phædrus, L. 3. Fab. 2. V. 6.
Miſêre panem, ut ſuſtineret ſpiritum.

9 Plautus, Mil. glor. Act. 3. Sc. I. V. 144.
Meæ domi accipiam benignè, lepidè, & lepidis victibus.

Plinius, Hiſt. L. 7. C. 46. *Parvum, ſed annuis victibus largè ſufficiens prædium colebat.*

Ovidius, Metam. L. 15. V. 104.
Victibus invidit.

Q

Hinc Literati nempe diſcunt, ô dolor!
Modeſtiam nocere doctis artibus;
Valere [1] ineptas, quas juvet impudentia.

FABULA XVIII.

Muſtela & Columba.

MUSTELA catulos cùm quotidie ſuos [2]
Transferret; hanc Columba, quid toties locum
Mutare, tamque ſollicitam eſſe cogeret,
Interrogavit. Illa reſpondit: Tuos
Cùm te viderem pullos in eodem loco
Usque educare, & hos tibi usque ſubripi;
Tua iſta fecit me anxiam ſecuritas.

FABULA XIX.

Sidera & Sol.

DE principatu contendebant Sidera:
Sol oritur: omnis ceſſat hìc contentio.
Procerum ſuperbia deficit, cùm Rex adeſt.

1 Cicero, ad famil. L. 9. Epiſt. 17. *Fiet quodcumque volent, qui valebunt:* valebunt *autem ſemper arma.* Orat. pro Mur. C. 18. *Quid mirum eſt, famam ſermonemque* valuiſſe?
2 Plin. Hiſt. Lib. XXIX. Cap. IV. *Hæc autem* (Muſtela domeſtica) *catulos ſuos, ut auctor eſt Cicero, quotidie transfert, mutatque ſedem.*

FABULA XX.

Leo iratus. [3]

DUM quærit olim iratus elapſum Leo
Alium leonem, quem mactet odio furens,
In puteum offendit: inſpicit; ſuam videt
Pictam in liquore imaginem; quem vult, ſibi
Hoſtem hunc adeſſe credit; irruit, & perit.
Sæpe furioſi plus ſibi, quàm aliis, nocent.

FABULA XXI.

Idem argumentum.

ANIMALIA Leo vi ſibi ſubjecerat
Plurima, & iniquis opprimebat legibus:
Etenim voraci cogebantur ſingulis
Diebus ad cibatum corpora mittere
Electa cujusque optimi è numero gregis.
Gens univerſa tam feram tyrannidem
Nullo eſſe pacto tolerandam cùm diceret,
Vulpecula docto perdere Tyrannum dolo
Aggreditur: ut erat procurandis illius
Opſoniis præpoſita, ſe quodam die,
Mœrorem ſimulans anxium, Domino obtulit
Jàm ſiccis expectanti faucibus dapes,
Et: Hâc tuâ, inquit, nobili dignum gulâ,

3 Le Brun, Lib. V. Fab. XXIII. Specimen ſapientiæ Indorum, Sect. I. pag. 75. Edit. Starkii. Pilpay, pag. 120.

Meâque dignum induſtriâ paraveram,
Ac deducebam commeatum, quem ſuis
Aſinus clitellis dum recipit, mecum, gemens,
Expoſtulavit de graviore ſarcinâ;
Nulluſque non erat exquiſitior cibus:
 Leo ſed alter, ante qui paucos dies
Advênit hùc, & multa jam ſæva edidit [4]
Facinora, & affectare culmen imperî
Videtur, ipſâque ſolet in viciniâ
Latitare, ſubitò proſiliens mihi obſtitit,
Fruſtraque nomen inclamanti regium
Violentus, audax, immo contemptor tuæ
Majeſtatis, opes rapuit omnes, & ſuum,
Fœdè triumphans, in latibulum condidit.
Ad hæc ſuperbus, & vehemente percitus
Leo furore: Duc, ait, duc me ſtatim
Nefarium ad latronem, quem dedam necî.
 Viam celeriter corripuêre: mox videns
Puteum, doloſa quem priùs notaverat [5],
Aptumque technis judicaverat ſuis,
Vulpecula: En hoc ipſum latibulum eſt, ait,
Quo ſe ſolet recipere ſacrilegus Latro:
Age, ultor invade, & inopinantem opprime.
Furibundus ille accedit; in puteum inſpicit,
Cernenſque reflexam ab aquis effigiem ſuam:

4 Cicero. Orat. in Anton. 13. C. 9. *Quod ſcelus, quod facinus parricida non* edidit?
5 Virgilius, Ecl. 3. V. 68.
 Namque notavi
 Ipſe locum, aeriæ quo congeſſere palumbes.
6 Lucretius. L. 3. V, 905.
 Aut in melle ſitum ſuffocari.

Etiam ſceleſtus impias audet minas
Intendere mihi, exclamat! Et præceps ſimul
Irruit, & imo ſuffocatur [6] in vado.
Sæpe furioſos proprius perdit furor.

FABULA XXII.

Erucae duae. [7]

In Caule eodem Erucæ [8] creverant duæ,
Et ſocietatem iniverant ſororiam.
At una, pennas cùm repentè cerneret
Sibi adveniſſe, Papilionum ſe gregi
Statim immiſcere cupiens, ſurſum enititur;
Fertur per auras, veterem amicam negligit,
Et hujus, Erucarumque omnium immemor,
De gente ſe iſtâ unquam fuiſſe pernegat.
Homines repentè emerſos ex humili loco
Tolerare poſſim, ni ſuum ſpernant genus.

FABULA XXIII.

Fur deceptus. [9]

Recondere aliquis theſaurum in terræ ſinu
Cùm vellet, unum è vicinis vocaverat,

Cicero, Orat. pro Mur. C. 29. *Qui gallum gallinaceum* ſuffocaverit.
7 Richer, Lib. VII. Fab. XVII.
8 Plin. Hiſt. Lib. XI. Cap. XXXII. *Progignitur vermiculus parvus, . . & triduo mox Eruca . . . . Hæc Eruca, quam Chryſalidem appellant, rupto deinde cortice volat Papilio.*
9 La Fontaine, Lib. X. Fab. V.

Qui ſe [1] adjuvaret, ſecretique conſcius
Fieret. At ille, occaſione mox datâ,
Fidem fefellit; ſeque teſte conditas,
Clam ſuſtulit opes. Dominus illùc poſtmodùm
Solus revertens vacuum ut invênit locum,
Dijudicavit id quod res erat, ſuo
Eſſe imputandum [2] amico perfido ſcelus.
Adit hunc; dicitque theſauro jam condito
Adjungere aliam velle ſe pecuniam:
Adeſſet ergò ſimilem poſterâ die
Daturus operam. Se Adfuturum ſcilicet
Promittit iſto Fur lætatus nuntio;
Speratque ſummam pariter hanc poſſe abripi,

1 Scribere hìc debuiſſem, non *ſe*, at *ipſum*, ſi Laurentii Vallæ, ac ceterorum, qui hunc ſecuti ſunt, Gramaticorum præceptis obtemperare voluiſſem: minimè verò audiendos eſſe homines male anxios putavi: nam exempla ſimilia permulta apud ſcriptores antiquos reperiuntur. Cavere nos tantùm oportet, ne ullam, quæ lectorem attentum & intelligentem morari poſſit, amphiboliam ſubjiciamus: cujuſmodi nulla, opinor, hìc occurrit. Veteres autem propter facultatem ea, quæ latinè ſcriberentur, intelligendi longè majorem, quàm nunc eſt, neceſſe fortè non fuit tam eſſe diligentes: quocirca Ciceronis exemplum adducam, quod meam quidem cauſam ſummè defendat, quod tamen proponere hodie ad imitandum noluerim, habet enim ambiguitatem, quæ noſtris hominibus aliquid faceſſere poſſet negotii: atque illud etiam ipſum Quintilianus, Inſt. Orat. L. 7. C. 9. dum affert, improbare videtur. Sic itaque Cicero, de clar. Orat. C. 26. *Cùm ille* (Lælius Fannii & Scævolæ ſocer) *Q. Scævolam* ſibi (Fannio) *minorem natu generum prætuliſſet.* Sic autem Quintilianus: *Id* ſibi *& ad ſocerum referri, & ad Fannium poteſt.* Nunc elocutionem, huic noſtræ ſimilem, unam & alteram tantùm ex eodem Cicerone depromam. De fin. bon. & mal. L. 5. C. 9. *Quatenus, quidquid* ſe *attingat, ad* ſeque *pertineat, perſpicere coepit.* Ad Attic. L. 8. Epiſt. 1. *Redditæ mihi literæ ſunt à Pompeio: cetera de rebus in Piceno* geſtis, *quæ ad* ſe *Vibullius ſcripſiſſet.*

2 Ovidius, Heroid. Epiſt. 6. V. 103.

Atque aliquis, Peliæ de partibus, acta venenis
Imputat; & populum, qui ſibi credat, habet.

Q. Curtius, L. 7. C. 1. *Confitemur, proſperum eventum tibi debituros, triſtiorem fortunæ* imputaturos. Ibidem: *Ut malles ea tempori noſtro* imputare, *quàm animo.*

Suoque properat reddere alteram cavo:
Quam Dominus ut recepit, abſcondit domo,
Nihilque furi, præter [3] animo dejici,
Relinquens, docuit, propriis ſæpe artibus
Malam improborum cupiditatem decipi.

FABULA XXIV.

Vulpis & Lupus. [4]

Plenæ ſimulachra Lunæ dum ſpeculo ſuo
Placidus profundi redderet putei liquor;
Acceſſit illùc fortè, victum quæritans,
Jejuna Vulpis; &, ubi proſpexit, fames
Maleſuada perpulit [5], utì pinguem crederet
Summis ſuper aquis innatare caſeum.
Ergo duobus, alternabant qui vices,
Penſilibus altâ è machinâ ſitulis [6] itus
Cùm facilis eſſet ad usque puteales aquas,
In eum, quem levitas propria, & alter prægravans
Extulerant ſurſum ad marginem, ſese injicit:
Delapſa ſed mox luget errorem ſuum;
Seque perituram deputat. Animum tamen
Vitamque miſera ſuſtinet. Jam biduum

3 Horatius, Lib. II. Sat. 5. V. 68.
. . . . . . tacitus leget, invenietque
Nil ſibi legarum, præter plorare, ſuisque.

4 La Fontaine, Lib. XI. Fab. VI.

5 Terentius, Andr. Act. 3. Sc. 2. V. 44.
Non impulit me, hæc nunc omnino ut crederem.
Act. 4. Sc. 1. V. 38.
Suadere, orare, uſque adeò donec perpulit.

6 Cato, de re ruſt. C. 11. Situlum *aquarium.* Vitruvius, L. 10. C. 9. *Duplex ferrea catena . . . collocabitur habens* ſitulos *pendentes . . , . . Ita verſatio rotæ effert* ſitulos *in ſummum.*

Erat conſumptum; cùm Lupus tandem advenit:
Quem conſpicata: Situlum, ait, te in hunc citò
Immitte; properaque in mei partem boni:
Opimùs hìc eſt mihi repertus caſeus:
Comêdi, quantùm cupiditas voluit mea;
Nunc ſatura cogor hunc, ſic abraſum, ut vides,
Deferere. Luna ſcilicet decreverat,
Et ſimul imago Lunæ. Stultè credulus,
Avidusque prædæ inanis, obſequitur Lupus;
Præponderansque corpore; & fundum petens,
Surſum propellit Vulpem; quæ parum anxia,
Lupo quid fieret, liquit hærentem vado.
Quod [7] cupimus, id verum eſſe facilè credimus.

FABULA XXV.

Cervus aeger. [8]

Nemoroso in antro Cervus æger cœperat
Languere: cervi nemoris ejusdem incolæ
Venêre ad ipſum, dictitantes, maximam,
Quidquid doleret, capere ſe partem mali.
Suam ille gratus hos ita benignè vicem
Dolere viſos, optimis affectibus [9],

7 Cæſar, de Bello Gall. Lib. III. C. 18. *Fere libenter homines id, quod volunt, credunt.* Quam ſententiam felici forſan eventu aptaviſſemus fabellæ noſtræ, concinnatam hoc modo:
Fere libenter, quod volumus, id credimus.

8 La Fontaine, Lib. XII. Fab. VI. Richer, Lib. VIII. Fab. XV. Tanaq. Faber, Fab. III. ex Locmani arabico.

9 Ovidius, Metam. L. 7. V. 171.
Non tamen affectus tales confeſſa.
L. 8. V. 473.
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat.

Aptiſque verbis, quando id unum nunc poteſt,
Remuneratur; & pietatis ſedulæ
Officia laudat; ſeque, non obſtent modò
Fata nimis aſpera, memorem ſpondet fore.
At priſtina brevì cùm revertiſſet ſalus,
Exſurgit; viſit, quo ſuæ ſint res loco:
Videnſque ab iſtis ſolatoribus [1] ſuis
Abſumpta latè ſua fuiſſe pabula:
Officia, dixit, ſancta quanti veneunt!

FABULA XXVI.

Graculus. [2]

Olim ſuperbus, impudenſque Graculus,
Fur ipſemet ille, qui Alitis Junonii [3]
Radiantibus ſe pennis exornaverat,
Revulſas Ardeæ alas fortè reperit;
Haſque ſibi, ſtultè cupidus, quo potuit modo,

1 Tibullus, L. 1. Eleg. 3. V. 15.
Ipſe ego ſolator, cùm jam mandata dediſſem
Quærebam tardas anxius usque moras.
Statius. Sylv. L. 5. carm. 5. V. 40.
Ille ego lugentum mitis ſolator.

2 Richer, Lib. VIII. Fab. VIII. Galli quidem, qui latinè ſcire ſe credunt, ſi quando dicant, *le Geai de la Fable*, Graculum intelligit volunt. At Latinorum Graculum, ſi minùs, Corniculam ipſam eſſe, poteſt ex eo colligi, quòd etiamnum à Gallis quibusdam illa nominetur *Graille*; & quòd Horatius, L. 1. Epiſt. 3. V. 19. pro Graculo Æſopi, Corniculam induxerit: avem certè eſſe non varii, at nigri coloris, oſtendit Martialis, L. 1. Epigr. 116.
Sed quamdam volo nocte nigriorem,
Formicâ, pice, Graculo, cicadâ.
Atque Aldhelmus Epiſcopus, qui ſub finem ſeculi ſeptimi floruit, idem in Carmine de laude virginitatis docet his verbis:
Haud etiam vileſcit Graculus ater.
Vide Amœnitates juris Aegidii Menagii, Cap. 38.

3 Vide Phædr. Lib. I. Fab. III.

Aptavit. Ultra nubes ſe jam præpetem
Ferri volatu poſſe ſublimi autumat.
At vix ſe in auras craſſiores ſuſtulit,
Miſerè impeditur, talis remigii [4] inſolens [5],
In humumque prono capite præceps decidit.
Ineptos fabula plagiarios notat.

FABULA XXVII.

Muſarum Alumnus & Bombyx. [6]

MUSARUM Alumnus junior, nugax, levis,
Oſor librorum, cubiculumque, quo ſuus
Ipſum magiſter detinebat ſedulò,
Horrere ſolitus pejùs [7] atro carcere,
Luctum ut fugaret, falleretque tædium,
Bombycem alebat. Hunc videns ſubtilibus,
Quæ neverat ipſe, filis ſeſe involvere:
O ſtulta Beſtia, iſtis quæ laboribus
Perfungeris, ait, ut tibi carcerem ſtruas!
At ille retulit: Tale opus ni fecero,

4 Virgilius, Aen. L. 1. V. 300.
Volat ille per aëra magnum
Remigio alarum; ac Libyæ citus adtitit oris.
Et L. 6. V. 18.
Redditus his primùm terris, tibi Phoebe, ſacravit.
Remigium alarum.

5 Cæſar, de bel. civ. L. 2. C. 36. *Erat in oppido multitudo* inſolens *belli*. Salluſtius, Catilin. C. 3. *Animus* inſolens *malarum artium*. Cicero, de Orat. L. 1. C. 48. *Ea requiruntur à me, quorum ſum ignarus atque* inſolens.

6 Richer, Lib. VIII. Fab. XIII.

7 Cicero, Orat. in Anton 11. C. 5. *Quo neminem Veterani* pejùs *oderunt*. Ad famil. L. 7. Epiſt. 2. *Oderam multò* pejùs *hunc, quàm illum ipſum Claudium*. Horatius, L. 4. Od. 9. V. 50.
Pejúsque leto flagitium timet.

Eruca cogar repere, nec unquam mihi
Continget, ut venuſtum muter in Alitem.
  Pueri monentur, doctis ut laboribus
Se exerceant, ni repere [8] per humum velint.

FABULA XXVIII.

Formica & Jupiter. [9]

FORMICA ſortem conquerebatur ſuam:
Ævum ſe innumeris trahere obnoxium malis;
Timere ſemper, ruſticæ plebis gravi
Ne conteratur plantâ, vel perdicibus
Jucunda ſiat eſca: O Jupiter, mihi
Concede pennas, inquit, ut periculis
Eripere [1] tantis incolume poſſim caput.
  Motus querelâ pervicaci Jupiter
Pennas conceſſit imprudenti beſtiæ.
Ergo illa gaudet munere novo, & ſe levis
Tollit per auras: at ſimul ab hirundine

Et L. 1. Epiſt. 17. V. 30.
  Alter Mileti textam cane pejùs & angue
  Vitabit chlamydem.

8 Horatius, L. 2, Epiſt. 1. V. 250.
  Nec ſermones ego mallem
  Repentes per humum, quàm res componere geſtas.
L. 1. Sat. 3. V. 99.
  Cùm prorepſerunt primis Animalia terris,
  Mutum & turpe pecus.

9 Richer. Lib. VII. Fab. II.

1 Virgilius, Aen. L. 3. V. 711.
  Deſeris, heu, tantis nequicquam erepte periclis!
L. 6. V. 365.
  Eripe me his, invicte, malis.

Aſpicitur; in eam devolans rapido impetu
Avis famelica necopinantem vorat.
Stultè appetentes, dum annuit [2], pleƈtit Deus.

FABULA XXIX.

Cultor Arborum Imperitus. [3]

Cum cupidus aliquis agriculturæ foret,
Animique vanâ elatione turgidus,
Suam latere vellet imperitiam;
Fiƈtâ ambulandi cauſâ Agricolam convenit
Valde peritum: ſolitis hunc laboribus
Fungentem paulùm obſervat; atque etiam videns,
Fruticationem cùm ſuperfluam arborum,
Vagos ſtolones [4], ramulos que inutiles
Is amputaret: Cur, ait, tantam facis
Lignique, frondiumque cædem [5]? Hinc ſcilicet,
Inquit Colonus, uberior fruƈtus redit.
Neque ille plura quæſiit; & prudentiam
Seſe artis omnem jam aſſecutum credidit;

2 Ovidius, Metam. L. 2. V. 531.
Dî maris annuerant.
L. 4. V. 538.
Annuit oranti Neptunus.

3 La Fontaine, Lib. XII. Fab. XX. A. Gellius, Lib. XIX. Cap. XII.

4 Plinius, L. 17. C. 1. *Fuêre ab iis & cognomina antiquis . . . Stolonum Liciniæ genti: ita enim appellatur in ipſis arboribus fruticatio inutilis.* Varro, de re ruſt. L. 1. C. 2. *Stolonum confirmavit cognomen, quòd nullus in ejus fundo reperiri poterat* ſtolo.

5 A. Gellius, L. 19. C. 12. *Videt fortè vicinum . . . .* Stolones *in pomis, aut in Oleis proceros amputantem; acceditque prope, & cur* tantam ligni atque frondium cædem faceret, *percunƈtatus eſt.* Varro, de re ruſt. L. 1. C. 7. *Cædua ſilva.* Cicero, & alii: *Cædere arbores.* Tacitus, Annal. L. 1. C. 50. *Concædibus* (arborum) *munitus.*

Abiitque. Fundum mox reverſus ad ſuum,
Capit ſecurim; & obvios quosque Arborum,
Bonos, malosque, ramos abſcindit miſer;
Spemque furioſus reſecat omnem palmitum.
Docet fabella, ſæpe ab exemplis bonis
Capere imperitos peccandi fiduciam.
Sed & ſevera Stoicorum ſanctio [6]
Hìc quoque notatur, animi nullum quæ probat
Affectum, at omnes penitus exscindi jubet.
Illi quidem altæ ſemina mentis indita
Habuêre, plenaque utilis ſapientiæ
Sanxêre multa, & auſus hæc olim fui
Celebrare quodam carmine: ſedenim omnium
Præſtare cùm ſe motuum expertes volunt,
Nec Dî videntur eſſe, nec homines mihi.
Quid? Excitatam miſericordiæ indolem
Cohibere, frænare pietatem, extinguere
Virtutis etam igniculos: hæc virtus erit?
Talis apathia [7] dici virtus ſi poteſt,
Virtutis ergo ſummum in automatis latet.

6 A. Gellius, Loco cit. hanc fabulam refert ex Herode Attico; cujus etiam concluſionem adversùs Stoicos talem exhibet: *Sic iſti apathiæ ſectatores, qui videri ſe eſſe tranquillos, & intrepidos, & immobiles volunt; dum nihil cupiunt, nihil dolent, nihil iraſcuntur, nihil gaudent; omnibus vehementioris animi officiis amputatis, in torpore ignavæ & quaſi enervatæ vitæ conſeneſcunt,*

7 Vox iſta græca eſt, quâ quidem Seneca, Epiſt. 9. & A. Gellius, loco cit. uſi ſunt: Sed literis hanc latinis potiùs, Quàm græcis, eſſe ſcribendam cenſui. Idem de voce automati, quæ ſubſequitur, dictum puta: quanquam ſunt Critici qui contendant, ſcriptam hanc à Suetonio, Claud. C. 34. literis latinis vocem fuiſſe, non græcis, ut exhibetur in Editionibus plerisque. *Scripſiſſe* automatum *credo Suetonium*, inquit Læv. Torrentius ad hunc locum.

FABULA XXX.

Ad Reverendum Patrem Carolum de Neuville.

Columba, & ejus Pullus; Buboque, & Aquila.

Illud profectò, Carole, dat animos mihi,
Quòd laus tua ſingularis eloquentiæ,
8 Sapientiæque ſumma vis te non vetant
Has penitus intueri fabellas leves,
Quas arte finxi, & expolivi tantulâ:
Etiamque, quâ ſint parte commendabiles,
Quâ partè peccent, ponderare te ſinunt.
Age noſtris æquam perge porrò luſibus
Præſtare mentem. Judex en inducitur
Regina volucrum: quæ tuam ſatis probè
Vicem an ſuſtineat, dispicere nunc te velim.
Columba Pullum excluſerat, gratum ſibi,
Studioque magno vigilans educaverat.
Videbat hunc plerumque apud gentem ſuam
Ornari laudibus; & gaudebat in ſinu.
Suffragia tamen blanda multitudinis
Benevolæ ſecum tacita dum conſiderat,
Timet, immodeſtus verba ne dederit favor,
Illuſeritque. Veritatis appetens,
Bubonem, ſolitum turris in faſtigio
Reſidere, vitamque agere ſolitariam,

8 Cicero, Oratoris Cap. LXX. *Eſt*, inquit, *eloquentiæ, ſicut reliquarum rerum, fundamentum ſapientia.*

Nil dubitat unà cum ſuo Columbulo
Adire, ſincerumque judicium rogat
Super hujus omni ſive virtutum indole [9],
Sive vitiorum. At ille, dotes quælibet
In quâlibet ipſi luce [1] ponantur, truces
Obliquat oculos; quæque, recto ſi velit
Examinare intuitu, forſitan probet,
Statim repudiat, antequàm perſpexerit.
  Matrem miſellam discruciat ingens dolor
Pudore mixtus: neque Bubonis tetrici
Vim judicandi pravis ductam [2] affectibus
Cognoscere ejus nimia ſimplicitas ſinit.
Relinquit ergo moeſta acerbum Judicem;
Metuensque, caræ vera ne nimis nota
Inuſta fuerit proli, hanc respicit, & gemit;
Neque tamen, oculis ſedulò quanquam utitur [3],
Obnuntiatam turpitudinem poteſt
Videre; Bubonisque vereatur licèt
Auctoritatem, tamen aſſenſum ſuſtinet.

9 T. Livius, L. 21. C. 4. de Annibale: *Cum hâc* indole virtutum ac vitiorum, *triennio ſub Asdrubale Imperatore meruit.*

1 Cicero, de clar. Orat. C. 75. *Adjungit illa oratoria ornamenta dicendi: tum videtur tanquam tabulas bene pictas* collocare in bono lumine.

2 Cicero, Orat. pro Mur. C. 30. *Non re* ductus *es*, *ſed opinione.* Orat. pro Roſc. Com. C. 16. *Unde hoc totum* ductum *& conflatum mendacium eſt?* Corn. Nepos, L. 10. C. 10. *Hi falsâ ſuſpicione* ducti, *immerentes ut ſceleratos occidunt.* Ovidius, Metam. L. 14. V. 229.

Invidià ſocios, prædæque cupidine ductos.

Quintilianus, Inſt. L. 2. C. 15. *Perſuadere Judici, & ſententiam ejus* ducere *in id quod velit.*

3 Plautus, Epid. Act. 1. Sc. 1. V. 3.

Oh! Epidicumne conſpicor?
R. Certè oculis uteris.

Horatius, L. 1. Epiſt. 19. V. 45.

Ad hæc ego naribus uti
Formido.

Sed cùm meminerit, Aquilam dici ceteris
Volantibus unam magis acutùm cernere,
Columbulum illi ſiſtit ultro judici [4]:
Trepida, humiliſque, cauſam veniendi docet,
Et obſecrat, utì ſe nimis diu anxiam
Ab inquieto liberet erroris metu,
Sententiamque de re omni certam ferat.

Haud renuit Aquila: hos in Columbulum ſimul
Defigit oculos, aſpicere Solis facem
Rutilam irretorti qui valent. Poſtquàm ſatis
Pervidit omnia: Iſto, dixit, optimus
Toto vigeſcit ſuccus in corpuſculo:
Formæ decenti veneres non deſunt ſuæ,
Nitore blando, munditiiſque ſimplices [5]:
Quædam at nec abſunt negligentiæ [6] mala,
Quæ delicatis aſperam cenſoribus
Creare poſſint nauſeæ [7] moleſtiam [8].

4 Ovidius, Metam. L. 2. V. 427.
De ceſpite virgo
Se levat, &: Salve, Numen, me judice, dixit.
Phædrus, L. 3. Fab. 13. V. 3.
Lis ad forum deducta eſt, veſpâ judice.

5 Horatius, L. 1. Od. 5. V. 5.
Simplex munditiis.
L. 2. Epiſt. 1. V. 158.
Defluxit numerus ſaturnius, & grave virus
Munditiæ pepulêre,

6 Phædrus, Lib. III. Fab. VIII. V. 15.
Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis.

7 Cicero, ad famil. L. 16. Epiſt. 11. *Feſtinare te nolo*, *ne* nauſeæ moleſtiam *ſuſcipias*. Phædrus, L. 4. Fab. 6. V. 25.
Hoc illis dictum eſt, qui, ſtulti, etiam nauſeant.
Vulgò legitur: *Siqui ſtulti nauſeant:* at in Cod. MS. *qui ſtultitiam nauſeant;* quod proximè accedit ad . *ſtulti etiam nauſeant:* atque hanc meam conjecturam ſpero approbandam fore.

8 Hos porrò cenſores delicatos ut mihi placarem, neque ſtudio, neque operæ me peperciſſe, poſtrema hæc mearum fabellarum editio, ceteris longè emendatior, fortaſſe teſtabitur.

Plumisque, pennisque varius color inſidet,
Quem cura facilis, & naturalis decor
Concentu amico ad elegantiam inſtruunt:
At ſuavitatem paulò concitatior
Animaret utinam virtus, & nusquam aureæ
Mediocritatis lumen elanguesceret!
Imbelle roſtrum, & innocens, rixam fugit,
Parabilesque, & obvios tantùm cibos
Adhibere novit: ſed animoſiùs velim
Converteretur in omne noxium pecus;
Et in ciborum delectu cupiam quoque,
Guſtûs adeſſet doctior ſagacitas.
  Hunc tu tamen, pia mater, gaudeas licet
Genuiſſe talem: Paucis, [9] plura cùm nitent,
Maculis offendi, candida ratio vetat.

FABULA XXXI.

Equus & Seſſor imperitus.

Loris ſinebat currere admiſſis Equum
Vehementem Seſſor imperitus: quod videns
Clamavit aliquis: Ni caves, tuum brevì
Immodicus ille deferet ruptum impetus
Sonipedem: age ergo, lora prudens contine.
Extimuit, at ſe dum putat [1] meus hic ſtupor
Præſtare, quod monetur, conatu aſpero,

9 Horatius, Ar. poet. V. 352.
1 Catul. carm. 17. V. 21.
Talis iſte meus ſtupor nil videt, nihil audit.

Subitoque frena concutit; Equus & ferox
Simul erigit ſe, non ferens moleſtiam,
Præcepsque retro lapſus Seſſorem opprimit.
Quàm temperatum ſibi moderamen [2] expetant
Homines regendi, ex hâc fabellâ diſcimus.

[2] Ovidius, Metam. L. 2. V. 67.
Ultima prona via eſt, & eget moderamine certo.
L. 6. V. 677.
Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erechtheus.

p.257.

Egid. Verhelst inv. et sc. L.9.F.10. Marhem.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER NONUS.

PROLOGUS.

PERICULOSAM miles ingreſſus viam
Non tam ſollicitè ab hoſtium inſidiis cavet,
Quàm veritus ego ſum, & anxius operam dedi,
Ne quempiam hiſce fabulis offenderem.
Quòd ſi fecùs contingat: haud crimen meum,
Sed malevolorum injuſta criminatio,
Hominumve ſtultè errantium vaniſſimæ
Suſpiciones [1], quælibet ſpecies mali

1 Anti-Lucretius, L. 6. V. 370.
Detegitur, nec ſuſpicio eſt.
Ibidem, V. 491.
Suſpicioque fuit ſenſûs & amoris in illâ.
L. 7. V. 1134.
Qui plerumque nihil niſi ſuſpicione tenebant.
At Martialis, L. 11. Epigr. 46. V. 5.
Oblinitur, minimæ ſi qua eſt ſuſpicio rimæ.
P. Syrus, V. 7.
Ad triſtem partem ſtrenua eſt ſuſpicio,

Mihi imputetur, hanc omnem conflaverint [2].
Cœptus quàm honeſtâ fuerit hic meus labor
Ratione, quantumque habeat innocentiæ,
Monere toties, neſcio an quidquam mihi
Sit profuturum: ſed nihil certè magis
Mihi expetendum, quàm laus ingenuæ & probæ
Integritatis [3], & nihil magis expeto.

FABULA I.

Anguilla & Anguis. [4]

Anguilla dixit Angui: Cur noſtrum genus
Quotidie homines prendunt, deglubunt, edunt;
Dum vos refugiunt, ac timent attingere?
Reſpondit Anguis: Hi ſciunt videlicet,
Prodeſſe nos nihil, & nocere plurimùm.
Improbitas ipſa ſæpe tuetur improbos.

V. 730.
Suſpicio ſibi ipſa rivales parit.
Phædrus, L. 3. Prol. V. 45.
Suſpicione ſi quis errabit ſuâ.
Ibidem, Fab. 10. V. 36.
Maligna inſontem deprimit ſuſpicio.
Denique eamdem hanc ſyllabam ſemper producit Terentius.

2 Cicero, Orat. pro Cluen. C. 4. *Faciam, ut intelligatis, quid res ipſa tulerit, quid error effinxerit, quid invidia conflârit.*

3 Cicero ad Attic. Lib. VII. Epiſt. 2. *Dedit* (Cato) *integritatis, juſtitiæ, clementiæ, fidei mihi teſtimonium.*

4 Abſtemius, Fab. XVII. Faernus, Fab. XXVII. P. Targa, Fab. 32. Verdizotti, pag. 40.

FABULA II.

Piſcis. [5]

BENE calefactam [6] miſſus in ſartaginem
Piſcis, furente ut ſe calore liberet,
Reſilit; at prunas miſer in ipſas decidit:
Sic ergo, frictus [7] ne pereat, aſſus perit.
Quem pertinacis ira Fortunæ premit,
Mutat aliquando, nec tamen vitat malum.

FABULA III.

Sus & Apes. [8]

APICULA [9] teneram læſerat Suis cutem:
Iratus ille, tantulæque tam levem
Punire volucris punctiunculam [1] volens,

5 Abſtemius, Fab. XX.
6 Cicero, ad Attic. L. 2. Epiſt. 3. *Balineum* calfieri *jubebo.* Horatius, L. 2. Epiſt. 2. V. 169.
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Virgilius, Aen. L. 12. V. 65.
Cui plurimus ignem
Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit.
7 Celſus, L. 2. C. 18. *Tum res eadem magis alit jurulenta, quàm aſſa; magis aſſa, quàm* fricta. Horatius, Ar. poet. V. 249.
Nec, ſi quid fricti ciceris probat & nucis emptor,
Aequis accipiunt animis, donantve coronâ.
Plautus, Bacch. Act. 4. Sc. 5. V. 7.
Tam frictum ego illum reddam, quàm frictum eſt cicer:
Varro, de re ruſt. L. 2. C. 4. extr. *Triticum* frictum *dari oportet.*
8 Abſtemius, Fab. XXXVIII. Le Noble, Fab. XXVII.
9 Priſcianus, L. 3. pag. 613. *Et apes, cujus diminutivum, pro e, longam i habuit* apicula. Plautus, Curc. Act. 1. Sc. 1. <. 10.
Egon apicularum operâ congeſtum non feram?
Quo in verſu ſyllaba, quam memorat Priſcianus, brevis eſt.
1 Seneca, de vitâ bea. C. 15. *Ad voluptatum dolorumque* punctiuncu-

Aggreditur ipſum disjicere apiarium,
Quaſſatque roſtro: totum at examen ruit,
Et mille punctum aculeis hoſtem fugat.
Qui vindicare injurias quærit leves,
Ille ſibi plerumque graviores ſuſcitat [2].

FABULA IV.

Picta Solitudo & Columba. [3]

PICTAM in pariete imaginem blandiſſimam
Taciti Receſsûs [4], temere poſitas arbores,
Has permeantem innubili lucem ætheris,
Interque gramina fugientem rivulum,
Vidit Columba; cùmque premeretur ſiti,
Hùc celeritate, quantâ potuit, ſe intulit:
At miſera ſolido offendit; & in ipſo impetu
Male vulnerata, præceps ad humum corruit.
Hæc fabula homines, heu! nimis multos monet,
Quos vana ſpecies ad ſuum damnum trahit.

las *concitatur.* Et Epiſt. 54. *Pedes dolent; articuli* punctiunculas *ſentiunt.*

2 Virgilius, Georg. L. 4. V. 454.
Tibi has miſerabilis Orpheus
Haudquaquam ob meritum pœnas, ni Fata reſiſtant,
Suſcitat.

3 Æſopus Fab. CXX. Locmanus, Fab. XXVII. Camerarius, Fab. CXIX.

4 Cicero, ad Attic. L. 12. Epiſt. 26. *Mihi ſolitudo & receſſus provincia eſt.*

FABULA V.

Paſtor & Rex. [5]

OVIUM regebat magnum & eximium gregem
Paſtor beatus: cujus cùm prudentiam,
Induſtriamque cognoviſſet proximæ
Rex Civitatis; hunc, ut ovibus, ſic quoque
Aptum regendis hominibus fore judicans,
Ad ſe vocavit, &, reluctantem licèt,
Regni adminiſtrum fecit. Ille, qui ſatis
Ingenii haberet, vique judicii bonâ
Inſtructus eſſet, virtutesque ceteras,
Quarum uſus indigeret [6], facilè conſequî
Studio & labore poſſet, rem Domini ſimul
Populique rectè geſſit, & tulit datas
Utrinque laudes. Quosdam at Aulæ principes
Livor malignus impulit, ut mendaciis,
Dolisque turpibus in animum Regis graves
Suspicionum [7] injurias inducerent.
Hunc inſusurrant furtis ditari ſuis,
Pecuniamque publicam corradere:
Arcam fuiſſe viſam in ejus cubiculi [8]
Secretiore parte, clauſam ſedulò,

5 La Fontaine, Lib. X. Fab. X.
6 Virgilius, Ecl. 2. V. 71.
Quin tu aliquid ſaltem potius, quorum indiget uſus.
7 Conſule notationem ad Prologum hujus libri.
8 Commirius, Fab. de Mure, Fele, & Muſcipulâ:
'Vacuo ſedebat machina in cubiculo
Brevis eſt hujus ultimæ vocis ſecunda ſyllaba; in quâ & Fragnerius, exemplo fortaſſe Commirii, cujus carmina in deliciis habebat, deceptus erravit: ſcripſit enim, Carm. 41. Edit. an. 1740.
At qui te, viduo manè cubiculo.

Multiſque lamnis communitam ferreis:
Illìc recondi ſcilicet raptas opes.
His invidorum machinationibus
Rex denique victus arcam recludi jubet.
Nil perturbatus ille, ſuæque conſcius
Integritatis: Magne Rex, inquit, cave,
Ne fiat id, quod poſteà infectum velis:
Crede innocenti: neſciam labis meam
Semper fuiſſe, & eſſe adhuc teſtor fidem:
Ultra ne inquire. Sed cùm proficeret nihil,
Arcam recludit ipſe; ſimulque proferens
Singula, cucullum ſcilicet paſtorium [9],
Sagumque ruſticum, & panarium [1], & pedum,
Et fiſtulam: Theſaurus en, inquit, meus:
Hunc olim amare ſolitus, hoc uno frui
Deinde volo: forſan invidere deſinent
Malevoli. Rex pudore confuſus gemit;
Et exſecratus ſcelera gentis invidæ:
Ne me, ait, amice, miſerum amicum deſere.
At ille durus fugit, & oves redit ad ſuas.

Et Carm. 45.
Nec menſas modò, ſed cubiculorum.
Terentius, Adelph. Act. 4. Sc. 5. V. 60. qui verſus Octonarius eſt:
Et illam ſine tuâ operâ in cubiculum iri deductum domum.
Phædrus, L. 3. Fab. 10. V. 21.
Intravit rectà cubiculum uxoris petens.
Plautus, Aſin. Act. 4. Sc. 1. V. 42.
Ita ſcilicet facturam: verùm in cubiculo.

9 Ovidius. Metam. L. 2. V. 680.
Illud erat tempus, quo te paſtoria pellis
Texit; onuſque fuit baculum ſilveſtre ſiniſtræ,
Alterius diſpar ſeptenis fiſtula cannis.

1 Varro, de ling. lat. L. 4. Panarium, *ubi* (panem) *adſervabant.* Plinius, L. 1. Epiſt. 6. *Proinde cùm venabere, licebit, auctore me, ut* panarium *& lagunculam, ſic etiam pugillares feras.*

Invidia nunquam vincitur: hanc virtus ſemel
Experta cedat, ſi ſibi ipſa conſulat.

FABULA VI.

Ruſticus & Sophus. [2]

LONGINQUAM ad oram vi procelloſi maris
Alliſa quondam navis Ruſticum & Sophum,
Merſis profundo ceteris, ejecerat,
Potûs, cibique, & omnium rerum indigos.
Omnem ſuam illi miſeriam poſtquàm ſatis
Habuêre perſpectam, & vident jam ſe fame
Eſſe perituros, aliquid opis ni ſuppetat,
Mœrent, ſilentque: mox tamen Sophus prior:
Bono inquit, animo [3] es; me duce, ſperari poteſt
Fortuna melior: hinc ad urbem proximam
Citò ambulemus [4]: uberes ſcientiæ
Fontes aperiam: quid malum ſit, quid bonum,
Quid turpe, quid decorum, gentem barbaram
Docebo; mentibus ingeram novitiis
Honeſti amorem; omnesque ſanctis artibus
Rite inſtitutos adducam, ut ſuas opes
Quascumque participare nobiscum velint.

2 La Fontaine, Lib. X. Fab. XVI.
3 Terentius, Phorm. Act. 5. Sc. 7. V. 72.
C. At vereor, ut placari poſſit. D. bono animo es.
4 Terentius, Phorm. Act. 5. Sc. 7. V. 43.
In jus ambula.
Cicero, ad Attic. L. 8. Epiſt. 14. *Eo modo autem* ambulat *Cæſar, & iis diariis militum celeritatem incitat, ut timeam, ne citiùs ad Brunduſium, quàm opus ſit, acceſſerit.*

At Ruſticus: Quis, inquit, antequàm tuas
Tot artes, tamque difficiles perſuaſeris,
Efficiet, miſera ne fames nos enecet?
Alimenta ventri, inani jam nimis diu,
Paranda ſunt quamprimùm; & hac ipſâ die
Cœnare cupio; proviſoque protinus,
Ne deſit id quod flagitat neceſſitas.
Dixit; ſimulque proximum petit nemus;
Ramos defringit arborum, mundat, ligat,
Defert in urbem, venales pronuntiat,
Vendit, ciboſque factâ [5] emit pecuniâ.
Ars optima, ſuo quæ domino [6] victum parat.

FABULA VII.

Ad Joſephum Farſettium, Patricium Venetum, & in Academiâ * Florentinâ ſocium.

Felis & Mus.

TUSCI ſermonis illius veteris, boni
Sanè, & faceti, & elegantis, integram
Urbanitatem verſibus adhibes tuis,
Jucunde Farſetti, & poeticam ſimul
Nôſti latinam, ſcriptor haud incallidus.

5 Cicero, in Verr. Lib. 2. C. 6. *Quærere ipſe ſecum & agitare cum ſuis coepit, quibusnam rebus maximam* pecuniam facere *poſſet.* De Divin. L. 1. C. 49. *Ut oſtenderet, etiam philoſophum, ſi ei commodum eſſet,* pecuniam facere *poſſe.*

6 Cicero, de Legib. L. 3. C. 12. *Si Senatus* dominus *ſit publici conſilii.* Tuſcul. L. 3. C. 5. *Qui ita ſit affectus, eum* dominum *eſſe rerum ſuarum vetant duodecim tabulæ.* Orat. pro Bal. C. 13. *Hæc ſunt enim fundamenta firmiſſima noſtræ libertatis, ſui quemque juris & retinendi & dimittendi eſſe* dominum.

* Della Cruſca.

Avitum honorem his perge porrò mitibus
Ornare ſtudiis: at voluptatem ſequi
Malam, improbive delicias miſerabiles
Amoris ullo ne dehinc lepido velis
Celebrare cantu, fabula ſequens admonet.
Felis doloſa Murem incautum ceperat:
Gulæ voracis impetus primùm fuit
Prædam comedere; ſed malam urget beſtiam
Alia cupiditas, & cogit aliquantulùm
Differre cædem: fraudulentis ſcilicet
Priùs oblectare collibet ſe luſibus.
Suum ergo, fingens ſe miſereri, mitibus
Connivens etiam oculis, vel obvertens caput,
Captivum omittit; at fugientem mox levi
Curſu aſſecuta recipit: gaudio exilit,
Circùmque ſubſilit, & reſilit, & inſilit;
Et rurſum omittit; & fatigatum metu,
Sævoque ludo, mulcet, ac demitigat
Clemente plantâ, aut unguibus mediocriter
Exertis excitat ad inutilem fugam;
Tum ſemivivum, more pilæ, ſurſum vibrat;
Jactat, receptat [7], vexat, ac demum vorat.
Animum inſcientem retibus poſtquàm ſuis
Amor impedivit, barbarus & exlex Amor,
Blanditur atrox, & jocatur perfidus,
Demumque luctu perditum immolat ferox.

7 Lucanus, L. 7. V. 810. Natura receptat
Cuncta ſinu.

FABULA VIII.

Villicus, Vulpis, & Canis. [8]

ADVENERAT nox, immemorque Villicus
Liquerat apertas gallinarii fores.
Jejuna Vulpis ſenſit; & ſomno gravi
Dum familia omnis, & Canis cuſtos jacent,
Hùc avida ſiccis faucibus ingreditur: nihil
Diſcernit, an gallina, vel pullus neci
Mandetur; prima quæque mactat corpora;
Prædamque ſecum, quantam ferre poteſt, rapit.
Ubi ſua damna poſtero agnovit die,
Doloris impos Villicus objurgat Canem,
Cæditque fuſte. At ille contra: Cur, ait,
Me plectis immerentem? an ideo ſum nocens,
Quòd tu ipſe fueris negligens [9] rei tuæ?
Herus ubi peccat, ſæpe ſervus plectitur.

FABULA IX.

Cycnus. [1]

CYCNUS canorâ voce placuerat diu,
Multamque laudem, dulce cantûs præmium,

8 La Fontaine, Lib. XI. Fab. III. Abſtemius, Fab. CXLIX. Jaïus, Biblioth. Rhetor. Tom. 2. pag. 752.
9 Cicero, in Verr. L. 3. C. 62. *Sit aliquis diſſolutior in judicando; legum, officii, reipublicæ, ſociorum, atque amicorum* negligentior. Seneca, de Irâ, L. 1. C. 1. *Dum alteri nocent*, ſuî negligens.
1 Richer, L. III. Fab. VIII. Bourſault in ſuâ Comœdiâ Æſopicâ primâ, Act. I. Sc. VI.

Retulerat: at pertædet illum denique
Quòd uſque eodem canere dicatur modo.
Itaque natura & uſus quod perfecerant,
Omne id repudiat, & novos tentat ſonos.
Os diſtorquetur: dura vox extruditur:
Neſcio quid canitur gutture invito inſolens.
Laudare ſoliti vituperant, ſi qui audiunt;
Iſtumque, dicunt, Cycnum, an Anſerem licet
Credere? figura Cycni, vox eſt Anſeris.
  Hùc ſequere, quà Natura tibi monſtrat viam.

FABULA X.

Simius & Speculum. [2]

Qui, qualis eſſet, neſciebat Simius,
Et ſe putabat bellulum, effigiem ſuam
Vidit fideli redditam [3] à Speculo: nihil
Ad ſe attinere tale ſimulachrum ratus,
Gaudet videndo; ridet; acres & jocos
Subamarus inficetam in beſtiam jacit:
Induſtriamque laudat artificis manum.
  Sed aliquis: Heus, te, dixit, ignoras? tua eſt
Ipſa hæc imago. Sentit hìc porrò asperam
Vim veritatis Simius, jamque incipit
Damnare Speculum, quod priùs laudaverat.

2 Richer, Lib. VII. Fab. I.
3 Plinius, Hiſt. L. 35. C. 7. *Publicas porticus inveſtivit picturâ, ut conſtat, gladiatorum miniſtrorumque omnium veris imaginibus redditis.* Et L. 11. C. 37. de Oculis: *Adeòque iis abſoluta vis ſpeculi, ut tam parva illa pupilla totam imaginem* reddat *hominis.*

Qui Fabularum noverit proprium genus,
Haſque eſſe Specula meminerit poſita omnibus;
Quò ſpectet illud argumentum, intelliget.

FABULA XI.

Gallus & Cochlea. [4]

AD culmen excelſæ arboris dum nititur
Gallus ſe tollere volitando, nec poteſt;
Hùc perveniſſe Cochleam attonitus videt.
Efficere id autem quonam licuerit modo
Pennis carenti, ſcire diſcupit, & rogat.
Quid tum, inquit illa, ſi volare neſcio?
Adrependi [5] artem calleo magis utilem.

FABULA XII.

Serpens & Talpa.

ME cæcitatis admodùm miſeret tuæ,
Talpæ inquiebat Serpens; namque vix potes
Erumpere foràs, & aliquantùm progredi,
Quin te ſalutis offeras periculo.
Hæc cura, retulit Talpa, ne te maceret:
Raró ambulare cupio; latibulum colo [6],

4 Richer, Lib. IX. Fab. XI.
5 Horatius, Lib. 2. Sat. 5. V. 48.
Adrepe officioſus.
6 Cicero, ad famil. L. 2. Epiſt. 12. *Urbem, urbem, mi Rufe*, cole, & *in iſtâ luce vive.*

Meiſque vitam tutus in tenebris ago.
Te verò, qui tam acutùm cernere diceris,
Nullane pericula premunt? Audivi tamen
Jacêre veſtræ plura gentis corpora,
Quàm noſtræ, acerbæ quæ data fuerint neci.

FABULA XIII.

Culex. [7]

AB avidâ Procne cùm ſuam opprimi Culex
Gentem videret, aeriis ceſſit plagis;
Et ſe recepit ruſtici vilem in caſam:
Sed usquequaque retia hìc extendere
Videns araneam: Heu [8]: ait, miſero mihi
Quid quæſii? Iſte plenus inſidiis locus,
Plenus periclis. Ergo textricem ſuæ
Inimicam genti abominatur, & fugit.
Hinc ad ſuperbam divitis volat domum,
Furtimque ſplendidum in conclave permeat:
Latet aliquandiu, animi dubius, an ſatis
Sibi omnia tandem tuta ſint. Poſtquàm metum
Abjecit omnem, ex angulo erumpit levis:
Atque: Bona, dixit, habitat has ædes Salus:
Lautè, beatè, tutò vivere hìc licet.
Nox interim advenit; accenduntur lumina:

7 Richer, Lib. I. Fab. VI.
8 Ovidius, Heroid. Epiſt. 6. V. 7.
Heu! ubi pacta fides?

Novus iſte Culici fulgor inſueto [9] placet!
Hùc ergo ruit; at uſtulatur [1], & crepat.
Sæpe hoſtes ſapiens qui ſuos fùgit, ſuâ
Sibi hoſtis ipſe deinde ſtultitiâ perit.

FABULA XIV.

Mulus & Porcus.

MACER & onuſtus ſarcinâ nimiùm gravi,
Tardè ambulabat, & ſuam crebrò gemens
Vicem dolebat Mulus: hunc Porcus, ſua
Quem nimia pariter impediebat [2] obeſitas,
Sic conſolandi gratiâ allocutus eſt:
Age verò, frater, hos inanes comprime,
Parumque honeſtos gemitus: æquo animo ſequi
Sua quiſque fata debet: omnes te ſciunt
Natum gerendis oneribus, quæ ſi libens
Alacriſque gerere detrectaveris; nihil
Profeceris; ea namque cogêris tamen,
Triſtiſque, gerere. At oculos in me denique
Conjice, tuamque diſce fortunam pati.
An leviùs eſſe, quàm te, onuſtum me putas?
Adverte quantum pinguitudinis [3] geram:

9 Phædrus, L. I. Fab. 2. V. 7.
Non quia crudelis ille, ſed quoniam grave
Omne inſuetis onus.

1 Catullus, Carm. 36. V. 8.
Infelicibus uſtulanda lignis.

2 Varro de re ruſt. Lib. II. Cap. IV. pag. 73. Edit. Scriverii: *Sus usque adeo* pinguitudine *creſcere ſolet, ut ſeipſa ſtans ſuſtinere non poſſit, neque progredi uſquam.*

3 Varro, Ibidem: *In Arcadiâ ſcio à me eſſe ſpectatam ſuem, quæ præ*

Meum illud onus eſt, quo quidem totus premor
Eò usque, vix ut ingredi [4] liceat mihi;
Et vita noſtra peragitur nihilominùs
Satis jucundè; nec curis edacibus,
Ullisve porrò gemitibus corrumpitur.
Orationem Porci Mulus reſpuens:
Sortem, ait, utrinque diſparem eſſe non vides?
Eſſem beatus, ſi carerem ſarcinâ;
At tu miſer eris, cùm tuum amittes onus.

FABULA XV.

Vulpis. [5]

Dum Vulpis furtim villici chortem ſubit,
Queritur, meatus quòd ſit anguſtus nimis:
Sed inſequentem poſthac dum refugit canem,
Queritur, meatus quòd ſit multò laxior.
Humana ſæpæ ratio ſecum diſſidet [6].

pinguitudine *carnis non modò ſurgere non poſſet; ſed etiam ut in ejus corpore ſorex, exesâ carne, nidum feciſſet, & pepe-riſſet.* Et pag. 72. *Alitur maximè glande, deinde fabâ, & ordeo & cetero frumento: quæ res non modò* pinguitudinem *efficiunt, ſed etiam carnis jucundum ſaporem.* Columella, L. 8. C. 8. extr. *Sed nihil iſta res* pinguitudinis *efficit.*

4 Cicero, Orat. pro Rab. C. 7. *Qui* (M. Aemilius) *cùm* ingredi *vix poſſet, non ad inſequendum ſibi tarditatem pedum, ſed ad fugiendum, impedimento fore putabat.*

5 Richer, Lib. V. Fab. XIX. Faernus, Fab. XLIV. P. Targa, Fab. 43.

6 Cicero, de fin. bon. & mal. L. 1. C. 18. *Animus à ſe ipſe* diſſidens *ſecumque diſcordans.* Acad. L. 4. C. 47. *Inter ſe* diſſident . . . . *Cum Cleanthe doctore ſuo Chryſippus* diſſidet. Auctor Rhetoricor. ad Herenn. L. 2. C. 9. *Voluntas ſcriptoris cum ſcripto* diſſidere *videbitur.*

FABULA XVI.

Rubus & Ovis. [7]

PLUVIA imminebat: ſic hortatus eſt Ovem
Rubus: Procellam non vides? quid reſtitas?
Hùc recipe te celeriter in meos ſinus,
Tua ne tam nitida permadescant [8] vellera.
Diffidere cuiquam nescia Bidens paruit;
Utque Rubi denſis protegeretur frondibus,
Spinoſa ſe hujus brachia inter condidit.
Pluviam quidem vitavit: at beneficium
Hospitis avari pretio magno conſtitit [9].
Abire nullo quippe jam potuit modo,
Quin lanæ id omne, quod fuiſſet ab improbis
Semel apprehenſum brachiis, relinqueret.
Fabula rapaces ad Patronos pertinet.

FABULA XVII.

Villicus & Columba.

CIBUM Columbæ Villicus cùm poneret,
Grana, inquit, iſta doleo certè quod tibi
Afferre cogor: quantò juſtiùs bovi
Apponerentur, cujus irrigata ſunt

7 Richer, Lib. XI. Fab. XI. La Motte, Lib. III. Fab. X.
8 Columella, L. 2. C. 4. *Niſi ſi magnis ac ſubitaneis imbribus terra permaduerit.* Seneca, de Provid. C. 4. *Fugite delicias; fugite enervatam felicitatem, quâ animi* permadescunt.
9 Plinius, Hiſt. L. 12. C. 18. Tanto *nobis deliciæ & feminæ* conſtant!

Sudore multo? vili & inſuavi tamen
Contentus ille foeno vitam ſuſtinet:
Sed te otioſam, deſidemque tam bonis
Gaudere vitæ ſubſidiis, ægre id fero.
  Retulit Columba: Talibus granis doles
Me refici; at illa delegiſti ſedulus
Toto ex acervo peſſima, reſervans tibi
Quæcumque bona ſunt. His operarium [1] bovem
Fuiſſe longe digniorem [2] judicas:
At natura ejus non petit tales cibos.
Me denique otioſam ac deſidem vocas:
Ingrate! noſtris perfrui te fetibus
Potes oblivisci? mihine pullos educo,
An tibi, qui ſæpe, cùm teneram lanuginem
Vix induerunt, hos mihi abripis, & voras?
Tuam ergo curam deſine tam levem queri,
Unde tibi tanto fenore pretium redit.

FABULA XVIII.

Cornicula & Columba. [3]

CORNICULA olim cùm Columbam inviſeret,
Fecunditatem gratulari cœperat,
Quæ ſingulis progeniem menſibus ederet.

1 Columella, L. 6. C. 2. extr. de bubus: *Humilis enim & modica corporatura pecoris* operarii *debet eſſe, nervis que & musculis robuſta.*
2 Virgil. Æneid. Lib. IX. V 212.
Te ſupereſſe velim: tua vità dignior ætas.
3 Æſopus, Fab. 121.

At illa: Ne mei, inquit, commemores mihi
Cauſam doloris. Parere toties quid juvat?
Quoscumque pullos educo, dominus rapit
Avarior, damnisque diteſcit [4] meis.
Plerumque miſera eſt ſervilis fecunditas.

FABULA XIX.

Psittacus. [5]

PROBE educatum, prænitentem corpore,
Ac prævalentem Psittacum vir nobilis
Emerat: hunc Atrienſi curandum dedit;
At ille totum id rejicit negotii
Ad Janitorem, Janitor ad Topiarium [6],
Demum Topiarius ad inertes Pediſequos [7];
Qui, ſatis herili, necne, fiat Psittaco,
Flocci æſtimantes [8], illum ſæpe & ſæpius

4 Lucretius, L. 5. V. 1248.
Sive feras interficere, & diteſcere prædâ.

5 Furetiere, Fab. XLIII.

6 Cicero, Parad. 5. C. 2. *Alii lautiores, ut ſibi videntur, ſervi, ſed tamen ſervi*, Atrienses *ac* Topiarii. Et ad Q. Fratr. L. 3. Epiſt. 1. C. 2. Topiarium *laudavi: ita omnia conveſtit ederâ, quà baſim villæ, quà intercolumnia ambulationis.* Plinius, Hiſt. L. 15. C. 29. de myrtis: *Sativarum genera* Topiarii *faciunt.*

7 Phædrus, L. 4. Fab. 4. V. 36.
Veſtem, uniones, pedisequos, & cetera
Illi adſignate, vitam quæ luxu trahit.
Terentius, Andr. Act. 1. Sc. 1. V. 95.
Quia erat formâ præter ceteras
Honeſtâ & liberali, accedo ad pediſequas.
Plautus, Aulul. Act. 3. Sc. 5. V. 27.
Ancillas, mulos, muliones, pedisequos.
Atque Pareus in ſuo lexico: *Ubivis in manuſcriptis membranis unico ſibilo* (id eſt literâ *S* non geminatâ) *ſcribitur hæc dictio.*
Catullus, Carm. 5. V. 2.
Rumoresque ſenum ſeveriorum
Omnes unius æſtimemus aſſis.

Cibique, potûsque indigentem negligunt,
Adiguntque, ſortem ut priſtinam recolens gemat;
Et: Vita, dicat, paupere mihi ſub caſâ
Heri prioris quantò erat beatior!
Quas convenire ſcîſſet naturæ meæ,
Cautè eligebat, præparabat ſedulò,
Et copioſè largiebatur dapes,
Altor [9] mihi ſolus ille quidem, ſed optimus.
Nunc in ſuperbâ hujusce nobilis [1] domo,
Ubi meliorem mihi fore ſortem credidi,
Vita mea ſervis commendatur plurimis,
Longâque miſer intereà conficior fame.
  Benefaciendi curam ſi ſuſceperit
Idoneus unus, præſtat multitudini.

FABULA XX.

Vulpis & Lupus [2]

CITATIORE dum viam carpit gradu,
In foveam Vulpis inopinanter decidit.
Accedit hùc fortè Lupus, & dum prospicit:

9 Ovidius, Metam. L. 11. V. 101. de Baccho Sileni alumno:
Gaudens altore recepto.

1 T. Livius, L. 22. C. 58. *Miſſus cum his Carthalo*, nobilis *Carthaginenſis.* Plinius, Jun. L. 5. Epiſt. 17. *Ne* nobiles *noſtri nihil in domibus ſuis pulchrum, niſi imagines, habeant.* Phædrus, Lib. 5. Fab. 7. V. 16.
Erat facturus ludos quidam nobilis.
Sic legitur in Cod. MS. & in permultis editionibus.

2 Benſerade, Fab. LXXIII. Abſtemius. Fab. CXV. Faernus, Fab. XLIX. P. Targa, Fab. 47. Verdizotti, pag. 45.

Age, inquit illa, amice, quod facilè potes
Dare, perituræ ne mihi auxilium nega:
Aliquot reciſos quære ramos arborum,
Et injice, qui me ad reſiliendùm ſublevent.
Lupus ad hæc: Sine modò, quod petis, faciam lubens:
Sed dic, amabo, num diu eſt [3], cùm ſic jaces?
Tuque adeò, quam prudentem & callidam ferunt,
In has incurrere inſidias quonam modo
Potueris, ego profectò ſcire pervelim.
  Ohe, reclamat Vulpis impatiens moræ,
Nunc iſta deſine, quæſo: me primùm adjuva
Ex hoc periculo ut reducar ocyùs:
Tibi noſtra tum omnis hiſtoria narrabitur.
  Periculoſâ ne beneficium morâ
Corrumpe lentus; at juva citò, quem juvas.

FABULA XXI.

Viatores duo & Latro. [4]

Duo Viatores dum ſimul faciunt iter,
Marſupium unus reperit plenum aureis.
Eia, inquit, alter, in commune [5]: ſed lucri
Ille negat ullam poſſe ſe partem dare;

3 Plautus, Merc. Act. 3. Sc. I. V. 44.
Nam illi quidem, haud ſanè diu eſt, cùm dentes exciderunt.
4 Æſopus, Fab. LXXXIII.
5 Seneca Epiſt. CXIX. *Quoties aliquid inveni, non expecto donec dicas, in commune; ipſe mihi dico.* Phædrus, Lib. V. Fab. VI. V. 3.
Eia, inquit, in commune, quodcumque eſt lucri

Totumque jure uni reſervandum ſibi
Contendit, unus cùm ipſe ſit, qui invenerit.
Intereà utrique armatus occurrit Latro.
Nummorum tunc poſſeſſor: Eia, dexteram
Confer, ait; vimque vi repellamus: duos
Non vincet unus. Pauper at retulit comes:
Non tanti eſt: quid enim poſſit hic vacuo [6] mihi
Abripere? ſed tu, habere qui ſolus bonum
Volueris, ſolus jure nunc malum feres.

FABULA XXII.

Mercurius & Sculptor. [7]

MERCURIUS in cujusdam Sculptoris domum
Cùm divertiſſet, patris effigiem ſui
Aſpexit; & quæſivit, quanti venderet.
Hanc nummulis ut audit omnino decem
Sibi comparari poſſe, gaudet in ſinu,
Venire magnum tantulo pretio Jovem.
Sed hìc ſuum quoque ſtare ſimulachrum videns,
Multóque pluris eſſe vendendum ratus:
Quanti, inquit, iſtud? Sculptor autem: Si alterum
Stipulatâ ſignum compares pecuniâ,
Iſtud tibi pro cumulo [8] mercedis dabo.

6 Juvenalis, Sat. 10. V. 22.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

7 Richer, Lib. IV. Fab. VI. Æſopus, Fab. XC. Faernus, Fab. XLVII. P. Targa, Fab. 38.

8 Cicero, ad Artic. L. I. Epiſt. 16. *Pro mercedis cumulo fuerunt.* Cumulus mercedis eſt id quod paſtionem excedit, quod datur, ut Galli dicunt, *par deſſus le marché.*

Ridicula quàm ſit humiliorum vanitas [9],
Tunc, juſta cùm ſit æſtimatio, patet.

FABULA XXIII.

Gallus & Vultur. [1]

IMPERIUM latè gentem in gallinaceam
Sibi aſſeruerat victo Gallus æmulo:
Hinc ſe ſuperbus tollit ad culmen domûs,
Suam ipſe cantu celebret ut victoriam.
At Vultur audit, & advolans illum rapit.
Impunè victor nullus inſolens [2] fuit.

FABULA XXIV.

Idem argumentum.

PACIFICE agebant [3] Galli duo: ſupervenit
Gallina, bellumque ſimul. O Amor, Ilium

9 Errant, qui putant, voce vanitatis non poſſe quamdam animi elationem ſignificari. Suetonius, Vitell. C. 10. *Plurimum meri propalam hauſit, paſſimque dirifit, pari* vanitate *atque inſolentiâ.* Tacitus, Hiſt. L. 3. C. 73. *Circumſiſtunt Quinctium Atticum conſulem, umbrâ honoris & ſuâmet* vanitate *monſtratum.* Vitâ Agric. C. 18. *Nec Agricola proſperitate rerum in* vanitatem *uſus.* Vell. Paterc. L. 2. C. 80. *Hic vir omnium* vaniſſimus . . . *inflatusque ampliùs XX legionum numero.* Phædrus, L. 5. Fab. 7. V. 1.

Ubi vanus animus, aurâ captus frivolâ.

1 La Fontaine, Lib. VII. Fab. XIII. Benſerade, Fab. CLIII. Æſopus, Fab. CXLV. Aphthonius, Fab. XII. Locmannus, Fab. XXXV.

2 Phædrus, Lib. 1. Fab. 11. V. 12.

Tunc ille inſolens:
Qualis tibi videtur opera hæc vocis meæ?

3 Terentius, Adel. Act. 3. Sc. 4. V. 56.

Quàm vos facillimè agitis, quàm eſtis maximè
Potentes, dites, fortunati, nobiles.

Tacitus, Annal. L. 3. C. 73. *Quòd hoſtium more* ageret.

Tu perdidiſti! Prælium ſatis diu
Inter feroces æmulos dubium [4] fuit:
Addebat animos nempe ſpectatrix frequens,
Quam fama pugnæ nuntia hùc acciverat:
Sed unus altero inferior tandem, & male
Mulcatus, hinc ſe proripit celeri fugâ;
Et, abſcondat ubi dedecus, latebram petit;
Helenamque non unam, ah! ſuo partam [5] gemens
Relinquit hoſti, præmium victoriæ.
Intereà tecti ſcandit ad faſtigium
Victor ſuperbus & epinicium [6] ſibi
Canit ipſe, acutis ingeminans clangoribus.
At vultur, auras ambiens dum circinat [7],
Quæritque prædam, audivit, & ſimul ingruens,
Stultè triumphantem occupat, lacerat, vorat.

FABULA XXV.

Canis domeſticus & Canis externus. [8]

CONVIVIUM ſolemne Canis domeſticus
Videns parari, invitat externum Canem,
Secum ut futuri particeps fiat boni.

4 T. Livius, L. 35. C. 29. *Aliquandiu* dubium prælium *fuit.*
5 Virgilius, Aen. L. 2. V. 783.
Illic res lætæ, regnumque, & regia conjux
Parta tibi.
6 Suetonius, Nero. C. 43. *Affirmavit ſe . . . cantaturum* epinicia, *quæ jam nunc ſibi componi oporteret.*
7 Vide not. ad L. 8. Fab. 4.
8 Richer, Lib. X. Fab. VI. Benſerade. Fab. CLXVIII. Æſopus, Fab. CXXIX. Faernus, Fab. LXXX. P. Targa, Fab. 98.

Benignitatem hanc ſperat ille credulus
Fore efficacem; quódque ſperat, jam ratum [9]
Sibi eſſe reputat; reſque ſuæ quo ſint loco,
Et varietas quos quanta commendet cibos,
Ut videat, ad culinam vadit: at coquus
Eum apprehenſis derepentè cruribus
Præcipitem de feneſtrâ projicit in viam.
Quicumque ſe ſpondet aliorum de bonis
Fore liberalem, noſtra fabella hunc notat;
Culpatque pariter ejus imprudentiam,
Qui cautioni [1] tam caducæ habet fidem [2].

FABULA XXVI.

Simia & ejus Filius. [3]

SUUM ad Tribunal omnes olim Jupiter
Mercurium juſſit convocare belluas;
Ut pulchriores [4] ediidiſſe filios
Quas judicâſſet, has donaret præmio.
Accurrit ergo Simia, & turpem offerens

9 Cicero, ad Attic. L. 5. Epiſt. 8. *Ut Fauſtæ, cui cautum ille eſſe voluiſſet*, ratum *eſſet.*

1 Cicero, ad famil. L. 7. Epiſt. 18. *Itaque, quando veſtræ* cautiones *infirmæ ſunt, græculam tibi miſi* cautionem *chirographi mei.* Id eſt, quamvis ipſa ſit græcula, ſive, non multò firmior.

2 Cicero, de Divin. L. 2. C. 59. *Inſanorum viſis fides non eſt habenda.*

3 Benſerade, Fab. CV. Le Noble, in ſuâ Comoediâ Æſopicâ, Act. V. Sc. IV. Avienus, Fab. XIV.

4 Hic debuiſſe ſcribi *pulcherrimos*, ſiquis contendere velit, oſtendet, neſcire ſe loquendi formulam, cujus exempla paſſim apud auctores latinitatis optimos occurrunt.

Simiolum: Is, inquit, bellulus meus mihi
(Cedite, parentes ceteræ) palmam exigit.
Malus auctor fetus nunquam bene novit ſuos.

FABULA XXVII.

Avium & Piſcium foedus. [5]

Cum Piſcibus Aves fœdere icto ſanxerant,
Ut operâ & opibus ſe juvarent mutuis.
Sed hinc, & illinc publica res cùm poſtulat,
Ut obligatam facta liberent fidem;
Neque gens Natantum ſeſe in auras tollere,
Neque gens Volantum permeare undas poteſt.
Inutilis ibi ſocietas conjungitur [6],
Ubi via dividit invia [7], & diſpar genus.

FABULA XXVIII.

Arbuſcula & Quercus.

Laudabat Quercûs arduæ præſtantiam
Sub ejus umbrâ germinans [8] Arbuſcula.
Meum quidem, inquit Quercus, altum in æthera
Surgit cacumen; dominor in totum nemus:

5 Camerarius, Fab. CCCI.
6 Cicero, de Offic. L. 3. C. 12. *Meminiſti, eſſe inter homines naturâ* conjunctam *ſocietatem.*
7 Virgilius, Aen. L. 3. V. 383.
Longa Procul longis via dividit invia terris.
8 Plinius, Hiſt. L. 13. C. 4. de palmâ: *Mas in palmite flore: femina, citra florem*, germinat, *tantùm ſpicæ modo.*

At quò magis præcello Arboribus ceteris,
Tantò faciliùs venti, grandinis, nivis,
Fulminis atroces me petunt injuriæ.
Hâc fabulâ homines commonentur infimî,
Summis ſuam invidere ne ſortem velint.

FABULA XXIX.

Auceps. [9]

IRRETIENDIS laqueos explicaverat
Volucribus Auceps; alliciendi gratiâ
Poſuerat eſcam: demum in inſidiis cubans
Expectat. Agmen mox ſatis magnum advolat;
Sed hæc avaro indigna viſa paucitas:
Nihil ergo tentat ille, in horam differens [1],
Dum multitudo accederet frequentior.
Aliæ poſt alias interim abſcedunt aves;
Noviſſimæque ſuccedunt prioribus
Longè minore numero: ad extremùm, cibî
Egenus, & macer, unicus paſſerculus
Jam ſuperat; & in occaſum cùm ſol vergeret,
Vacuus ne redeat Auceps laqueos contrahit,
Illamque triſtis futilem prædam capit.
Meliora dum vis, ne bona amittas, cave.

9 Abſtemius, Fab. XXXIX.
1 Ovidius, Faſt. L. 3. V. 393.
Nubere ſi qua voles, quamvis properabitis ambo,
Differ: habent parvæ commoda magna moræ.

FABULA XXX.

Ruſticus & Canis. [2]

CUNIS jacentem filium valido Cani
Cuſtodiendum Ruſticus commiſerat:
Adrepſit hydra immanis, artus parvulos,
Et delicatos devorare jam parans.
Sed occupat eam, corripitque mordicus
Cuſtos fidelis, atque grandi vulnere
Debilitat, incaſſumque tollentem minas [3]
Opprimit: at meritam inferre dum properat necem,
Puerumque, cunasque ſimul evertit ſuper
Extinctâ peſte. Mox ſuo ex arvo redux
Agricola, cunas hinc ut everſas videt,
Inde efferatum rictibus Canem aſpicit
Adhuc cruentis; hunc, dolore percitus,
Ligone, quem tenebat, impacto ferit,
Interficitque, nil morari ſuſtinens,
Animi furentis impetum dum vindicet.
At cunas ubi reſtituit, ac demortuo
Super angue puerum vivum, illæſum reperit;
Seram facinoris egit [4] pœnitentiam,

Corn. Nepos, L. 5. C. 4. *Ne* differendo *videretur negare.* Lucanus, L. 1. V. 281.
Tolle moras: ſemper nocuit differre paratis.

2 Camerarius, Fab. CCCLXXXIX, Specimem ſapientiæ Indorum, Sect. VII. pag. 341. Edit. Starkii. Hiſtoire Pitoyable du prince Eraſtus, ch. 8.

3 Virgilius, Georg. L. 3. V. 421. de Viperâ:
Tollentemque minas & ſibila colla tumentem
Dejice.

4 Q. Curtius. L. 8. C. 6. n. 23. *Quia frater ipſius quanquam impium facinus auſus foret, tamen & poenitentiam ejus* ageret, *& per*

Et ſe coarguit ipſe, & agnovit gemens,
Iræ malum reverti ad auctores ſuos.

FABULA XXXI.

Accipiter & Luſcinia. [5]

CAPTAM tenebat diris Luſciniam unguibus
Accipiter. Illa: Si me dimittas modò
Fundam tibi melos quàm potero doctiſſimum,
Suaviſſimumque; quin & experiar ſimul
Cantare laudes & mei clementiam
Victoris, inquit. At mihi, retulit latro,
Non auribus bene eſſe, ſed ventri volo.
Canant Poetæ; at meminerint, quædam fera
Ingenia nullis artibus humanis capi.

FABULA XXXII.

Gutta, Pontus, & Oſtreum. [6]

CUM tenuis alto Gutta cadens ab æthere
Vaſtos devolveretur in Ponti ſinus:
Heu! tantula, inquit, tantæ quid voragini
Prodeſſe poſſum, primo fluctu ſcilicet

ſe potiſſimum profiteretur indicium. Auctor Dialogi de Orat. C. 15. *Neque illius, inquit, ſermonis mei poenitentiam* ago. T. Livius, L. 31. C. 32. *Celerem* (dixit Damocritus) *poenitentiam, ſed eamdem* feram *atque inutilem ſequi.* Phædrus, L. 1. Fab. 13. V. 2.

Seræ dat poenas turpes poenitentiæ.

5 Abſtemius, Fab. XCII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I. pag. 752.
6 Spectator Angl. Tom. 3. Serm. 49.

Exhaurienda, & interitura funditus?
Dum ſic miſella deprimit ſortem ſuam;
Patulo dehiſcens ore ſummis Oſtreum
Emergit undis, hancque delapſam excipit,
Penitus recondit, induratam perficit:
Quæ Gutta fuerat, extitit demum unio [7];
Ac deinde honoris illud ad faſtigium
Evectus eſt, ut Regis ornaret caput.
Qui ſe fatentur humiles, extollit Deus.

FABULA XXXIII.

Corvus & Lupi. [8]

Lupos ſecutus Corvus ad multum [9] diem,
Prædam his potitis officium jactat ſuum,
ſibique partem retribuant aliquam, rogat.
Reſpondet unus: Gratum id eſſet forſitan,
Si cura noſtrî [1] te comitem nobis daret:
At ſola prædæ cupiditas hùc te impulit,
Ad quam obtinendam cùm operæ potueris nihil
Conferre, meritò te vacuum dimittimus.
Inutiles fabella paraſitos notat.

7 Uniones in Oſtreis ex rore concepto nasci crediderunt veteres. Vide Plin. hiſt. Lib. IX. Cap. XXXV.
8 Camerarius, Fab. CCLXXXV. Verdizotti, pag. 93.
9 Cicero, ad Attic. L. 13. Epiſt. 9. *Multus ſermo* ad multum diem.
1 Virgilius, Aen. L. 2. V. 595.
Quid furis? aut quonam noſtrî tibi cura receſſit?

FABULA XXXIV.

Cuculus, Philomela, & Aſellus. [2]

Cum cantaviſſent coram Aſello judice
Cuculus, ac Philomela; & hic quidem unicum,
Quem nôrat, usque & usque repetîſſet ſonum;
At illa concinnâſſet egregium melos,
Sonosque mirâ varietate volubiles;
Poſtremò Aſellus dixit hanc ſententiam:
Philomelæ cantus paulò eſt intricatior;
Placet Cuculus, multò æquabiliùs canens,
Noſtrasque, pugnæ præmium, laudes feret.
 Quæcumque capere intelligendo non poteſt
Judex ineptus, ea plerumque deprimit.

FABULA XXXV.

Porcus & Nautae.

Cum navem acerbum fluctibus iratis mare
Vexaret, & turbaret exanimes metu
Nautas; jacebat Porcus intereà gravi
Sopore merſus. Illi deſidem excitant,
Et exprobrantes tam ſupinam inertiam:
Commune, clamant, non ſentis periculum?
Dormire, mortem cuncta dum intentant [3], potes?

2 Camerarius, Fab. CCCCXVI.
3 Virgilius, Aen. L. I. V. 91.
Præſentemque viris intentant omnia mortem.

Trepidate, ſtulti, grunniens Porcus refert;
Iſta ſapientem me probat [4] ſecuritas.
Nautæ reponunt: Immo ſocordem probat.
Apathia, tantis Stoicorum laudibus
Celebrata, rurſus [5] hâc notatur fabulâ.
Illam eſſe dicunt Stoici conſtantiam;
Mihi videtur eſſe mentis tarditas.

FABULA XXXVI.

Juvenci duo & Pratulum. [6]

Duo Juvenci gramina, quæ forent ſatis
Et larga [7] & idonea faciendo corpori,
In colle habebant: inde ſed lætam procul
Ut aspexêre viriditatem Pratuli [8],
Ejus repentè deſiderio perciti,
Hùc ſe transferre properant. Aliquantum viæ
Confecerant: frutetum ſe denſum objicit;
Hàc permeandum: tentant; & aditum ſibi
Inveniunt: at prædator irruit Lupus;

4 Diogenes Laert. L. IX. *Navi aliquando ferebatur* (pyrrho) *& cùm ſocii, tempeſtate acti, dejectiores eſſent, ipſe, tranquillo animo, porcellum in navi edentem oſtendebat, dicens oportere ſapientem hanc illius imitari ſecuritatem.*

5 Vide Lib. VIII. Fab. XXIX. & annot.

6 Richer, Lib. IV. Fab. I.

7 Horatius, L. 4. Od. 2. V. 55. de vitulo:
Qui largis juveneſcit herbis.

8 Cicero, de clar. Orat. C. 6. *Tum in* pratulo *propter Platonis ſtatuam conſedimus.* Ad Attic. L. 12. Epiſt. 6. *Abuſus es in noſtro* pratulo. Plinius jun. L. 5. Epiſt. 6. *Alibi* pratulum, *alibi ipſa buxus intervenit.*

Utrumque ferus oppugnat; unum ſtrangulat:
Evadit alter propellente agilis metu,
Tandemque Pratulum ad expetitum pervenit.
Laboris igitur jam ſolatio [9] frui
Parat; avidusque ſe teneris ingurgitat
Graminibus. At recepit letiferas dapes,
Simulque virus ſauciâ cute combibit.
Videlicet omnis infeſtus erat is locus
Serpentibus atris, herbis & nocentibus:
Ergo miſer inde cùm reverſus eſt domum,
Languere cœpit, & obiit mortem brevì.
Quemcumque ſtulta cupiditas cogit ſuum
Relinquere bonum, meritus [1] hic malum invenit

FABULA XXXVII.

Urſus & Vulpis.

Quod mortua Urſus corpora nulla manderet,
Humanitatem [2] idcirco jactabat ſuam:
At Vulpis: Immo vis, ait, humanus mihi
Videri? mande mortua, vivis abſtine.

9 Cicero, in Verr. L. 4. C. 60. *Ut haberent hæc oblectamenta & ſolatia ſervitutis.* Virgilius, Aen. L. 3. V. 660.
Ea ſola voluptas;
Solamenque mali.
L. 11. V. 62.
Solatia luctûs
Exigua ingentis.

1 Ovidius, Metam. L. 11. V. 130.
Copia nulla famem relevat: ſitis arida guttur
Urit; & inviſo meritus torquetur ab auro.

2 Hominum propria eſt humanitas, ſed hanc à belluis affectatam fingere, in hoc præſertim fabularum genere, licet.

Tam facinoroſa neminem vita inquinat,
Qui laude ſe aliquâ dignum non exiſtimet.

FABULA XXXVIII.

Croeſus & Solon.

Cum deambularet veſte Croeſus regiâ
Stultè ſuperbus, ex Solone quæſiit,
Uſquamne quidquam fas fuiſſet pulchrius
Videre. Vidi pſittacos, inquit Solon,
Qui plus niterent, at ſuperbirent minùs.

FABULA XXXIX.

Cynicus & Rex.

Cynicus talentum à Rege cùm peteret ſibi:
Plus, inquit ille, quàm decet Cynicum, petis.
Denarium ergo jam petit. Petis minùs,
Ait ille rurſus, quàm decet Regem dare.
Nil dare volenti cauſa facilè ſuppetit.

FABULA XL.[3]

Orator & Circulator.

Idonea vitæ & moribus cùm funderet
Orator olim copioſus in foro

3 Ad hanc me fabulam concinnandam invitavit, quanquam eſt diverſum, id quod Strabo, L. 14. circa med. narrat de citharœdo nobili,

Athenienſi, concionem Civium
Numeroſam, honeſtam gratulabatur ſibi:
Verùm ecce concrepante tintinnabulo
Spectacula ſua Circulator nuntiat;
Simulque concio Oratorem deſerit,
Et properat illùc, gaudii quò ſpes vocat.
Unus tamen remanſit, in angulo ſedens:
At ille dormiebat. Quem blandè alloquens
Orator, & collaudans, quòd prudentior
Stultam refugeret multitudinem ſequi,
Datumque ſignum ludicri contemneret,
Poſtqùam excitavit: Ludicri ſignum eſt datum,
Ait homo perturbatus!.. O, vale, vale.
Plerumque dulci poſthabetur utile.

cui cùm Jasii attenti aliquandiu adſtitiſſent, citò hinc omnes, excepto uno ſurdaſtro, dilapſi ſunt, ubi ſignum vendendorum piſcium auditum eſt.

101 1464718